

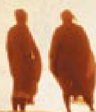
Raftul
Denisei

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

J.M. COETZEE

Așteptându-i pe barbari

roman

HUMANITAS
fiction

J.M. COETZEE

Așteptându-i pe barbari

Traducere din engleză
MIHAELA I. NICULESCU

HUMANITAS
fiction

Magistratul nu are nume, ci doar o misiune: trebuie să împartă dreptatea într-un fort situat departe de inima Imperiului. Iar acest fort se află, se spune, sub amenințarea barbarilor. Nimeni nu știe precis cum arată și cum se comportă aceștia. Contează doar veghea perpetuă și îndeplinirea datoriei față de Imperiu. Dar când în fort își face apariția colonelul Joll, purtătorul trufaș al ordinelor de la centru, contururile ferme ale lucrurilor și certitudinile omului legii încep să se estompeze. Colonelul dă dovadă de cruzime gratuită, de inflexibilitate criminală, de dispreț suveran față de semeni. Încet-încet, îl descoperim și pe barbar: el nu este vânătorul care depinde de toanele naturii sau cerșetorul momit de aburii unei cafele, ci tocmai eroul civilizator în epoleți, instalat în voluptatea torturii și venit să-i convingă cu biciul pe cei care nu se supun orbește unor legi absurde.

Redactor: Radu Paraschivescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

J.M. COETZEE
WAITING FOR THE BARBARIANS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COETZEE, J.M.
Așteptându-i pe barbari/J.M. Coetzee; trad.: Michaela Niculescu. – București:
Humanitas Fiction, 2014
ISBN 978-973-689-756-6
I. Niculescu, Michaela (trad.)
821.111-31 = 135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

1

Niciodată n-am văzut așa ceva: două discuri mici de sticlă atârnate în fața ochilor, înconjurate de două inele de sârmă. Să fie orb? Ar fi fost de înțeles dacă ar fi vrut să-și ascundă ochii nevăzători. Dar nu e orb. Discurile sunt închise la culoare, din afară par opace, însă poate vedea prin ele. Îmi spune că sunt o nouă invenție.

— Îți protejează ochii de soarele orbitor, zice. Sunt de folos aici în deșert. Te ajută să nu mai strângi din ochi tot timpul. Ai mai puține dureri de cap. Uite.

Își atinge ușor colțurile ochilor.

— Niciun rid.

Își pune la loc ochelarii. Așa e. Are pielea unui om mai tânăr.

— Acasă toată lumea îi poartă.

Stăm în cea mai bună cameră din han, cu o sticlă între noi și un castronaș cu alune. Nu discutăm motivul pentru care se află aici. Este chemat de urgență și asta ajunge. În schimb, vorbim despre vânătoare.

Îmi povestește de ultima lui mare călătorie, când mii de porci, urși și căprioare au fost ucise; atât de multe, încât au

fost siliți să lase un munte de hoituri să putrezească. („Mai mare păcatul.”) Îi povestesc despre stolurile imense de gâște și rațe care coboară la suprafața apei în fiecare an când migrează și despre trucurile folosite de localnici pentru a le prinde. Îi propun să îl iau la pescuit noaptea, într-o barcă indigenă.

— E o experiență pe care n-ai voie s-o ratezi, îi spun. Pescarii poartă torțe aprinse și bat din tobe deasupra apei ca să mâne peștii către plasele întinse de ei.

Dă din cap. Îmi povestește de o vizită pe care a făcut-o altundeva, la granița unde oamenii mănâncă șerpi ca desert, și despre o antilopă uriașă pe care a împușcat-o.

Nesigur, își alege drumul printre piesele ciudate de mobilier, dar fără să-și scoată ochelarii fumurii. Se retrage devreme. Este cazat aici la han pentru că e cel mai bun loc de dormit pe care-l poate oferi orașul. Am dat de înțeles personalului că e un oaspete important.

— Colonelul Joll vine de la Biroul Trei, le spun. Biroul Trei este cea mai importantă diviziune a Gărzii Civile de astăzi. Mă rog, asta ajunge la noi, prin zvonuri care vin dinspre Capitală și care nu mai sunt de mult de actualitate.

Proprietarul aprobă, servitoarele își lasă capetele-n jos.

— Trebuie să-i facem o impresie bună.

Îmi car pătura afară, înspre meterezele unde briza nocturnă te protejează un pic de arșiță. Deasupra, pe acoperișurile plate ale orașului, deslușesc în lumina lunii siluetele altor oameni care dorm. De sub nucii din piațetă aud încă murmurul conversației. În întuneric o pipă luminează ca un licurici, scade, se aprinde din nou. Vara se îndreaptă încet către sfârșit. Livezile gem sub poveri. N-am mai văzut Capitala de când eram tânăr.

Mă trezesc înainte de răsărit și pășesc în vârful degetelor pe lângă soldați adormiți care se foiesc în somn și suspină,

visând la mame și la iubite; o iau în jos pe scări. De pe cer, mii de stele ne privesc. Chiar că ne aflăm pe acoperișul lumii. Trezit în miez de noapte, în aer liber, ești uluit.

Paznicul de la poartă doarme dus, picior peste picior, cu arma strânsă la piept. Cămăruța hamalului e închisă și coșul lăsat afară. Trec mai departe.

*

— Nu avem condiții pentru prizonieri, explic. Nu se comit multe delicte aici, iar pedeapsa constă de obicei în amendă ori muncă forțată. Cocioaba asta e doar un depozit atașat hambarului, după cum vezi. Înăuntru e aer închis și miroase urât. Nu sunt ferestre.

Cei doi prizonieri sunt culcați la pământ, legați. Mirosul vine dinspre ei, un miros de urină stătută. Chem paza înăuntru:

— Du-i să se spele și grăbește-te, te rog.

Îl conduc pe oaspete în întunericul rece din hambar.

— Anul ăsta sperăm la trei mii de banițe de la terenul comunal. Nu plantăm decât o dată. Vremea a fost foarte îngăduitoare cu noi.

Vorbim despre șobolani și despre strategiile de control al înmulțirii. Când ne întoarcem, în cocioabă miroase a cenușă umedă, iar prizonierii sunt gata, îngenuncheați într-un colț. Unul e un bătrân, celălalt un băiat.

— Au fost prinși acum câteva zile, îi spun. A avut loc un atac la nici treizeci de kilometri de aici. Asta-i neobișnuit. De regulă se țin departe de stabiliment. Ăștia doi au fost luați după aceea. Susțin că n-au avut nicio legătură cu atacul. Nu știu. Poate că spun adevărul. Dacă vrei să vorbești cu ei, te ajut bineînțeles cu traducerea.

Fața băiatului e umflată și plină de vânătăi, un ochi nici

nu poate fi deschis de umflat ce e. Mă las pe vine și-i mângâi un obraz.

— Ascultă, băiete, îi spun în dialectul vorbit la graniță, vrem să vorbim.

Nu răspunde.

— Se preface, spune paznicul. Înțelege tot ce-i spui.

— Cine l-a bătut? întreb.

— Nu eu, răspunde el. Așa era de când a venit.

— Cine te-a bătut? îl întreb pe băiat.

Nu mă ascultă. Se uită fix peste umărul meu, nu la paznic, ci la colonelul Joll, aflat lângă el.

Mă întorc către Joll.

— Probabil că n-a mai văzut niciodată așa ceva.

Schițez un gest.

— Mă refer la ochelari. Probabil crede că ești orb.

Dar Joll nu-mi răspunde la zâmbet. În fața prizonierilor, se pare, e bine să te arăți sever. Mă las pe vine către bătrân.

— Moșule, ascultă-mă. V-am adus aici pentru că ați fost capturați în urma unui atac. Știi că nu-i de glumit cu așa ceva. Știi că puteți fi pedepsiți pentru asta.

Își umezește buzele cu limba. Fața lui e pământie și vlăguită.

— Moșule, îl vezi pe domnul ăsta? Domnul ăsta a venit să ne viziteze tocmai din Capitală. Vizitează toate forturile aflate de-a lungul graniței. Misiunea lui este de-a afla adevărul. Asta-i tot ce face. Află adevărul. Dacă nu vorbești cu mine, o să trebuiască să vorbești cu el. Înțelegi?

— Excelență, spune el.

Are o voce spartă; își drege glasul.

— Excelență, noi habar n-avem de hoție. Soldații ne-au oprit și ne-au legat. Degeaba. Eram pe drum, veneam încoace la un doctor. Ăsta e fiul surorii mele. Are o rană care nu-i mai trece. Nu suntem hoți. Arată-le Excelențelor rana.

Sprinten, folosindu-se de mâini și de dinți, băiatul începe să-și desfacă bandajul de pe braț. Ultimele feși, amestecate cu sânge și mizerie, i se lipesc de piele, însă le ridică marginile ca să-mi arate conturul roșu și ferm al rănii.

— Ia uitați-vă, zice bătrânul. Nu-i trece cu nimic. Îl duceam la doctor când ne-au oprit soldații. Asta-i tot.

Traversez piața înapoi cu vizitatorul. Trei femei trec pe lângă noi, întorcându-se dinspre digul pentru irigație cu coșuri pline de rufe pe cap. Se uită curioase la noi, ținându-și mereu gâtul țeapăn. Soarele apune încet.

— N-am mai luat de multă vreme alți prizonieri în afară de ei, spun. O coincidență: în mod normal, n-avem niciun barbar pe care să-l putem arăta. Acest așa-zis banditism nu înseamnă mare lucru. Fură câteva oi sau un animal de povară dintr-un tren. Uneori facem o razie drept răspuns. Sunt mai mult triburi sărace cu turme mici, care trăiesc pe malul râului. Ajung să trăiască așa. Bătrânul spune că veneau la doctor. Poate chiar acesta e adevărul. Nimeni nu ar fi luat un bătrân și un băiat bolnav la atac.

Mi-am dat seama că începusem să-i apăr.

— Bineînțeles, nu poți fi sigur. Dar, chiar dacă mint, cum ar putea să-ți folosească niște oameni simpli ca ei?

Încerc să-mi domolesc iritarea în fața tăcerii lui criptice, în fața misterului teatral și meschin al celor două scuturi fumurii care-i ascund ochii sănătoși. Pășește cu mâinile împreunate în față ca o femeie.

— Cu toate acestea, spune el, trebuie să-i chestionez. În seara asta, dacă se poate. O să-mi iau și asistentul să mă însoțească. Și o să am nevoie să mă ajute cineva la traducere. Paznicul, poate. Vorbește limba asta?

— Cu toții ne putem înțelege. Ai prefera să nu vin și eu?

— Ți s-ar părea obositor. Avem niște proceduri obligatorii prin care trecem.

*

Din țipătul pe care oamenii pretind mai apoi că l-au auzit venind din hambar nu aud nimic. În seara aceea, la totul pasul, în timp ce-mi văd de treburi, sunt conștient de ceea ce ar putea să se întâmple chiar acum; urechea îmi este chiar acordată la tonalitatea țipătului de om. Însă hambarul e o clădire masivă, cu uși grele și ferestre mici; se află în spatele abatorului și al morii din partea sudică. La fel, ceea ce era cândva un avanpost, iar mai apoi un zid de întăritură, s-a transformat în așezare agricolă – un oraș cu trei mii de suflete în care zgomotul vieții, zgomotul pe care-l produc toate aceste suflete într-o zi caldă de vară, persistă, cu toate că undeva, cineva țipă. (La un moment dat încep să-mi pledez propria cauză.)

Când îl reîntâlnesc pe colonelul Joll și, când are timp, aduc vorba despre tortură.

— Dacă prizonierul îți spune adevărul, îl întreb, și își dă seama că nu e crezut? Nu e asta o situație teribilă? Imaginează-ți: să fii gata să cedezi, să cedezi oricât, să nu mai ai nimic de cedat, să fii la pământ, și totuși să fii silit să cedezi și mai mult! Și ce responsabilitate îi revine interogatorului! Când știi oare că un om ți-a spus adevărul?

— E un anumit ton, spune Joll. În vocea unui om care spune adevărul își face loc un anumit ton. Cu antrenament și experiență, înveți să-i recunoști.

— Tonul adevărului! Poți să identifici tonul ăsta în vorbirea curentă? Poți să-ți dai seama dacă spun adevărul?

Este cel mai intim moment de care am avut parte până acum, și pe care îl expediază cu un gest.

— N-ai înțeles. Vorbesc de o situație specială, una în care eu sap după adevăr, în care trebuie să exercit presiune ca să-

l găsesc. Mai întâi dau de minciuni, vezi dumneata – cam asta se întâmplă – mai întâi minciuni, apoi presiune, iar minciuni, iar presiune, apoi cedează, din nou presiune, iar în cele din urmă adevărul. Așa îl obții.

Durerea e adevărul; în rest, te poți îndoi de toate. Iată ce învăț din conversația cu colonelul Joll, pe care, cu unghiile lui ascuțite, cu batistele lui mov, cu picioarele lui încălțate în pantofi moi, mi-l imaginez în capitala pe care e limpede că o așteaptă cu atâta nerăbdare, șoptindu-le prietenilor săi pe culoarele unui teatru, în pauza dintre acte.

(Pe de altă parte, cine sunt eu să-mi afirm distanța față de el? Beau alături de el, mâncăm împreună, îl duc să vadă orașul, îi pun totul la dispoziție, conform cerințelor din scrisoarea care îl deleagă oficial, și chiar mai mult decât atât. Imperiul nu pretinde ca slujbașii săi să se iubească, ci doar să-și facă datoria.)

*

Darea de seamă pe care o întocmește către mine, în calitatea mea de magistrat, este succintă.

„În timpul interogatoriului, contradicțiile din mărturia prizonierului au devenit evidente. Pus în fața acestor contradicții, prizonierul s-a înfuriat, atacându-l pe ofițerul însărcinat cu ancheta. A urmat o încăierare în urma căreia prizonierul a căzut, lovindu-se grav de perete. Toate eforturile făcute pentru resuscitarea lui au eșuat.”

Pentru a duce procedura la bun sfârșit, așa cum cere legea, îl chem pe paznic și-i solicit o declarație. El o rostește, iar eu notez: „Prizonierul și-a ieșit din fire, atacându-l pe ofițerul aflat în vizită. Am fost chemat pentru a ajuta să-i calmăm. Înainte chiar să intervin, lupta luase sfârșit. Prizonierul zăcea în stare de inconștiență și nasul îi sângera”.

Îi indic locul unde trebuie să marcheze cu un x în loc de semnătură. Îmi ia stiloul din mână respectuos.

— Ți-a spus ofițerul ce să declari? îl întreb încet.

— Da, domnule, răspunde el.

— Mâinile prizonierului erau legate?

— Da. Adică... vreau să spun... nu. Nu, domnule.

Îi fac semn că e liber și completez ordinul de înmormântare.

Dar înainte să mă culc iau un felinar, traversez piața și fac rondul pe străzile din spate spre hambar. Un nou paznic a apărut la ușa colibei, un alt tânăr de la țară care doarme acum, înfășurat în pătură. Un greier se oprește din cântat la apropierea mea. Paznicul nu se trezește nici când trag zăvorul. Intru în colibă ținând felinarul sus, încălcând, după cum îmi dau seama, ceea ce de-acum e pământ sfințit sau, dimpotrivă, nesfințit – dacă e vreo diferență -, păstrător al misterelor Statului.

Băiatul e lungit pe un pat de fân într-un colț. E bine, e în viață. Pare să doarmă, însă poziția încordată îl trădează. Are mâinile legate în față. În celălalt colț zăresc o siluetă lungă și acoperită de o pânză albă.

Îl trezesc pe paznic.

— Cine ți-a spus să lași cadavrul aici? Cine l-a cusut?

Simte furia din vocea mea.

— Omul care a venit cu cealaltă Excelență, domnule. Era aici când mi-am început tura. L-am auzit spunându-i băiatului: „Dormi cu tata-mare, să-i ții de cald”. S-a prefăcut că o să-l coasă și pe băiat în același giulgiu, vă dați seama, dar n-a făcut-o.

În vreme ce băiatul doarme încordat, cu ochii strânși, cărăm cadavrul afară. În grădină, cu paznicul care îmi ține felinarul, găsesc cusătura cu vârful cuțitului, rup giulgiul și-l dau la o parte de pe chipul bătrânului.

Barba căruntă e plină cu sânge năclăit. Buzele sunt zdrobite și deplasate, dinții sparți. Un ochi e dat peste cap, în locul celuilalt nu mai e decât o gaură plină de sânge.

— Închide-l la loc, îi ordon.

Paznicul îl leagă repede. Se desface din nou.

— Se spune că s-a lovit cu capul de perete. Tu ce crezi?

Se uită la mine cu neîncredere.

— Adu niște sfoară și leagă-l bine.

Ridic felinarul deasupra băiatului. Nu s-a mișcat, dar de îndată ce mă aplec și-i ating obrazul, se trage înapoi și începe să tremure din tot corpul, zvâcnind de sus până jos.

— Ascultă-mă, băiete, îi spun. Nu o să-ți fac niciun rău.

Se întoarce pe spate și-mi arată mâinile legate. Sunt umflate și învinețite. Mă reped să i le dezleg. În fața acestui băiat, toate gesturile mele se dovedesc stângace.

— Ascultă, trebuie să-i spui adevărul ofițerului. Atât vrea s-audă de la tine, adevărul. Odată ce s-a convins că-i spui adevărul, nu-ți mai face nimic. Dar trebuie să-i spui tot ce știi. Trebuie să răspunzi sincer la toate întrebările pe care ți le pune. Dacă te lovește, nu te pierde cu firea.

Trăgând de nod, reușesc în sfârșit să dezleg sfoara.

— Freacă-ți mâinile, ca să-ți pui sângele-n mișcare.

Îi masez mâinile într-ale mele. Cu greu reușește să-și îndoaie degetele. Nu pretind deloc că sunt mai de folos decât o mamă liniștindu-și copilul între accesele de furie ale tatălui. Am învățat că un anchetator poate purta două măști și poate vorbi cu două voci: una severă, cealaltă mieroasă.

— A mâncat ceva în seara asta? îl întreb pe paznic.

— Nu știu.

— Ai mâncat ceva? îl întreb pe băiat.

Clatină din cap. Simt cum mi se-ngreunează inima. Nu mi-am dorit niciodată să ajung să fiu implicat în așa ceva. Unde se va sfârși, nu știu. Mă întorc către paznic.

— Plec acum, însă vreau să faci trei lucruri. Întâi de toate, când mâinile băiatului se mai însănătoșesc, leagă-i-le la loc, însă de data asta nu așa de strâns încât să i se umfle. În al doilea rând, vreau să lași cadavrul acolo unde e, în grădină. Nu-l mai aduce înăuntru. Mâine dis-de-dimineață o să trimit câțiva oameni pentru înmormântare să-l aducă și o să-l predai lor. Dacă te întreabă ceva, le spui că așa ți-am ordonat eu. În al treilea rând, vreau să încui coliba acum și să vii cu mine. O să fac rost de ceva de mâncare din bucătărie pentru băiat, iar tu o să i-o duci. Vino.

N-am vrut să mă las târât în așa ceva. Sunt un magistrat de țară, un demnitar în serviciul Imperiului, și-mi petrec viața servind la granița asta uitată de Dumnezeu, așteptând să ies la pensie. Adun zeciuiala și impozitele, administrez moșiile comunale, mă îngrijesc ca garnizoana să aibă toate cele necesare, îi supraveghez pe tinerii ofițeri, singurii pe care-i avem aici, am grijă de comerț și prezidez sesiunile tribunalului de două ori pe săptămână. În rest, văd soarele cum răsare și apune, mănânc, dorm și sunt mulțumit. Când o să mor, sper să merit trei rânduri tipărite în gazeta imperială. Nu am cerut mai mult decât o viață liniștită în vremuri liniștite.

Însă povestirile de anul trecut din Capitală au început să ajungă și aici, la noi, despre tulburările provocate de barbari. Fuseseră atacați și jefuiți comercianți pe rute de obicei ferite. Furturile de materiale deveniseră mai numeroase și mai îndrăznețe. O echipă de funcționari însărcinați cu recensământul dispăruse și oamenii fuseseră găsiți în morminte săpate la repezeală. Se trăsese într-un guvernator de provincie în timpul unei inspecții. Avuseseră loc ciocniri cu patrulele de frontieră. Triburile barbare se înarmau, așa se spunea; Imperiul trebuia să ia măsuri de precauție, căci războiul devenise iminent.

Din toate aceste tulburări nu vedeam nimic. Tot reflectând, mi-am dat seama că la fiecare generație, fără excepție, asistăm la un episod de isterie generală în rândul barbarilor. Nu e femeie de lângă graniță care să nu fi visat o mână neagră de barbar apărând de sub pat să-i apuce glezna, nu e bărbat care să nu se fi înfiorat la gândul barbarilor chefuind în casa lui, spărgând farfuriile, dând foc perdelelor, necinstindu-i fiicele. Toate aceste vise sunt urmările unei vieți mult prea relaxate. Nu cred nimic până nu văd cu adevărat o armată de barbari.

În Capitală, lumea era îngrijorată de ce se va întâmpla dacă barbarii din nord se vor uni în cele din urmă cu cei din vest. Diverși ofițeri erau trimiși să inspecteze frontiera. Se întăreau garnizoanele. Comercianților li se dădea escortă militară la cerere. Iar oficialii din Biroul Trei al Gărzii Civile erau văzuți pentru prima dată la graniță – păzitori ai Statului, specialiști în problemele mai obscure ale revoltei, fanatici ai adevărului, doctori în interogatorii. Se pare, așadar, că anii mei de tihnă se apropie de sfârșit, s-au dus vremurile când dormeam cu inima împăcată, convins că lumea putea fi menținută în stare de echilibru doar printr-o vorbă ici și un ghiont colo. Mă gândesc că dacă i-aș fi predat pur și simplu pe prizonierii ăștia absurzi colonelului – „Uite, domnule colonel, dumneata ești specialistul, vezi ce poți să scoți de la ei!” –, dacă aș fi plecat la vânătoare pentru câteva zile, cum ar fi trebuit, eventual într-o vizită în susul râului, m-aș fi întors, și fără să citesc raportul, sau doar trecând peste el nepăsător, mi-aș fi pus ștampila, fără întrebări suplimentare despre ce însemna cuvântul *investigații,* ce se ascundea sub el precum un duh al morții sub o piatră –, dacă aș fi mers pe drumul înțelept, acum poate că m-aș fi întors la vânătoarea mea și la poftele mele netulburate, așteptând liniștit ca provocările să înceteze și freamătul de la

frontieră să se stingă. Dar, vai, nu mi-a fost dat să plec departe: o vreme mi-am astupat urechile la zgomotele venind dinspre colibă, din zona hambarului unde se țin uneltele, însă apoi am luat un felinar și m-am dus să văd.

*

De la un capăt la altul, pământul e albit de zăpadă. Zăpada coboară dintr-un cer unde sursa de lumină e difuză, prezentă pretutindeni, ca și când soarele s-ar fi preschimbat în ceață, într-o aură nedefinită. În vis pășesc pe poarta care dă spre cazarmă, trec pe lângă steag. Piața se lărgește dinaintea mea și se îmbină cu cerul la capete. Zidurile, copacii, casele s-au micșorat, și-au pierdut consistența, s-au retras peste conturul lumii.

În vreme ce străbat fantomatic piața, siluete întunecate se conturează, ieșind din fondul alb: copii construind în joacă un castel de zăpadă, cu un steguleț roșu înfipt în vârf. Au mănuși, cizme și fulare ca să-i protejeze de frig. Aduc bulgări de zăpadă, unul după altul, acoperind cu ele zidurile castelului, dându-i o formă din ce în ce mai plină. Aburii albi ai respirației li se desprind de trupuri. Fortăreața din jurul castelului e pe jumătate terminată. Mă forțez să prind zgomotul articulat al vocilor, dar nu deslușesc nimic.

Sunt conștient de corporalitatea mea, de umbra care mă însoțește; nu mă arăt surprins, așadar, când copiii se retrag de o parte și de alta la apropierea mea. Toți, în afară de unul. Mai mare decât ceilalți, poate nici măcar copil, silueta stă așezată în zăpadă, cu gluga trasă peste cap, cu spatele la mine, lucrând de zor la poarta castelului, cu picioarele depărtate, Săpând încontinuu, bătătorind, făcând diverse forme. Rămân în spatele ei și privesc. Nu se întoarce. Încerc să-mi imaginez cum arată fața ei încadrată de glugă, dar nu

pot.

*

Băiatul stă întins pe spate, gol, adormit, respirând des și superficial. Pielea îi lucește de transpirație. Pentru prima dată și-a dat jos bandajul de pe braț și pot să-i văd rana deschisă urâtă pe care i-o ascundea. Apropii felinarul. Pântecele și șalele îi sunt ciuruite de bube, cicatrice și tăieturi, unele marcate de dâre de sânge.

— Ce i-au făcut? îi șoptesc gardianului, același tânăr cu care vorbisem noaptea trecută.

— Un cuțit, îmi șoptește el în replică. Un cuțitaș, așa ca ăsta.

Își depărtează degetul mare și arătătorul. Apucând un cuțit imaginar, îl aruncă scurt în trupul adormit al băiatului. Apoi răsucește delicat același cuțit ca pe o cheie întâi la stânga, apoi la dreapta. Îl retrage în cele din urmă, mâna i se odihnește din nou pe lângă corp, rămâne în așteptare.

Îngenunchez deasupra băiatului, apropiindu-i lumina de față, și-l zgâlțâi. Ochii i se deschid obosiți și se închid la loc. Suspină, respirația grăbită încetinește.

— Ascultă, îi zic, mi s-a spus că ai mărturisit. Mi-au spus că ai recunoscut că tu și bătrânul, împreună cu ceilalți din clan, ați furat oi și cai. Ai spus că oamenii din clanul tău au început să se înarmeze, că la primăvară o să se alăture cu toții într-un război împotriva Imperiului. Spui adevărul? Înțelegi ce-o să însemne confesiunea asta? Înțelegi?

Mă opresc; se uită în spate, absent, la toată această vehemență, ca unul obosit după ce a alergat o bună bucată.

— Înseamnă că soldații o să năvălească peste oamenii noștri. O să iasă măcel. Rude de-ale tale o să piară, poate chiar părinții, frații, surorile. Chiar vrei așa ceva?

Nu răspunde. Îi zgâlțâi umărul, îl plesnesc peste obraji. Nici nu clipește: ca și când aș lovi o bucată de carne neînsuflețită.

— Cred că-i e rău, șoptește gardianul în spatele meu. E foarte rănit și foarte bolnav.

Băiatul închide ochii.

*

Îl chem pe singurul doctor pe care-l avem, un bătrân care își câștigă existența smulgând dinți și preparând afrodiziace din făină de oase și sânge de șopârlă. Pune un pansament de lut pe rană și unge zecile de înțepături de cuțit. În doar o săptămână, ne promite, băiatul va fi în stare să meargă din nou. Recomandă un regim hrănitor și pleacă în grabă. Nu întreabă de unde are toate rănile alea.

Însă colonelul și-a pierdut răbdarea. Plănuiește să lanseze un atac-fulger asupra nomazilor și să mai ia ostatici. Vrea ca băiatul să-i fie ghid. Îmi cere să-i dau treizeci dintre cei patruzeci de soldați ai garnizoanei și să-i pun și cai la dispoziție.

Încerc să-l descurajez.

— Cu tot respectul, domnule colonel, îi spun, nu ești soldat de profesie, nu ai condus niciodată o misiune prin părțile astea neprimitoare. Singurul tău ghid o să fie copilul ăsta speriat de tine, care o să spună tot ce-i vine-n minte numai ca să-ți facă pe plac, și care oricum e prea bolnav ca să pornească la drum. Nu poți conta numai pe soldați să te ajute, nu sunt decât țărani recrutați cu forța, majoritatea nici n-au fost vreodată mai departe de opt kilometri de stabiliment. Barbarii pe care-i vânezi vor bănui că te apropii și vor dispărea în deșert în timp ce tu vei mai avea de mers o zi până să ajungi. Au trăit aici toată viața lor, cunosc bine

terenul. Dumneata și cu mine suntem străini – dumneata chiar mai mult decât mine. Te sfătuiesc sincer să nu te duci.

Mă ascultă până la capăt, ba chiar (am impresia) mă amăgește că a înțeles. Sunt convins că toată această conversație este transcrisă ulterior, cu comentariul „incapabil”. Când i se pare că a auzit destul, îmi expediază obiecțiile:

— Am o sarcină de împlinit, domnule magistrat. Numai eu pot decide când mi-am făcut treaba.

Și continuă pregătirile.

Merge în trăsura sa neagră cu două roți, cu un pat de tabără și o masă de scris, ambele legate de trăsură. Îi pun la dispoziție cai, căruțe, nutreț și provizii pe trei săptămâni. Un tânăr locotenent de garnizoană îl însoțește. Îl iau deoparte pe locotenent:

— Să nu te lași pe mâna ghidului. E slab și înspăimântat. Fii atent la vreme. Și la drum. Prima ta datorie este să-l aduci înapoi cu bine pe oaspete.

Se înclină.

Îl abordez din nou pe Joll, încercând să ghicesc ce intenții are.

— Da, zice el. Sigur, n-aș vrea să fixez de pe-acum un traseu. Dar, în linii mari, o să depistăm tabăra nomazilor ăstora ai tăi și pe urmă, în funcție de situație, mai vedem.

— Eu întreb, îmi continuu ideea, doar fiindcă o să trebuiască, în cazul în care te rătăcești, să venim să te-aducem înapoi în partea civilizată.

Ne oprim amândoi, gustând, de pe pozițiile noastre atât de diferite, ironia cuvântului.

— Da, sigur, îmi răspunde el. Dar e puțin probabil. Din fericire, avem excelentele hărți ale regiunii cu care ne-ai înzestrat.

— Hărțile alea sunt făcute mai mult după ureche, domnule

colonel. Le-am încropit din relatările călătorilor pe o perioadă de vreo douăzeci de ani. N-am fost niciodată acolo unde plănuiești să ajungi. Eu doar te previn.

Încă din a doua zi după ce a ajuns aici, m-am simțit mult prea intimidat de prezența lui ca să reușesc să fiu altfel decât corect în atitudinea față de el. Presupun că, asemenea căpeteniei ce dă târcoale, adeseori e ocolit și s-a obișnuit cu asta. (Sau oare numai în provincie căpeteniile și torționarii mai sunt socotiți necurați?) Uitându-mă la el, mă întreb cum trebuie să se fi simțit prima dată: oare ca ucenic chemat să învârtă cleștii, să strângă menghina sau ce-o mai fi făcut, nu s-a înfiorat nici măcar un pic, știind că tocmai în acel moment călca pe un teritoriu interzis? Mă mai întreb dacă are un ritual personal de purificare, de săvârșit cu ușile închise, care să-i permită mai apoi să se-ntoarcă și să stea la masă cu alți oameni. Oare își spală mâinile atent sau își schimbă toate hainele? Sau a avut grijă Biroul să creeze oameni noi, care trec fără probleme de la murdar la curat?

Târziu în noapte aud orchestra, cu viorile și percuțiile ei, cântând sub nucul bătrân de dincolo de piațetă. În aer plutește o lumină roșiatică, venind dinspre mormanul de cărbune pe care soldații frig acum berbeci întregi, cadou de la „Excelența Sa”. Vor bea până târziu spre dimineață, urmând să pornească la drum de cum răsare soarele.

Îmi găsesc drumul către hambar bâjbâind pe alei lăturalnice. Paznicul nu e la post, ușa cabinei stă larg deschisă. Dau să intru, când aud șoapte și chicoteli venind dinăuntru. Mă uit în beznă.

— Cine-i acolo? întreb.

Aud cum cineva se foiește, se împiedică, și mă trezesc cu paznicul în față.

— Iertați-mă, domnule, spune el.

Simt cum duhnește a rom.

— Prizonierul m-a chemat și încercam să-i ajut.

Din întuneric se aud râsete.

Adorm, sunt trezit de o nouă rundă de muzică venind dinspre piațetă, adorm la loc și visez un corp întins pe spate, cu o bogăție de păr pubian strălucind, negru și auriu, pe toată suprafața pântecelui, în sus pe vintre și în jos, ca o săgeată, brăzdând spațiul dintre coapse. Când întind o mână să perii părul, începe să se zvârcolească. Nu e păr, ci sunt albine, în pâlcuri dense, una peste alta: înecate în miere, lipicioase, ies târându-se din desișul dintre coapse și își desfac aripile.

*

Ultimul act de politețe a fost să-l conduc călare pe colonel până acolo unde drumul cotește către nord-vest, de-a lungul malului. Soarele e deja sus și arde atât de sălbatic, încât sunt nevoit să-mi acopăr ochii. Bărbații, obosiți și un pic îngrețoșați după noaptea petrecută-n chefuri, se risipesc în spatele nostru. La mijlocul coloanei, sprijinit de un gardian care călărește alături de el, înaintează prizonierul. Fața lui e înspăimântătoare, stă chinuit în șa, iar rănile se vede că-l dor încă. În spate de tot, vin caii de povară și care cu butoaie de apă, provizii și echipament mai greu: lănci, puști, muniție, corturi. Cu totul, o priveliște nu prea entuziasmantă: coloana înaintează jerpelită, unii fără nimic pe cap, alții purtând casca de cavalerie, grea, împodobită cu pene; alții, în sfârșit, poartă o simplă șapcă de piele. Își feresc privirile de strălucirea cruntă a soarelui. Toți, în afară de unul, care se uită sever înainte printr-o bandă de sticlă fumurie lipită de un băț și ținută în fața ochilor, imitându-și liderul. Cât va mai dura teatrul ăsta absurd?

Călărim în liniște. Culegătorii, ocupați pe câmp încă de la

răsărit, se opresc și ne fac cu mâna când trecem. Ajuns la cotitură, mă opresc și îmi iau rămas-bun.

— Vă doresc să vă înapoiați cu bine, domnule colonel, îi spun.

Încadrat de fereastra trăsurii, dă din cap imperturbabil.

Mă întorc deci ușurat de povară și fericit că mă aflu din nou singur, într-o lume pe care o cunosc și o înțeleg. Mă urc pe ziduri și privesc cum trece coloana din ce în ce mai mică, șerpuind pe drumul ce duce spre nord-vest, înspre pata verde, îndepărtată, unde râul se varsă în lac și fâșia îngustă de vegetație se pierde în ceața deșertică. Soarele greu de bronz atârnă încă deasupra apei. La sud de lac se întind terenuri mlăștinoase și sărate, iar dincolo de ele o dungă albastră-cenușie de dealuri sterpe. Pe câmp, țăranii încarcă fân în cele două căruțe uriașe vechi. Un stol de rațe sălbatice se rotește deasupra și se lasă-n jos, către apă. Vară târzie, vreme de pace și belșug. Cred în pace, poate chiar în pacea cu orice preț.

Trei kilometri și jumătate mai la sud de oraș, un pâlc de dune iese din peisajul plat și nisipos. Jocurile de zi cu zi ale copiilor constau în prinsul broaștelor în terenul mlăștinos, dimineața. Seara, când soarele bate în retragere și nisipul începe să se răcească, se întrec la datul cu sania pe panta dunelor, pe sănii de lemn lustruit. Deși vântul bate în tot timpul anului, dunele sunt stabile, fiind unite una de alta de un strat fin de iarbă și, cum am aflat acum câțiva ani, de niște schelete de cherestea. Căci dunele acoperă ruine datând din vremuri de dinaintea anexării provinciilor de vest și a primelor fortificații construite.

Una dintre ocupațiile mele preferate a fost să excavez aceste ruine. Dacă nu sunt reparații de făcut la sistemul de irigații, îi condamn pe infractorii mărunți la câteva zile de săpat la dune; sunt trimiși aici soldați în căutare de

amănunte privind tehnicile de pedepsire; iar în zilele mele bune, aflat în culmea entuziasmului, obișnuiam chiar să plătesc micile corvezi ocazionale din buzunarul propriu. Munca nu e prea plăcută, pentru că oamenii puși să sape trudesc neîntrerupt sub un soare fierbinte ori pe un vânt aspru, fără adăpost și cu nisipul zburând pretutindeni. Muncesc fără tragere de inimă, le lipsește interesul meu (pe care ei îl văd ca pe un capriciu), descurajați de viteza cu care se împrăștie nisipul. Dar în decurs de câțiva ani de zile am reușit să descopăr câteva structuri arhitectonice dintre cele mai ample, ajungând până la nivelul solului. Elementul dezgropat cel mai recent, proeminent cum e, arată ca o epavă plasată drept în mijlocul deșertului, vizibilă chiar din dreptul zidurilor de întăritură. Din această structură, probabil o clădire publică ori un templu, am recuperat grinda masivă, construită din lemn de plop, cu ornamente incrustate având conturul unor pești care saltă, dispuși unul în prelungirea celuilalt; ea atârnă acum deasupra șemineului meu. Dedesubt, sub nivelul solului, într-o legătură care s-a fărâmițat de îndată ce a fost atinsă, am găsit și o rezervă ascunsă de menouri din lemn, pe care se află pictate niște caractere ce formează un text cum n-am mai văzut până acum. Am mai găsit astfel de planșe înguste, împrăștiate printre ruine ca niște cârlige mărunte, însă majoritatea atât de decolorate și erodate de nisip, încât inscripțiile au rămas nedescifrate. Caracterele de pe noile fâșii de lemn, perfect conturate, arată ca în ziua când au fost scrise. Iar acum, sperând că voi reuși să descifrez scrierea, am început să adun toate fâșiile de lemn găsite și le-am dat de știre copiilor care se jucau prin împrejurimi că vor fi recompensați cu câte un bănuț dacă-mi descoperă vreuna.

Structurile excavate sunt uscate și au consistența prafului. Multe nu s-au păstrat decât datorită nisipului din jur; odată

expuse luminii, se fărâmițează. Altele cedează la cea mai mică presiune. Ce vechime are lemnul nu știu. Barbarii, care sunt adepți ai vieții pastorale, nomade, locuind în corturi, nu fac niciodată trimitere, în legendele lor, la vreo reședință permanentă din preajma lacului. Rămășițele umane lipsesc. Dacă pe undeva se află un cimitir, nu l-am găsit încă. Nu există mobilă în case. Într-o grămăjoară de cenușă am găsit urme de vase de lut și ceva de culoare maronie, ce pare să fi fost demult un pantof de piele ori o șapcă, dar care s-a destrămat sub ochii mei. Nu știu de unde au făcut rost de lemn ca să construiască toate aceste case. Poate că în vremurile de altădată criminalii, sclavii, soldații parcurgeau cei optsprezece kilometri până la râu și prăvăleau plopii, îi tăiau apoi cu ferăstrăul, îi ciopleau și-i netezeau cu dalta, transportând grinzile în căruțe până în locurile astea sterpe, construiau case și câte o fortăreață, din câte am reușit să-mi dau seama, iar cu timpul mureau, pentru ca stăpânii lor, prefecții, magistrații și căpitanii, să poată să se suie pe acoperișuri și pe turnuri dimineața și seara, căutând cu privirea în toată lumea, de la un capăt la altul, semne ale barbarilor. Poate că nu am făcut, cu săpăturile mele, decât să răzuiesc suprafața. Poate că la trei metri sub pământ sunt îngropate ruinele unei alte fortărețe, devastată cândva de barbari, ruine presărate cu oasele unei populații care crezuse cândva că se va putea adăposti în spatele zidurilor înalte. Poate că atunci când stau pe podeaua sălii festive, dacă asta e, stau de fapt pe capul unui magistrat ca mine însumi, un alt bătrân servitor încărunțit al Imperiului, care s-a trezit aruncat în arena propriei autorități, silit în cele din urmă să-i înfrunte pe barbari. Cum o să știu vreodată? Găurind întruna pământul, ca un iepure? Mi-o vor spune oare într-o bună zi literele de pe bucățile de lemn? În sac se aflau două sute cincizeci și șase de bucăți. E oare o pură întâmplare

faptul că numărul este un pătrat perfect? După ce le-am numărat prima dată și am făcut această descoperire, am curățat podeaua din biroul meu de tot ce se afla pe ea și le-am așezat pe toate pe jos, una lângă alta, mai întâi sub forma unui pătrat mare, apoi în șaisprezece pătrate mai mici, pe urmă în alte combinații, gândind că ceea ce mi se păruseră la început caracterele unui alfabet ar putea fi de fapt elementele unei imagini al cărei contur nu aștepta decât să fie dezvăluit în urma aranjamentului corect: harta ținutului barbarilor din timpurile străvechi sau reprezentarea vreunui panteon pierdut. M-am trezit chiar citind inscripțiile de pe bucățile de lemn într-o oglindă, punându-le una peste alta sau combinând jumătăți de inscripții.

Într-o seară am mai rămas lângă ruine după ce copiii au fugit acasă la cină, în apusul violet și către răsăritul primelor stele, la ora când, după înțelepciunea populară, se deșteaptă fantomele. Îmi lipesc urechea de pământ, așa cum am fost instruit de copii, ca să aud ceea ce auziseră și ei: bătăi înfundate și gemete venind de sub pământ, bubuituri profunde și neregulate. Am simțit cum nisipul îmi biciuia obrajii, adus de nicăieri și îndreptându-se nicăieri, deasupra deșertului. Lumina târzie, ultima, s-a risipit, zidurile de întăritură s-au întunecat încet-încet pe fundalul cerului și s-au dizolvat în întuneric. Timp de o oră am așteptat, înfășurat în pelerina mea încăpătoare, cu spatele rezemat de un stâlp din colțul unei case în care cândva trebuie să se fi vorbit, să se fi mâncat și să se fi petrecut cu muzică. Am stat, privind luna care tocmai se ridica, deschizându-mi simțurile către noapte, așteptând un semn că tot ceea ce se afla în jurul meu, tot ceea ce aveam sub picioare nu era numai nisip, pulbere de oase, fulgi de rugină, cioburi, cenușă. Semnul nu a venit. Nu am simțit nici urmă de fior la gândul apariției fantomelor. Aveam un cuib călduros în nisip, în scurt timp

m-am surprins gata să ațipesc.

M-am ridicat și am început să mă întind; apoi am pornit cu greu spre casă prin întunericul binefăcător, orientându-mă după luminile slabe proiectate pe cer de focurile care ardeau în căminele caselor. Ce ridicol, mi-am spus. Un biet încărunțit care stă pe întuneric, așteptând spiritele să vină din marginile istoriei, să-i vorbească înainte să plece înapoi acasă, la tocănița lui de soldat și la pătuțul lui confortabil. Spațiul dimprejurul nostru nu e decât spațiu, nicidecum mai strâmt ori mai încăpător decât spațiul de deasupra cocioabelor și locuințelor la bloc sau a birourilor din Capitală. Spațiul e spațiu, viața e viață, peste tot la fel. Dar în ceea ce mă privește, susținut cum sunt de strădania altora, lipsit de vicii civilizate cu care să-mi umplu timpul liber, îmi răsfăț melancolia, încercând să aflu în vidul deșertului o acuitate istorică specială. Ce deșertăciune, ce vanitate rău călăuzită! Ce noroc că nu mă vede nimeni!

*

Astăzi, la doar două zile de la plecarea expediției, primii prizonieri ai colonelului sosesc. De la fereastra mea îi privesc traversând piața printre gărzile călare, prăfuiți, epuizați, copleșiți deja de spectatorii care se adună în jurul lor, de copiii care țopăie pe lângă ei, de câinii care latră neîncetat. Descalecă la umbra cazărmii; prizonierii se așază și ei imediat pe vine ca să se odihnească. Toți, în afară de un băiețel rezemat într-un picior, cu mâna pe umărul mamei, uitându-se curios la spectatori. Cineva aduce o găleată cu apă și un polonic. Beau cu poftă, însetați, în timp ce mulțimea crește și se adună din ce în ce mai aproape de ei, până când nu mai văd nimic. Îl aștept nerăbdător pe gardianul care acum își face loc prin marea de oameni și

traversează curtea cazărmii.

— Cum explici chestia asta? îi strig.

Înclină capul și se scotocește prin buzunare.

— Ăștia sunt pescari, înțelegi? Cum poți să-i aduci înapoi aici?

Scoate o scrisoare. Rup sigiliul și citesc: „Te rog să-i păstrezi pe aceștia și pe următorii deținuți în secret până mă voi întoarce”. Sub semnătură, același sigiliu din nou. Este sigiliul Biroului, pe care l-a cărat cu sine prin deșert și pentru care ar trebui fără nicio îndoială să trimit o a doua expediție să-i recupereze, dacă el ar pieri pe undeva.

— Omul ăsta e ridicol! strig și apoi încep să mă foiesc nervos prin cameră.

Nu-i frumos să-i vorbești de rău pe ofițeri în fața subalternilor sau pe tați în fața copiilor, dar față de omul ăsta nu simt nicio umbră de loialitate.

— Nu i-a spus nimeni că ăștia sunt doar niște pescari? E o pierdere de timp să-i aduci aici! Tu ai obligația să-i ajuți să-i depisteze pe hoți, pe bandiți și pe cei care invadează Imperiul! Arată oamenii ăștia a pericol pentru Imperiu?

Arunc scrisoarea pe fereastră.

Mulțimea se desparte în fața mea și în cele din urmă mă aflu în mijloc, cu fața la cei doisprezece prizonieri ca vai de ei. Se arată teribil de speriați văzându-mi mânia. Băiețelul se afundă în brațele mamei de frică. Fac un semn gărzilor.

— Eliberați drumul și aduceți-i pe oamenii ăștia în curtea cazărmii!

Prinșii sunt mânați ca o turmă către curte; poarta curții delimitate de cazarmă se închide în spatele nostru.

— Acum vă rog să vă explicați. Nu i-a spus nimeni că prizonierii ăștia îi sunt inutili? Nu i-a spus nimeni care e diferența dintre pescarii cu năvod și nomazii sălbatici, călare și cu arcuri? Nu i-a spus nimeni că nici măcar nu vorbesc

aceeași limbă?

Unul dintre soldați începe să explice.

— Când ne-au văzut venind, au încercat să se pitească în stufăriș. Au văzut oameni venind pe cai și au vrut să se ascundă. Așa că ofițerul, Excelența Sa, ne-a ordonat să-i ridicăm. Fiindcă se ascundeau.

Mi-a venit să înjur amarnic, furios. Polițist! Raționament de polițist!

— Excelența Sa a spus de ce îi vrea aduși aici?

— Niciunul dintre noi nu le știe limba, domnule. Bineînțeles că nu! Oamenii ăștia de pe marginea râului sunt aborigeni, mai vechi pe meleagurile astea chiar decât nomazii. Trăiesc în așezări de două sau trei familii, dispuse de-a lungul râului, pescuind și prinzând animale în aproape tot timpul anului, vâslind către malurile îndepărtate ale lacului toamna, prinzând râme ca să le usuce, construindu-și colibe fragile din stuf, gemând de frig iarna, îmbrăcându-se în piei de animale. Trăind cu frică de toată lumea, ascunzându-se prin stufăriș; ce ar putea ști ei oare despre marea conspirație barbară împotriva Imperiului?

Trimit pe cineva în bucătărie după mâncare. Se întoarce cu o franzelă de ieri, pe care i-o oferă celui mai bătrân dintre prizonieri. Bătrânul acceptă pâinea recunoscător, cu ambele mâini, o adulmecă, o rupe, împarte bucăți fiecăruia. Cu toții își umplu gurile cu această adevărată *mana*, mestecând repede, fără să-și ridice ochii. O femeie scuipă la loc pâinea mestecată și-și hrănește copilul. Fac semn să se mai aducă pâine. Stăm și-i privim cum mănâncă, de parcă ar fi cu toții niște animale ciudate.

— Lasă-i să stea în grădină, le spun paznicilor. O să fie incomod pentru noi, dar nu avem alt loc. Dacă la noapte se face frig, o să aranjez în altă parte. Vezi să li se dea de mâncare. Dă-le ceva de făcut, să le țină mâinile ocupate. Ține

porțile închise. N-or să fugă oricum, însă n-am chef de curioși care să vină să se holbeze la ei.

Astfel îmi temperez mânia și fac întocmai cum îmi poruncește colonelul: îi păstrez prizonierii inutili „în izolare”. Peste numai o zi sau două, acești barbari par să fi uitat că au avut vreodată o altă casă. Complet seduși de mâncarea abundentă și gratuită, mai ales de pâine, se relaxează, le zâmbesc tuturor, se plimbă prin curtea cazărmii, căutând locuri umbroase, ațipesc și se trezesc la loc, intră-n fibrilație când se apropie ora mesei. Obiceiurile lor sunt oneste și murdare. Un colț al grădinii a fost transformat în latrină, unde și bărbații, și femeile se lasă pe vine nestingheriți și unde bâzâie un nor de muște toată ziua. („Dați-le o lopată!”, îi sfătuiesc pe gardieni. Dar nu o folosesc.) Băiețelul, care pare să nu se mai teamă deloc, e toată ziua în bucătărie, cerând zahăr de la fetele în casă. Alături de pâine, zahărul și ceaiul sunt pentru ei mari noutăți. În fiecare dimineață primesc un pachețel de frunze de ceai presate, pe care le fierb într-o căldare de cincisprezece litri pusă la foc pe un trepied. Sunt fericiți aici. Ba chiar, dacă nu-i alungăm, ar putea foarte bine să rămână alături de noi pentru totdeauna, iată de cât de puțin a fost nevoie ca să fie scoși din starea lor naturală. Petrec ore-n șir privindu-i de la fereastra de sus (alți curioși sunt nevoiți să-i urmărească prin poartă). Mă uit cum femeile își curăță una alteia părul de păduchi – un păr lung și negru. Unele au accese puternice de tuse uscată. E surprinzător că în grup nu se află copii, în afară de nou-născut și de băiețel. Să fi reușit până la urmă vreunul dintre cei mai sprinteni și mai vigilenți să scape de soldați? Sper că da. Sper că, atunci când îi vom restitui caselor lor așezate de-a lungul râului, vor avea multe povești incredibile de povestit vecinilor. Sper ca povestea captivității să intre în legendă, transmisă de la bunic la nepot. Dar mai sper că amintirea orașului, cu viața

ei fără griji și mâncarea exotică, nu va ajunge să-i atragă înapoi. Nu vreau o rasă de cerșetori care să-mi rămână pe cap.

De câteva zile, pescarii au devenit o adevărată distracție colectivă, cu vorbăria lor ciudată, cu apetitul lor uriaș, cu lipsa de rușine animală, cu temperamentele schimbătoare. Soldații rămân cu orele în ușă privindu-i, făcând comentarii obscene despre ei pe care aceștia nu le înțeleg, râzând; sunt întotdeauna copii cu fețele lipite de barele ușii; iar eu îi urmăresc de sus, de la fereastră, mascat de sticlă.

Apoi, cu toții deodată, ne pierdem compasiunea pentru ei. Mizeria, mirosul, zgomotul certurilor și tusea devin de nesuportat. La un moment dat are loc un incident urât: un soldat încearcă să o târască pe o femeie de-ale lor înăuntru, poate doar în joacă, cine știe, și e lapidat. Începe să circule zvonul că sunt bolnavi, că vor aduce cu sine epidemia în oraș. Deși îi fac să sape o groapă într-un colț al grădinii și pun să se îndepărteze pământul cu urină și fecale, cei de la bucătărie refuză să le dea tacâmuri și încep să le arunce mâncarea prin ușă, ca și când ar fi cu adevărat niște animale. Soldații încuie ușa de la sala principală a cazărmii, copiii nu mai vin la poartă. Cineva azvârle o pisică moartă peste zid în timpul nopții, declanșând un adevărat scandal. În timpul zilelor lungi, fierbinți, mișună aiurea prin grădina goală. Pruncul plânge, tușește, iar plânge, iar tușește, până când, căutând un refugiu, mă ascund în cel mai îndepărtat colț al apartamentului. Scriu o scrisoare furioasă Biroului Trei, gardianul mereu treaz al Imperiului, denunțând incompetența unuia dintre agenții săi. „De ce nu trimiteți oameni cu experiență la graniță ca să investigheze revoltele de-acolo?” scriu. Mă trezesc la realitate și rup hârtia. Dacă descui poarta în miez de noapte, mă întreb, oare pescarii vor fugi pe ascuns? Dar nu fac nimic. Apoi într-o zi descopăr că

pruncul s-a oprit din plâns. Când mă uit pe fereastră, îmi dau seama că a dispărut. Trimit o gardă să-l caute, iar corpul este găsit sub hainele mamei. Nu vrea să-l dea nici în ruptul capului, așa că trebuie să i-l smulgem. După care se lasă pe vine și rămâne așa toată ziua, cu fața acoperită, refuzând să mănânce. Oamenii ei par să o evite. Oare am violat vreo cutumă a lor, luând copilul și îngropându-l? mă întreb. Îl înjur pe colonelul Joll pentru toate necazurile pe care mi le-a provocat și pentru rușine.

Iar el se întoarce în toiul nopții. Sunete de trompete venind dinspre zidurile de întăritură îmi invadează somnul, în sala cea mare izbucnește o hărmălaie când soldații se reped la arme. Capul mi se învârtește, mă îmbrac cu greutate, până când ajung în piață, coloana a trecut deja de poartă, unii călare, alții pe jos, trăgându-și caii după ei. Mă dau înapoi, în timp ce spectatorii se îngrămădesc, pipăindu-și și îmbrățișându-și soldații („Sunt teferi cu toții!”, strigă cineva), până când, ajuns la mijlocul coloanei, văd în sfârșit lucrul de care mă temeam cel mai mult: căruța neagră, pe urmă grupul de prizonieri târșâindu-și picioarele, legați de gât unul de altul, siluete informe în hainele din piele de oaie sub lumina argintie a lunii; după ei vin ultimii soldați care conduc căruțele și caii de povară. Vin din ce în ce mai mulți, unii cu torțe arzând, murmurul crește, iar eu îi întorc spatele colonelului, cu triumful său cu tot, și îmi croiesc drum înapoi în cameră. Aici încep să disting dezavantajele vieții într-un apartament, cum am ales și eu să trăiesc, deasupra cămărilor și bucătăriilor destinate comandantului militar pe care nu-l avem de ani de zile. Am ales aceasta în locul vilei atrăgătoare, cu mușcate la ferestre, așa cum i s-ar potrivi unui adevărat magistrat. Aș vrea să fiu în stare să-mi astup urechile în fața zgomotelor venind dinspre curtea de jos, care se pare că s-a transformat de curând într-o închisoare

permanentă. Mă simt bătrân și obosit, vreau să dorm. Am început să profit de orice ocazie ca să dorm și mă trezesc anevoie. Somnul nu mai e o baie sănătoasă, binefăcătoare, o recăpătare a forțelor vitale, ci simplă uitare, un contact nocturn cu neantul. Viața de apartament a început să-mi dăuneze, cred; și asta nu e tot. Dacă aș fi trăit în vila pentru magistrați, pe cea mai liniștită stradă din oraș, prezidând întruniri ale consiliului judecătoresc în fiecare luni și joi, mergând la vânătoare în fiecare dimineață, ocupat seara cu lecturi din clasici, astupându-mi urechile și ochii în fața acestui jandarm parvenit, dacă m-aș fi decis să scap de vremurile grele evadând undeva, fără să discut cu nimeni, nu m-aș mai fi simțit, poate, ca un om care, prins în vâltoarea curentelor de adâncime, renunță să lupte, nu mai înoată, ci se oferă cu totul largului mării și morții. Însă tocmai faptul că sunt conștient de cât de arbitrară este suferința mea, de cât de mult depinde de plânsetele unui copil care azi sunt și mâine nu mai sunt, tocmai aceasta mă face demn de dispreț și indiferent la distrugere. Pe undeva, știu prea multe; și de această știință, odată infectat, nu te mai poți vindeca, se pare. N-ar fi trebuit să-mi iau felinarul și să mă duc să văd ce se întâmpla în cabană, lângă hambar. Pe de altă parte, altă cale nu era, de vreme ce pusesem deja mâna pe felinar. Nu-l mai puteam pune la loc. Cercul se închide; nu-i mai găsesc capătul.

Colonelul își petrece toată ziua următoare dormind în camera sa de la han, așa că personalul e nevoit să se strecoare de colo până colo în vârful picioarelor. Încerc să nu dau atenție noii serii de prizonieri aduși în curte. Păcat că toate ușile cazărmii, la fel ca scara ce duce în apartamentul meu, dau înspre grădină. Mă grăbesc în lumina matinală, îmi umplu ziua cu treburi legate de chiriile municipale, seara cinez cu prietenii. În drum spre casă îl întâlnesc pe tânărul

locotenent care l-a însoțit pe colonelul Joll în deșert și-l felicit că s-a-ntors acasă teafăr.

— Dar de ce nu i-ai explicat colonelului că pescarii nu aveau cum să-i fie de-ajutor la anchetă?

Pare jenat.

— Am vorbit cu el, îmi spune, dar nu mi-a zis decât că „prizonierii sunt prizonieri”. M-am hotărât să nu mă opun, nu se cădea.

În ziua următoare, colonelul își începe interogatoriul. Cândva l-am crezut leneș, chiar mai leneș decât un birocrat cu gusturi pervertite. Acum văd cât de tare m-am înșelat. În căutarea adevărului, este neobosit. Interogatoriul debutează dimineața devreme și continuă până după ce mă întorc acasă, pe întuneric. Acum primește și ajutorul unui vânător care toată viața n-a făcut decât să împuște porci pe râu și știe o mulțime de cuvinte în limba pescarilor. Unul câte unul, pescarii sunt aduși în camera unde s-a stabilit colonelul, ca să fie întrebați dacă au văzut oameni ciudați plimbându-se prin împrejurimi călare. Până și copilul e interogat: „Ai văzut străini venind în vizită la tatăl tău noaptea?” (Desigur, acum nu fac decât să ghicesc cam ce se întâmplă în cameră, câtă frică, derută și înjosire se află acolo.) Prizonierii sunt aduși înapoi, dar nu în curtea principală, ci în sala cea mare: soldații au fost scoși și repartizați în oraș. Eu stau în camera mea cu fereastra închisă, în căldura înăbușitoare a unei seri fără niciun pic de vânt, încercând să citesc, forțându-mi urechile, uneori ca să aud, alteori ca să nu aud violența de dincolo, cu sunetele ei cu tot. Într-un târziu, la miezul nopții, interogatoriul se termină, nu se mai trântesc ușile, nu se mai aud picioare tropăind, curtea a rămas tăcută în lumina lunii, iar eu sunt liber să mă culc.

În viața mea nu mai există bucurie. Îmi petrec zilele jucându-mă cu liste și numere, trăgând de sarcinile mărunte

pe care trebuie să le îndeplinesc ca să-mi umplu orele. Seara mănânc la han; apoi, nedorind să mă întorc acasă, urc pe scări, către ascunzătoarea formată din cămăruțe și spații despărțite printr-un perete, unde dorm hangiii și unde fetele își desfată amanții.

Dorm adânc, ca un mort. Când mă trezesc, devreme, în lumina slabă a dimineții, fata doarme ghemuită pe podea. O ating ușor pe mână:

— De ce dormi aici?

Ea îmi răspunde cu un zâmbet:

— Nu-i nimic, mi-e bine aici. (E adevărat: se întinde și cască pe covorașul moale din piele de oaie, iar corpul ei mărunt, suplu, nici măcar nu ocupă tot spațiul.)

— Te foiai în somn, mi-ai spus să plec, așa că m-am hotărât că o să dorm mai bine pe covor.

— Eu ți-am spus să pleci?

— Da, în somn. Nu fi supărat.

Se urcă înapoi în pat lângă mine. O îmbrățișez îndatorat, fără dorință.

— Aș vrea să dorm din nou aici în seara asta, îi spun.

Ea își afundă chipul în pieptul meu. Realizez că orice aș vrea să-i spun va fi întâmpinat cu înțelegere, cu bunătate. Dar ce aș putea să-i spun oare? Că „se întâmplă lucruri grozave în timpul nopții, când amândoi dormim?” Șacalul devorează mațele iepurelui, în schimb lumea merge înainte.

Încă o zi, încă o noapte pe care le petrec departe de ținutul durerii. Adorm în brațele fetei. Dimineața o găsesc din nou dormind pe podea. Ea râde, văzându-mi stânjeneala:

— M-ai împins din pat cu brațele și picioarele. Te rog, nu te supăra. Nu avem cum să controlăm ce visăm, sau mă rog, ce facem în somn.

Eu gem și mă întorc pe partea cealaltă. O știu deja de un an; uneori o vizitez de două ori pe săptămână în camera asta.

Resimt o satisfacție tăcută; este, probabil, tot ceea ce pot spera un bărbat între două vârste ca mine și o fată de douăzeci de ani; sigur e mai bine decât o pasiune arzătoare. Am tot cochetat cu ideea de a o ruga să trăiască alături de mine. Încerc să-mi amintesc ce coșmar mă face s-o împing din pat, dar nu reușesc.

— Dacă te mai dau jos vreodată, să mă trezești, promite-mi, îi spun.

Apoi, în biroul meu de la administrație, se anunță un musafir. Colonelul Joll, cu ochelarii săi fumurii la care nu renunță nici înăuntru, intră și se așază în fața mea. Îi ofer ceai, surprins să văd cât de sigură e mâna mea. Pleacă, îmi spune el. Oare ar trebui să-mi ascund bucuria? Își bea ceaiul, stând drept pe scaun, inspectând cu atenție camera, rafturi peste rafturi pline de hârtie adunată laolaltă și legată cu panglici, registrele a zeci de ani de activitate administrativă de o monotonie cumplită, micile casete cu texte de lege, biroul îngrămădit de tot felul de acte. Și-a terminat ancheta deocamdată, spune el, și se grăbește să se întoarcă în capitală și să-și completeze raportul. Are un aer de triumf controlat sever. Dau din cap că îl înțeleg.

— Dacă pot să fac ceva ca să-ți ușurez călătoria... îi spun.

Pauză. Pe urmă, în plină tăcere, ca o piatră într-un bazin, îmi arunc întrebarea.

— Și investigațiile, domnule colonel, printre popoarele de nomazi și aborigeni s-au dovedit fructuoase pe cât ai fi dorit?

Își lipește două degete unul de altul, la vârf, înainte de a-mi răspunde. Am sentimentul că știe cât de mult mă irită afectarea lui.

— Da, domnule magistrat, pot spune că am avut ceva succes. Mai ales dacă te gândești că mai au loc investigații prin alte părți de-a lungul frontierei, într-o formă cât de cât organizată.

— Asta e bine. Și ne poți spune dacă avem de ce să ne temem? Ne putem odihni liniștiți noaptea?

Colțul gurii i se-ncrețește într-un zâmbet. Apoi se ridică, se înclină, se întoarce și pleacă. A doua zi, dis-de-dimineață, pleacă, însoțit de mica lui escortă, alegând drumul mai lung spre est către Capitală. În tot acest timp chinuitor cât am stat împreună, amândoi am reușit să ne purtăm unul cu altul ca niște oameni civilizați. Toată viața am crezut în comportamentul civilizat; de data asta însă trebuie să recunosc că amintirea a ceea ce s-a-ntâmplat mă face să-mi fie silă de mine însumi.

Primul lucru pe care-i fac e să-i vizitez pe prizonieri. Descui sala cea mare care le-a fost închisoare până acum, iar simțurile mi se revoltă încă la mirosul bolnav de sudoare și excremente, așa că deschid ușile larg.

— Scoateți-i de-aici! le strig soldaților pe jumătate dezbrăcați care se uită la mine, mâncându-și fulgii de ovăz.

Din bezna dinăuntru mă privesc lung și apatic.

— Intrați și curățați camera aia! strig. Vreau să se curețe totul! Cu apă și săpun! Să fie exact cum era înainte!

Soldații se grăbesc să îndeplinească ordinele; dar se întreabă, probabil, de ce sunt furios tocmai pe ei. Prizonierii ies la lumină, clipind des, protejându-și ochii de lumină. Una dintre femei are nevoie de ajutor. Tremură încontinuu ca un bătrân, deși e tânără. Unii sunt prea bolnavi ca să mai poată sta în picioare.

Ultima dată i-am văzut acum câteva zile (dacă recunosc că i-am văzut într-adevăr, dacă am făcut mai mult decât să trec cu privirea peste capetele lor, absent, fără tragere de inimă). Prin ce-au trecut în aceste cinci zile, nu știu. Acum, dirijați de gărzi, au rămas înghesuiți într-un colț al curții, nomazi și pescari laolaltă, bolnavi, înfometați, răniți, îngroziți. Ar fi bine dacă acest obscur capitol din istoria lumii s-ar termina

odată, dacă oamenii ăștia urâți ar fi șterși brusc de pe fața pământului și dacă am jura să o luăm de la capăt, să inițiem un imperiu în care n-ar mai fi nici nedreptate, nici durere. Nu ar costa mult să-i duci în deșert (după ce le-ai dat de mâncare, ca să poată să meargă), să-i pui să sape cu ultimele puteri o groapă încăpătoare, suficientă să încapă cu toții în ea (sau chiar s-o sapi tu în locul lor!), să-i lași să zacă acolo pentru totdeauna, îngropați pe vecie, și să te-ntorci la orașul fortificat, plin de planuri și decizii noi. Dar nu ăsta va fi drumul meu. Noii cetățeni ai Imperiului sunt cei care cred în destine noi, în capitole noi, *tabula rasa*; eu mă lupt cu vechea poveste, sperând că la un moment dat mi se va revela motivul pentru care am crezut că merită efortul. De aceea, pentru că administrarea legii și a ordinii prin aceste părți mi-a revenit din nou astăzi, ordon ca prizonierii să fie hrăniți, doctorul să fie chemat să facă tot ce poate, cazarma să redevină cazarmă și să se aranjeze în așa fel încât prizonierii să fie trimiși înapoi la viețile lor pe cât de repede posibil și cât mai departe.

2

Îngenunchează în umbra lăsată de peretele cazărmii, la câțiva metri de poartă, înfășurată într-o haină mult prea largă pentru ea, cu căciula de blană dată jos și deschisă la picioarele ei. Are sprâncene drepte și negre, și părul negru și lucios, de barbar. Ce caută o femeie barbară la cerșit în oraș? În căciulă nu mai sunt decât câțiva bănuți.

Trec pe lângă ea din nou de două ori în timpul zilei. De fiecare dată mă privește ciudat, holbându-se drept în față până când mă apropii, iar apoi întorcându-și foarte ușor capul în cealaltă parte. A doua oară dau drumul unei monede în căciulă.

— E frig și e prea târziu ca să mai stai afară, îi spun.

Ea dă din cap. Soarele apune în spatele unui nor subțire, ca o dâră neagră. Vântul dinspre nord deja poartă semnele zăpezilor care se apropie. Piața e goală; trec mai departe.

În ziua următoare, femeia nu se află acolo. Vorbesc cu portarul.

— Era o femeie jos acolo, stătea toată ziua și cerșea. De unde vine?

Femeia e oarbă, mi se răspunde. E una dintre barbarele

aduse de colonel. Rămăsese în urmă.

Câteva zile mai târziu, o văd traversând piața, pășind încet și greoi, ajutată de două bețe, cu pielea de oaie atârnându-i în praf. Dau un ordin; femeia e adusă în apartamentul meu, unde mi se postează în față, sprijinită de cele două bețe.

— Dă-ți jos căciula, îi spun.

Soldatul care a adus-o i-o dă jos. E aceeași fată, cu același păr negru și lucios, tuns cu breton, aceeași gură largă, aceiași ochi care privesc prin mine și dincolo de mine.

— Mi s-a spus că ești nevăzătoare.

— Văd, spune ea.

Ochii ei îmi părăsesc fața și se stabilesc undeva în spatele meu, la dreapta.

— De unde vii?

Fără să mai gândesc, arunc o privire peste umăr: ea se uită în gol, la perete. Privirea ei a devenit rigidă. Știind deja răspunsul, repet întrebarea. Ea o întâmpină cu tăcere.

Îi dau drumul soldatului. Rămânem singuri.

— Știu cine ești, îi spun. Vrei să iei loc, te rog?

Îi iau bețele și o ajut să se așeze pe scaun. Sub haină poartă pantaloni albi de in îndesați în ghetele grele. Miroase a fum, a haine putrede, a pește. Are mâinile bătătorite.

— Trăiești din cerșit? o întreb. Știi că nu ar trebui să te afli aici, în oraș. Am putea să te expulzăm oricând și să te trimitem înapoi la oamenii tăi.

Ea stă și privește înfricoșător în față.

— Uită-te la mine, îi spun.

— Mă uit. Așa mă uit eu.

Îmi trec mâna prin fața ochilor ei. Ea clipește. Îmi apropii fața și mă uit adânc în ochii ei. Ea își mută privirea de pe perete pe fața mea. Irișii ei negri contrastează cu albul lăptos al ochilor ei limpezi ca ai unui copil. Îi ating obrazul: tresare.

— Te-am întrebat din ce trăiești.

Ridică din umeri.
— Sunt spălătoreasă.
— Unde trăiești?
— Trăiesc.
— Nu le dăm voie vagabonzilor să trăiască aici de capul lor. Iarna aproape că a venit. Trebuie să ai unde trăi. Altfel te întorci la oamenii tăi.
Ea rămâne neclintită. Știu că bat câmpii.
— Pot să-ți dau de lucru. Am nevoie de cineva care să țină camerele astea curate, să aibă grijă de lenjerie. Femeia care se ocupă de ele acum nu e bună.
Înțelege ce-i ofer. Stă foarte țeapănă, cu mâinile-n poală.
— Ești singură? Te rog, răspunde-mi.
— Da.
Vocea ei se transformă în șoaptă. Își drege glasul.
— Da.
— M-am oferit să te primesc să lucrezi aici. Nu mai poți cerși în stradă. Nu o să-ți mai dau voie. Și trebuie să ai unde dormi, pe deasupra. Dacă lucrezi aici poți împărți camera cu bucătăreasa.
— Nu înțelegi. Nu de mine ai nevoie.
Își caută bastoanele pipăind în jur. Știu că nu vede.
— Sunt...
Își ridică arătătorul, îl prinde, îl răsucește. Habar n-am ce poate însemna gestul ăsta.
— Pot să plec? întreabă.
Merge până la capătul scărilor, apoi trebuie să mă aștepte pe mine ca s-o ajut să coboare.
Trece o zi. Stau și mă uit lung la piațeta din fața casei, unde vântul a început să împrăștie rafale de praf. Doi băieței se joacă cu un cerc. Îi dau drumul de-a dura prin vânt. Se rostogolește, încetinește, se clatină, pleacă înapoi, cade. Băieții se ridică și o iau la fugă după cerc, cu părul dat pe

spate de pe frunțile netede.

O găsesc pe fată și mă postez în fața ei. Ea stă cu spatele la trunchiul unuia dintre nucii mai mari: e greu de văzut dacă măcar e trează.

— Vino, îi spun și o ating pe umeri.

Ea clatină din cap.

— Vino, repet, toată lumea e-năuntru.

Îi scot praful din căciulă și i-o dau înapoi, o ajut să nu se-mpiedice, merg încet lângă ea, traversând piața acum goală, cu excepția unui paznic care-și protejează ochii de praf în timp ce ne privește.

S-a aprins focul. Trag perdelele, aprind lampa. Refuză scaunul pe care i-l întind, dar îmi cedează bețele și se așază în genunchi în mijlocul covorului.

— Nu e ce crezi, îi spun.

Cuvintele îmi vin greu. Sunt oare în stare să mă scuz? Are buzele încleștate, urechile probabil la fel, nu vrea nimic de la bărbați bătrâni ca mine, cu conștiințe tulburi. Îi dau târcoale, vorbindu-i despre sarcinile și ordinele noastre, scârbit de mine însumi. Pielea ei începe să lucească în căldura camerei închise, își trage haina de pe ea, dezgolindu-și gâtul ca să și-l încălzească. Distanța dintre mine și torționarii ei e neglijabilă, îmi dau seama. Mă înfior.

— Arată-mi picioarele, îi spun cu un glas nou și gros, ce pare-a fi al meu. Arată-mi ce ți-au făcut la picioare.

Ea nici nu mă ajută, nici nu se opune. Mă lupt cu nasturii și ochiurile paltonului, le desfac, scot ghetele. Sunt ghete de bărbat, mult prea mari pentru ea. Înăuntru picioarele sunt bandajate, informe.

— Să văd, o rog.

Începe să-și desfacă bandajele murdare. Părăsesc camera, cobor în bucătărie, mă întorc cu un lighean și un ulcior cu apă călduță. Se așază pe covor așteptând, cu picioarele goale.

Are picioare mari, cu degete butucănoase și unghii pline de mizerie.

Își trece un deget pe deasupra gleznei.

— Aici e rupt. Și celălalt.

Se lasă pe spate și-și întinde picioarele.

— Doare? o întreb.

Îmi trec degetul peste linia zdrelită, și nu simt nimic.

— Nu, acum nu mai doare. S-a vindecat. Dar poate când o să vină frigul.

— Ar trebui să stai jos undeva, o îndemn.

O ajut să se dezbrace, o așez pe scaun, torn apă în lighean și încep să-i spăl picioarele. O vreme, gambele îi rămân încordate. Apoi se relaxează.

O spăl încet, cu multă spumă, prinzându-i pulpele cărnoase, pipăindu-i oasele și tendoanele, trecându-mi degetul peste degetele ei de la picioare. Îmi schimb poziția ca să pot îngenunchea nu în fața ei, ci lângă ea, și-i mângâi un picior cu ambele mâini, ținându-l între cot și șale.

Mă pierd, dus de ritmul activității mele. Uit total de prezența acestei fete. Există un interval de timp care rămâne gol: poate că nici măcar nu sunt prezent. Când îmi revin, degetele mi s-au înmuiat, picioarele ei se odihnesc acum în lighean, iar capul meu atârnă inert.

Îi usuc piciorul drept, trec în partea cealaltă, ridic cracul încăpător al pantalonului deasupra genunchiului și, luptându-mă cu amorțeala, încep să-i spăl piciorul stâng.

— Uneori camera asta se încinge tare, îi spun.

Piciorul ei stâng îmi apasă greu pe șold. Continuu.

— O să îți caut bandaje noi pentru picioare, îi promit, dar nu chiar acum.

Împing ligheanul la o parte și-i usuc piciorul. Îmi dau seama că se chinuie să se ridice. Dar acum, cred, trebuie să înceapă să aibă singură grijă de ea. Mi se-nchid ochii. Lupta

de a-i ține deschiși, de a savura această amețeală extatică devine din ce în ce mai plăcută. Mă întind pe covor. Adorm pe loc. În miez de noapte, mă trezesc înghețat și înțepenit. Focul s-a stins, iar fata a dispărut.

*

O privesc mâncând. Mănâncă la fel ca orice orb, cu privirea pierdută undeva departe, folosindu-se de pipăit. Are o poftă de mâncare sănătoasă, pofta unei femei robuste de la țară.

— Nu cred că poți vedea, îi spun.

— Ba pot. Dacă mă uit drept, nu e nimic, e... (dă cu mâna peste aerul din față de parcă ar spăla un geam).

— O ceață, îi spun.

— E o ceață, dar văd cu coada ochiului. Stângul e mai bun decât dreptul. Cum altfel aș fi nimerit drumul dacă nu vedeam?

— Ei au făcut-o?

— Da.

— Ce-au făcut?

Ea ridică din umeri și tace. Farfuria i s-a golit.

Îi mai pun din mâncarea de fasole care pare să-i placă atât de mult. Mănâncă prea repede, râgâie cu mâna la gură, zâmbește.

— Fasolea îți dă gaze, spune.

În cameră e cald, haina îi atârnă într-un colț, deasupra ghetelor. Nu poartă decât bluza albă și pantalonii. Când nu se uită la mine, devin o formă cenușie, care se mișcă încoace și-ncolo, imprevizibil, la marginea câmpului ei vizual. Când se uită la mine, sunt o ceață, o voce, un miros, un centru de energie care într-o zi ațipește în timp ce-i spală picioarele, a doua zi îi dă mâncare de fasole, iar în ziua următoare – nu

știe nici ea.

O așez, îi umplu ligheanul, îi răsucesc pantalonii până deasupra genunchiului. Acum că are ambele picioare în apă văd că dreptul e întors cumva înăuntru mai mult decât stângul, iar atunci când stă în picioare e nevoită să se sprijine pe marginile exterioare ale tălpilor. Are gleznele mari, umflate, diforme, cu pielea învinețită de cicatrice.

Mă apuc s-o spăl. Mă ajută, ridicând picioarele pe rând. Îi masez degetele slăbite cu săpunul moale, delicat. În scurt timp mi se închid ochii, capul începe să-mi atârne. E și ăsta un fel de extaz.

După ce-am terminat cu tălpile, încep să-i spăl gambele. Trebuie deci să se ridice în picioare și să se rezeme de umărul meu. Mâinile îmi alunecă de sus în jos, de la genunchi la gleznă, în spate și-n față, apăsând, mângâind, frământând. Are coapse scurte și solide, gambe puternice. Din când în când, degetele îmi alunecă până în spatele genunchilor, peste tendoane și în spațiile concave dintre ele.

O ajut să se urce-n pat și o usuc cu un prosop moale. Încep să-i curăț unghiile, dar mă copleșesc deja valuri de somn. Îmi surprind capul în cădere, iar corpul mi se prăbușește în amorțire. Pun forfecuța la o parte cu grijă. Apoi, îmbrăcat pe de-a-ntregul, mă așez lângă ea. Îi îmbrățișez picioarele, îmi sprijin capul de ele și adorm.

Mă trezesc în beznă. Lampa s-a stins, miroase a fitil ars. Mă ridic și deschid perdelele. Fata doarme chircită, cu genunchii la piept. Când o ating, începe să geamă și să se strângă și mai tare.

— Ți-e frig, îi spun.

Dar nu mai aude. O acopăr cu o pătură, apoi cu încă una.

*

Întâi vine ritualul spălării, pentru care s-a dezbrăcat de tot. Îi spăl picioarele, coapsele, fundul. Mâinile mele pline de săpun alunecă printre picioarele ei, cu o atitudine, descopăr, deloc curioasă. Își ridică brațele în timp ce o spăl sub brațe. Apoi pe burtă, pe sâni. Îi dau părul la o parte și o spăl pe ceafă, pe gât. Așteaptă răbdătoare. O clătesc, o usuc.

Stă întinsă pe pat, iar eu îi frec corpul cu ulei de migdale, închid ochii și mă pierd în ritmul frecării, în timp ce focul trosnește puternic în sobă.

Nu simt nici cea mai mică dorință de-a intra în corpul ăsta mărunțel și îndesat, care acum strălucește în lumina focului. Nu ne-am mai vorbit de o săptămână. O hrănesc, îi dau adăpost, îi folosesc trupul, dacă pot spune așa, în felul ăsta străin de mine. Au fost momente când s-a încordat simțind unele apropieri; însă acum corpul îi cedează de fiecare dată când îmi afund fața în pântecele ei, sau când îi prind picioarele între coapsele mele. Cedează necondiționat la orice. Uneori adoarme înainte să termin. Doarme adânc, ca un copil.

Cât despre mine, sub privirea ei oarbă, în căldura închisă a camerei, mă dezbrac nestânjenit, dându-mi la iveală gambele slabe, sexul moale, burta, pieptul flasc de bătrân, pielea ca de curcan de pe gât. Mă descopăr umblând de colo până colo ca un teleghidat, în goliciunea asta, uneori tolănit la foc, după ce fata s-a culcat, alteori citind într-un fotoliu.

Dar adeseori, chiar când o mângâi, cad, lovit de somn ca de un topor, mă prăbușesc în nesimțire peste trupul ei și mă trezesc după două ore amețit, confuz, însetat. Acest răstimp fără vise e ca o moarte sau ca o vrajă vidă, consumată undeva în afara timpului.

Într-o seară, pe când îi frec corpul cu ulei, masându-i tâmplele și fruntea, observ în colțul ochiului o cută cenușie, ca și când o omidă s-ar fi așezat cu capul sub pleoapa ei ca

să mănânce.

— Ce-i asta? o întreb, parcurgând conturul omidei cu degetul.

— Aici m-au atins, răspunde ea, și-mi dă mâna la o parte.

— Te doare?

Clatină din cap.

— Lasă-mă să văd.

Îmi devine din ce în ce mai limpede că, până când semnele de pe corpul acestei fete nu vor fi descifrate, elucidate, nu-i voi putea da drumul. Îi despart pleoapele cu două degete. Omida dispare, decapitată, în colțul roz dinăuntru al pleoapei. Alt semn nu mai e. Ochiul e întreg.

Mă uit în ochiul ei. Să cred oare că, privindu-mă, nu vede de fapt nimic – picioarele, poate părți din cameră, un cerc cețos de lumină, dar, în centru, unde stau, doar o pată cețoasă, un gol? Îmi trec mâna încet prin fața ochilor ei, privindu-i atent pupilele. Nu văd nicio mișcare. Nu clipește. Însă îmi spune zâmbind:

— De ce faci asta? Crezi că nu văd?

Ochi închiși la culoare, atât de închiși încât par negri.

Îmi lipesc buzele de fruntea ei.

— Ce ți-au făcut? murmur.

Limba e înceată, mă clatin pe picioare epuizat.

— De ce nu vrei să-mi spui?

Clatină din cap. La limita amneziei, îmi amintesc că, pipăindu-i fesele, am simțit o cruce abia perceptibilă de riduri sub piele.

— Nimic nu e mai rău decât ceea ce-ți poți imagina, bombăn.

Nu dă niciun semn că m-ar fi auzit. Mă prăbușesc pe canapea, trăgând-o și pe ea după mine, căscând.

„Spune-mi”, aș vrea să-i spun, „nu mai ține secret. Durerea e durere și-atât.” Dar cuvintele îmi scapă. Îmi

încolăcesc brațele în jurul ei. Cu buzele în cochilia urechii, încerc să-i vorbesc. Apoi se lasă întunericul.

*

Am scutit-o de rușinea de a fi obligată să cerșească și am instalat-o în bucătărie, ca ajutor în casă. „De la bucătărie în patul magistratului în doar șaisprezece pași.” Așa vorbesc soldații despre bucătărese acum. Și încă o zicală de-ale lor: „Care e ultimul lucru pe care îl face magistratul înainte de-a pleca dimineața? Își ascunde cea mai recentă iubită în cuptor”. Cu cât e mai mic orașul, cu atât sunt mai multe bârfele. Aici nu e loc de afaceri personale. Ne hrănim din bârfă.

O parte a zilei, femeia e ocupată cu spălatul vaselor, curăță legume, ajută la coptul pâinii și pregătește aceeași monotonă porție zilnică de terci de ovăz, supa și tocana cu care se hrănesc soldații. În afară de ea se mai află bătrâna doamnă care a condus întreaga bucătărie aproape din vremea când am devenit magistrat și două fete, dintre care cea mai tânără a urcat cele șaisprezece trepte până sus de vreo două ori anul trecut. La început mă tem ca nu cumva cele două să se alieze împotriva ei; dar nu, par să se împrietenească repede. Trecând de ușa de la bucătărie spre ieșire, aud voci, o sporovăială șoptită, chicoteli, toate înăbușite de aburii căldurii. Mă amuz să descopăr undeva în mine un mic ghimpe de gelozie.

— Te deranjează să muncești? o întreb.

— Îmi plac celelalte fete. Sunt drăguțe.

— Măcar e mai bine decât să cerșești, nu?

— Da.

Cele trei fete dorm împreună într-o cămăruță la câteva uși de bucătărie, când nu se-ntâmplă să doarmă prin alte părți.

Aici vine ea pe întuneric ori de câte ori o alung din cameră, în miez de noapte ori către dimineață. Fără îndoială, prietenele ei au comentat întâlnirile astea amoroase ale ei cu mine, iar detaliile circulă peste tot. Cu cât un om e mai bătrân, cu atât mai grotești spun ceilalți că sunt iubirile lui, ca spasmele unui animal în agonie. Nu pot să joc rolul unui bărbat sau al unui văduv hieratic. Hlizelile, glumele, privirile pline de înțeles – toate astea fac parte din prețul pe care m-am resemnat să-l plătesc.

*

— Îți place să trăiești într-un oraș? o întreb precaut.

— În cea mai mare parte a timpului, da. Sunt mai multe lucruri de făcut.

— Există lucruri de care ți-e dor?

— Da, mi-e dor de soră-mea.

— Dacă vrei să te-ntorci, pun să te ducă înapoi.

— Înapoi, unde? întreabă ea.

Stă întinsă pe spate, cu mâinile așezate cuminte pe piept. Sunt lungit lângă ea și vorbesc blând, încet. Aici apare ruptura. Aici mâna mea, mângâindu-i pântecele, devine stângace și dizgrațioasă ca un homar. Impulsul erotic, dacă asta e, se ofilește; surprins, mă văd agățat de fata asta robustă, incapabil să-mi amintesc ce anume doresc la ea, furios pe mine însumi pentru că o vreau și în același timp nu o vreau.

Nu își dă seama de schimbările dispoziției mele. Zilele ei s-au transformat într-un fel de rutină cu care pare să fie mulțumită. Dimineața, după plecarea mea, vine să curețe și să măture în apartament. Apoi mă ajută în bucătărie cu masa de prânz. După-amiezele sunt de obicei doar ale ei. După masa de seară, după ce a curățat toate oalele și tigăile,

după ce a terminat de spălat podeaua și a făcut focul, își părăsește tovarășii de muncă și se îndreaptă spre camera mea de sus. Se dezbracă și se întinde pe pat, așteptându-mi atențiile inexplicabile. Uneori mă așez lângă ea, mângâindu-i trupul, așteptând un șuvoi de sânge care nu apare niciodată cu adevărat. Poate că uneori doar sting lampa și mă așez lângă ea. În beznă, mă uită în scurt timp și adoarme. Așa că mă întind lângă trupul ăsta tânăr care se reface în somn tot mai mult, închizându-și tăcut până și cele mai grele răni, luptând să-și întregească la loc toate părțile: ochii, picioarele etc.

Mă întorc în trecut, încercând să recuperez o imagine a ei, așa cum era înainte. Trebuie să mă conving că am văzut-o pentru prima dată când a fost adusă de soldați, legată la gât de un alt barbar. Știu că trebuie să o fi măsurat din ochi atunci când, alături de ceilalți, a rămas în curte, așteptând ce avea să se întâmple. Ochiul meu a trecut rapid peste ea; dar nu-mi amintesc nimic din acest episod. În acea zi nu era încă marcată; dar trebuie să cred că era încă nemarcată, la fel cum trebuie să mă conving că era doar o fetiță, un copilaș cu codițe împletite alergând după mielul ei preferat într-o lume unde, departe, pășeam mândru în floarea vârstei. Oricât m-aș forța însă, prima mea imagine despre ea rămâne cea a fetiței care cerșește în genunchi.

Nu am pătruns-o. La început, dorința mea a rămas departe de calea aceasta, atât de precisă și de directă. Membrul meu uscat, de bătrân, făcându-și loc în teaca fierbinte ca sângele mă face să mă gândesc la acid în lapte, cenușă în miere, cretă în pâine. Când mă uit la corpul ei nud și la al meu, mi se pare imposibil de crezut că odată mi-am imaginat forma umană ca pe o floare ce radiază din centrul șalelor. Cele două corpuri, al ei și al meu, sunt difuze, dispersate ca gazul, fără centru. Se răsucesc creând o

spirală, apoi se încheagă, îngroșându-se dincolo; dar uneori devin plate, vide. În purtarea mea față de ea, sunt la fel de neajutorat ca un nor de pe cer pus în fața altuia.

O privesc cum se dezbracă, sperând să deslușesc în mișcările ei semnele unui tărâm vechi, eliberat. Dar până și mișcarea cu care își trage salopeta peste cap și o aruncă e greoaie, defensivă, reținută, ca și când s-ar teme de obstacole nevăzute. Fața ei arată ca și când ar ști că e privită.

Am cumpărat de la un hingher un pui de vulpe argintie. Nu are decât câteva luni, e de-abia înțărcat, cu dinții ca lama bine ascuțită a unui ferăstrău. În prima zi l-a luat cu ea la bucătărie, dar s-a speriat de foc și de-atâta zgomot, așa că acum îl țin sus, unde se ascunde mereu sub mobilă. În timpul nopții, aud uneori cum zgârie cu ghearele podeaua de lemn, rătăcind de colo-colo. Lipăie laptele dintr-o farfurie și mănâncă bucăți de carne prăjită. Nu poate fi dresat; camerele au început să miroasă a excremente. Însă e prea devreme să-i dau drumul prin curte. La câteva zile îl chem pe nepotul bucătăresei, ca să se strecoare în spatele dulapului și sub scaune, ca să strângă mizeria.

— E un animăluț foarte simpatic, îi spun.

Ea ridică din umeri.

— Animalele sunt făcute să stea afară.

— Vrei să-l duc la lac și să-i dau drumul?

— Nu, nu poți face așa ceva. E prea mic, ar muri de foame sau l-ar prinde câinii.

Așa că păstrez puiul de vulpe. Uneori îi zăresc botul ascuțit pândind dintr-un colț întunecat. Altfel, nu e decât un foșnet în noapte și un miros puternic de urină, în tot acest timp cât aștept să crească, ca să mă pot descotorosi de el.

— Se va zvoni că țin două animale în casă, o vulpe și o fată.

Nu pricepe gluma, sau nu o gustă. Buzele i se strâng,

privirea i se lipește de perete, știu că se străduiește din răsputeri să fie cât mai dură. Inima mea e la picioarele ei, însă ce pot face? Chiar dacă apar în fața ei îmbrăcat în hainele mele oficiale, dacă mă postez gol în fața ei sau dacă-mi dezgolesc pieptul, pentru ea nu înseamnă nimic, rămân același.

— Îmi pare rău, îi spun, iar vorbele îmi ies apatic din gură.

Întind cele cinci degete inerte ca o cocă și-i mângâi părul.

— Sigur că nu-i același lucru.

*

Unul după altul, îi chestionez pe cei ce erau de serviciu după interogatoriul prizonierilor. De la toți primesc aceeași explicație: de-abia dacă au vorbit cu prizonierii, nu li s-a permis să intre în sala unde s-a ținut interogatoriul, nu-mi pot spune ce s-a petrecut acolo. Dar femeia de serviciu îmi descrie camera:

— Doar o măsuță, scaune, trei scaune, și un covoraș într-un colț, altfel de-a dreptul goală... nu, nu era foc, doar o sobiță. De obicei, culegeam scrumul din ea.

Acum că viața s-a întors la normal, camera e din nou dată în folosință. La cererea mea, cei patru soldați cazați în ea își cară cuferele afară, înspre galerie, le acoperă cu sacii de dormit, pun cănile și farfuriile deasupra și-și dau jos sforile de întins rufe. Închid ușa și rămân așa, în mijlocul camerei goale. Aerul e rece și nemișcat. Deja lacul începe să înghețe. Prima zăpadă s-a așternut. De departe aud clopoțeii unei căruțe, închid ochii, încercând să-mi imaginez camera, așa cum trebuie să fi fost acum două luni, în timpul vizitei colonelului; dar e destul de greu să te pierzi în visare, în timp ce afară stau patru oameni frecându-și mâinile, bătând din picioare, murmurând, așteptând cu nerăbdare ca eu să plec,

respirând aburi de căldură în aerul înghețat.

Îngenunchez, cu gândul de-a inspecta podeaua. E curată, măturată zilnic: arată ca orice altă podea. Deasupra șemineului, pe perete și pe tavan e însă plin de funingine. Mai e un semn, mare cât palma mea, unde funinginea a intrat în textura peretelui. Altfel, pereții sunt albi. După ce semne mă uit oare? Deschid ușa și le fac semn oamenilor că-și pot aduce lucrurile înapoi.

Pentru a doua oară îi chestionez pe cei doi paznici care erau atunci de serviciu în curte.

— Spuneți-mi exact ce s-a-ntâmplat când au fost interogați prizonierii. Ce ați văzut.

Cel mai înalt răspunde. E un băiat cu față prelungă și un aer vioi, de care mi-a plăcut întotdeauna.

— Ofițerul...

— Ofițerul de poliție?

— Da, el. Venea în sală, unde erau ținuți prizonierii, și-i arăta cu degetul. Noi îi aduceam pe cei pe care-i indica și-i duceam la interogatoriu. După care-i aduceam înapoi.

— Pe rând?

— Nu întotdeauna. Uneori erau câte doi.

— Știi că unul dintre prizonierii voștri a murit. Ți-l amintești? Știi ce i-au făcut?

— Am auzit că a luat-o razna și l-a atacat.

— Da?

— Asta am auzit. Am ajutat să-l aducă înapoi în sală. Respira ciudat, foarte adânc și des. Atunci l-am văzut ultima oară. A murit în ziua următoare.

— Continuă. Ascult. Vreau să-mi spui tot ce-ți amintești.

Fața băiatului e încordată. Sunt sigur că a fost avertizat să nu deschidă gura.

— Omul ăla a fost ținut mai mult decât toți ceilalți. L-am văzut așezându-se într-un colț, după ce mai fusese o dată

acolo, ținându-și capul în mâini.

Privirea-i lucește când se uită la tovarășul său.

— Refuza să mănânce. Nu-i era foame. Fiică-sa era cu el: a încercat să-i facă să mănânce, dar n-a vrut.

— Și ce s-a întâmplat cu fiica lui?

— Au interogat-o și pe ea, dar nu mult timp.

— Continuă.

Dar nu mai are nimic să-mi spună.

— Ascultă, îi zic. Știm amândoi cine e fata. Locuiește acum cu mine. Nu e nimic secret. Acum continuă. Spune-mi ce s-a întâmplat.

— Nu știu, domnule! În cea mai mare parte a timpului am fost plecat.

Îl roagă din ochi pe camaradul lui să-l ajute, dar camaradul tace.

— Uneori se auzea câte un țipăt, cred că o băteau, dar eu nu eram acolo. Când scăpăm de la serviciu, plecam direct.

— Știi bine că azi nu mai poate să meargă. I-au rupt picioarele. Au făcut-o în fața celuilalt om, a tatălui ei?

— Da, cred că da.

— Și știi că nu mai vede aproape deloc. Asta când i-au făcut-o?

— Domnule, erau prea mulți prizonieri de păzit, unii chiar bolnavi! Știu că avea picioarele rupte, însă n-am știut nimic despre orbirea ei mult timp. Nu puteam să fac nimic, nu voiam să mă implic într-o treabă pe care n-o înțelegeam!

Prietenul nu are nimic de adăugat. Le dau drumul.

— Să nu vă temeți fiindcă ați vorbit cu mine, le spun.

Noaptea, visul reapare. Înaintez cu greu prin zăpadă pe câmp, către un mănunchi de siluete mărunte, care se joacă în jurul unui castel de nisip. Dintre ele nu mai rămâne decât o figură, un copil cu gluga trasă pe cap, așezat cu spatele la mine. Mă plimb în cerc, în jurul copilului care continuă să

netezească omătul de pe zidurile castelului, până când reușesc să-i văd chipul de sub glugă. Fața este albă, goală, lipsită de trăsături; e o față de embrion sau de pui de balenă; nu e de fapt o față, ci o altă parte a corpului, proeminentă sub piele; e albă; e chiar zăpada. Cu degetele amorțite, îi întind o monedă.

*

Iarna s-a așternut. Vântul suflă dinspre nord și va continua să sufle neîncetat în următoarele patru luni. Stând la fereastră, cu fruntea lipită de sticla rece, îl aud prin streșini, mișcând câte-o țiglă desprinsă de pe acoperiș. Rafale de praf se precipită prin toată piațeta, firele de praf se izbesc de fereastră. Cerul e încărcat de o pulbere fină, soarele se îneacă, încet-încet, în cerul portocaliu și apune roșiatic. Din când în când, furtuni de zăpadă acoperă pământul cu o pată albă, efemeră. Asediul iernii e în toi. Câmpurile sunt pustii; nimeni n-ar avea de ce să părăsească orașul, în afară de cei care trăiesc din vânat. Defilarea garnizoanei, programată de două ori pe săptămână, a fost suspendată, soldaților li se permite acum să iasă din cazarmă și să stea în oraș, pentru că nu au aproape nimic altceva de făcut decât să bea și să doarmă. Când trec pe lângă zidul de întăritură, dimineața devreme, posturile de observație sunt goale, iar santinelele amorțite, înfășurate în blănuri, de-abia pot ridica o mână în semn de salut. Mai bine ar sta în paturile lor calde. Pe durata iernii, Imperiul este în afara pericolului. Undeva unde ochiul nu pătrunde, și barbarii stau ghemuiți la gura sobei, cu dinții clănțănind de frig.

Anul acesta nu am avut vizitatori barbari deloc. De obicei, stabilimentul era vizitat iarna de grupuri de nomazi care-și înălțau corturile în afara zidurilor și-și începeau comerțul cu

lână, piei și fetru în schimbul bumbacului, ceaiului, fasolei și făinii. Ținem foarte mult la produsele din piele create de barbari, mai ales la ghetele solide pe care le cos atât de meșteșugit. În trecut am încurajat comerțul, dar am interzis plata în bani. Am încercat să țin și tavernele departe de ochiul lor. Nu vreau, mai presus de toate, să văd înălțându-se așezări de barbari la periferiile orașului, unde să se strângă cerșetori și vagabonzi dedați băuturii. Întotdeauna mi-a făcut rău să-i văd pe acești oameni cum cad pradă vicleniei vânzătorilor de băutură, cum ajung să-și schimbe bunurile pe tinichele, să zacă beți prin șanțuri, confirmând astfel litania plină de prejudecăți a coloniștilor: că barbarii sunt leneși, imorali, murdari și proști. Acolo unde civilizația însemna coruperea virtuților barbare și crearea unor populații dependente, m-am hotărât să mă opun civilizației. Și tocmai pe asta mi-am bazat funcționarea administrației. (Spun asta eu, care am o amantă barbară în pat!)

Dar anul acesta, de-a lungul graniței a căzut o cortină grea. De pe metereze, privim în zare, în deșert. Cât despre noi, sunt ochi mai pătrunzători decât ai noștri, care ne privesc de cealaltă parte. Comerțul se apropie de sfârșit. De când se aude, dinspre Capitală, că se va face orice, numai ca siguranța Imperiului să fie garantată, indiferent de preț, am revenit la o eră de atacuri și vigilență armată. Nu avem nimic altceva de făcut decât să ne lustruim săbiile și să pândim.

Îmi trec timpul cu vechile îndeletniciri: citesc din clasici; continuu să-mi cataloghez diversele colecții; colaționez hărțile zonei de deșert din sud; în zilele când vântul nu suflă atât de tare, iau cu mine un grup de muncitori ca să dăm la o parte nisipul depus pe săpături. O dată sau de două ori pe săptămână plec singur, dimineața devreme, la vânătoare de antilope pe malul lacului.

Cu vreo douăzeci de ani în urmă, existau încă antilope și

iepuri în număr atât de mare, încât paznicii erau nevoiți să patruleze pe câmp în timpul nopții, însoțiți de câini, ca să protejeze grâul de ele. Dar sub presiunea oamenilor stabiliți în zonă, mai ales din cauza câinilor sălbatici care vânează în haită, antilopele s-au retras către est și nord, spre zonele mai joase ale râului și spre malul îndepărtat. Acum un vânător trebuie să fie mereu pregătit să călărească vreme de cel puțin o oră ca să ajungă la pradă.

Uneori, în diminețile frumoase, retrăiesc toată vigoarea și spontaneitatea din tinerețe. Vagabondez ca un copil părăsit, din tufiș în tufiș. Mă bălăcesc în apa înghețată, încălțat cu ghetele înecate de cei treizeci de ani de mucegai depus. Pe deasupra hainei port aceeași piele imensă de urs. Pe bărbie mi se formează chiciură, dar am degetele încălzite în mănuși. Văzul îmi este ascuțit, auzul la fel; adulmec aerul ca un câine, simt un fior de mulțumire pură.

Astăzi las calul împleticindu-se în locul unde vegetația înmlăștinată se învecinează cu malul pustiu dinspre sud-vest și încep să-mi fac loc printre trestii. Vântul îmi bate, rece și uscat, drept în ochi, soarele pare suspendat, ca o portocală, pe un orizont în dungi negre și vineții. Aproape deodată, dintr-un noroc absurd, dau de o antilopă, un mascul cu coarnele bine curbate, mițos în haina lui de iarnă, stând întors spre mine puțin într-o parte, clătinându-se când se întinde către vârfurile trestiilor. De la nici treizeci de pași, văd mișcarea circulară, blajină, a botului, aud copitele stropind cu apă. În jurul genunchilor disting cercuri mici de gheață.

Însă nu sunt încă racordat la împrejurimi; în timp ce animalul se ridică, îndoindu-și coapsele sub piept, ridic ușor arma și îl ochesc în zona umărului. Mișcarea este lină și echilibrată, dar probabil că soarele a apucat să strălucească pe țeava puștii, pentru că, în coborâre, își întoarce capul și mă vede. Copitele ating gheața cu un plescăit scurt, botul îi

înțepenește în plină mișcare, ne privim.

Pulsul meu rămâne constant: evident, nu mă interesează câtuși de puțin dacă masculul va muri sau nu.

Rumegă din nou, o singură dată maxilarele seceră hrana. Se oprește. În liniștea limpede a dimineții, surprind un sentiment dând târcoale conștiinței. Cu animalul în față, suspendat în imobilitate, pare să existe timp pentru tot, chiar și pentru a-mi întoarce privirea înspre interior, ca să văd ce anume a alungat savoarea din pradă: sentimentul că asta nu mai e o vânătoare matinală, ci o împrejurare în care fie mândrul animal va sângera și se va întinde mort pe gheață, fie bătrânul vânător va rata ținta; că pe durata acestor clipe înghețate stelele au înțepenit într-o configurație în care evenimentele nu mai sunt ele însele, ci reprezintă alte lucruri. În spatele meschinei mele ascunzători, pândesc, încercând să mă scutur de senzația asta iritantă și stranie, până când animalul o zbughește și, cu un trosnet de coadă, zvârlind din copite, dispare în trestiile înalte.

Umblu de colo până colo, fără țintă, înainte să mă întorc.

— Niciodată n-am avut sentimentul că nu-mi trăiesc viața în termenii mei, îi mărturisesc fetei, explicându-i anevoie ce s-a întâmplat.

Se arată tulburată de o asemenea conversație, de pretenția pe care o am ca ea să-mi răspundă.

— Nu înțeleg, spune, clătinând din cap. Nu voiai să împuști animalul?

Mult timp, se așterne tăcerea între noi.

— Când vrei să faci ceva, o faci și gata, spune ea foarte ferm.

Se străduiește să fie cât mai fermă cu putință. Dar poate că, de fapt, vrea să-mi spună: „Dacă ai fi vrut să o faci, ai fi făcut-o.” În limba improvizată pe care-o împărțim, nu e loc pentru nuanțe. Ea are o apetență pentru fapte, îmi dau

seama. Pentru spusele care au consecințe pragmatice; nu-i plac închipuirile, întrebările, speculațiile; suntem un cuplu nepotrivit. Poate că așa cresc copiii de barbari: sunt obișnuiți să învețe pe de rost și să repete, să trăiască din înțelepciunea moștenită de la părinți, așa cum le-a fost transmisă prin datină.

— Și tu? o întreb. Tu faci chiar ce vrei?

Am senzația că mă las purtat, cedez și mă las primejdios de mult în voia cuvintelor.

— Ești aici în pat, cu mine, pentru că vrei asta?

E întinsă pe pat, goală, cu pielea unsă cu ulei, strălucind în culorile auriului vegetal în lumina focului. Sunt clipe – simt cum mă invadează una chiar acum – când dorința pe care o simt pentru ea, de obicei atât de obscură, palpită dintr-odată, căpătând o formă recognoscibilă. Mâna îmi tremură, o mângâie pe-a ei, se mulează pe conturul sânilor.

Nu-mi răspunde, dar mă avânt, îmbrățișând-o strâns, vorbind dens, înfundat, în urechea ei:

— Hai, spune-mi, de ce ești aici?

— Pentru că nu am unde să merg.

— Și de ce vreau eu să fii aici?

Ea se încovoaie în strânsoarea mea, încleștându-și pumnul între pieptul ei și al meu.

— Tu nu vrei decât să vorbești tot timpul, se plânge.

Simplitatea clipei a trecut; ne separăm și rămânem unul lângă altul, tăcuți. Oare ce pasăre are curajul de a cânta într-o tufa de spini?

— N-ar trebui să vânezi dacă nu-ți place.

Clatin din cap. Nu ăsta e înțelesul poveștii, dar ce rost are să polemizăm? Sunt ca un biet învățător incompetent, căutând disperat un forceps maieutic, când de fapt ar trebui să-i servesc adevărul.

Vorbește din nou.

— Întotdeauna mă întrebi asta. Acum o să-ți spun. Era o furculiță, un ac cu doar doi dinți. Dinții aveau la vârfuri niște biluțe, ca să le ia ascuțimea. O puneau în cărbuni încinși, să se înroșească. Pe urmă te ardeau cu ea. Am văzut urmele la oamenii pe care-i ardeau.

Oare asta am întrebat? Vreau să protestez, dar continuu să ascult. Mă ia cu fiori.

— Pe mine nu m-au ars. Au zis că o să-mi scoată ochii arzându-i, dar n-au făcut-o. Bărbatul mi-a pus furculița în fața ochilor, foarte aproape, și m-a pus să mă uit la ea. Mi-au ținut pleoapele deschise. Dar nu am avut nimic să le spun. Asta a fost tot. Pe urmă a venit nenorocirea. După asta n-am mai văzut clar. Era o pată drept în mijlocul obiectelor la care mă uitam. Nu vedeam decât cu marginile ochilor. E greu de explicat. Dar acum e mai bine. Ochiul stâng e mai bine. Asta-i tot.

Îi prind capul în mâini și o privesc în centrul mort al ochilor, din care două reflecții gemene ale mele mă privesc înapoi solemn.

— Și asta? o întreb, atingându-i cicatricea în formă de vierme din coltul ochiului.

— Nu e nimic. Acolo m-a atins fierul înroșit. M-a ars un pic. Nu doare.

Îmi dă mâna la o parte.

— Ce simți față de oamenii care ți-au făcut asta?

Stă și se gândește îndelung. Apoi răspunde:

— Am obosit de-atâta vorbă.

*

Uneori mă cuprinde disprețul față de obiceiul meu de a-i unge trupul cu ulei, amețeala, alunecarea în uitare. Nu mai înțeleg cum îmi poate provoca plăcere corpul ei încăpățânat,

flegmatic, și chiar descopăr în mine accese de furie. Devin retractil, irascibil; fata se întoarce cu spatele și se culcă.

În această stare umorală, mă duc în vizită, într-una dintre seri, la camerele de la etajul doi al hanului. În timp ce cobor scările șubrede de afară, un bărbat pe care nu-l recunosc se strecoară pe lângă mine, ținându-și capul în jos. Bat la a doua ușă de pe coridor și intru. Camera e exact cum mi-o amintesc: patul făcut cu grijă, raftul de deasupra patului ticsit cu gablonțuri și jucării, două lumânări arzând, un val de căldură venind dinspre structura proeminentă care traversează peretele, o aromă de tufă de portocali plutind în aer. Fata se aranjează în oglindă. Tresare ușor când intru, dar se ridică zâmbind, în semn de bun venit, și zăvorăște ușa. Nimic nu pare mai firesc decât să o așez pe pat și să încep să o dezbrac. Mă ajută să-i dezvelesc corpul atent îngrijit cu mișcări ușoare.

— Mi-a fost atât de dor de tine! suspină.

— Ce plăcere să te revăd, șoptesc.

Și ce plăcere să fiu mințit atât de cuceritor! O îmbrățișez, mă îngrop în ea, mă pierd în puful ei, care seamănă cu puful de pasăre. Trupul celeilalte, închis, greoi, dormind în patul meu într-o odaie îndepărtată, mi se pare incomprehensibil. Prins în aceste dulci plăceri, nu-mi pot închipui ce anume m-a atras la acel corp străin. Fata – un soldat în armata mea – zvâcnește, gâfâie, țipă când atinge orgasmul. Zâmbind de bucurie, alunecând într-o ațipeală languroasă, îmi dau seama că nici măcar nu-mi mai amintesc cum arată fața celeilalte.

— E neîncheiată, îmi șoptesc.

Deși gândul se evaporă deja, mă agăț de el. Am în față ochii și chipul ei închis, acoperit de un strat fin de piele. Albă, vidă, ca un pumn în spatele unei peruci negre, fața iese din gât și din corpul vid de sub ea, fără deschidere, fără

intrare. Mă înfior de scârbă în brațele micuței mele amante pufoase ca o pasăre, o strâng în brațe.

Când, mai târziu, în miez de noapte, mă desprind din îmbrățișarea ei, geme ușor în somn, dar nu se trezește. Mă îmbrac pe întuneric, închid ușa în urma mea, bâjbâi până la scări, mă întorc repede în apartamentul meu, cu zăpada scârțâind sub picioare și cu un vânt înghețat sfredelindu-mi spatele.

Aprind o lumânare și mă aplec spre forma care, se pare, m-a înrobit oarecum. Ușor, parcurg cu degetele trăsăturile feței: maxilarul bine conturat, pomeții înalți, gura largă. Îi ating pleoapele ușor.

Sunt sigur că nu doarme, deși nu dă niciun semn.

Închid ochii, respir adânc ca să-mi calmez agitația și mă concentrez ca să o parcurg cu vârful degetelor. E drăguță oare? Fata pe care tocmai am părăsit-o, pe care (îmi dau seama brusc) ea ar putea s-o miroasă, e foarte drăguță, fără doar și poate. Plăcerea mea este cu atât mai stârnită de eleganța trupului ei mărunțel, de gesturile, de mișcările ei. Dar despre aceasta nu pot spune nimic cu certitudine. Nicio legătură imaginabilă între feminitatea ei și dorința mea. Nici măcar nu pot spune cu adevărat că o doresc. Atitudinea mea erotică este indirectă: îi dau târcoale, atingându-i fața, mângâindu-i corpul, fără s-o penetrez sau măcar să-mi doresc să o fac. Vin din patul unei femei în privința căreia, de-a lungul anului care s-a scurs, nu a trebuit să-mi explorez dorința nici măcar o clipă: să o doresc a însemnat să o cuprind și să o penetrez direct, să-i străpung suprafața și să-i transform interiorul tăcut într-o furtună extatică; apoi să mă retrag, să mă potolesc, să aștept dorința să reapară. Dar această femeie pare să nu aibă interior, ci doar o suprafață pe care o traversez încolo și încoace, căutând o intrare. Oare și torționarii ei simțeau la fel pe când îi vânau secretul, oricare

credeau că ar fi fost acela? Pentru întâia oară, simt o milă seacă pentru ei: cât e de natural să crezi că poți să pătrunzi corpul secret al celuilalt arzându-l sau ciopârțindu-l! Fata doarme în patul meu, dar nu văd niciun motiv ca obiectul pe care se află să fie neapărat un pat. Mă port oarecum ca un amant – o dezbrac, o îmbăiez, o mângâi, dorm lângă ea, dar aș putea la fel de bine să o leg de un scaun și să o bat: n-ar fi mai puțin intim.

Nu cred că lucrul de care am parte li se întâmplă în general oamenilor la o anumită vârstă, un progres de sus în jos, de la libertinaj la acțiuni pătimașe, pornite dintr-o dorință neputincioasă. Dacă s-ar petrece o schimbare în ființa mea morală, mi-aș da seama; nu m-aș fi dedat acestui experiment liniștitor. Sunt același ca întotdeauna; dar timpul s-a destrămat, ceva mi-a căzut din cer, la întâmplare, de nicăieri: corpul din patul meu, de care sunt responsabil, sau se pare că sunt – altfel, de ce îl țin? Deocamdată, poate pentru totdeauna, sunt pur și simplu bulversat. Îmi pare totuna dacă mă întind lângă ea și adorm, sau dacă o împachetez într-un cearșaf și o-ngrop în zăpadă. Cu toate acestea, aplecându-mă peste ea, atingându-i fruntea cu vârful degetelor, sunt atent să nu vărs ceara.

*

Nu-mi dau seama dacă ghicește de unde vin; dar în noaptea următoare, pe când tocmai ațipesc frecându-i corpul cu ulei, simt cum mâna îmi înțepenește, mi se oprește și deviază înspre spațiul dintre picioarele ei. O vreme stă așa, lipită de sexul ei. Apoi încep din nou să o masez cu uleiul cald. Corpul ei se încordează brusc; se arcuiește, se retrage și-mi îndepărtează mâna. Continuu să-i masez trupul, până când mă calmez și sunt cuprins de somn.

Nu simt nici urmă de excitație în timpul acestui act la care am luat parte din plin amândoi. Nu mă aduce mai aproape de ea și pare să nu o atingă deloc. În dimineața următoare îi caut chipul: este gol. Se îmbracă și pornește spre bucătărie.

Sunt îngrijorat. „Oare ce trebuie să fac ca să te mișc?” Aceste vorbe îmi rătăcesc prin minte, în murmurul subteran care s-a instalat în locul conversației dintre noi. „Oare nimeni și nimic nu te poate mișca?”

Și, cu un fior de groază, contemplu răspunsul care nu a așteptat decât momentul potrivit de a mi se oferi sub forma unei fețe mascate de doi ochi sticloși de insectă, dinspre care nu răzbate niciun răspuns la privirea mea, ci doar propria mea reflecție, dublul proiectat înapoi.

Clatin din cap, furios și neîncrezător. *Nu! Nu! Nu!* îmi strig. Eu sunt cel care se lasă sedus, din vanitate, de aceste înțelesuri și asocieri. Ce depravare pune stăpânire pe mine? Caut secrete, răspunsuri, oricât de bizare, ca o bătrână care ghicește în ceai. Nimic nu mă poate duce cu gândul la tortúri, la oameni care stau în hrube întunecate, ca niște gândaci. Cum pot să cred că un pat este altceva decât un pat, iar trupul unei femei altceva decât un loc al juisării? Trebuie să-mi iau distanță față de colonelul Joll! Nu am de gând să sufăr pentru crimele lui!

*

Încep să o vizitez frecvent la han. Sunt clipe în timpul zilei, în biroul din spatele tribunalului, când atenția începe să-mi rătăcească și mă las purtat de reverii erotice, mă încing și mă umflu de excitație, rămân cu mintea la corpul ei, ca un adolescent pofticios, absent; apoi, reticent, mă smulg înapoi, către teancurile de hârțoage, sau merg la fereastră și mă uit afară, spre stradă. Îmi amintesc cum, în primii ani petrecuți

aici, obișnuiam să mă plimb prin cartierele mai lăturalnice ale orașului dinspre apus, cu fața ascunsă în manta; cum uneori o soție care nu avea stare, aplecându-se peste ușa scundă, cu focul arzându-i în spate în cămin, îmi răspundea privirii fără să clipească; cum intram în vorbă cu fete care se plimbau câte trei, cum le cumpăram șerbet, apoi o duceam pe una dintre ele în întunericul vechiului hambar, pe un pat din sac. Dacă era ceva de invidiat în meseria de grănicer, mi-au spus prietenii, ei bine, aceasta era laxitatea moravurilor din zona oazelor, lungile seri de vară înmiresmate, femeile și căutătura lor complice. Ani de zile am afișat atitudinea, privirea unui mistreț voinic în căutare de pradă. Mai târziu această promiscuitate mi s-a transformat într-o relație, mai discretă, cu fetele în casă și cu cele găzduite peste noapte în camerele mele de sus, dar mai ales de jos, în aceeași cameră cu ajutorul de bucătar, și cu fetele de pe la han. Mi-am dat seama cu timpul că am nevoie de femei din ce în ce mai rar; petrec mai mult timp lucrând, cu hobby-urile mele, cu pasiunile mele de anticar, cu hărțile mele.

Și nu a fost doar asta; erau împrejurări tulburătoare când, în plin act sexual, simțeam cum mă rătăcesc ca un povestitor care pierde firul poveștii. Mă gândeam, înfiorându-mă, la acele caricaturi, bătrâni obezi cărora inimile mult prea încărcate de grăsime încetează să le bată, care mor în brațele iubitei, cu un zâmbet implorând iertarea, și trebuie scoși din casă și părăsiți undeva afară, pe o străduță întunecată, de teamă că hanul își va pierde reputația. Orgasmul în sine devenea astfel străin de mine, îndepărtat, neputincios. Uneori mă opream, alteori o țineam așa, ca un automat, până la capăt. Săptămâni întregi m-am retras în singurătate și abstinență. Fără să fiu părăsit de plăcerea pe care mi-o dădeau altădată căldura și armonia trupurilor feminine, mă aflam totuși într-o dilemă. Oare chiar voiam să intru în aceste

creaturi atât de frumoase și să pun stăpânire pe ele? Dorința părea că aduce cu sine un patos al distanței și al despărțirii pe care nu avea niciun rost să-l neg. Nici nu înțelegeam de fiecare dată de ce o anumită parte a corpului meu, cu poftele ei iraționale și promisiunile ei false, ar fi meritat să fie privilegiată în locul oricărei alteia, ca purtătoare a dorinței. Uneori, propriul meu sex îmi pare o cu totul altă ființă, un animal stupid, care mă parazitează, umflându-se și restrângându-se după cum îi dictează apetiturile autonome, agățat de corpul meu cu niște gheare pe care nu le pot desprinde. De ce trebuie să te port încolo și încoace, de la o femeie la alta? m-am întrebat. Doar pentru că te-ai născut fără picioare? Ai fi altfel dacă ai sălășlui într-o pisică sau un câine în loc de tine?

Dar sunt și dăți (au fost mai ales anul trecut) când, alături de fata care la han e poreclită „Steaua”, dar la care m-am gândit mereu ca la o pasăre, am simțit din nou puterea vechiului deliciu al simțurilor; înotam în corpul ei și eram transportat către limitele de-altă dată ale plăcerii. Așa că mi-am spus: „Probabil că nu e vorba decât de vârstă, de cicluri ale dorinței urmate de apatie, într-un corp care, încet-încet, se răcește și moare. Când eram tânăr, doar mirosul de femeie mă excita; acum, evident, nu mă mai mișcă decât cele mai dulci, mai tinere, mai proaspete. În curând voi trece la băieței.” Dezgustat, mi-am contemplat ultimii ani care mi-au rămas în această oază îmbelșugată.

Trei nopți la rând, o vizitez în cămăruță, îi aduc în dar uleiuri, dulciuri și un borcan de icre pe care știu că-i place să le devoreze singură. Când o îmbrățișez, își închide ochii; fiori de ceva ce s-ar putea numi dorință o străbat. Prietenul care mi-a recomandat-o vorbește de talentele ei:

— Desigur, nu e decât teatru, dar ea, spre deosebire de altele, chiar crede în rolul pe care-l joacă.

În ceea ce mă privește, puțin îmi pasă. Captivat de spectacolul ei, îmi deschid ochii în mijlocul zbaterilor, al fiorilor, al gemetelor, iar apoi mă cufund la loc în fluidul întunecat al propriei plăceri.

Petrec trei zile de voluptate a simțurilor, cu pleoapele îngreunate, stârnit mereu de ea cu abilitate, visând cu ochii deschiși. Mă întorc în apartament după miezul nopții și dorm în patul meu, fără să dau atenție formei impasibile de lângă mine. Dacă sunt trezit dimineața de zgomotul pregătirilor ei, mă prefac că dorm până când pleacă.

Odată, trecând din întâmplare pe lângă ușa deschisă de la bucătărie, arunc o privire înăuntru. Printre nori de abur, văd o femeie îndesată care stă la o masă și pregătește mâncarea. „Știu cine e”, îmi spun, câtuși de puțin surprins; cu toate acestea, imaginea care stăruie în memorie pe când traversez curtea este cea a unui munte de dovlecei verzi, așezați pe masă în fața ei. În mod deliberat, încerc să-mi mut privirea de la dovlecei la mâinile care îi taie felii, apoi de la mână la față. Depistez în mine o îndărătnicie, o formă de rezistență. Privirea îmi rămâne ațintită pe grămada de dovlecei, pe licărirea cojii lor umede. Ca și când ar lua decizii împotriva mea, rămâne nemișcată. Așa că încep să înfrunt adevărul a ceea ce încerc să fac: să o șterg din memorie. Realizez că, dacă aș lua un creion să-i desenez fața, nu aș ști de unde să încep. Chiar nu are nicio trăsătură? Cu un efort, încerc să-mi concentrez mintea asupra ei. Văd o siluetă purtând o bonetă pe cap, cu o haină informă atârnată de umeri, gata să-i cadă, aplecată înainte, cu picioarele depărtate, sprijinite în cârje. Ce urât, îmi spun. Gura mea formează cuvântul „urât”. Sunt surprins de asta, dar nu rezist: urât, urât, urât.

Mă întorc în a patra noapte furios, trântind și pufnind prin cameră, nepăsându-mi dacă trezesc pe cineva. Seara a fost un eșec, curentul dorinței reaprinse s-a întrerupt brusc. Îmi

arunc cizmele pe podea și mă urc în pat, vânând o ceartă, tânjind după cineva pe care să dau vina, rușinat, pe deasupra, de purtarea mea infantilă. Ce caută femeia de lângă mine în viața mea, nu pot să înțeleg. Gândul straniilor extazuri de care m-am apropiat cu ajutorul corpului ei neterminat mă umple de o scârbă seacă, ca și când aș fi petrecut nopți întregi împreunându-mă cu o păpușă de paie și piele. Ce-oi fi văzut la ea? Încerc să mi-o aduc aminte așa cum era înainte ca doctorii durerii să-și înceapă datoria. Este imposibil ca privirea mea să nu fi trecut peste ea în timp ce se afla, alături de ceilalți barbari, în curte, în ziua în care au fost aduși. Undeva, ascunsă în fagurele creierului meu, sunt convins că se află stocată amintirea; dar nu o pot rechema. Îmi amintesc de femeia cu copil, ba chiar și de copil. Îmi amintesc fiecare detaliu: marginea deșirată a fularului de lână, transpirația care muia șuvițele de păr fin ca de copil. Îmi amintesc mâinile osoase ale bărbatului care a murit; pot chiar să-i recompun în minte chipul, cred. Dar în locul de lângă el, unde s-ar fi aflat fata, e un spațiu alb, unde nu se află nimic.

Mă trezesc în miez de noapte, zgâlțâit de fată. Ecoul unui geamăt fin a rămas suspendat undeva, în aer.

— Strigai în somn, spune ea. M-ai trezit.

— Ce strigam?

Îndrugă ceva, apoi se întoarce cu fața la mine.

Mai târziu mă trezește din nou:

— Iar ai strigat.

Amețit și confuz, furios pe deasupra, încerc să mă privesc pe dinăuntru, dar nu văd decât un vertij, iar în centrul lui, uitare.

— A fost un vis? întreabă ea.

— Nu-mi amintesc niciodată visele.

Să fi revenit visul despre copilul cu capul acoperit care

construia un castel de nisip? Dacă așa ar fi fost, cu siguranță gustul, mirosul sau urma visului ar fi stăruit.

— Trebuie să te-ntreb ceva, îi spun. Îți amintești când ai fost adusă aici, în curtea asta, pentru prima dată? Gărzile v-au pus pe toți să stați pe loc. În ce parte ai stat? În ce direcție?

Pe fereastră, văd dâre de nori trecând în fugă peste fața lunii. Îmi vorbește din întunericul de lângă mine:

— Ne-au pus pe toți să ne așezăm la umbră. Eram lângă tata.

Refac în minte imaginea tatălui. În liniște, încerc să recreez arșița, praful, mirosul acelor corpuri ostenite. La umbra zidului cazărmii îi așez pe deținuți unul câte unul, atât îmi amintesc. O pun pe mamă lângă copil, șalul ei de lână, sânul gol. Copilul plânge, aud plânsetul, e mult prea obosit ca să mai poată bea apă. Mama răvășită, însetată, mă privește, întrebându-se dacă pot fi înduplecat. Urmează două forme neclare. Neclare, însă prezente: știu că le pot da contur, cu un efort pe jumătate de memorie, pe jumătate de imaginație. Vine apoi tatăl fetei, cu mâinile osoase împăturite. Are șapca dată peste ochi, nu privește în sus. Mă uit acum către locul de lângă el.

— De ce parte a tatălui stăteai?

— În dreapta.

Spațiul din dreapta bătrânului rămâne gol. Concentrându-mă cu greu, reușesc să văd până și pietricelele de pe pământ, de lângă el, și textura zidului din spate.

— Spune-mi ce făceai.

— Nimic. Eram doar foarte obosiți cu toții. Merseserăm de dinainte de răsărit. Nu ne opriserăm decât o dată. Eram obosiți și însetați.

— Pe mine m-ai văzut?

— Da, te-am văzut cu toții.

Îmi cuprind genunchii cu mâinile și mă concentrez. Spațiul de lângă om rămâne gol, dar o urmă slabă a prezenței fetei, o aură, începe să apară. *Acum!* mă îndemn: acum voi deschide ochii, iar ea va fi aici! Deschid ochii. În lumina palidă, disting forma de lângă mine. Într-o clipă de emoție intensă, mă întind să-i ating părul, Fața. Nu-mi răspunde nicio brumă de viață. E ca și când aș mângâia o urnă sau o minge, ceva care nu e decât suprafață.

— Am încercat să mi te amintesc așa cum erai înainte să se fi întâmplat toate astea, îi spun. Mi-e greu. Ce păcat că nu poți să-mi spui.

Nu aștept nicio tăgăduire, iar ea nu vine.

*

Un detașament de noi recruți a sosit să ocupe locurile celor care și-au terminat perioada de trei ani de serviciu la graniță și sunt gata să se întoarcă la casele lor. Detașamentul este condus de un tânăr ofițer care urmează să se alăture personalului de aici.

Îl invit, împreună cu alți doi colegi, să cineze cu mine la han. Seara decurge bine: mâncarea e bună, băutură din belșug, iar invitatul meu are multe de povestit despre călătoria lui, începută pe o vreme neprielnică, într-o regiune total necunoscută. A pierdut trei oameni pe drum, îmi spune: unul a părăsit cortul în miez de noapte, răspunzând astfel unei chemări a naturii; nu s-a mai întors; alți doi au dezertat în vecinătatea oazei, ascunzându-se în stufăriș. Oameni-problemă, așa îi numește, de care nu-i pare rău că s-a descotorosit. Totuși, nu cred că dezertarea lor a fost prostească? Foarte prostească, îi răspund; are vreo idee de ce au dezertat? Nu, spune el. Erau tratați cum se cuvine cu toții; desigur, însă recruții... Ridică din umeri. Ar fi trebuit să

dezerteze mai devreme, îi sugerez. Ținutul din preajmă nu e deloc primitor. S-a zis cu ei dacă n-au găsit adăpost până acum.

Vorbim despre barbari. E convins, îmi spune el, că o bună bucată de drum a fost urmărit de barbari. Ești sigur că erau barbari? îl întreb. Cine altcineva ar fi putut fi? răspunde. Colegii lui încuviințează.

Admir energia acestui tânăr, interesul lui pentru situația din zona graniței. Reușitele lui în încercarea de a-i convinge pe acești oameni să vină în sezonul mort sunt lăudabile. Când tovarășii noștri invocă ora târzie și pleacă, îl rog să rămână. Stăm până după miezul nopții; vorbim și bem. Aud ultimele știri din Capitală, pe care n-am mai văzut-o de multă vreme. Îi povestesc despre unele locuri de care-mi amintesc cu nostalgie: grădinile din pavilion, unde muzicienii cântă pentru mulțimile trecătoare, iar toamna picioarele îți foșnesc printre frunzele de castan căzute. Un pod pe care mi-l amintesc, de unde se vede reflectarea lunii în apa vălurită care înconjoară frontoanele caselor, descriind forma unui lotus.

— Umblă zvonul prin cartierul central al brigăzii, spune el, că o să aibă loc un atac general împotriva barbarilor la primăvară, ca să-i împingem dinspre graniță înapoi în munți.

Îmi pare rău că-mi întrerup firul amintirilor. N-am chef să sfârșesc seara cu o ceartă. Cu toate acestea, îi răspund:

— Sunt sigur că nu e decât un zvon: nu au cum să vrea să facă asta cu adevărat. Oamenii cărora noi le zicem barbari sunt nomazi, migrează dinspre câmpie spre munte în fiecare an, așa trăiesc. N-or să se lase închiși în munți.

Mă privește nedumerit. Pentru prima dată în seara asta simt cum coboară o barieră între noțiunea de militar și cea de civil.

— Dar, desigur, îmi răspunde, ca să fim cinstiți, războiul

asta e: cum să silești pe cineva să facă o alegere pe care altfel nu ar face-o.

Mă supraveghează cu franchețea unui tânăr absolvent al Colegiului Militar. Sunt sigur că-și amintește povestea, care până acum probabil că a făcut deja înconjurul stabilimentului, despre cum am refuzat să cooperez cu un trimis al Biroului. Cred că știu ce vede înaintea lui: un biet administrator civil înfundat, după ani de zile petrecuți în mlaștina asta placidă, în ritmul lent al pământului natal, retrograd, gata oricând să schimbe siguranța Imperiului pe o pace nesigură, improvizată.

Se înclină, cu un aer de nedumerire politicoasă: sunt din ce în ce mai convins că se joacă de fapt cu mine.

— Spuneți-mi în secret, domnule, de ce sunt nemulțumiți barbarii ăștia? Ce vor de la noi?

Ar trebui să fiu prudent, dar nu sunt. Ar trebui să casc, să-i ocolesc întrebarea, să pun capăt acestei seri. Dar mă pomenesc mușcând momeala. (Când o să învăț oare să-mi păstrez viclenia în glas?)

— Vor să pună capăt proliferării de așezări în tot ținutul, își vor pământul înapoi, în definitiv. Vor să fie liberi să se miște cu turmele de pe o pășune pe alta, ca înainte.

Nu e prea târziu să curm perorația. Însă îmi aud vocea urcând în tonalitate și mă abandonez furiei crescânde.

— Ca să nu mai vorbesc de atacurile recente împotriva lor, fără niciun temei, urmate de acte de cruzime sălbatică, fiindcă siguranța Imperiului era în joc, sau cel puțin așa mi se spune. O să trebuiască să treacă ani de zile până o să se închidă cicatricea provocată în acele câteva zile. Dar să lăsăm asta; să-ți spun doar ce mi se pare cu adevărat trist ca administrator, chiar și pe timp de pace, chiar și atunci când relațiile de vecinătate sunt bune. Există o anumită perioadă a anului, știi foarte bine, când nomazii ne vizitează pentru

negoț. Ei bine, du-te la piață în acea perioadă, la orice tarabă, și ai să vezi cine pe cine fură la cântar, înșală, înjură și amenință. Vezi care dintre părți e obligată să-și abandoneze femeile în câmp de teamă că o să le insulte soldații. Vezi cine zace beat în rigolă, și cine lovește pe cine. Cu disprețul ăsta pentru barbari, dispreț pe care-l manifestă cu toții, de la cel mai umil hangiu ori țăran, cu el a trebuit să mă lupt eu, ca magistrat, timp de douăzeci de ani. Cum elimini disprețul, mai ales când nu e fondat pe nimic altceva decât pe diferențele în felul de-a sta la masă ori pe variații în forma pleoapelor? Să-ți spun ce mi-aș dori uneori? Mi-aș dori ca acești barbari să se ridice și să ne dea o lecție, așa, ca să învățăm să-i respectăm. Noi credem că țara asta e a noastră, o parte din Imperiu – avanpostul nostru, punctul nostru stabil, piața noastră de desfacere. Dar acești oameni, acești barbari, nu gândesc deloc în termenii ăștia. Noi suntem aici de mai bine de o sută de ani, am recuperat pământ din deșert, am construit sisteme de irigație, am plantat câmpuri întregi și am construit case solide, înconjurate de ziduri, dar ei ne văd tot ca pe niște musafiri provizorii. Sunt oameni bătrâni printre ei care-și amintesc cum le povesteau părinții despre oaze, așa cum erau ele demult: locuri umbrite pe marginea unui lac, cu pășuni din belșug chiar și pe timp de iarnă. Așa vorbesc și acum despre ele, poate chiar le văd, deși nicio lopată de pământ nu a fost săpată, ori vreo cărămidă pusă peste alta. Nu au niciun dubiu că într-una dintre zile o să ne strângem carele și o să plecăm așa cum am venit. Casele noastre o să se transforme în case pentru șoareci și șopârle, animalele lor o să pască pe aceste câmpii mănoase plantate de noi. Zâmbești? Vrei să-ți spun ceva? În fiecare zi, apa din lac devine din ce în ce mai sărată. Există o explicație simplă pentru asta – dar nu contează. Barbarii știu asta. Chiar în această clipă își spun: „Răbdare, la un moment

dat culturile lor o să înceapă să se ofilească din cauza sării, o să fie siliți să plece”. Iată ce gândesc. Că o să ne supraviețuiască.

— Dar nu plecăm, șoptește tânărul.

— Ești sigur?

— Nu plecăm, iar ei se înșală. Chiar de-ar trebui să aprovizionăm stabilimentul prin convoaie, n-o să plecăm. Pentru că așezările astea de la graniță sunt linia de apărare a Imperiului. Cu cât înțeleg mai repede barbarii treaba asta, cu atât mai bine.

În ciuda aerului său captivant, îi simt o rigiditate în gândire, care provine, desigur, din educația militară de care a avut parte. Oftez. Nu am ajuns nicăieri, cu toată înflăcărarea mea. Cea mai gravă bănuială a lui e confirmată, fără îndoială: sunt dereglat, și pe deasupra retrograd. Și, în definitiv, chiar cred în ce-am spus aici? Aștept oare cu înfrigurare triumful barbar? Și asta din amorțeală intelectuală, din neglijență, din pasivitate în fața bolii și a morții? Dacă ar fi să dispărem, oare barbarii și-ar petrece după-amiezele excavând ruinele noastre? Ne-ar conserva oare fișele de recensământ și caietele contabile ale negustorilor de grâne în vitrine, sau și-ar dedica viața descifrării alfabetelor cu ajutorul scrisorilor de dragoste? Să fie indignarea mea, văzând pe ce căi o apucă Imperiul, altceva decât urâciunea unui biet bătrân care nu vrea să vadă cum i se tulbură liniștea ultimilor ani de viață la graniță? Încerc să orientez conversația către subiecte mai potrivite, să vorbim de pildă despre cai, vânătoare, vreme; dar e târziu, tânărul meu prieten vrea să plece, iar eu trebuie să evaluez dacă seara i-a fost pe plac.

*

Copiii se joacă din nou în zăpadă. În mijlocul lor, întoarsă cu spatele la mine, se află figura fetiței cu capul acoperit. Din când în când, în timp ce mă chinuiesc să ajung la ea, mi se șterge din câmpul vizual și dispare în spatele cortinei de zăpadă care cade. Picioarele mi se afundă atât de tare, încât de-abia pot să le ridic. Fiecare pas durează o veșnicie. Nu a mai nins niciodată atât de rău în vis.

Pe când îmi croiesc drum spre ei, copiii își abandonează jocul și se uită încoace. Își întorc fețele lor grave, lucioase către mine, respirația lor albă se dezlipește de corpuri, formând norișori. Încerc să zâmbesc și-i ating în treacăt, în timp ce mă îndrept către fată, dar trăsăturile îmi sunt înghețate, zâmbetul nu mai vrea să apară, peste buzele mele pare să se fi așternut un strat fin de gheață. Ridic o mână ca să-i îndepărtez: mâna, după câte îmi dau seama, are o mănușă groasă, degetele îmi sunt înghețate înăuntru, iar când îmi ating fața cu mănușa nu simt nimic. Cu mișcări greoaie, îmi fac loc pe lângă copii și trec mai departe.

Acum de-abia încep să văd ce face fetița. Construiește o fortăreață de zăpadă, o cetate zidită pe care o recunosc în cel mai mic detaliu: meterezele și cele patru turnuri de supraveghere, poarta și cabina paznicului alături, străzile și casele, piața cea mare cu cazarma într-un colț. Și acolo e chiar locul unde stau! Însă piața e goală. Arăt către mijlocul pieței. „Trebuie să pui oameni acolo", încerc să-i spun. Niciun sunet nu-mi iese din gură, limba e înghețată ca un pește. Dar fetița răspunde. Stă în genunchi și își întoarce fața acoperită de glugă spre mine. Mă tem, în clipa asta ultimă, că mă va dezamăgi, că fața pe care mi-o va arăta va fi obtuză, lucioasă, ca un organ intern care nu e menit să trăiască la lumină. Dar nu, e chiar ea, așa cum n-am văzut-o niciodată, un copil zâmbitor, cu lumina strălucind dinspre șiragul de dinți albi și dinspre ochii negri de cerneală. „Așadar, iată ce văd", îmi

spun. Vreau să-i vorbesc cu gura mea greoaie și înghețată. „Cum faci de construiești tot edificiul ăsta minunat cu mâinile în mănuși?”, aș vrea să-i spun. Zâmbește binevoitor la murmurul meu. Apoi se întoarce la fortăreața ei de zăpadă.

Ies din vis rece și înțepenit. Mai e un ceas până în zori, focul s-a stins, îmi simt pielea capului amorțită de frig. Fata de lângă mine doarme ghemuită. Mă ridic din pat și aprind focul din nou, înfășurat în pelerina încăpătoare.

Visul a prins rădăcini. Noapte de noapte, mă întorc în piața măturată de zăpadă, avansând cu greu către figura din centru, confirmând repetat că citadela pe care-o construiește e lipsită de viață.

O întreb despre surorile ei. Are două, dintre care cea tânără e, după spusele ei, „foarte drăguță, dar împrăștiată”.

— N-ai vrea să-ți vezi surorile din nou? o întreb.

Gafa mea rămâne suspendată grotesc în aerul dintre noi. Zâmbim simultan.

— Desigur, spune ea.

O mai întreb despre perioada de după ce-a fost închisă, când a trăit în acest oraș, neștiută de mine, chiar sub jurisdicția mea.

— Oamenii erau buni cu mine când le spuneam că fusesem lăsată în urmă. De obicei dormeam la han, până când mi s-au însănătoșit picioarele. Era un om care se îngrijea de mine. Acum a plecat. Ținea caii.

Vorbește și despre bărbatul care i-a dat cizmele pe care le purta când am întâlnit-o pentru prima oară. O întreb despre alți bărbați.

— Da, au mai fost și alți bărbați. N-am avut de ales. Așa a fost să fie.

După conversația asta, relațiile cu soldații devin mai încordate. Părăsindu-mi apartamentul dimineața, în drum

spre curtea de tribunal, trec pe lângă una dintre rarele inspecții rituale. Sunt convins că printre oamenii gata de apel, cu echipamentul împachetat la picioare, se află și unii care s-au culcat cu ea. Nu mi-i imaginez chicotind înfundat. Dimpotrivă, niciodată nu i-am văzut postați mai stoic în vântul înghețat care biciuiește întreaga curte. Niciodată ținuta lor nu a fost mai îngrijită. Mi-ar spune dacă ar putea, știu asta, că sunt bărbați, că bărbații își pierd capul din cauza unei femei. Cu toate astea, fac tot posibilul să mă întorc mai târziu seara, ca să evit coada de bărbați de la ușa bucătăriei.

Avem vești despre cei doi dezertori ai locotenentului. Un urmăritor i-a găsit morți de frig într-un adăpost nu departe de drumul aflat la patruzeci și cinci de kilometri est. Deși locotenentul ar vrea să-i lase acolo („Patruzeci și cinci de kilometri până acolo și încă pe-atât înapoi pe vremea asta: e prea mult pentru niște oameni care nu mai sunt oameni, nu crezi?"), îl conving să trimită un pluton.

— Trebuie să-și consume riturile, îi spun. În plus, e bine pentru moralul tovarășilor lor. N-ar trebui să gândească că ar putea să li se-ntâmple și lor să moară în deșert și să rămână așa, uitați de lume. Trebuie să facem tot ce ne stă-n putință ca să le atenuăm frica de a fi nevoiți să părăsească pământul ăsta minunat. În definitiv, noi suntem cei care-i ducem către asemenea încercări.

Plutonul pleacă, așadar, iar două zile mai târziu se întoarce cu leșurile înghețate bocnă și încovoiate într-un car. Continuu să mă mir văzând că oamenii fug de-acasă la o distanță de o zi de mâncare și căldură, dar nu-și duc gândul mai departe. Stând pe marginea mormântului, în cimitirul încleștat de gheață în timp ce se săvârșesc ultimele ritualuri, iar camarazii mai norocoși ai decedaților privesc, cu capul descoperit, îmi repet că, dacă încerc să-i conving să trateze

cum se cuvine rămășițele, vreau să le arăt acestor tineri că moartea nu e anihilare, că supraviețuim sub forma unor filiații în amintirea celor pe care i-am cunoscut odată. Dar oare numai de dragul lor înscenez toată această ceremonie? Nu mă consolez pe mine însumi astfel? Mă ofer să preiau sarcina de a-i înștiința pe părinți în scris despre ce-au pățit cei doi.

— Unui bătrân îi vine mai ușor, spun.

*

— Nu ai vrea să faci altceva? mă întreabă ea.

Stă cu un picior în poala mea. Sunt dus, pierdut în ritmul în care-i frec și masez glezna umflată. Întrebarea ei mă ia prin surprindere. E prima oară când vorbește atât de direct. Eu dau din umeri, zâmbesc, încerc să mă retrag în transa mea, aproape că dorm și nu vreau să fiu trezit.

Piciorul se zbate în strânsoarea mea, prinde viață, mă împunge ușor în șale. Îmi deschid ochii pe corpul auriu care zace în patul meu. Ea stă cu capul cuibărit între brațe, privindu-mă pe furiș, cum m-am obișnuit deja, expunându-și sânii tari și pântecele lucios, zvâcnind de viața aceea de animal tânăr. Degetele de la picioare continuă să sape în șalele mele; dar ele nu găsesc răspuns în acest domn bătrân care îngenunchează în fața ei, în halatul bleumarin.

— Altă dată, îi spun, iar limba mi se încurcă stupid în jurul cuvintelor.

Cred că e o minciună, dar o rostesc.

— Altă dată, poate.

Apoi îi ridic piciorul și mă întind lângă ea.

— Bătrânii nu au virtuți de apărat, deci ce pot să spun?

Gluma șchioapătă, e prost exprimată, iar ea n-o înțelege. Îmi deschide halatul și începe să mă mângâie. După un timp,

îi îndepărtez mâna.

— Te vezi cu alte fete, șoptește. Crezi că nu știu?

Schițez un gest ferm, ca să o fac să tacă.

— Și cu ele te porți tot așa? întreabă ea încet și începe să suspine.

Deși mi se înmoaie inima, nu am ce face. Dar ce umilire! Nici măcar nu poate părăsi apartamentul fără să se clatine și să se împiedice când se îmbracă. E la fel de mult prizonieră acum ca și înainte. Îi mângâi mâna și mă afund și mai adânc în starea morocănoasă.

Asta e ultima noapte în care dormim în același pat. Mă mut mai încolo, la o cameră distanță, și dorm acolo. Intimitatea fizică dintre noi doi s-a sfârșit.

— Deocamdată, îi spun. Până la sfârșitul iernii. E mai bine așa.

Ea acceptă fără să protesteze. Când mă întorc acasă seara, îmi aduce ceaiul și îngenunchează lângă tavă ca să mă servească. Apoi se întoarce la bucătărie. O oră mai târziu, își găsește drumul bâjbâind în spatele fetei cu tava pentru cină. Mâncăm împreună. După masă, mă retrag în biroul meu sau ies în oraș, reluându-mi activitățile sociale neglijate: joc șah la prieteni acasă sau cărți cu ofițerii la han. Fac și câteva vizite sus, la han, dar asta plin de niște remușcări care-mi strică toată plăcerea în final. De fiecare dată când revin acasă, fata doarme, iar eu sunt nevoit să mă strecor în vârful degetelor, ca un soț rătăcitor.

Ea se adaptează fără proteste noului mod de viață. Îmi spun adeseori că se supune din pricina educației barbare de care a avut parte. Dar ce știu eu despre educația barbară, în definitiv? Ceea ce eu numesc supușenie ar putea fi simplă indiferență. Ce contează pentru un cerșetor, un copil orfan, dacă dorm la mine acasă sau nu, atâta timp cât are un acoperiș deasupra capului și mâncare? Am început să cred

că nu poate să nu mă vadă ca pe un bărbat pradă pasiunii, oricât de pervertită și de obscură ar fi acea pasiune, că în pauzele tăcute care compun adeseori relația dintre noi, ea nu poate să nu-mi simtă privirea, care apasă asupra ei cu greutatea unui corp întreg. Prefer să nu mă gândesc prea mult că educația pe care o primește o fată de rând barbară e de-așa natură încât să nu poată mulțumi toate capriciile unui bărbat, inclusiv capriciul neglijării, ci să vadă în pasiunea sexuală, fie ea aceea a unui cal, a unei capre, a unui bărbat sau a unei femei, un simplu fapt al vieții, având mijloace și scopuri dintre cele mai clare; așa că gesturile încurcate ale unui străin îmbătrânit, care-o ridică de pe stradă și o instalează în apartamentul lui, și asta ca să-i sărute picioarele, iar apoi să o intimideze, să-i ungă trupul cu uleiuri parfumate exotice, să o ignore, să doarmă în brațele ei întreaga noapte, în sfârșit, să se separe de ea, toate astea nu par decât dovezi clare ale impotenței lui, ale nehotărârii, ale înstrăinării de propriile dorințe. Deși n-am încetat să o privesc ca pe un trup mutilat, plin de cicatrice, maltratat, ea s-a transformat, se pare, într-un nou trup debil, care nu se simte mai deformat decât se simte pisica fiindcă are gheare în loc de degete. Aș face bine să-mi iau în serios gândurile. Deși e mai banală decât îmi place să cred, ar putea să mă găsească, la rândul ei, banal.

3

În fiecare dimineață, aerul e plin de bătăi din aripi, fiindcă păsările zboară dinspre sud, rotindu-se deasupra lacului înainte de a se lăsa în zonele sărate ale mlaștinilor. În calmurile vântului, cacofonia țipetelor lor, croncăniturile, zbieretele ajung până la noi, ca zgomotul unui oraș inamic pe apă: rațe sălbatice de tot soiul, lișițe, cufundări.

Sosirea primelor păsări migratoare confirmă semnele de mai devreme, urmele de vânt cald, transparența sticloasă a gheții de pe lac. Primăvara e pe drum, în curând va trebui să plantăm.

Între timp, a venit vremea vânătorii. Înainte de răsărit, grupuri de bărbați pleacă înspre lac ca să-și întindă plasele, înainte de prânz se întorc cu ele pline de cantități uriașe de vânat: păsări cu gâtul sucit, aruncate din vârful prăjinilor una peste alta la picioarele lor, sau îndesate de vii în cutii de lemn, țipând revoltate, călcând una peste alta, având printre ele uneori și câte-o lebădă țipătoare înghesuită. Cornul abundenței naturale: oamenii vor mânca bine în următoarele săptămâni.

Înainte să pot pleca, trebuie să întocmesc două

documente. Primul este adresat guvernatorului provinciei: „Pentru a repara măcar parțial daunele cauzate de atacurile Biroului Trei”, scriu, „și a reabilita câte ceva din bunăvoința generală care exista înainte, le voi face o scurtă vizită barbarilor”. Semnez și sigilez scrisoarea.

Ce va fi al doilea document, nu știu încă. Un testament? Un memoriu? O confesiune? O istorie a treizeci de ani petrecuți la frontieră? Întreaga zi rămân în transă la birou, holbându-mă la hârtia albă, goală, așteptând să vină cuvintele. O a doua zi se scurge la fel. A treia zi mă dau bătut, pun hârtia la loc în sertar și mă pregătesc de plecare. Pare normal ca un bărbat care nu știe ce să facă nici măcar cu femeia care doarme în patul lui să nu știe ce să scrie.

Am ales trei oameni să mă însoțească. Doi dintre ei sunt tineri recruți și am dreptul la serviciile lor cât timp sunt transferați. Al treilea este un bătrân născut prin părțile astea, un vânător și negustor de cai, al cărui salariu îl voi plăti din propriul buzunar. Îi adun laolaltă după-amiaza, înainte de a pleca la vânătoare.

— Știu că nu e timpul potrivit pentru o călătorie, le spun. E o vreme înșelătoare, sfârșitul iernii, chiar înainte de primăvară. Dar dacă mai așteptăm mult, n-o să-i mai găsim pe nomazi, o să apuce să migreze.

Însoțitorii nu mă întreabă nimic. Fetei nu-i spun decât:

— Te duc înapoi la oamenii tăi, sau în orice caz, cât mai aproape de ei, de vreme ce sunt acum împrăștiați peste tot.

Nu dă semne că s-ar bucura. Așez lângă ea blana grea pe care i-am cumpărat-o special pentru călătorie, cu o căciulă din piele de iepure, țesută după moda localnicilor, cizme noi, mănuși.

Acum că m-am hotărât în sfârșit pentru o cale anume, dorm mai liniștit și chiar intuiesc undeva în mine ceva ce aduce a fericire.

Plecăm pe 3 martie, însoțiți până după poartă și pe râu în jos, către lac, de o escortă improvizată de copii jerpeliți și câini vagabonzi. După ce trecem de baraj și ne îndepărtăm de cursul râului, alegând drumul spre dreapta, care de obicei nu e folosit decât de vânători, escorta noastră începe să se răsfire, până când nu mai rămân decât câțiva flăcăi încăpățânați, mărșăluind în spate, fiecare hotărât la rândul lui să reziste mai mult decât ceilalți.

Soarele s-a ridicat, însă nu încălzește. Vântul ne suflă în față peste râu, umplându-ne ochii de lacrimi. Într-un șir indian se află patru bărbați și o femeie, patru animale de povară, dintre care caii se dau înapoi în fața vântului, astfel încât trebuie biciuiți; urmând cărarea șerpuită, ne îndepărtăm din ce în ce mai mult de oraș, de câmpurile aride și în cele din urmă de băieții gâfâind de atâta alergat.

Planul meu este să urmăm această cale până când ajungem la lac, către sud, apoi s-o luăm spre nord-est, traversând deșertul, către văile din munții unde poposesc nomazii pe timp de iarnă. E un traseu rareori circulat, de vreme ce nomazii, când migrează înspre nord cu turmele lor, urmează albia râului secat, cotind larg către est și sud. În orice caz, traseul reduce durata călătoriei, altfel de șase săptămâni, la una sau două. Nu l-am parcurs niciodată.

Așa că pe durata primelor trei zile înaintăm anevoie spre sud și apoi spre est. La dreapta se întinde o câmpie de terase erodate de vânt, care se îmbină la capete în grămăjoare de nori de praf roșiatici, iar apoi în cerul galben, acoperit de ceață. La stânga se află un ținut de mlaștini plate, fâșii acoperite cu stuf și lacul pe care încă nu s-a topit stratul subțire de gheață. Vântul care bate deasupra gheții ne taie respirația, așa că în loc să călărim, preferăm să parcurgem pe jos porțiuni întregi de drum, alături de cai. Fata își leagă o eșarfa la gât și în jurul feței și, ghemuindu-se în șa, își

urmează orbește conducătorul.

Doi dintre cai sunt încărcați cu lemne de foc, dar acestea trebuie păstrate pentru când nu vom mai rezista. La un moment dat, îngropați pe jumătate în nisipurile mișcătoare, ajungem la un tamarisc în forma unei movile de nisip, pe care îl ciopârțim pentru lemne; în rest, trebuie să ne mulțumim cu legături de trestii uscate. Fata și cu mine dormim unul lângă altul în același cort, înfășurați în blănuri, ca să ne protejeze de frig.

În aceste zile timpurii ale călătoriei, mâncăm bine. Am adus carne sărată, faină, fasole, fructe uscate și există păsări cu noi pe care le putem împușca. Dar trebuie să fim cumpătați cu apa. Apa de mlaștină de-aici din extremitățile joase este prea sărată ca să poată fi băută. Unul dintre oameni trebuie să se afunde douăzeci-treizeci de pași, până aproape de genunchi, ca să umple recipientele din piele sau să rupă bucăți de gheață. Dar până și gheața topită e atât de sărată și amară, încât nu se poate bea decât cu ceai roșu, tare. În fiecare an, lacul devine din ce în ce mai sărat, pe măsură ce râul avansează în marginile sale, aruncând sare și alaun în lac. De vreme ce lacul nu are ieșire nicăieri, depozitul de minerale crește încontinuu, mai ales în sud, unde suprafețe întregi de apă sunt izolate de fâșii de nisip. După inundațiile din timpul verii, pescarii găsesc crapi plutitori la suprafața apei, în porțiunile mai joase, morți, cu burta-n sus. Se spune că nu se mai găsește păstrăv. Ce se va întâmpla cu așezarea noastră dacă lacul se va transforma într-o mare moartă?

După o zi întreagă de ceai sărat, toți, cu excepția fetei, începem să suferim de diaree. Eu sunt cel mai grav lovit. Resimt puternic umilința pauzelor dese, dezbrăcarea și îmbrăcarea, cu degetele înghețate, ascuns după cal, în timp ce ceilalți mă așteaptă. Încerc să beau cât de puțin pot, într-

atât încât până și mintea mea proiectează imagini amăgitoare când sunt călare: un butoi plin pe marginea fântânii, cu apa sărind din cană – zăpadă curată. Vânătoarea ocazională la care mă dedau, promiscuitatea consumată fără tragere de inimă, exerciții de masculinitate, toate astea mi-au ascuns până acum cât de slăbit a devenit corpul meu. După curse lungi, oasele au început să mă doară, iar până la căderea nopții am obosit atât de tare, încât mi-am pierdut pofta de mâncare. Înaintez chinuit, până când nu-mi mai pot urni picioarele; apoi mă cațăr în șa, mă înfășor în mantie și le fac semn unora dintre oamenii din față să preia sarcina de a depista urmele pierdute. Vântul nu se potolește. Urlă la noi și împroașcă gheață, suflând parcă de nicăieri, fără direcție, înveșmântând cerul într-o haină de praf roșu. Nu ai unde să te-ascunzi de praf: pătrunde prin haine, ni se depune pe piele, se strecoară până și în bagaje. Mâncăm cu limbile îmbâcsite, scuipând des, cu dinții scrâșnind. În loc de aer respirăm praf, a devenit mediul în care trăim. Înotăm prin praf ca peștii prin apă.

Fata nu se plânge. Mănâncă bine, nu se îmbolnăvește, doarme dusă întreaga noapte, încleștată într-un ghemotoc, pe o vreme atât de geroasă, încât aș strânge la piept chiar și un câine doar ca să-i țin de cald. Călărește întreaga zi fără să crâcnească. La un moment dat, privind în sus, observ că a adormit în șa, cu o față placidă, ca de copil.

În a treia zi, marginea ținutului mlăștinos începe să se curbeze în interior, către nord, și așa ne dăm seama că am ocolit lacul. Ridicăm tabăra dimineața devreme și petrecem ultimele ore pe lumină strângând fiecare fărâmă de combustibil, în timp ce caii pasc pentru ultima dată pe iarba mlăștinoasă și rară. În fine, în zorii celei de-a patra zile începem traversarea zonei unde fusese cândva lacul, adică peste cincizeci de kilometri dincolo de mlaștini.

Terenul arată mai pustiu decât tot ce-am văzut până acum. Nimic nu crește pe fundul acestui lac sărat, care pe alocuri se umflă și se incrustează în hexagoane de cristal colțuros, late de un metru. Sunt și pericole: trecând peste o porțiune netedă, calul din față străpunge deodată crusta de sare înghețată și se afundă până la piept în băltoaca verde împuțită, iar omul care îl conduce rămâne o clipă mut, în aer, înainte de a se adânci la rândul lui. Ne luptăm să-i scoatem din lac, crusta de sare se rupe în așchii sub copitele calului neputincios; gaura se lărgește, iar un miros oribil de apă sărată se întinde peste tot. Nu am trecut de lac, ne dăm acum seama: se-ntinde aici, sub noi, uneori adânc de câțiva metri sub un înveliș de gheață, alteori sub o peliculă fină de sare fărâmicioasă. Cât să fi trecut de când soarele a strălucit ultima oară deasupra acestor ape moarte? Ajunși pe teren solid, aprindem focul ca să-i încălzim pe oamenii care dârdâie de frig și să le uscam hainele. Un bărbat clatină din cap:

— Întotdeauna am auzit: ferește-te de zonele verzi. Dar nu am mai văzut să se întâmple așa ceva niciodată.

Este ghidul nostru, singurul dintre noi care a mai călătorit la est de lac. După acest incident, împingem caii și mai puternic, grăbiți să ne îndepărtăm cât mai curând de lacul mort, speriați că ne vom rătăci într-un lichid mai rece decât gheața, mineral, subteran, vid, fără aer. Ne plecăm capetele și călărim mai departe împotriva vântului, cu hainele umflându-se pe noi în spate, alegând să mergem peste cioburile colțuroase de sare, evitând pământul neted. Prin râul de praf care unduiește maiestuos traversând cerul, soarele strălucește ca o portocală, neîncălzind însă. La lăsarea întunericului, îndesăm țărușii de la corturi în sarea tare ca o stâncă, ardem lemnul de foc în cantități uriașe și ne rugăm, ca marinarii, să dăm de pământ.

În a cincea zi lăsăm în urmă plafonul lacului și trecem printr-o fâșie de sare cristalină și lucioasă, care în scurtă vreme se transformă în nisip și piatră. Cu toții am prins curaj, chiar și caii, care în timpul traversării zonei de sare n-au avut parte decât de câteva pahare de semințe de in și o găleată de apă sărată. Starea lor se înrăutățește văzând cu ochii.

Cât despre bărbați, aceștia nu se plâng. Carnea proaspătă e pe terminate, însă rămân carnea sărată, fasolea uscată și cantități mari de faină și de ceai, alimentele de bază ale călătoriei. La fiecare oprire fierbem ceai și prăjim niște pâinișoare tocmai bune pentru înfometați. Bărbații se ocupă cu gătitul: intimidați de prezența fetei, nesiguri de statutul ei, nesiguri, mai presus de toate, de ceea ce avem de gând cu ea, de vreme ce le-o ducem barbarilor, aproape că nici nu-i vorbesc, evită să o privească și nu-i cer niciodată ajutorul la gătit. Nu o împing înainte, sperând că reținerea se va risipi pe drum. I-am ales pe oamenii ăștia pentru că erau rezistenți, onești și cu inițiativă. Mă urmează pe cât pot cu însuflețire în condițiile astea vitrege, deși de-acum armura lustruită purtată de cei doi tineri soldați viteji când am trecut de poarta orașului este pe cal, desfăcută în bucăți, iar tecile săbiilor sunt pline de nisip.

Fâșiile de nisip încep să se preschimbe în dune. Nu mai înaintăm cu atâta spor acum, urcând și coborând dunele. E cel mai prost teren pentru caii care se chinuiesc să înainteze câțiva centimetri odată; copitele se scufundă în nisip. Mă uit înspre ghidul nostru, dar acesta nu poate decât să dea din umeri.

— Așa o ține preț de câțiva kilometri, trebuie să trecem, n-avem de ales.

Din vârful unei dune, ferindu-mi ochii, uitându-mă țintă înainte, nu văd decât nisip învolburat.

În acea noapte, unul dintre caii de povară refuză să mănânce. Dimineața, chiar și după o biciuire dintre cele mai aspre, se încăpățânează să rămână așezat. Redistribuim atunci povara și aruncăm o parte din lemnul de foc. Pe când alții pornesc înainte, eu rămân în urmă. Pot să jur că animalul știe ce are să se întâmple. Când vede cuțitul, ochii i se dau peste cap. Cu sângele țâșnindu-i din gât, iese din zona cu nisip și se clatină câțiva pași înainte de-a cădea. În cazurile extreme, am auzit, barbarii strâng sângele cailor. Oare vom trăi să regretăm sângele risipit atât de generos pe nisip?

În a șaptea zi, cu dunele în sfârșit în spate, distingem, încadrat de cenușiul șters al peisajului vid, o fâșie de gri mai închis. De aproape, vedem că se întinde la est și la vest pe câțiva kilometri. Se văd până și formele negre ale copacilor ciuntiți. Suntem norocoși, ne spune ghidul: trebuie să fie apă aici.

De fapt, am dat peste ceea ce a fost cândva o lagună terminală. Trestii moarte, de un alb fantomatic, și sfărâmicioase, contururi care erau odinioară malurile. Copacii pe care i-am zărit sunt plopi, și ei morți de mult. Au murit de când apele subterane s-au retras, cu ani și ani în urmă, mult prea în adâncime ca să mai poată fi ajunse de rădăcinile lor.

Descărcăm povara de pe animale și începem să săpăm. La doi metri atingem un strat de lut albastru, greu. Dedesubt se află din nou nisip, apoi încă un strat de lut, vizibil mai lipicios. La șapte metri adâncime, cu inima gata să-mi sară din piept și urechile țiuindu-mi, sunt nevoit să refuz când îmi vine rândul la săpat. Cei trei bărbați trudesc în continuare, ridicând pământul dispersat din groapă într-o pânză de cort legată la colțuri.

La zece metri adâncime, apa începe să ni se adune sub

picioare. E dulce, fără urmă de sare; ne zâmbim cu satisfacție unul altuia. Dar se adună foarte încet, iar marginile gropii trebuie să fie săpate încontinuu, pentru că altfel se prăbușesc. De-abia la amiază, târziu, reușim să înlocuim și ultimul butoi cu apă sărată. Seara, aproape pe întuneric, coborâm gălețile în fântâna săpată și dăm de băut cailor.

Între timp, acum că avem lemn de plop din belșug, bărbații au săpat două cuptoare mici, spate în spate, și au aprins un foc mare deasupra, ca să coacă lutul. Când focul se mai potolește, împing cărbunii în cuptoare și încep să coacă pâine. Fata stă și-i privește, sprijinită în cârjele de care am legat la capete discuri de lemn, ca s-o ajute prin nisip. În camaraderia asta liberă și lejeră din ziua bună de azi și cu o zi de odihnă promisă, se vorbește abundent. Glumind cu ea, bărbații dau primele semne de prietenie:

— Vino, stai lângă noi și gustă, să vezi cum știe un bărbat să coacă pâine!

Ea le zâmbește la rându-i, ridicându-și bărbia într-un gest despre care probabil că doar eu știu că e un efort de a vedea. Prevenitoare, se așază lângă ei ca să se încălzească la focul cuptoarelor.

Eu mă așez mai departe, protejat de vânt, la gura cortului, cu una dintre lămpi clipind alături, însemnând ziua în jurnal, dar atent la ce se spune în același timp. Joaca se prelungește în dialectul de la frontieră, iar ea nu duce deloc lipsă de cuvinte. Sunt uimit de fluența ei, de rapiditate, de stăpânirea de sine. Ba chiar îmi surprind un acces de mândrie: nu e doar târfa bătrânului, ci și o tânără inteligentă, spirituală, atrăgătoare! Poate că dacă aș fi știut de la început cum să exploatez acest limbaj jucăuș al ei am fi devenit mai apropiați. Dar, ca un prost, în loc să o fac să se simtă bine, nu i-am oferit decât toanele mele. Cu adevărat

lumea ar trebui să nu aparțină decât cântăreților și dansatorilor! Amărăciune futilă, melancolie deșartă, regrete goale! Sting lampa, mă așez cu bărbia în pumn, uitându-mă fix către foc și ascultând cum îmi chiorăie mațele.

*

Somnul urmează unei epuizări totale. De-abia mă trezesc puțin, că ea și apare, ridicând marginea blănii imense de urs și cuibărindu-se lângă mine. „Copiilor li se face frig noaptea”, iată ce îmi spun, amețit cum sunt, trăgând-o înspre mine, ațipind. Adorm, probabil, din nou o vreme. Apoi, complet treaz, îi simt mâna bâjbâind printre haine, limba în urechea mea. Un val de bucurie senzuală îmi traversează corpul, casc, mă întind și zâmbesc pe întuneric. Mâna ei găsește ce caută. „Ei, și?” îmi spun. „Dacă pierim aici, în ținutul ăsta de nicăieri? Măcar să nu murim jefuiți și nefericiți.” E goală pe sub haină. Dintr-un salt, mă urc pe ea; e caldă, umflată de poftă, gata de mine; într-un minut am șters cinci luni de ezitare nesăbuită și plutesc din nou într-o uitare senzuală.

Când mă trezesc, am mintea atât de golită, încât în mine începe să crească spaima. Doar cu un efort deliberat reușesc să mă integrez din nou în timp și spațiu: într-un pat, în cort, într-o noapte, într-o lume, un corp culcat pe direcția vest-est. Deși sunt întins peste ea, cu greutatea unei vite moarte, fata doarme, cu brațele împreunate ușor peste spatele meu. Mă scol de pe ea, aranjez pătura de pe noi și încerc să mă așez normal. Nicio clipă nu-mi vine în minte că am putea să ridicăm tabăra în ziua următoare, să ne întoarcem la oază și să-mi reiau viața în vila însorită a magistratului, alături de o tânără mireasă, dormind cuminte lângă ea, ca viitor tată al copiilor ei, și să văd cum se duc anotimpurile unul după altul. Nu resping gândul că, dacă n-ar fi petrecut seara cu

tinerii din jurul focului de tabără, mai mult ca sigur că nu ar fi avut nevoie de mine. Poate că, de fapt, îmbrățișându-mă, mă privea ca pe unul dintre ei. Ascult cu atenție reverberațiile acestui gând în interiorul corpului, dar nu reușesc să depistez vreo povară pe inimă care să-mi spună că sunt rănit. Doarme; mâna mea se plimbă încolo și-ncoace peste pântecele ei neted, îi mângâie coapsele. Gata, sunt mulțumit acum. În același timp, sunt gata să cred – să fiu sincer, nici plăcerea pe care mi-o oferă, plăcerea al cărei efect îndepărtat e resimțit de palma mea, nu pătrunde prea adânc. Inima nu-mi saltă mai mult decât până acum, nici sângele nu pulsează la atingerea ei. Nu sunt cu ea în urma vreunui extaz pe care mi-l promite sau dăruiește, ci din alte motive, care-mi rămân necunoscute, ca întotdeauna. Cu o excepție: n-am putut să nu-mi dau seama că în pat, pe întuneric, urmele pe care torționarii i le-a lăsat pe trup, picioarele sucite, ochii aproape nevăzători, se pot uita ușor. Înseamnă că o doresc în întregime, că plăcerea pe care mi-o dă va rămâne umbrită până când urmele de pe ea se vor șterge, iar ea va fi redată din nou sieși; sau să fie oare altceva (nu sunt tâmpit, dați-mi voie s-o spun), oare tocmai urmele de pe ea m-au atras, iar acum, spre dezamăgirea mea, aflu că nu sunt îndeajuns de adânci încât să mă pătrundă? Prea mult sau prea puțin: oare o vreau pe ea, sau doar urmele unei istorii pe care le poartă corpul ei? Timp îndelungat, mă holbez în ceea ce pare a fi beznă, deși știu că acoperișul cortului e la doar o jumătate de metru distanță de mine. Niciun gând care-mi trece prin cap, nicio frază articulată, oricât de contradictorie, asupra sursei dorinței mele nu pare să mă neliniștească. „Probabil că sunt obosit”, îmi spun. „Sau poate că orice aș fi în stare să articulez e fals poziționat.” Buzele mi se mișcă, compunând și recompunând cuvintele, tăcute. „Sau poate că trebuie să trec tocmai prin ceea ce n-a fost

până acum articulat.” Mă concentrez asupra propoziției ăsteia fără să detectez în mine vreun impuls de a răspunde, fie el afirmativ ori negativ. Cuvintele devin din ce în ce mai opace; în scurt timp, își pierd orice înțeles. Suspin la sfârșitul unei zile lungi, în mijlocul unei nopți lungi. Apoi mă întorc spre fată, o îmbrățișez, o țin strâns lipită de mine. Toarce în somn, unde o însoțesc imediat.

*

Caii sunt acum într-o stare jalnică, așa că ne odihnim în a opta zi. Mestecă înfometați cozile de trestie. Își umflă burțile cu apă și se pârțâie copios. I-am hrănit cu ultimele semințe de grâu și chiar cu un pic din pâinea noastră. Dacă nu găsim o pășune într-o zi-două, vor muri cu siguranță.

*

Lăsăm în urmă fântâna și movila de pământ la care săpăm ca să o pornim înainte, către nord. Cu toții mergem, în afară de fată. Am abandonat toate lucrurile de care ne puteam lipsi, ca să ușurăm puțin povara cailor, dar de vreme ce nu putem supraviețui fără foc, trebuie să-i încărcăm cu vreascuri.

— Când o să putem vedea munții? îl întreb pe ghid.

— Într-o zi. Poate două. E greu de spus. N-am mai călătorit prin părțile astea, e prima dată.

A vânat de-a lungul malului dinspre est al lacului și la periferia deșertului, fără să fie nevoit să-l traverseze. Aștept, lăsându-l să se pronunțe oricând vrea, însă se arată netulburat, nu crede că suntem în pericol.

— Poate că mai avem două zile până când o să zărim munții, apoi încă o zi de mers până să ajungem la ei.

Își mijește ochii, uitându-se în ceața maronie care a acoperit orizontul. Nu întreabă ce vom face când ajungem la munți.

Dăm de sfârșitul acestui deșert pietros și plat, și urcăm câteva stânci tari până la un platou jos, unde găsim hamacuri din iarbă hibernală. Animalele se iau la întrecere, sfâșiindu-le. Ce ușurare să le vedem cum mănâncă!

Mă trezesc cu o sperietură, în miez de noapte, copleșit de senzația înspăimântătoare că s-a întâmplat ceva rău. Fata se ridică în capul oaselor lângă mine:

— Ce e? mă întreabă.

— Ascultă. S-a oprit vântul.

În picioarele goale, înfășurată doar într-o blană, se strecoară afară din cort în urma mea. Ninge ușor. Pământul e alb, nemișcat, de o parte și de alta, sub luna plină acoperită de ceață. O ajut să se ridice și o țin în brațe, uitându-mă fix în golul de unde coboară fulgii de zăpadă, într-o tăcere pe care o resimt după o săptămână de vânt biciuindu-ne urechile neîncetat. Oamenii din al doilea cort ni se alătură. Ne zâmbim prostește unul altuia.

— Și-acum, primăvara, îmi spun, ultima zăpadă din an.

Aprobă cu toții din cap. Un cal care se scutură de nea, undeva lângă noi, ne sperie.

În căldura încă înăbușită de zăpadă a cortului facem dragoste din nou. Ea se arată pasivă, se conformează. Când începem, sunt convins că momentul e potrivit; o îmbrățișez cu o plăcere intensă, plin de mândrie; dar la jumătatea drumului încep să o pierd, iar actul se stinge în vid. Intuițiile mele sunt evident înșelătoare. Totuși, inima continuă să pulseze în fața acestei fete care adoarme atât de rapid în brațele mele. Va veni o altă vreme, iar dacă nu va fi așa, nu cred că o să-mi pese prea mult.

*

O voce mă cheamă prin deschizătura cortului.

— Domnule, trebuie să vă treziți!

Sunt vag conștient că am dormit prea mult. Totul e perfect nemișcat, îmi spun, ca și când am fi anesteziați de nemișcarea asta totală.

Ies din cort, la lumina zilei.

— Ia uitați-vă, domnule! spune bărbatul care m-a trezit, arătând spre nord-est. Se apropie vremea rea!

Un val negru uriaș se rostogolește deasupra noastră, pe câmpia albă, înzăpezită. E încă la destui kilometri depărtare, dar înghite pământul pe drum. Creasta i se pierde printre norii întunecați.

— Furtună! strig.

N-am mai văzut niciodată ceva atât de înfricoșător. Oamenii se reped să-și demonteze corturile.

— Adu caii înăuntru, leagă-i aici, în centru.

Primele rafale de vânt au ajuns deja aici, zăpada începe să se învolbureze și să zboare.

Fata e lângă mine, sprijinită în cârje.

— Vezi? o întreb.

Ea se uită în felul ei, strâmb, și apoi dă din cap. Oamenii se pun pe treabă, strângând al doilea cort.

— Zăpada n-a fost un semn de bun augur, până la urmă!

Nu răspunde. Deși știu că ar trebui să îi ajut, nu pot să-mi dezlipesc privirea de imensul zid circular, negru, care urlă la noi cu viteza unui cal în galop. Vântul se întețește, zgâlțâindu-ne puternic; vuietul familiar ne răsună din nou în urechi.

Încep să mă agit.

— Repede, repede! strig, bătând din palme.

Un bărbat e în genunchi, împăturind pânza cortului,

rostogolind rola de fetru, punând cearșafurile unul peste altul; ceilalți doi aduc caii înăuntru.

— Stai jos! îi poruncesc fetei și mă reped să-i ajut cu împachetatul.

Zidul de furtună nu mai e negru, ci s-a transformat într-un haos de nisip învolburat, zăpadă și praf. Apoi, dintr-odată, vântul se preschimbă în urlet, șapca îmi e smulsă din cap, iar furtuna ne izbește. Mă pomenesc culcat la pământ, pe spate: nu lovit de uragan, ci de un cal care tocmai a scăpat și aleargă pretutindeni, cu urechile pe spate și ochii dați peste cap.

— Prindeți-l! strig.

Cuvintele nu sunt decât șoapte, nu le pot auzi nici eu. Calul dispare din câmpul vizual ca o fantomă. În același moment, cortul e brusc ridicat în aer. Mă arunc peste balotul de fetru, ținându-l strâns, la pământ, gemând de furie. Apoi, ajutându-mă de mâini și picioare, trăgând de fetru, mă apropii de fată. E ca și când ai încerca să te târăști împotriva apei curgătoare. Ochii, nasul, gura îmi sunt pline de nisip, respir cu greu.

Fata stă cu mâinile și picioarele întinse, ca niște aripi, peste grumajii celor doi cai. Pare să le vorbească, deși orbitele rămân fixe, înspăimântate, iar ei nemișcați.

— S-a dus cortul nostru! îi strig în ureche, arătând către cer.

Ea se întoarce: sub căciulă, are fața înfășurată într-o basma neagră; până și ochii îi sunt acoperiți.

— Nu mai e cortul! strig din nou.

Ea dă din cap.

Timp de cinci ore ne strângem în spatele focului și al cailor, iar vântul ne împroașcă din toate părțile cu zăpadă, gheață, ploaie, nisip și pietricele. Ne dor și oasele de frig. Flancurile cailor aflați cu fața la vânt sunt acoperite de zăpadă. Ne

înghesuim unul într-altul, om și animal, împărțind căldura, încercând să rezistăm.

Apoi, la amiază, vântul se oprește brusc, ca și când s-ar fi închis o poartă undeva. Urechile au început să ne țiuie în tăcerea neliniștitoare. Trebuie să ne urnim mădularele amorțite, să ne curățăm, să reîncărcăm animalele, orice ar putea face sângele să curgă din nou normal în vine, dar în realitate, ceea ce ne dorim e să mai rămânem un pic în cuibul cald. Sinistră letargie! Vocea mea răgușită răzbate din fundul gâtului:

— Haideți, oameni buni, la drum!

Cocoașele de nisip ne arată unde se află îngropat bagajul nostru. Căutăm în direcția în care a bătut vântul, dar nici urmă de cort. Ajutăm caii să urce și-i încărcăm. Au început să necheze. Frigul din timpul furtunii e o nimica toată pe lângă frigul care-i urmează, așezându-se peste noi ca un văl de gheață. Respirația ni se transformă în chiciură, picioarele ne tremură în ghete. După câțiva pași nesiguri, șovăielnici, primul cal se prăbușește pe spate. Aruncăm lemnul pe care-l poartă în spate, îl ridicăm în picioare cu o prăjină, îl biciuim. Mă blestem, nu pentru prima dată, fiindcă am plecat într-o călătorie atât de grea cu un ghid nesigur și pe o vreme înșelătoare.

*

Ziua a zecea: aer mai călduț, ceruri mai limpezi, un vânt mai domol. Traversăm câmpiile cu greu, când deodată ghidul nostru strigă, arătând într-o parte. „Munții!” îmi spun; inima începe să mi se zbată. Dar nu vede muntele. Petele din depărtare către care arată sunt oameni pe cai: cine altcineva decât barbarii! Mă întorc către fată, al cărei cal în pragul prăbușirii îl duc de hățuri.

— Am ajuns aproape, o anunț. Sunt oameni în față, o să vedem în curând cine sunt.

Toată povara care apasă pe mine de câteva zile a fost ridicată brusc. Înaintând cu pas grăbit, îndrept întreaga expediție către direcția de unde vin cele trei siluete mărunte în depărtare.

Continuăm să ne îndreptăm către ei încă o jumătate de oră, până când realizăm că nu ne apropiem deloc. Se mișcă odată cu noi.

— Ne ignoră, spun și îmi vine ideea să aprind focul.

Dar când mă opresc, cele trei siluete se opresc și ele; de îndată ce ne reluăm mersul, încep și ele să meargă.

Sunt oare reflecții ale noastre, e oare o iluzie optică? mă întreb. Nu putem să ne apropiem. Oare de când ne vânează? Sau cred că noi îi vânăm?

— Stați, n-are niciun rost să-i urmărim, le spun oamenilor. Să vedem dacă vor să întâlnească pe unul dintre noi, neînsoțit.

Urc pe calul fetei și călăresc singur, în direcția străinilor. Pentru scurtă vreme, par să rămână nemișcați, privind și așteptând. Apoi încep să se retragă, sclipind în ceața de praf. Deși îi dau pinteni, calul meu e prea slăbit ca să mai poată fi în stare de altceva în afară de un biet trap împiedicat. Renunț la vânătoare, descalec și îi aștept pe însoțitori să vină.

Ca să păstrăm caii în putere, ne-am scurtat din ce în ce mai mult distanțele parcurse în marș susținut. Înainte de a așeza tabăra, nu avansăm mai mult de zece kilometri în acea după-amiază, pe un teren solid, neted, avându-i în față permanent pe cei trei călăreți din depărtare, plutind mereu la marginea câmpului vizual. Caii au o oră în care să poată paște puțina iarbă ciuntită pe care o găsesc; apoi îi legăm de cort și punem pază. Se lasă noaptea, stelele răsar pe un cer acoperit de ceață. Ne odihnim în jurul focului, răsfățându-ne

la căldură, savurând durerea provocată de mădularele obosite, nevrând să intrăm cu toții în singurul cort care ne-a rămas. Privind înspre nord, aș putea să jur că mă uit în văpaia unui alt foc; dar când încerc să le arăt și celorlalți, noaptea se face neagră, de nepătruns. Cei trei oameni se oferă să doarmă afară, stând de strajă pe rând, după ceas. Sunt mișcat de gestul lor.

— În câteva zile, le spun, când o să se facă mai cald.

Dormim cu întreruperi, patru corpuri înghesuite într-un cort făcut pentru două persoane, iar fata aproape afară.

Eu mă uit deja spre nord, înainte de răsărit. Pe când violetul și nuanțele de roz ale răsăritului prind să se aurească, petele se materializează din nou pe suprafața goală a câmpiei. Nu mai sunt trei, ci opt, nouă, zece, poate douăsprezece.

Cu un băț mare și o cămașă de in alb, fac un steag și pornesc călare spre străini. Vântul s-a potolit, aerul e acum limpede, eu număr în timp ce călăresc: douăsprezece siluete mărunte de o parte a răsăritului, iar în spatele lor, în depărtare, o dâră slabă și fantomatică de albastru pare să fie muntele. Apoi, pe când eu le privesc, siluetele încep să se miște. Se încolonează și se suie pe munte ca niște furnici. Sus, pe creastă, se opresc. Un nor de praf îi ascunde, apoi apar din nou: doisprezece oameni călare pe linia orizontului. Eu merg înainte, cu steagul alb fluturându-mi peste umăr. Deși îmi țin ochii pe creastă, nu reușesc să prind momentul în care dispar.

— Trebuie să-i ignorăm pur și simplu, le spun însoțitorilor mei.

Încărcăm poverile la loc pe cai și ne reluăm mersul spre munți. Deși poverile devin mai ușoare de la o zi la alta, ne doare inima că trebuie să biciuim bietele animale, deja extrem de slabe.

Fata sângerează, i-a venit ciclul. Nu o poate ascunde, aici nu are parte de intimitate, nu e nici cel mai mic tufiș după care să se poată ascunde. E supărată și bărbații sunt supărați la rândul lor. E vechea poveste: ciclul unei femei aduce ghinion, e rău pentru culturi, pentru vânat, pentru cai. Bărbații devin morocănoși: vor să o îndepărteze de lângă cai, ceea ce nu se poate, nu o lasă să le atingă mâncarea. Rușinată, nu se apropie de nimeni toată ziua și nu ni se alătură la masa de seară. După masă, iau un castron de fasole și găluște și le duc în cortul unde stă.

— N-ar trebui să mă aștepți, spune ea. Nici măcar n-ar trebui să fiu în cort. Dar n-am unde să mă duc.

Nici nu pune la îndoială legitimitatea excluderii ei.

— Nu contează, îi spun.

Îmi lipesc mâna de obrazul ei, mă așez o clipă și o privesc cum mănâncă.

E inutil să-i forțez pe oameni să doarmă în același cort cu ea. Preferă să doarmă afară, cu focul aprins, stând de veghe cu rândul. Dimineața, de dragul lor, trec printr-o ceremonie scurtă de purificare alături de fată (căci m-am murdărit culcându-mă cu ea): cu un băț, trasez o linie în nisip, o trec pe fată peste ea, îi spăl mâinile și apoi pe-ale mele, o conduc în cele din urmă în tabără, peste linie.

— O să trebuiască să faci la fel mâine dimineață, murmură ea.

În cele douăsprezece zile de când ne aflăm pe drum, am devenit mai apropiați decât am fost luni de zile, cât am trăit în aceeași cameră.

Am ajuns la dealuri. Călăreții cei stranii înaintează mult în fața noastră, de-a lungul albiei unui râu cu meandre secat. Nu mai încercăm să-i ajungem. Acum înțelegem în sfârșit că, deși sunt pe urmele noastre, tot ei ne conduc în același timp.

Pe măsură ce terenul devine mai dur, avansăm din ce în ce

mai încet. Când poposim să ne tragem sufletele sau când îi pierdem din vedere pe străini printre meandrele râului, nu ne temem de pieire.

Apoi, urcând pe o culme, înduplecând caii, încordându-ne, împingând și trăgând, ajungem dintr-odată aproape de ei. Din spatele stâncilor, dintr-o vale ascunsă apar, călare pe ponei cu coamă bogată, doisprezece și chiar mai mulți, îmbrăcați în piei de oaie, cu căciuli pe cap, cu fețe oacheșe, măcinate de vreme, cu ochi înguști: barbari în carne și oase. Mă aflu suficient de aproape încât să-i adulmec fără să fac un pas: sudoare de cai, fum, piele de animal pe jumătate tratată. Unul dintre ei îndreaptă spre pieptul meu o muschetă veche, aproape de lungimea unui om, cu un mâner sub țeavă. Mi se taie respirația. „Nu”, șoptesc. Cu precauție sporită, dau drumul frâielor de pe calul pe care-l conduc și-mi arăt mâinile goale. La fel de încet, mă întorc cu spatele, apuc frâiele și, alunecând și împiedicându-mă pe pietriș, aduc calul treizeci de pași mai jos, la poalele culmii pe care mă așteaptă însoțitorii mei.

Barbarii se profilează pe fundalul cerului de deasupra. Dincolo de bătăile inimii, de salturile cailor și de gemetele vântului, tăcere. Am trecut de limitele Imperiului. Nu-i de joacă, momentul ăsta e important.

O ajut pe fată să descalece.

— Ascultă cu atenție, îi spun, te duc pe deal și o să vorbești tu cu ei. la-ți și cârjele, fiindcă pământul e alunecos, iar alt drum până acolo sus nu e. După ce vorbești, poți să hotărăști ce ai de gând să faci. Dacă vrei să mergi cu ei, dacă vor să te conducă înapoi acasă, la familia ta, atunci mergi cu ei. Dacă te hotărăști să vii cu noi, poți să vii cu noi. Înțelegi? Nu te forțez.

Dă din cap. E foarte emoționată.

Cu un braț în jurul ei, o ajut să urce panta acoperită de

pietre. Barbarii stau nemișcați. Număr trei dintre muschetele cu țeavă lungă; în rest, au arcuri scurte, cu care sunt obișnuit. Pe măsură ce ne apropiem de culme, se retrag ușor, din ce în ce mai mult.

— Îi vezi? o întreb, răsuflând din greu.

Întoarce capul așa cum face de obicei, în felul acela ciudat, apatic.

— Nu e bine, zice.

— Orb, cum se spune „orb”?

Îmi spune. Mă adresez barbarilor.

— Oarbă, le spun, apăsându-mi pleoapele.

Niciun răspuns. Arma sprijinită între urechile poneiului e încă îndreptată spre mine. Ochii proprietarului ei sclipesc vesel. Tăcerea se prelungește.

— Vorbește-le, îi spun fetei. Spune-i de ce te afli aici. Spune-le povestea ta. Spune-le adevărul.

Se uită pe furiș la mine și zâmbește ușor.

— Chiar vrei să le spun adevărul?

— Spune-le adevărul, da. Ce altceva să le spui?

Zâmbetul îi rămâne pe buze. Clatină din cap și tace în continuare.

— Spune-le ce vrei. Doar că, acum că te-am adus înapoi, aș vrea să te rog foarte explicit să vii înapoi în oraș, cu mine. E alegerea ta.

Îi prind mâna.

— Înțelegi? Asta vreau.

— De ce?

Cuvântul îi alunecă de pe buze încet, ca ultima suflare a unui mort. Știe că mă exasperează, că m-a exasperat de la început. Omul cu pușca înaintează încet, până când ajunge foarte aproape de noi. Ea clatină din cap.

— Nu, nu vreau să mă mai întorc în locul ăla.

Cobor panta grăbit.

— Aprindeți focul, fierbeți ceai, o să ne oprim aici, îi anunț pe oameni.

De deasupra cascadei, vorbele fetei ajung la mine fragmentate de rafalele de vânt. Se sprijină pe cele două cârje ale ei, iar călăreții descalecă și i se strâng în jur. Nu deslușesc niciun cuvânt. Ce irosire, îmi spun. Ar fi putut să-și petreacă lungile seri goale învățându-mă limba ei. Acum e prea târziu.

*

Scot din traistă două platouri de argint pe care le-am cărat tot drumul prin deșert. Despachetez sulul de mătase.

— Aș vrea să păstrezi tu asta, îi spun.

Îi însoțesc mâna, ca să simtă moliciunea mătăsii, ornamentele de pe platouri, cu pești și frunze împletite. Am adus și o mică legătură. Nu mai știu ce conține. O pun pe pământ.

— O să te conducă ei până acasă?

Ea dă din cap.

— A spus că până la vară. Zice că vrea și un cal. Pentru mine.

— Spune-i că avem un drum lung înainte. Caii noștri sunt într-o condiție jalnică, după cum poate vedea. Întreabă dacă nu putem cumpăra noi cai de la el. Spune-i că plătim în argint.

Îi traduce bătrânului, iar eu aștept. Tovarășii lui au descălecat, dar el a rămas în șa, iar arma veche, imensă, îi stă atârnată de spate. Scări, șa, hățuri, frâie: niciun pic de metal, doar os și lemn întărit în foc, cusut cu ață tare, legat cu barete din piele. Corpuri îmbrăcate în lână și piei de animal hrănite din copilărie cu carne și lapte, străine de atingerea suavă a bumbacului, de virtuțile blânde ale

cerealelor și fructelor: aceștia sunt oamenii pe care Imperiul în expansiune i-a împins peste câmpie, către munți. N-am întâlnit până acum oameni din nord la ei acasă, tratați de pe poziții egale. Barbarii cu care sunt obișnuit sunt cei care vizitează oaza ca să facă negoț, alături de cei câțiva care-și ridică tabăra de-a lungul râului și de bieții prizonieri ai lui Joll. Ce ocazie și ce rușine în același timp să fiu aici astăzi! Într-o bună zi, urmașii mei vor colecționa obiecte create de acești oameni, vârfuri de săgeată, mânere de cuțit incrustate, farfurii de lemn, ca să le afișeze alături de ouăle de pasăre și de cimiliturile caligrafice. Iar eu ce fac? Iată-mă încercând să înnod legături între oamenii viitorului și cei ai trecutului, returnând, cu scuzele mele, un corp pe care l-am supt până la epuizare. Un codoș, un șacal deghizat în oaie, aflat în slujba Imperiului!

— Zice că nu.

Scot unul dintre batoanele de argint din sac și i-l întind.

— Spune-i că ăsta e pentru cal.

El se apleacă, apucă batonul lucios, mușcă din el precaut, iar apoi îl ascunde în haină.

— Zice că nu. Argintul e pentru calul pe care a acceptat să nu-l ia. Nu ia calul meu, ia doar argintul.

Aproape că mi-am ieșit din fire; dar la ce bun să te târguiești? Ea se duce, aproape că s-a și dus, mi-a fost luată. Asta e ultima oară când o privesc direct în față, ca să-mi pot analiza pornirile inimii, să încerc să înțeleg cine e cu adevărat: după asta, sunt convins, voi începe să o recreez din rezerva de amintiri, în funcție de dorințele mele discutabile. Îi ating obrazul, îi iau mâna. Pe acest deal, în plină dimineață, nu găsesc în mine nicio urmă din erotismul stupefiat care mă atrăgea de obicei nopți la rând către corpul ei, sau măcar afecțiunea prietenească resimțită pe drum. Nu simt decât un gol și tristețea că trebuie să existe un asemenea gol. Deși îi

strâng mâna mai tare, nu primesc niciun răspuns. Văd mult prea bine ceea ce văd: o fată robustă, cu o gură mare și un breton ce-i acoperă fruntea, care acum privește lung, peste umărul meu, către cer; o străină; un oaspete venit de prin părți necunoscute, aflat acum în drum spre casă, după o vizită nu prea fericită.

— Adio, îi spun.

— Adio, spune ea.

Vocea îi pare la fel de neînsuflețită ca a mea. Încep să cobor panta; până când ajung jos, au ajutat-o deja să urce pe cal și i-au luat cârjele.

*

După câte îmi dau seama, a venit primăvara. Aerul e călduț, vârfurile verzi ale firelor de iarbă nouă au început să crească ici și colo, în fața noastră se iscă rafale de vânt deșertic. Dacă am fi părăsit oaza acum și nu în urmă cu două săptămâni, am fi călătorit mai repede și nu ne-am fi riscat viețile. Pe de altă parte, am fi fost oare suficient de norocoși încât să-i găsim pe barbari? Chiar în această zi, sunt convins, își strâng corturile și căruțele, încep să-și mâne oile în direcția în care vor migra primăvara. Nu am greșit când am acceptat riscul, deși acum știu că mă învinuiesc cu toții. („Să ne aduci aici în mijlocul iernii!”, mi-i imaginez spunând. „N-ar fi trebuit niciodată să acceptăm!” Dar ce-or mai zice acum, când realizează că nu erau trimiși ai vreunei ambasade în ținutul barbarilor, cum am lăsat să se înțeleagă, ci doar o escortă a unei femei, o deținută barbară rămasă ultima, o persoană fără niciun pic de importanță, târfa magistratului?)

La întoarcere, încercăm să ne ținem de traseul cunoscut pe cât posibil, orientându-ne după poziția stelelor, pe care am

avut grijă să o transcriu. Vântul a trecut, vremea s-a mai încălzit, poverile cailor sunt acum mai suportabile, știm unde ne aflăm, nu văd de ce n-am grăbi pasul. Însă în timpul popasului de noapte, apare un incident neprevăzut. Sunt chemat la focul de tabără, unde-l găsesc pe unul dintre soldații tineri stând jos, trist, cu fața sprijinită în mâini. Are cizmele scoase și bandajele picioarelor desfăcute.

— Uitați-vă puțin la piciorul ăsta, domnule, îmi spune călăuza noastră.

Piciorul drept e umflat și moale.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb pe băiat.

Ridică piciorul și-mi arată un călcâi plin de sânge și puroi. Dincolo de mirosul de pansament murdar, simt un iz de putrefacție.

— De cât timp e așa? îi strig.

El își ascunde fața.

— De ce n-ai spus nimic? Nu v-am spus tuturor că trebuie să vă țineți picioarele curate, că trebuie să vă schimbați bandajele o dată la două zile și să le spălați, că trebuie să vă ungeți bășicile cu alifie și să le bandajați? V-am dat ordinele astea cu un scop! Cum o să mai mergi acum, cu picioarele în halul ăsta?

Băiatul nu răspunde.

— N-a vrut să ne țină din drum, însă acum trebuie să-l cărăm înapoi până acasă! strig. Fierbeți apă și aveți grijă să-și curețe piciorul și să și-l panseze!

Am dreptate. Când, în dimineața următoare, încearcă să-l ajute să se încalțe, nu-și mai poate ascunde durerea sfâșietoare. Cu piciorul bandajat împachetat într-o pungă, poate să meargă șchiopătând prin locurile unde drumul e mai neted; dar în cea mai mare parte a drumului e silit să călărească.

Cu toții vom fi fericiți când se va termina călătoria. Ne-am

plictisit unii de alții.

În a patra zi suntem înapoi la albia lagunei moarte și îi urmăm conturul către sud-est preț de câțiva kilometri, până când ajungem în dreptul lacului cunoscut, cu trunchiuri de plopi adunați grămadă. Apoi ne odihnim o zi, pregătindu-ne pentru partea cea mai grea a drumului. Prăjim o porție de pâinici și fierbem ultima oală de fasole pe care o facem pastă.

Eu rămân distant. Bărbații vorbesc încet și tac brusc de fiecare dată când mă apropii. Le-a dispărut tot entuziasmul de la începutul călătoriei, nu doar pentru că punctul culminant a fost atât de dezamăgitor – câteva vorbe schimbate în deșert, urmate de același drum parcurs înapoi ci pentru că prezența fetei i-a incitat pe bărbați la exhibiționism sexual, la o rivalitate ca între frați, care acum s-a transformat într-o irascibilitate ursuză, îndreptată, cu sau fără voia lor, împotriva mea pentru că i-am atras într-o expediție nebunească și periculoasă, împotriva cailor pentru că sunt recalcitranți, împotriva camaradului cu piciorul umflat pentru că i-a ținut din drum, împotriva piedicilor de tot felul pe care trebuie să le suporte, ba chiar împotriva lor înșiși. Eu dau exemplu scoțându-mi preșul de dormit afară, lângă foc, drept sub stele, preferând frigul din aer liber căldurii sufocante dintr-un cort în care aș fi stat alături de trei oameni posaci. În noaptea următoare, nimeni nu se oferă să ridice cortul și dormim cu toții afară.

Până în a șaptea zi ne facem drum printre reziduurile sărate. Mai pierdem un cal. Bărbații, sătui de fasolea și chiflele invariabile, îmi cer să-i omorâm ca să-i mâncăm. Le dau voie, dar nu mă alătur.

— Eu o iau înainte cu caii, le spun.

N-au decât să-și savureze masa. N-am de gând să-i privez de plăcerea de a-și imagina că de fapt gâtul tăiat e gâtul meu, că mie-mi sfârtecă mațele, că mie-mi sfărâmă oasele. Poate

că astfel vor deveni mai prietenoși.

Mă gândesc cu nostalgie la rutina familiară a îndatoririlor mele zilnice, la vara care se apropie, la siestele lungi, cu vise, la conversațiile cu prietenii la apusul soarelui, sub nuci, la băieții care-mi aduceau ceaiul și limonada, la fetele care se plimbau câte două sau câte trei în piață, îmbrăcate în hainele cele mai bune, și pe care le vedeam drept posibile amante. Nu sunt decât câteva zile de când m-am despărțit de cealaltă, însă deja simt cum fața i se solidifică în memoria mea, cum devine opacă, de nepătruns, ca și când ar secreta calcarul unei cochilii care s-o învelească. Mergând prin nisip, mă surprind într-o clipă de mirare că am putut iubi pe cineva dintr-un ținut atât de îndepărtat. Tot ce vreau acum e să-mi trăiesc restul zilelor în tihnă, într-o lume pe care o cunosc, să mor în patul meu și să fiu condus pe ultimul drum de prieteni vechi.

*

De la cincisprezece kilometri depărtare distingem turnurile de supraveghere proiectate pe cer; cât timp ne aflăm pe drum, la sud de lac, ocrul zidurilor începe să se separe de griul fundalului pustiu. Mă uit la oamenii din fața mea. Și ei au grăbit pasul, de-abia mai pot să-și controleze entuziasmul. Nu ne-am spălat, nu ne-am mai schimbat hainele de trei săptămâni, mirosim, pielea ne e uscată și înnegrită de soare și de vânt, suntem epuizați, însă pășim ca niște bărbați demni, inclusiv cel care șchiopătează acum, cu piciorul lui bandajat, cu pieptul împins înainte. Ar fi putut ieși chiar mai rău: ar fi fost poate mai bine, însă ar fi putut fi și mai rău. Chiar și caii, cu burțile lor umflate de iarbă mlăștinoasă, par înviați.

Pe câmp, primele fire de iarbă primăvăratică au început să

se arate. Acordurile fine ale unei trompete ne ajung la urechi; călăreții angajați pentru petrecerea de bun venit încep să iasă pe porți, cu soarele sclipind pe coifurile lor metalice. Arătăm ca niște sperietori de ciori: ar fi fost mai bine dacă le-aș fi spus oamenilor să-și pună armurile cu câțiva kilometri înainte de sosire. Îi urmăresc pe călăreți cum vin către noi la trap, și mă aștept ca în orice moment să izbucnească un galop, să tragă salve în aer și să chiuie. Dar continuă să se poarte diplomatic, de fapt nici nu fac parte din petrecerea de bun venit, după cum încep să-mi dau seama, pentru că nu sunt urmați de copii: se grupează în două părți și ne înconjoară. Nu recunosc niciuna dintre fețele pe care le văd, au ochii împietriți și nu-mi răspund la întrebări, ci ne conduc ca pe niște deținuți prin porțile cetății. Abia după ce ajungem în piață, când vedem corturile aliniate și auzim hărmălaia, înțelegem în sfârșit: armata a sosit, e aici. Campania promisă împotriva barbarilor a început.

4

La biroul meu, în fundul sălii de judecată, stă un bărbat. Nu l-am mai văzut niciodată, dar însemnul de pe tunica lui albastră-liliachie îmi spune că aparține Biroului Trei al Gărzii Civile.

Sub cotul lui se află un vraf de dosare maronii legate cu benzi roz; unul e deschis în fața lui. Recunosc dosarele: conțin înregistrări ale impozitelor și dărilor strânse care datează încă de-acum cincizeci de ani. Oare chiar le examinează? La ce se uită? întreb:

— Vă pot ajuta cu ceva?

Mă ignoră, iar cei doi soldați țepeni care mă păzesc par de lemn. Nu protestez. După săptămânile petrecute în deșert, nu mi-e deloc greu să mă arăt apatic. În plus, simt o nuanță ușoară de exultare în fața posibilității ca prietenia mea cu Biroul să ia sfârșit.

— Pot vorbi cu colonelul Joll? întreb.

Merg pe ghicite: de unde să știu dacă s-a întors colonelul Joll?

Nu răspunde, ci continuă să pretindă că citește documentele. E un bărbat bine, cu dinți drepți, albi, și ochi

albaștri minunați. Dar cam mândru, îmi spun. Mi-l imaginez stând în capul oaselor în pat, lângă o fată, încordându-și musculatura în fața ei, hrănindu-se din admirația ei. Tipul de bărbat care-și controlează corpul ca pe o mașină, îmi imaginez, care nu știe că un trup are propriile ritmuri. Mă va privi într-o clipă, fără îndoială, din adâncul acelei fețe frumoase, imobile, și cu ochi limpezi, ca un actor din dosul măștii.

Ridică privirea de pe pagină. Exact cum am bănuit.

— Unde ai fost? întreabă el.

— Am fost într-o călătorie lungă. Îmi pare rău că nu eram aici când ai sosit, ca să te întâmpin cum se cuvine, cu ospitalitate. Dar acum m-am întors. Tot ce-i al meu îți aparține.

Însemnele sugerează că e ofițer, ofițer delegat al Biroului Trei: ce înseamnă asta? Presupun că înseamnă cinci ani de lovit și bătut oameni; dispreț pentru poliția obișnuită și pentru procedurile juridice oficiale; probabil că detestă vorbirea unui patrician bonom ca mine. Dar poate că-i nedreptățesc – doar n-am mai fost în Capitală de mult timp.

— Ai uneltit cu inamicul ca un trădător, spune el.

Deci asta e, a spus-o. „Ca un trădător”: formulă luată dintr-o carte.

— Trăim pașnic aici, spun. Nu avem inamici.

Se lasă tăcerea.

— Dacă nu mă înșel, îi spun. Dacă nu cumva inamicul suntem noi.

Nu sunt sigur că înțelege.

— Nativii sunt în război cu noi, spune el.

Mă îndoiesc că a dat vreodată cu ochii de un barbar.

— De ce ai colaborat cu ei? Cine ți-a dat voie să părăsești postul?

Mă lepăd de provocare ridicând din umeri.

— E o treabă personală, îi spun. O să trebuiască să mă crezi pe cuvânt. Nu am de gând să discut despre asta. Îți spun doar atât: postul de magistrat al unui district nu e unul care poate fi abandonat, ca un post de pază.

Pășesc săltând puțin când sunt condus de paznici spre celula în care voi fi izolat.

— Sper că o să-mi dați voie să mă spăl, le spun, dar ei mă ignoră.

Nu contează. Sunt conștient de sursa euforiei mele: alianța mea cu gardienii Imperiului a luat sfârșit, m-am împotrivit lor, legătura a fost ruptă, sunt un om liber. Oare cine n-ar zâmbi într-o asemenea împrejurare? Dar ce bucurie primejdioasă! N-ar trebui să fie atât de ușor să obțin lichidarea. Și există oare vreun temei al opoziției mele? Am fost pur și simplu incitat la reacție văzându-l pe unul dintre noii barbari cum pune stăpânire pe biroul meu și pe documente? Cât despre libertatea pe care sunt pe cale să o pierd, ce valoare are pentru mine? Oare chiar m-am bucurat de libertatea neîngrădită din acest din urmă an, în care mai mult ca oricând am putut să-mi văd de viața mea cum am vrut? De exemplu: libertatea mea de a face din fată ce am avut chef, soție, concubină, fiică, sclavă, toate deodată sau niciuna, după cum mi-au dictat capriciile, de vreme ce n-am avut nicio îndatorire față de ea, în afară de ce mi s-a întâmplat să simt pe moment – după povara unei astfel de libertăți, cine n-ar primi cu brațele deschise eliberarea prin recluziune? În atitudinea mea de opoziție nu e nimic eroic – să nu uit asta nicio clipă.

E aceeași cameră din cazarmă pe care o foloseau pentru interogatoriu anul trecut. Stau în picioare, în timp ce preșurile și sacii soldaților care au dormit aici sunt târâte afară și puse unul peste altul la intrare. Cei trei oameni ai mei, încă murdari de pe drum și zdrențuiți, ies din bucătărie

și se holbează.

— Ce mâncați? le strig. Aduceți-mi și mie până nu mă închid!

Unul dintre ei vine țanțoș cu un castron de terci fierbinte.

— Luați-l, mă îndeamnă.

Gardianul îmi face semn să intru.

— O clipă, spun. Să-mi aducă preșul de dormit, ca să nu vă mai deranjez.

Ei așteaptă, iar eu rămân într-un ungher luminat de soare, înfulecând lingură după lingură de terci, ca un hămesit. Băiatul cu piciorul umflat stă lângă mine cu un castron de ceai, zâmbind.

— Mulțumesc, îi spun.

— Nu vă fie frică, n-o să vă facă niciun rău, ați făcut doar ce vi s-a ordonat.

Cu preșul după mine și cu vechea blană de urs sub braț, intru în celulă. Petele de funingine sunt încă pe peretele în dreptul căruia se află focul. Ușa se închide și se lasă întunericul.

Dorm toată ziua și toată noaptea, deloc deranjat de zgomotul sacadat al topoarelor din spatele zidului sau de huruitul roabelor și de strigătul muncitorilor. În vis, mă aflu din nou în deșert, mergând anevoie printr-un spațiu interminabil, către un țel obscur. Oftez si-mi ud buzele.

— Ce-i cu zgomotul ăla? întreb când mi se aduce de mâncare.

— Se dărâmă casele construite lângă zidul dinspre sud al barăcii, îmi spune paznicul. Vor să extindă cazarma și să construiască celule în toată regula.

— A, da, spun eu. E timpul ca floarea neagră a civilizației să înflorească.

Nu înțelege.

Nu există nicio fereastră, ci doar o gaură sus pe zid. Însă

după o zi-două, ochii mi se obișnuiesc cu întunericul. Trebuie să mă protejez împotriva luminii de fiecare dată când, dimineața și seara, se deschide ușa ca să mi se aducă de mâncare. Ora cea mai bună e cea de dimineața devreme, când stau în pat treaz, ascultând primele cântece ale păsărilor venind de afară, privind ferestruica pătrată, exact în clipa când întunericul face loc primei lumini gri deschis.

Mi se dă în fiecare zi aceeași mâncare pe care o primesc și soldații obișnuiți. O dată la două zile, ușa cazărmii se închide timp de un ceas și mi se dă drumul afară ca să mă spăl și să fac exerciții. Întotdeauna văd fețe lipite de barele porții, holbându-se la spectacolul căderii celui atotputernic odinioară. Pe multe dintre ele le recunosc, însă niciuna nu mă salută.

Noaptea, când totul e nemișcat, vin gândacii să exploreze ținutul. Aud, sau poate doar îmi imaginez, pocniturile tari ale aripilor, piciorușele lor traversând grăbit podeaua. Sunt atrași de mirosul găleții din colț, de bucățelele de mâncare de pe podea; fără îndoială, la fel de mult îi atrage muntele ăsta de carne care emană varii mirosuri specifice de viață și degradare, într-o noapte, sunt trezit de pasul ușor al unuia care-mi traversează gâtul. După asta tresar adeseori în timpul nopții, cu spasme, scuturându-mă, având mereu impresia că simt cum îmi explorează buzele și ochii cu antenele. De la asemenea începuturi se nasc obsesiile: sunt prevenit.

Întreaga zi mă holbez la peretele gol, neputând să cred că amprenta întregii dureri și a degradării pe care au lăsat-o nu se va materializa instantaneu, la o privire atentă a cuiva sau îmi închid ochii, încercând să-mi reglez auzul la nivelul extrem de scăzut la care probabil că pot fi percepute încă țipetele tuturor celor care au suferit aici, răsunând în toți pereții. Mă rog să vină ziua în care aceste ziduri vor fi

ridicate, iar ecourile neliniștite își vor putea lua zborul în sfârșit; deși e greu să ignori zgomotul cărămizii așezate peste cărămidă atât de aproape.

Aștept cu înfrigurare momentele de exerciții fizice, când simt vântul bătându-mi în față și pământul sub călcâie, când văd alte fețe și aud alți oameni vorbind. După două zile de singurătate, degetele îmi sunt moi și amorțite, propria voce mi se pare străină. Adevărat e că omul nu a fost făcut să trăiască singur! Îmi construiesc ziua irațional, în jurul orelor de masă. Îmi înghit mâncarea ca un câine. O viață de brută care mă abrutizează.

Cu toate acestea, doar în zilele goale, când rămân singur cu mine însumi, pot să încep cu adevărat să evoc spiritele bărbaților și ale femeilor prinse între acești pereți, care după o vizită aici și-au pierdut pofta de mâncare și nu s-au mai putut deplasa decât în cârje.

Undeva, în fiecare clipă, un copil e bătut. Mă gândesc la cineva anume care, în ciuda vârstei, era încă o copilă. Care a fost adusă aici și rănită în fața tatălui ei. Care l-a văzut umilit sub ochii ei și a știut că el știa ceea ce vedea ea.

Sau poate că la vremea aceea nu mai vedea și a fost silită să cunoască și să înțeleagă prin alte mijloace: de exemplu, prin tonul vocii lui, care s-a înălțat subit când i-a implorat să înceteze.

De fiecare dată descopăr în mine acel moment de refuz de a mă gândi la detaliile întâmplărilor petrecute aici.

După care a rămas orfană. Tatăl ei se distrusese, era un om mort. Probabil tocmai în acel moment, când ea s-a prăbușit, el s-a aruncat asupra interogatorilor, dacă măcar atâta lucru e adevărat în raport, și i-a zgâriat ca un animal sălbatic, până când s-a prăbușit sub bâtele lor.

Îmi țin ochii închiși ore în șir și rămân în mijlocul podelei în lumina slabă a zilei, încercând să evoc imaginea unui om

extrem de hulit. Nu reușesc să văd decât o figură numită „tată”: ar putea să fie figura oricărui tată care știe că unii îi bat copilul și că nu poate să-i apere. Nu poate să-și facă datoria față de cineva drag. Știe că asta nu i se va ierta. Această conștientizare a taților, această conștientizare a condamnării la care sunt supuși e dincolo de limita suportabilului. Nu-i de mirare că a vrut să moară.

Pe fată am protejat-o, oferindu-mă în felul meu echivoc să-i fiu tată. Dar am ajuns prea târziu, după ce a încetat să creadă în tați. Am vrut să fac ceea ce era bine, am vrut să repar; nu voi nega această pornire decentă, oricât ar fi de alterată de motivații discutabile: întotdeauna trebuie să rămână loc de căință și de răscumpărare. Cu toate acestea, nu aș fi permis niciodată să se deschidă porțile orașului unor oameni care afirmă că există cauze mai nobile decât simpla decență. I-au expus tatăl gol și l-au făcut să urle de durere; i-au făcut rău fetei, iar el nu i-a putut opri (într-o zi pe care eu am petrecut-o în birou, ocupat cu registrele). După aceea, ea n-a mai fost umană pe de-a-ntregul și soră nouă, tuturor oamenilor. Anumite simpatii s-au stins, unele porniri ale inimii i-au devenit imposibile. La rândul meu, dacă mai stau mult în celula asta cu fantomele, nu doar cu tatăl și fiica, ci și cu omul care nu-și scotea lentilele alea întunecate de la ochi nici la lumina lămpii și cu subofițerul pus să țină focul aprins, voi fi atins de boală și transformat într-o creatură care nu mai crede în nimic.

Așa că mă învârt în continuare în jurul siluetei ireductibile a fetei, aruncând plase peste plase de înțeles peste figura ei. Se sprijină de cele două cârje, privind în sus, în ceață. Ce vede? Aripile unui albatros protector sau forma neagră a unei ciori lașe, care se teme să lovească atâta timp cât prada încă respiră?

*

Deși gărzile au primit ordine să nu discute nimic cu mine, nu e greu să leg într-o poveste coerentă frânturile de conversație pe care le aud în zilele în care mi se dă voie să ies în grădină. Cel mai recent se vorbește de focul de peste râu. Acum cinci zile, nu era decât o pată neagră în ceața dinspre nord-vest. De atunci a avansat încet pe cursul râului, uneori stingându-se, dar revenindu-și acum, clar vizibilă dinspre oraș, ca un giulgiu deasupra deltei unde râul se varsă în lac.

Ghicesc ce s-a întâmplat. Cineva a hotărât că malurile râului îi camuflează prea bine pe barbari, că râul ar fi o graniță care ar putea fi apărată mai bine dacă s-ar face loc pe mal. Așa că au dat foc arbuștilor. Cu vântul suflând dinspre nord, focul s-a răspândit deasupra întregii văi care nu e prea adâncă. Am mai văzut foc în deșert. Se răspândește prin trestii, iar plopii se aprind ca niște torțe. Animalele suficient de rapide – antilopele, iepurii, pisicile – scapă cu viață; roiuri de albine zboară disperate, tot restul dispare. Dar sunt atâtea fâșii aride de-a lungul râului, încât focul nu se răspândește decât rar. Așa că, evident, în asemenea cazuri trebuie ca un echipaj să urmărească traseul focului, să vadă unde ajunge. Nu le pasă că, odată curățat pământul, vântul începe să-i erodeze, iar deșertul avansează. Așa că forța echipajului trimis împotriva barbarilor se pregătește de campanie, distrugând pământul, nimicindu-ne întregul patrimoniu.

*

Rafturile au fost golite, șterse de praf și lustruite. Suprafața biroului are un luciu intens; biroul e gol, cu excepția unei farfurioare cu bile multicolore din sticlă. Camera e impecabil de curată. Pe o masă într-un colț se află

o vază cu flori de hibiscus, umplând aerul de parfum. Pe podea s-a pus un covor nou. Biroul meu n-a arătat niciodată mai bine.

Rămân lângă omul care mă escortează, în aceleași haine în care am călătorit, iar lenjeria mi-o spăl o dată sau de două ori, dar haina încă miroase a fum. Aștept. Contemplu jocul razelor de soare printre florile de migdal de dincolo de fereastră și sunt mulțumit.

După o vreme intră, aruncă un teanc de hârtii pe birou și se așază. Se uită la mine fără să vorbească. Încearcă, deși cam teatral, să mă impresioneze. Rearanjarea atentă a biroului meu, adus de la praf și dezordine în starea aceasta de curățenie vidă, pasul mândru cu care se plimbă prin cameră, insolența studiată cu care mă examinează, toate vor să spună ceva: nu doar că el e acum responsabil în locul meu (cine ar putea să o conteste?), dar și că știe să se comporte într-un birou, că știe până și cum să afișeze nota aceea de eleganță funcțională. De ce crede oare că merită să mă impresioneze cu această demonstrație? Pentru că, în ciuda hainelor mele urât mirositoare și a bărbii dezordonate, încă sunt un membru al vechii *familii,* oricât de mult aș fi decăzut din drepturi aici, la mama naibii? Se teme oare că îl voi lua în derâdere dacă nu se va blinda într-un fast preluat, fără îndoială, din studierea atentă a camerelor în care lucrează superiorii lui din Birou? Nu mă va crede dacă-i voi spune că nu contează. Trebuie să am grijă să nu zâmbesc.

Își drege glasul.

— O să-ți citesc acum din depozițiile pe care le-am strâns, domnule magistrat, îmi spune, ca să-ți faci o idee despre cât de grave sunt acuzațiile aduse împotriva ta.

Face un semn și gardianul părăsește încăperea.

— Numărul unu: „Ținuta lui în birou a lăsat mult de dorit. Hotărârile luate de el au fost arbitrare, reclamanții au fost

siliți uneori să aștepte luni de zile o audiere și, în plus, nu a avut nicio metodă coerentă de a ține contabilitatea.”

Lasă jos hârtia.

— Aș vrea să adaug că, la o analiză a sistemului contabil, s-au constatat nereguli. „Deși era principal administrator al districtului, a contractat o relație cu o prostituată care i-a ocupat în mare parte energia, în detrimentul îndatoririlor oficiale. Legătura a avut un efect demoralizator asupra prestigiului administrației imperiale, pentru că femeia în chestiune fusese deținuta soldaților obișnuiți și luase parte la numeroase episoade obscene.” Nu vreau să repet poveștile. Să-ți citesc din alta: „În ziua de întâi martie, cu două săptămâni înainte de sosirea efectivului trimis în expediție, a dat ordine ca eu și alți doi oameni (numiți) să se pregătească pentru o călătorie lungă. Nu a spus la acea vreme unde avea să ne ducă. Am fost surprinși să aflăm că fata barbară va călători alături de noi, dar nu am pus întrebări. Am fost de asemenea surprinși de graba cu care s-au făcut pregătirile. Nu am înțeles de ce nu puteam aștepta să se topească zăpezile. De-abia după ce ne-am întors am înțeles că scopul lui fusese de a-i preveni pe barbari că se apropie campania imperială împotriva lor... Am luat contact cu ei în jurul lui 18 martie. De la lungile întrevederi cu barbarii, am fost excluși. A avut loc și un schimb de daruri. La acea vreme am început să ne sfătuim ce am fi făcut dacă ne-ar fi ordonat să trecem de partea barbarilor. Am decis să refuzăm și să ne întoarcem acasă pe cont propriu. Fata s-a întors la semenii ei. Era înnebunit după ea, dar ei nu-i păsa deloc.” Așa.

Pune documentele la loc cu grijă și potrivește colțurile. Păstrez tăcerea.

— Nu citesc decât pasaje. Așa, ca să-ți faci o idee despre cum stau lucrurile. E rău când trebuie să intervenim și să facem ordine în administrația locală. Nici măcar nu e treaba

noastră.

— O să mă apăr în fața curții de judecată.

— Chiar așa?

Nu mă miră ce fac ei. Cunosc foarte bine greutatea pe care o pot avea uneori insinuările și nuanțele subtile, sau cum poate fi pusă o întrebare astfel încât răspunsul să fie deja conținut în ea. Vor folosi legea împotriva mea atâta timp cât le va sluji, apoi vor alege alte metode. Așa funcționează Biroul. Pentru oamenii care nu operează în general în virtutea legii, procedurile juridice nu sunt decât un instrument ca atâtea altele.

Mă decid să vorbesc.

— Nimeni n-o să îndrăznească să-mi spună toate astea în față. Cine e responsabil de prima depoziție?

Dă din mână și se lasă pe spate.

— Nu contează. O să ai ocazia să răspunzi.

Și ne privim reciproc în tăcerea încremenită a dimineții, până când, la un moment dat, bate din palme și gărzile vin să mă ia.

Mă gândesc la el foarte mult în singurătatea celulei, încercând să-i înțeleg ura, încercând să mă privesc așa cum mă vede el. Mă gândesc la grija cu care s-a ocupat de biroul meu. Nu-mi aruncă doar documentele într-un colț și în locul lor își postează cizmele, ci chiar încearcă din răsputeri să-mi arate concepția sa rafinată despre bunul-gust. De ce? Un om cu talia subțire ca a unui băiat și brațele musculoase ale unui bătăuș îndesate în uniforma liliachie pe care Biroul a creat-o ca marcă proprie. Infatuat și însetat de laude, mai mult ca sigur. Un devorator de femei, insațiabil, egoist. Un om care a fost învățat că nu se poate ajunge în vârf decât pășind pe o piramidă de cadavre. Care visează că în curând își va pune piciorul și pe gâtul meu și va apăsa adânc. Și eu? Mi-e greu să-l urăsc la rându-mi. Drumul către vârf trebuie

să fie anevoios pentru niște tineri fără bani, fără tutelă, cu un minimum de educație, oameni care ar putea la fel de bine să intre în lumea interlopă pe cât ar putea ajunge funcționari în serviciul Imperiului (dar ar putea alege o ramură de serviciu mai avantajoasă decât Biroul!).

Cu toate acestea, nu mă acomodez ușor cu umilințele pe care sunt silit să le îndur în închisoare. Uneori stau așezat pe preș, holbându-mă la trei pete de pe pereți și simțind cum mă ia valul pentru a mia oară când mă întreb: „De ce sunt înșirate, cine le-a pus acolo? Oare înseamnă ceva?”, sau descoperind, în timp ce traversez camera, că număr până la șase, iar apoi o iau de la capăt, sau, frecându-mi mâna de față aiurea, îmi dau seama cât de meschină a devenit lumea mea și cum i-am lăsat să o aducă în starea asta, cum mă transform pe zi ce trece într-o bestie sau o simplă mașină, o jucărie de copil, de exemplu, cu opt figurine care împodobesc rama: tata, mama, iubitul, călărețul, hoțul… Apoi răspund cu mișcări de frică amețitoare, repezindu-mă prin celulă, dând din mâini bezmetic, smulgându-mi părul din barbă, tropăind, făcând orice ar mai putea să mă surprindă, să-mi amintească de o lume de dincolo, diversă și bogată.

Există și alte umilințe. Când cer haine curate, sunt ignorat. Nu am nimic de îmbrăcat, în afară de ce am adus cu mine. În fiecare zi de exerciții, sub ochii gardianului, îmi spăl una dintre haine (o cămașă sau o pereche de pantaloni) cu cenușă și apă rece, și o duc înapoi în celulă, ca să se usuce (cămașa pe care am lăsat-o la uscat în grădină a dispărut după două zile). Am mereu în nări mirosul mucegăit de îmbrăcăminte care nu vede niciodată lumina zilei.

Și mai rău. Cu regimul monoton de supă, terci și ceai, a devenit un chin să-mi deșart mațele. Ezit zile întregi, țeapăn și umflat, până reușesc să mă las pe vine deasupra găleții și să suport junghiurile de durere, rupturile de țesut care îmi

însoțesc toate defecările.

Nimeni nu mă bate, nu mă înfometează și nu mă scuipă. Cum aș putea să mă consider o victimă a persecuției, când suferințele mele sunt atât de neînsemnate? Dar sunt cu atât mai degradante, în meschinăria lor. Îmi aduc aminte că am zâmbit când s-a închis ușa pentru prima oară în spatele meu și s-a întors cheia în broască. Nu părea un chin prea mare să mă îndrept dinspre solitudinea existenței mele de fiecare zi către solitudinea celulei, de vreme ce duceam cu mine o lume întreagă de gânduri și de amintiri. Dar acum încep să înțeleg cât de insuficientă e de fapt libertatea. Ce libertate mi-a rămas? Libertatea de a mânca ori de a-mi fi foame; sau de a tăcea, de a sporovăi de unul singur, de a bate cu pumnii în ușă, de a urla. Dacă odinioară, când m-au închis aici, am fost victima unei nedreptăți minore, acum nu mai sunt decât o masă de sânge, oase și carne care se simte nefericită.

Masa de seară e adusă de nepotul cel mic al bucătăresei. Sunt sigur că nu înțelege cum de magistratul a fost închis aici de unul singur, în întuneric, dar nu pune întrebări. Intră foarte țanțoș și drept, purtând tava, iar gardianul îi ține ușa deschisă.

— Mulțumesc, îi spun, mă bucur tare mult că ai venit, mi se făcuse foame...

Îmi las mâna pe umărul lui, umplând spațiul dintre noi cu vorbe umane, iar el așteaptă serios să gust din mâncare și să aprob.

— Ce mai face bunica?

— E bine, domnule.

— Și câinele? Nu s-a întors încă? (De dincolo de curte o aud pe mama lui chemându-l.)

— Nu, domnule.

— Știi, e primăvară, e timpul împerecherii: câinii pleacă în vizită, rămân plecați zile în șir, după care se întorc fără să-ți

spună unde au fost. Să nu fii îngrijorat, se va întoarce.

— Da, domnule.

Gust din supă, ca să-i fac pe plac, și mă ling pe buze.

— Spune-i bunicii că-i mulțumesc pentru cină, e delicioasă.

— Da, domnule.

Din nou se aude strigătul mamei. Ridică farfuria și cana, rămase de la micul dejun, și se pregătește să plece.

— Și spune-mi, s-au întors soldații? îl întreb repede.

— Nu, domnule.

Țin ușa deschisă și aștept o clipă în prag, ascultând ultimele ciripituri ale păsărelelor venind dinspre copaci, de sub un cer violet imens, în timp ce copilul traversează curtea cu tava. Nu am nimic să-i dau, nici măcar un nasture. Nici nu am timp să-i arăt cum se trosnesc degetele sau cum să-și prindă nasul în pumn.

Încep să o uit pe fată. În timp ce ațipesc, îmi trece prin minte cu o claritate rece că s-a dus o zi întreagă fără să mă fi gândit la ea. Mai mult, nu-mi mai amintesc cu exactitate cum arată. Întotdeauna mi s-a părut că din ochii ei goi pornea o ceață, un vid care se răspândea pretutindeni și îi împânzea figura. Mă uit în întuneric, așteptând să se formeze o imagine. Dar singura amintire pe care mă pot sprijini pe de-a-ntregul o reprezintă mâinile mele pline de ulei de corp plimbându-se pe genunchii ei, pe gambe, pe glezne. Încerc să rechem puținele clipe de intimitate petrecute alături de ea, însă le încurc cu imagini ale celorlalte trupuri calde în care m-am cuibărit de-a lungul vieții. O uit, și fac asta deliberat, știu. Am știut că aveam nevoie de ea dinainte de a mă opri în fața ei la poartă și de-a o alege; iar acum mă chinuiesc să o îngrop în uitare. Mâini reci, inimă rece – îmi amintesc proverbul, îmi ating obrazul cu palmele, oftez în întuneric.

În vis, cineva îngenunchează, adăpostit de perete. Piața e

goală; vântul mână praful înspre nori; ea se cuibărește în spatele gulerului de la palton și își trage șapca să-și acopere fața.

Mă așez deasupra ei.

— Unde te doare? o întreb.

Simt cum mi se formează cuvintele în gură, apoi cum ies, fine, lipsite de trup, ca niște cuvinte rostite de altcineva.

Își proptește picioarele înainte cu stângăcie și își pipăie gleznele. Este atât de mică, încât aproape că se pierde în haina veche de bărbat pe care o poartă. Îngenunchez, îi dezleg șosetele largi de lână, îi desfac bandajul. Picioarele stau în fața mea în praf, dematerializate, monstruoase, ca doi pești naufragiați, ca doi cartofi imenși.

Ridic unul în poală și încep să-i masez. Lacrimile prind să-i curgă din spatele pleoapelor și i se scurg în jos, pe obraji.

— Doare, se plânge ea cu o voce măruntă.

— Sșș..., o înduplec, o să-ți țin de cald.

Ridic celălalt picior și le îmbrățișez pe amândouă deodată. Vântul toarnă praf peste noi; mi-a intrat nisip în gură. Mă trezesc cu durere de gingii și cu gura sângerândă. Noaptea e liniștită, luna e acoperită acum. Stau întins o vreme, cu privirea pierdută în adâncul întunericului, apoi alunec din nou în somn.

Intru pe poartă și stau cu fața la curte; o curte nesfârșită, ca un deșert. N-am nicio speranță că voi ajunge în partea cealaltă, dar merg înainte, ținând-o în brațe pe fată, singura cheie pe care o am pentru labirint, iar ea dă din cap, sprijinită de umerii mei, cu picioarele atârnându-i de cealaltă parte.

Am și alte vise, în care figura pe care o numesc „fata” își schimbă forma, sexul, mărimea. Într-unul dintre vise întâlnesc patru forme care mă înspăimântă: masive și albe. Cresc, cresc întruna. Până când ajung să umple spațiul în

care dorm. Mă trezesc sufocat, strigând, cu gâtul înfundat.

Trama acestor zile, pe de altă parte, e monotonă, ca terciul zilnic. Niciodată nu am fost atât de copleșit de cotidian. Cursul evenimentelor în lumea de afară, dimensiunea morală a stării jalnice în care mă aflu, dacă despre asta e vorba, o stare jalnică, până și perspectiva de a mă apăra în fața curții, toate și-au pierdut interesul sub presiunea apetitului, a funcțiilor fiziologice și a plictiselii de a trăi oră de oră. Am prins o răceală; întreaga mea ființă e chinuită de strănuturi și tusete, nefericită pentru că nu e decât un corp care se simte rău și ar vrea să se însănătoșească.

*

Într-o după-amiază, răzuitul și pocnetele slabe ale dălții de zidar, venind dinspre cealaltă parte a zidului, încetează brusc. Așezat pe preș, ciulesc urechile: e un zumzet îndepărtat în aer, o ușoară nuanță electrică pe fondul unei după-amieze nemișcate, care nu se mai transformă în sunete de sine stătătoare, dar mă fac încordat și agitat. O furtună? Deși îmi lipesc urechea de perete, nu deslușesc nimic. Curtea cazărmii e goală.

Mai târziu, dălțile își reiau sunetele metalice regulate.

Către seară, ușa se deschide și intră micul meu prieten cu cina. Văd că arde de nerăbdare să-mi spună ceva; dar gardianul l-a însoțit până aici și stă cu o mână rezemată de umărul lui. Așa că ne înțelegem din priviri: ochii îi strălucesc de emoție. Aș putea să jur că vrea să-mi spună că s-au întors soldații. În cazul ăsta, de ce nu se aud trompete și ovații, de ce nu aud cai tropăind prin piața mare sau zgomot de pregătiri de petrecere? De ce îl ține gardianul pe băiat atât de strâns și îl smulge afară din celulă înainte de a putea să-l sărut pe capul tuns chilug? Răspunsul evident e că s-au

întors soldații, dar nu triumfători. Dacă-i așa, trebuie să fiu prudent.

Mai târziu, seara, se aude un zgomot dinspre curte și apoi hărmălaie. Se deschid și se trântesc uși, mai multe picioare tropăie încolo și-ncoace. Aud clar câte ceva din ceea ce se spune: se vorbește nu despre strategii sau armate barbare, ci despre picioare rănite și despre epuizare, o ceartă legată de niște bolnavi care au nevoie de paturi. Într-o oră, totul se liniștește. Curtea e goală. Așadar, nu sunt prizonieri. Ăsta măcar e un motiv de bucurie.

*

E dimineață târziu și încă n-am primit micul dejun. Mă plimb prin cameră, iar stomacul îmi ghiorțăie ca un burduhan de vacă înfometată. La gândul terciului sărat și al ceaiului negru, încep să salivez, nu mă pot abține.

Nu am niciun semnal că aș putea fi eliberat în curând, deși suntem în ziua de plimbare. Zidarii sunt din nou la lucru; dinspre curte vin zgomote de activitate cotidiană intensă. O aud până și pe bucătăreasă chemându-și nepotul. Bat la ușă, dar nimeni nu îmi dă atenție.

Mai târziu, după-amiază, se aude cheia răsucindu-se cu un scârțâit în broască și se deschide ușa.

— Ce vrei? întreabă gardianul. De ce tot bați în ușă?

Cât de tare trebuie să mă disprețuiască! Să-ți petreci întreaga viață păzind o ușă închisă și având grijă de nevoile animalice ale altuia! Și lui i-a fost confiscată libertatea. Probabil că se gândește la mine ca la cel care i-a furat-o.

— Nu-mi dați drumul astăzi? Nu am mâncat nimic.

— De asta m-ai chemat? O să-ți capeți mâncarea. Învață să ai răbdare. Oricum ești prea gras.

— Stai. Trebuie să-mi golesc găleata. Pute aici. Vreau să

spăl podeaua. Vreau să-mi spăl hainele. Nu pot apărea în fața colonelului în niște haine care put în halul ăsta. O să-i fac de rușine pe gardieni cu ele. Am nevoie de apă caldă, de săpun și de o cârpă ca să mă șterg. Lasă-mă să-mi golesc găleata repede și să aduc niște apă caldă din bucătărie.

M-am gândit bine când am adus vorba despre colonel, pentru că nu mă contrazice. Deschide ușa larg și se dă la o parte.

— Grăbește-te, îmi poruncește.

Nu e decât o îngrijitoare în bucătărie. Se sperie când ne vede intrând pe amândoi, de fapt chiar pare să o ia la fugă. Ce i-or fi povestit ceilalți despre mine?

— Dă-i niște apă caldă, ordonă gardianul.

Își pleacă repede capul și se întoarce spre aragaz, unde se află mereu un cazan cu apă fierbinte.

Peste umăr, îi spun paznicului:

— O găleată – o să aduc o găleată pentru apă.

Din câțiva pași, traversez bucătăria până în locul unde, lângă saci de faină, sare, lapte praf, fasole uscată și mazăre, se țin măturile și cârpele de praf De un cui e agățată la nivelul capului o cheie de la celula unde se țin cotletele de berbec. O bag în buzunar într-o clipă. Când mă întorc, aduc o găleată de lemn. O țin ridicată, în timp ce fata în casă toarnă apă fierbinte cu polonicul.

— Ce mai faci? o întreb.

Mâna îi tremură atât de tare, încât sunt nevoit să îi iau polonicul.

— Poți să-mi dai un săpun mic și o cârpă, te rog?

Întors în celulă, mă dezbrac și mă spăl în apa minunat de caldă. Îmi spăl singura pereche de pantaloni de rezervă pe care o am, care miroase a ceapă stricată, o storc bine, o atârn de cuiul din spatele ușii, iar apoi golesc găleata pe podea. Mă așez în cele din urmă și aștept să se lase

întunericul.

*

Cheia se întoarce încet în broască. Oare câți oameni, în afară de mine, știu că de fapt cheia de la pivniță deschide și celula mea de deținut, și dulapul cel mare din sala principală, cheia de la apartamentele de deasupra bucătăriei e copia celei de la camera armelor, iar cheia care deschide ușa scărilor de la turnul dinspre nord-vest o deschide și pe cea de la turnul dinspre nord-est, dulapul mic din hol și trapa de deasupra țevilor de apă din curte? Doar nu degeaba am petrecut treizeci de ani adâncit în detaliile cele mai mărunte ale vieții unei biete așezări neînsemnate.

Stelele clipesc de pe un cer întunecat, fără nori. Printre barele porții de la curte se vede lumina unui foc din piața de dincolo de poartă. În afară de poartă, dacă mă încordez bine, disting o formă închisă la culoare: un bărbat sprijinit de perete sau încovoiat în somn. Mă vede oare în pragul ușii celulei? Minute în șir sunt în gardă. Nu se mișcă. Apoi încep să mă furișez de-a lungul peretelui, cu picioarele goale, scoțând sunete ca niște șoapte cu pantofii mei pășind pe pietricele.

Dau colțul și trec de ușa de la bucătărie. Următoarea dă spre apartamentul meu de sus. E încuiată. A treia și ultima ușă e deschisă. Este ușa unei cămăruțe care e folosită uneori ca spațiu de urgență pentru bolnavi, iar alteori drept cameră obișnuită. Pe vine, orbecăind, mă strecor spre spațiul albastru-închis din pătratul ferestrei. Mi-e frică să nu mă împiedic de trupurile ale căror respirații le aud prin toată camera.

Un fir a început să se separe de ghem: adormitul de la picioarele mele respiră des, gemând la fiecare expirație.

Visează? Mă opresc la câțiva centimetri de el. Ca o mașină, continuă să răsufle sacadat și să geamă în întuneric. Mă furișez peste el.

Stau la fereastră și privesc afară, înspre oraș, așteptând să văd în scurt timp focuri de tabără, șiruri de cai legați, arme adunate grămadă, corturi aliniate. Dar nu e aproape nimic de văzut: cenușa unui singur foc pe ducă, poate și lumina venind dinspre două corturi albe, departe, sub copaci. Așadar, trimișii încă nu s-au întors! Sau n-au mai rămas decât aceste câteva suflete din toată expediția? Mi se taie răsuflarea gândindu-mă că s-ar putea într-adevăr să fie așa. Dar nu se poate! Aceşti oameni nu au fost la război niciodată: în cel mai rău caz, au rătăcit prin ținutul din amonte, vânând ciobani neînarmați, violându-le femeile, jefuindu-le casele, alungându-le turmele de oi. În cel mai bun caz, nu au întâlnit pe nimeni – în mod sigur, nu pe barbarii aliați de a căror furie s-a angajat să ne protejeze Biroul Trei.

Degete ușoare ca niște aripi de fluture îmi ating glezna. Cad în genunchi.

— Mi-e sete, mărturisește o voce.

E omul care răsufla din greu. Așadar nu dormea.

— Ușor, fiule, îi șoptesc.

Holbându-mă adânc la el, disting albul din ochii dați pe spate. Îi ating fruntea: are febră. Mâna lui se ridică și o apucă pe a mea.

— Mi-a fost tare sete, spune el.

— Îți aduc apă, îi șoptesc la ureche, dar trebuie să-mi promiți că o să taci. Sunt oameni bolnavi aici, au nevoie să doarmă.

Umbra de lângă poartă nu s-a mișcat. Poate că nu-i nimic aici, poate doar o pânză veche sau o grămadă de paie de foc. Merg în vârful picioarelor pe pietricele, până la covata unde se spală soldații de obicei. Apa nu e curată, dar nu-mi permit

să scot dopul. O oală veche și ruginită atârnă de o parte a coveții. O umplu și mă întorc, pășind pe vârfuri.

Băiatul încearcă să se ridice în capul oaselor, dar e prea slăbit și nu poate. Îl ajut în timp ce bea.

— Ce s-a întâmplat? șoptesc, pe când unul dintre ceilalți adormiți se mișcă. Ți-e rău, ești rănit?

— Mi-e cumplit de cald! geme el.

Vrea să-și arunce pătura cât colo, dar îl opresc.

— Trebuie neapărat să transpiri, ca să-ți iasă răceala din corp.

Clatină din cap încet. Îl țin de încheietură până când se cufundă din nou în somn. Geamul are trei bare, montate într-o ramă de lemn: toate ferestrele de jos ale cazărmii au astfel de gratii. Îmi proptesc piciorul de cadrul ferestrei, apuc bara de la mijloc și mă ridic. Transpir și mă încordez, am un junghi în spate, însă bara nu se urnește. Apoi, deodată, rama cedează și trebuie să mă prind, ca să nu cad pe spate. Băiatul începe să geamă din nou, un alt adormit își drege glasul. Aproape că scot un țipăt de mirare, simțind durerea care mă cuprinde brusc când deplasez greutatea pe piciorul drept. Fereastra e deschisă. Forțând gratiile într-o parte, îmi împing capul și umerii prin deschizătura creată, îmi fac loc afară din cameră și cad pe pământ în cele din urmă, în spatele unui șir de tufe pitice, așezate de-a lungul zidului dinspre nord al cazărmii. Nu mă pot gândi decât la durere, nu-mi doresc decât să fiu lăsat să zac în poziția cea mai confortabilă cu putință, într-o parte, cu genunchii ridicați la bărbie. Preț de cel puțin un ceas, deși aș putea să-mi continuu evadarea, rămân întins, auzind încă pe fereastră suspinele adormiților și vocea băiatului care murmură pentru sine. Ultima cenușă a focului din piață s-a stins. Oamenii și animalele dorm deopotrivă. E ora dinaintea răsăritului, cea mai rece din zi. Simt răceala pământului cum

îmi pătrunde în oase. Dacă mai stau acolo mult, voi îngheța și mă vor târî înapoi în celulă dimineața, ca pe o roabă. Ca un melc rănit, încep să mă târăsc de-a lungul zidului, către gura întunecată a primei străzi care duce spre piață.

Poarta de intrare în perimetrul din spatele hanului zace cu balamalele ruginite. Întreg spațiul miroase a putreziciune. Fâșii de lemn scorojit, oase, lături, cenușă sunt deșertate aici dinspre bucătărie și urmează să fie îngropate în pământ; dar pământul a obosit, grebla care îngroapă gunoaiele e cea de săptămâna trecută. În timpul zilei aerul e plin de muște; la apus se trezesc gândacii de tot felul.

Sub scara de lemn care duce spre balcon și spre locuințele servitorilor se află un spațiu unde se depozitează lemn și unde se retrag pisicile când plouă. Mă strecor înăuntru și mă ghemuiesc pe o geantă veche. Miroase a urină, fără îndoială e plină de purici, iar mie mi-e atât de frig, încât îmi clănțăne dinții; dar în acest moment nu sunt preocupat decât să-mi alin durerea de spate.

*

Sunt trezit de un zgomot de pași pe scări. S-a luminat: amețit și confuz, mă furișez înapoi în ascunzătoare. Cineva deschide ușa de la bucătărie Din toate colțurile apar pui de găină. Nu mai e mult până când mă vor descoperi.

Îmi fac curaj pe cât pot, dar, dându-mă înapoi fără să vreau, urc pe scări. Oare cum arăt, cu cămașa asta și cu pantalonii înnegriți, cu picioarele goale, cu barba zburlită? Ca un servitor, sper din tot sufletul, un hangiu întors acasă după o noapte de beție.

Pasajul e gol, ușa dinspre camera fetei e deschisă. Camera este curată și aranjată ca întotdeauna: pielea de oaie mițoasă de pe podea, lângă pat, perdeaua roșie în carouri trasă peste

fereastră, dulapul lipit de perete, cu un cuier de haine deasupra. Îmi îngrop fața în parfumul hainelor ei și mă gândesc la micuțul care mi-a adus mâncarea, la cum simțeam, în tot corpul meu înțepenit de atâta singurătate artificială, puterea binefăcătoare a atingerii, de fiecare dată când îmi propteam mâna pe umărul lui.

Patul e făcut. Când îmi strecor mâna printre cearșafuri, îmi imaginez că simt plăcerea ștearsă a căldurii corpului ei. Nimic nu mi-ar aduce o bucurie mai mare decât să mă ghemuiesc din nou în pat lângă ea, să-mi pun capul pe perna ei, să uit de dureri și de răni, să nu mă gândesc la soldații care probabil că de-acum sunt pe urmele mele și să alunec în uitare, ca fetița din poveste. Cu câtă voluptate simt atracția moliciunii, a căldurii, a aerului înmiresmat în dimineața asta! Cu un suspin, îngenunchez și mă silesc să intru sub pat. Cu fața la pământ, presat atât de tare între podea și scândurile patului, încât când îmi mișc umerii se ridică patul, încerc să mă pregătesc sufletește pentru o zi în care voi fi silit să mă ascund.

Ațipesc și mă trezesc, plutind dinspre o formă de vis spre o alta. Până la jumătatea dimineții, s-a făcut mult prea cald ca să mai pot adormi. Rămân așa, întins, cât de mult pot, transpirat, în ascunzătoarea mea plină de praf și sufocantă. Apoi, deși îl tot amân, vine momentul când trebuie să mă ușurez. Gemând, ies cu greu de sub pat și mă așez pe oala de noapte. Din nou durerea, ruptura. Mă șterg cu o batistă albă furată, care se înroșește de sânge. Camera pute: chiar și eu, care am trăit săptămâni întregi cu o oală plină de murdării în cameră, sunt dezgustat. Deschid ușa și mă reped în jos, pe culoar. Balconul tronează peste șiruri de acoperișuri și dincolo de ele, peste zidul dinspre sud și deșertul care se întinde în depărtarea albastră. Nu se vede nimeni, în afară de o femeie, pe cealaltă parte a drumului,

măturând scările din fața casei. Un copil se furișează în patru labe, împingând ceva în praf, nu văd exact ce. I se văd fesele mici, îndreptate în sus. Când femeia se întoarce cu spatele, ies din umbră și arunc mizeria din oală în grămada de gunoi de dedesubt. Nu-și dă seama.

Peste oraș se așterne o amorțeală. Muncile matinale au luat sfârșit: anticipând căldura de la prânz, oamenii au început să se retragă în curțile lor umbrite sau în grădinile interioare răcoroase. Clipocitul apei din șanțurile străzilor se potolește. Nu mai aud decât zgomotul ciocanului de potcovar, gânguritul gugușticilor, iar undeva în depărtare, plânsetul unui copil.

Mă așez pe pat cu un suspin, având încă proaspăt în nări mirosul de flori. Cum te îmbie să te alături întregului oraș în somn! Aceste zile, aceste zile fierbinți de primăvară spre vară – cât de ușor îmi vine să mă afund în atmosfera lor languroasă! Cum pot oare să accept că viața mea a fost lovită de dezastru, când lumea continuă să se miște atât de calm prin ciclurile ei firești? Nu e nevoie de un mare efort ca să-ți vină să crezi că atunci când umbrele vor începe să crească și frunzele să fremete la prima adiere de vânt, mă voi trezi, voi căsca, mă voi îmbrăca, voi coborî scările și voi traversa piața înspre birou, salutându-i pe prieteni și pe vecini în trecere, că voi petrece o oră sau două în birou, îmi voi face ordine pe masa de lucru, voi încuia, că totul va fi cum a fost dintotdeauna. Dar sunt nevoit să mă scutur puternic și să clipesc încontinuu, ca să-mi dau seama că sunt un om urmărit, că la un moment dat, în timpul turei, soldații mă vor descoperi aici, mă vor târî undeva și mă vor încuia din nou, departe de cer și de ceilalți oameni. „De ce?” încep să gem în pernă. „De ce tocmai eu?” Nimeni n-a fost vreodată mai confuz și mai nevinovat decât mine. Un adevărat copil, un prunc! Dacă pot, o să mă încuie undeva și o să putrezesc,

o să-mi supună corpul atenției lor mârșave intermitente, apoi într-o zi, fără să anunțe, o să mă scoată și o să mă care la unul dintre procesele lor cu ușile închise pe care le organizează în stare de urgență, prezidate de colonelul ăla mărunt și țeapăn și de acoliții lui, care citesc capetele de acuzare, plus doi ofițeri mai mici în chip de juri, ca să dea procedurilor un aer de legalitate într-o sală altfel goală; în cele din urmă, și mai ales dacă au suferit înfrângeri, dacă i-au umilit barbarii, mă vor găsi vinovat de trădare – mai trebuie oare să mă îndoiesc de asta? Mă vor târî de la curte la călău în șuturi și voi plânge amar, bulversat ca în ziua în care am venit pe lume, agățându-mă până în ultima clipă de speranța că nevinovaților nu li se poate întâmpla nimic rău. „Ești în vis!” îmi spun: pronunț cuvintele cu voce tare, insist asupra lor, încerc să le înțeleg semnificația. „Trebuie să te trezești!” Evoc intenționat imagini ale inocenților pe care i-am cunoscut: băiatul zăcând despuiat în lumina felinarului, apăsându-și mâinile de vintre, prizonierii barbari ghemuiți în praf, acoperindu-și ochii, așteptându-se la orice. De ce ar fi de necrezut ca monstrul care i-a călcat în picioare să mă calce și pe mine? Cred din tot sufletul că nu mă tem de moarte. Lucrul de care mă feresc, cred, este rușinea de a muri în halul în care sunt acum, stupid și amețit.

Se aude un val de voci, de femei și de bărbați, dinspre curtea de dedesubt. Pe când mă grăbesc spre ascunzătoare, aud pași duruind pe scări. Se pierd înspre balcon, apoi se întorc încet, oprindu-se la fiecare ușă. Zidurile care marchează separeurile de pe etajul ăsta, unde dorm servitorii și unde soldații de garnizoană pot să-și procure o noapte de intimitate la cerere, sunt doar niște plăci acoperite cu hârtie. Aud perfect cum urmăritorul meu deschide ușă după ușă, pe rând. Mă lipesc de perete. Sper că nu mă poate mirosi.

Pașii dau colțul și coboară pe pasarelă. Aud cum ușa din

camera mea e deschisă, ținută așa câteva secunde, apoi închisă la loc. Deci am trecut testul.

E și un pas mai ușor, mai rapid: cineva aleargă pe culoar și intră în cameră. Capul meu e întors în direcția greșită, nici măcar nu-i văd picioarele, dar știu că e fata. Acum ar trebui să ies din ascunzătoare, să o implor să mă adăpostească până la căderea nopții, până când îmi voi găsi calea afară din oraș și până la lac. Dar cum să o fac? Înainte să apuc să ies de sub pat, încă de când se va mișca patul, va fugi țipând după ajutor. Și cine îmi garantează că îmi va oferi adăpost mie, unul dintre cei care au stat aici, în camera ei, unul dintre cei mulți care trec prin patul ei, pe seama cărora își câștigă pâinea, unul căzut în dizgrație, un fugar? Oare m-ar recunoaște în halul în care mă aflu? Picioarele ei zoresc prin cameră, oprindu-se ici și colo. Nu disting nicio regularitate în mișcarea lor. Stau nemișcat, respirând încet, cu transpirația scurgându-mi-se de pe tot corpul. Deodată dispare, iar scările scârțâie. Liniște.

Mă cuprinde o stare de calm, de luciditate în care îmi dau seama cât de ridicolă e această fugă a mea, cât de idiot e să zaci sub un pat într-o după-amiază toridă ca asta, așteptând ocazia de a te strecura în păpuriș, ca să ajungi să supraviețuiești mâncând ouă de pasăre și peștele pe care îl poți prinde cu mâna, dormind într-o gaură în pământ, așteptând ca acest moment din istorie să treacă repede și ca frontiera să se întoarcă la somnolența ei de odinioară. Adevărul este că nu mai sunt eu cel de demult, am fost lovit de groază, cred, din clipa când am văzut degetele paznicului prinzându-l pe băiat de umăr, ca să-i aducă aminte să nu cumva să-mi vorbească, și mi-am dat seama că, indiferent ce s-ar fi întâmplat în ziua aceea, aveam să port vina pentru tot. Am intrat în celulă ca un om sănătos, sigur de justețea cauzei lui, deși incapabil, iată, să spun care anume e cauza;

dar, după două luni petrecute printre gândaci și neavând nimic de văzut afară de zidurile celulei și de urmele misterioase de funingine, neavând niciun lucru pe care să-i pot mirosi, în afară de putoarea propriului meu trup, neavând pe nimeni cu care să pot vorbi, în afară de spectrul din vis cu buzele pecetluite, am devenit mult mai puțin sigur pe mine. Foamea de a atinge și de a fi eu însumi atins de un alt corp uman mă copleșește uneori cu o asemenea forță încât încep să gem; cum am așteptat singurul contact scurt care îmi era îngăduit dimineața și seara! Să stau în brațele unei femei într-un pat adevărat, să am mâncare bună, să mă plimb în soare – cât de importante par acum toate astea pe lângă dreptul de a decide fără consimțământul poliției cine să-mi fie prieten și cine dușman! Cum să am dreptate, de vreme ce în tot orașul nu există un suflet care să fie de acord cu escapada mea alături de fata barbară sau care să nu îmi poarte pică dacă unii dintre băieții de aici vor fi uciși de protejații mei, barbarii? Și ce rost are să suferi de mâna celor îmbrăcați în albastru, dacă nu sunt dincolo de orice dubiu? Nu contează dacă le scuip interogatorilor adevărul sau dacă le povestesc în amănunt tot ce le-am spus barbarilor; indiferent dacă înclină să creadă ce le spun, vor continua să mă sufoce cu treburile lor necurate, căci ține de crezul lor personal să nu spui adevărul decât în ultimă instanță. Eu fug de durere și de moarte. Nu am un plan de scăpare. Dacă mă ascund în păpuriș, aș putea să mor de foame într-o săptămână, sau să fiu scos din ascunzătoare cu fumigene. Nu caut decât un refugiu, de fapt, singurul culcuș moale și singurele brațe care mi-au rămas.

Din nou pași. Recunosc mersul grăbit al fetei, de data asta nu singură, ci însoțită de un bărbat. Intră amândoi în cameră. Judecând după voce, nu poate fi decât un băiat.

— N-ar trebui să-i lași să se poarte așa cu tine! Nu ești o

sclavă, spune vocea vehement.

— Nu înțelegi, zice ea. Oricum, n-am chef să vorbesc despre asta acum.

Se face tăcere, apoi se aud sunete mai intime.

Roșesc. E inacceptabil să rămân așa. Dar ca încornoratul din farse, îmi țin răsuflarea, adâncindu-mă din ce în ce mai mult în rușine.

Unul dintre ei stă pe pat. Se aud cizme aruncate pe podea, hainele foșnesc, două corpuri se întind la câțiva centimetri deasupra mea. Plăcile patului se arcuiesc, apăsându-mi spatele, îmi astup urechile, rușinat să aud cuvintele pe care și le spun, dar nu pot să nu aud foșnetele și gemetele. Îmi amintesc extrem de bine figura fetei în plin extaz, de pe vremea când mângâierile ei îmi erau rezervate.

Plăcile patului mă apasă din ce în ce mai tare. Mă aplatizez pe cât pot, patul începe să scârțâie. Transpirat, înfierbântat, scârbit să văd cum mă excit împotriva mea, încep și eu să gem: un geamăt lung și ușor mi se scurge din gât și se amestecă, pe nesimțite, cu respirațiile lor încercate.

Și se termină. Amândoi suspină și se prăbușesc, zvâcnetele și foșnetele încetează. Se odihnesc, unul lângă altul, alunecând înspre somn, în timp ce eu, nefericit, rigid, complet treaz, îmi aștept șansa de a scăpa. E ora când până și puii dorm, ora când nu există decât un împărat în toată lumea, soarele de pe cer. Căldura din camera asta micuță, sub acoperișul plat, a devenit sufocantă. Nu am mâncat și nu am băut nimic toată ziua.

Împingând cu picioarele în perete, reușesc să-mi fac loc, ca să pot sta în capul oaselor. Durerea mă presează în spate – o durere de bătrân, care amenință să se întoarcă. „îmi pare rău”, șoptesc. Chiar au adormit, ca niște copii, un băiat și o fată, goi, ținându-se de mână, cu broboane de transpirație, cu fețele relaxate și adâncite în uitare. Valul de rușine îmi

traversează corpul cu o forță neînchipuit de mare. Frumusețea ei nu-mi stârnește nicio urmă de dorință: mi se pare chiar mai obscen ca niciodată faptul că acest corp greoi, moale, inert și urât mirositor (oare cum de n-au simțit mirosul?) a fost ținut cândva în brațe de ea. Oare ce am făcut în tot acest timp, întrerupând cursul normal al acestor copii, atât de tineri, de proaspeți, ca niște flori – și nu doar pe al ei, ci și pe al lui? Ar fi trebuit să rămân acolo, printre cei vulgari și putrezi, unde mi-e locul: femei grase, umorale, cu subsuori infecte, târfe cu vulve mari și încăpătoare. Ies în vârful picioarelor și o iau în jos pe scări șchiopătând, în lumina orbitoare a soarelui.

Trapa de sus a ușii de la bucătărie e deschisă. O femeie în vârstă, cocoșată și fără dinți, stă în picioare și mănâncă dintr-un castron de fontă. Privirile ni se intersectează; se oprește, cu lingura în aer, cu gura deschisă. Mă recunoaște. Ridic o mână și-i zâmbesc – sunt surprins de cât de ușor îmi vine zâmbetul pe buze. Lingura se mișcă, buzele se închid peste ea, privirea i se mută, trec mai departe. Poarta dinspre nord e închisă și baratā. Urc pe scară, până la turnul de control, lipit de perete, și privesc cu nesaț peisajul mult-iubit: fâșia de iarbă se întinde de-a lungul râului, acum are porțiuni întunecate; verdele mai deschis al mlaștinii unde au început să crească trestii, suprafața orbitoare a lacului.

Dar ceva nu e în regulă. De cât timp sunt aici, izolat de lume, de două luni, de zece ani? Cerealele tinere plantate pe peticul de sub zid ar trebui să măsoare deja cam o jumătate de metru. Dar nu e așa, cu excepția marginii vestice a suprafeței irigate, plantele tinere sunt pitice și au o culoare gălbuie, bolnăvicioasă. Sunt câteva porțiuni mari goale chiar lângă lac, și un rând de snopi gri de paie lângă zidul de irigație.

În fața ochilor mei, câmpurile părăginite, piața arsă de

soare și străzile goale capătă o nouă configurație, una sinistră. Orașul e abandonat – ce altceva ar putea să însemne toate astea? – iar zgomotele pe care le-am auzit acum două nopți probabil că erau zgomote nu de sosire, ci de plecare! Inima mi se strânge (de groază? de mulțumire?) la gândul ăsta. Dar trebuie să mă fi înșelat: când privesc mai cu atenție spre piațetă, văd doi băieți jucând table, cuminți, sub dud; iar din ce am observat la han, viața pare să-și urmeze cursul dintotdeauna.

În turnul dinspre sud-vest șade o santinelă pe un scaun înalt, uitându-se pierdut în depărtarea deșertului. Sunt la un pas de ea, când mă observă și se sperie.

— Dă-te jos, îmi poruncește cu o voce plată, nu ai voie aici.

Nu l-am mai văzut niciodată. De când mi-am părăsit celula, îmi dau seama acum, nu l-am văzut pe niciunul dintre soldații din vechea garnizoană. De ce nu văd decât străini?

— Nu mă cunoști? îl întreb.

— Dă-te jos.

— Mă dau, însă întâi de toate trebuie să te întreb ceva important. Vezi tu, nu am pe cine întreba în afară de tine. Cu toții par să doarmă sau să fi plecat. Uite ce vreau să te întreb: cine ești? Unde sunt cei pe care îi știam? Ce s-a întâmplat acolo, în câmp? Totul arată ca și când ar fi avut loc o epurare, toată lumea a dispărut. Dar de ce să fi avut loc o epurare?

Ochii i se îngustează pe măsură ce îi vorbesc.

— Îmi pare rău că trebuie să-ți pun asemenea întrebări stupide, dar am avut febră, am fost țintuit la pat – fraza asta ciudată apare nepoftită – și azi e prima zi când mi s-a dat voie să ies. De aceea…

— Să ai grijă la soarele amiezii, tataie, îmi spune.

Urechile îi ies de sub șapca mult prea mare pentru el.

— Ar fi bine să rămâi să te odihnești pe vremea asta.

— Da… te superi dacă îți cer niște apă?

Îmi trece plosca lui și beau din apa călâie, încercând să nu las să se vadă cât de sete îmi e.

— Dar spune-mi, ce s-a întâmplat?

— Barbarii. Au tăiat o parte din malul de acolo și au inundat câmpurile. Nimeni nu i-a văzut. Au venit în miez de noapte, în dimineața următoare arăta ca și când ar mai fi fost un lac acolo.

Și-a îndesat tutun în pipă, iar acum mi-o oferă și mie. Refuz politicos. („Mă va face să tușesc, iar asta nu e bine deloc pentru sănătate.")

— Da, țăranii sunt foarte nefericiți. Spun că recolta e la pământ și că e prea târziu să mai plantăm acum.

— Asta e rău. Înseamnă că avem în față o iarnă grea. O să trebuiască să strângem cureaua rău de tot.

— Da, nu-i invidiez pe oamenii tăi. Barbarii ar putea să o facă din nou, nu-i așa? Ar putea să inunde câmpiile astea oricând ar vrea.

Discutăm despre barbari și despre trădarea lor. Niciodată nu vor accepta să lupte demn, îmi spune: nu fac decât să se furișeze mereu, pe la spate, și să-ți înfigă cuțitul.

— De ce nu ne lasă în pace odată? Doar au propriile teritorii, nu?

Aduc vorba despre vremurile de demult, când totul era liniștit la graniță. Mă numește „tataie", ceea ce arată felul lui țărănesc de a-și manifesta respectul, și mă ascultă cum asculți un ramolit: orice e, în definitiv, mai bine, după câte îmi dau seama, decât să te holbezi în gol toată ziua.

— Spune-mi, îl rog, acum două nopți am auzit călăreți și am crezut că marea expediție s-a întors.

— Nu, râde el, nu erau decât câțiva oameni trimiși înapoi. I-au trimis într-unul dintre carele alea mari. Probabil că aia

ai auzit. Li se făcuse rău de la apă – e apă rea acolo, din câte am auzit –, așa că i-au trimis înapoi.

— Aha! Nu înțelegeam ce se întâmpla. Dar când așteptați să se întoarcă întreg efectivul?

— În curând. Foarte probabil în curând. Doar nu poți trăi din fructele din copaci de-acolo, nu? N-am mai văzut niciodată un teren atât de arid.

Cobor treptele. Conversația noastră m-a făcut să mă simt aproape venerabil. Ce ciudat că nimeni nu l-a avertizat în privința unui bătrân gras în zdrențe! Sau poate că a stat cocoțat acolo de noaptea trecută, fără niciun partener de conversație. Cine s-ar fi gândit că puteam să mint atât de blajin? E după-amiază. Umbra mea se scurge pe lângă mine ca un bazin de cerneală. Se pare că sunt singura creatură închisă între aceste patru ziduri care se mișcă. Sunt atât de beat de fericire, încât îmi vine să cânt. Nici măcar spatele rănit nu mai contează.

Deschid poarta culisantă și trec. Prietenul meu din turnul de control se uita la mine, în jos. Îi fac cu mâna, iar el îmi răspunde cu același gest.

— O să ai nevoie de o pălărie! îmi strigă.

Îmi scarpin țeasta goală, ridic din umeri, zâmbesc. Soarele bate în retragere.

Grâul de primăvară e într-adevăr distrus. Nămolul cald de culoare roșie-gălbuie mi se lipește între degetele de la picioare. Din loc în loc mai sunt bălți. Multe dintre plantele mai tinere au fost înecate de apă. Toate au culoarea frunzelor galbene, spălăcite. Zona cea mai apropiată de lac e cea mai afectată. Nimic nu a supraviețuit, ba mai mult, țăranii au început deja să adune plantele moarte și să le dea foc. Departe, pe câmp, o movilă de câteva zeci de centimetri se ridică deasupra deșertului nivelat. S-ar putea ca un sfert din plantație să fie salvat.

Chiar și solul, zidul scund de pământ care se întinde pe trei kilometri și jumătate și ține piept apei din lac, când aceasta își atinge înălțimea din timpul verii, a fost reparat, însă aproape întreg sistemul acesta complicat de canale și uși care irigă câmpurile a fost distrus de ape. Barajul și roata hidraulică de la mal sunt neatinse, deși nu e nici urmă de vreun cal dintre aceia care învârtesc de obicei roata. Prevăd că pe țărani îi așteaptă săptămâni întregi de muncă grea. Și în orice moment munca lor se poate surpa din pricina câtorva oameni înarmați cu lopeți! Cum putem câștiga un asemenea război? Ce rost au manualele de operațiuni militare, atacurile și raidurile punitive pe terenul dușmanului, când putem fi uciși aici, la noi acasă?

O iau pe drumul vechi care cotește în spatele zidului dinspre vest înainte de a dispărea într-o direcție care nu duce nicăieri, poate doar la ruinele pline de nisip. Li se mai permite oare copiilor să se joace aici, mă întreb, sau sunt ținuți acasă de părinți și speriați cu povești despre barbarii care dau târcoale prin locurile pustii? Mă uit în sus, la perete, dar prietenul meu din turn pare să fi adormit.

Toate săpăturile noastre de anul trecut au fost dărâmate de nisipurile mișcătoare. Doar stâlpii de la colțuri se mai văd ici-colo, izolați, unde ai zice că au trăit cândva oameni. Sap o groapă suficient de încăpătoare și mă ascund în ea ca să mă odihnesc. Mă îndoiesc că cineva mă va căuta aici. M-aș putea rezema de stâlpul de odinioară, cu sculpturile lui decolorate înfățișând delfini și valuri; aș putea să rămân aici, să mă ardă soarele, să mă usuce vântul, în cele din urmă să mă înghețe gerul, să nu fiu găsit decât cândva în viitorul îndepărtat, când, pe timp de pace, copiii din preajma oazei ar veni să se joace și ar găsi scheletul dat la iveală de vânt al unui locuitor al deșertului de demult, înveșmântat în zdrențe de nerecunoscut.

Mă trezesc cuprins de fiori. Soarele apune, uriaș și roșu, deasupra orizontului. Vântul se întețește: deja nisipul împrăștiat s-a adunat de-o parte a mea. Sunt conștient, mai presus de toate, de cât îmi e de sete. Planul cu care am cochetat, acela de a petrece noaptea aici, printre stafii, tremurând de frig, așteptând ca zidurile familiare și coamele de copaci să se materializeze în sfârșit din întuneric, nu a putut fi aplicat. În afara zidurilor nu mă așteaptă nimic, în afară de moartea prin înfometare. Alergând de la o gaură la alta, ca un șoarece, pierd până și aparența de nevinovăție. Dar de ce să fac eu treaba în locul lor? Dacă vor să-mi verse sângele, cel puțin să se simtă vinovați după aceea. Frica înspăimântătoare de ieri s-a domolit de-a binelea. Poate că această escapadă nu va fi fost inutilă dacă voi reuși să recapăt, oricât de puțin, spiritul revoltei.

*

Sun la poarta dinspre curtea cazărmii.

— Nu vedeți cine a venit? Gata, mi-am terminat concediul, acum dați-mi drumul înăuntru!

Cineva apare alergând: în lumina palidă, ne uităm unul la celălalt printre gratii – este bărbatul care mi-a fost gardian.

— Liniște, îmi șoptește printre dinți și trage de zăvor.

În spatele lui, aud voci murmurând, oamenii se adună. Prinzându-mă de mână, mă plimbă încet, la pas, prin curte.

— Cine e? strigă cineva.

Îmi vine să îi răspund luând cheia și fluturând-o, dar îmi dau seama că ar putea fi o dovadă de imprudență. Așa că aștept la ușa mea cea veche, până când gardianul îmi deschide, mă împinge înăuntru și închide ușa în urma noastră. Vocea lui răzbate din întuneric, încărcată de mânie:

— Ascultă ce-ți spun: dacă scoți o vorbă despre cum ai

scăpat, îți fac viața iad! Înțelegi? O să-ți arăt eu! Să nu spui nimic! Dacă te întreabă cineva despre seara asta, spune că te-am scos la o plimbare, la un antrenament, atât. Auzi ce-ți spun?

Îi îndepărtez degetele de pe brațul meu și mă dau deoparte.

— Vezi cât de ușor mi-ar fi să evadez și să mă adăpostesc alături de barbari? îi șoptesc. De ce crezi că m-am întors? Nu ești decât un biet soldat, nu ești bun decât să asculți ordinele date de altcineva. Totuși, gândește-te bine.

Îmi apucă încheietura, iar eu îi dau din nou degetele la o parte.

— Gândește-te de ce m-am întors și ce ar fi însemnat dacă nu aș fi făcut-o. Nu te poți aștepta la compasiune din partea unor jandarmi, sunt sigur că știi asta. Gândește-te ce s-ar întâmpla dacă aș scăpa din nou.

Acum e rândul meu să-i prind de încheietură.

— Dar nu te neliniști, n-o să vorbesc: inventează ce poveste vrei și fii sigur că o să te susțin. Știu ce înseamnă să fii înspăimântat.

Urmează o tăcere lungă, suspicioasă.

— Știi ce îmi doresc acum mai mult decât orice? îi spun. Vreau ceva de mâncare și ceva de băut. Sunt mort de foame, n-am mâncat nimic toată ziua.

Așadar, totul e din nou ca înainte. Această încarcerare absurdă a mea continuă. Stau culcat pe spate, privind cum masa de lumină de deasupra capului devine din ce în ce mai intensă și apoi scade pe zi ce trece. Ascult sunetele îndepărtate ale dălții zidarului, ciocanul tâmplarului venind de undeva din perete. Beau, mănânc și, ca toți ceilalți, aștept.

*

Mai întâi se aude un zgomot de muschete în depărtare, mic, pierdut, ca unul scos de o armă de jucărie. Apoi, de undeva mai aproape de noi, dinspre zidurile de întăritură, vin serii întregi de împușcături în replică. Picioare tropăind puternic prin curte.

— Barbarii! strigă cineva.

Dar cred că se înșală. Și pe deasupra, încep să se audă clopoțeii.

Îngenuncheat, cu urechea lipită de spărtura din ușă, încerc să deslușesc ce se întâmplă.

Zgomotul care vine dinspre piață urcă de la o hărmălaie de fond până la un urlet generalizat în care nu se mai poate distinge nicio voce. Întregul oraș probabil că împarte urări de bun venit: mii de suflete extaziate. Salve de muschete pocnesc necontenit. Apoi tonul zbieretelor se schimbă, crește în înălțime și în emoție. Peste el, slab, vin acorduri metalice de trompetă.

Tentația e teribil de mare. Ce am de pierdut, în fond? Descui ușa. Într-o lumină atât de orbitoare încât sunt forțat să-mi acopăr ochii și să mă încrunt, traversez curtea, ies pe poartă, mă alătur ultimelor rânduri ale mulțimii. Salvele și ropotele de aplauze continuă. Bătrâna în negru de lângă mine îmi ia mâna ca să se sprijine de ea și se ridică în vârful degetelor.

— Vezi ceva? mă întreabă ea.

— Da, văd oameni pe cai, îi răspund, dar nu mă ascultă.

Văd un șir lung de călăreți care, printre steaguri fluturând, trec pe poartă și își croiesc drum către centrul pieței, unde descalecă. Un nor de praf se iscă prin toată piața, dar văd cum râd cu toții. Unul dintre ei călărește cu mâinile ridicate în semn de triumf, altul flutură o ghirlandă de flori. Avansează încet, căci mulțimea se îmbulzește în jurul lor, încercând să-i atingă, aruncând cu flori, bătând din palme

deasupra capului de bucurie, învârtindu-se iar și iar, în extazuri personale. Copiii se avântă, trecând de mine, împleticindu-se printre picioarele adulților, ca să fie mai aproape de eroii lor. Salvele explodează, una după alta, dinspre zidul de întăritură; oamenii care aclamă stau lipiți de el.

O parte a cavalcadei rămâne în șa. Condusă de un caporal cu o mină severă, purtând steagul colorat în verde și galben, trece prin amalgamul de corpuri strivite unul de altul, până ajunge la capătul pieței, iar apoi începe un tur al întregului perimetru, cu mulțimea răsărind încet în urma ei. Cuvintele circulă rapid, ca focul, de la unul la altul: *„Barbarii!”*

Calul purtătorului de stindard e condus de un bărbat care flutură un baston greu încoace și-ncolo, ca să-și facă drum prin mulțime. În spatele lui vine un altul, târând o frânghie, iar la capătul frânghiei, legați unul de altul la gât, un rând de barbari goi-pușcă, ținându-și mâinile pe față într-un fel ciudat, ca și când ar suferi cu toții de durere de dinți. Preț de o clipă, sunt contrariat de postura lor, de ușurința cu care își urmează conducătorul, până când descopăr lucirea metalului și înțeleg pe loc. Un fir de sârmă străpunge carnea palmelor fiecărui barbar și trece prin găuri făcute în obraji. „Asta îi face blânzi ca niște mielușei”, îmi amintesc cum îmi spunea un soldat care asistase odată la toată șmecheria: „nu se gândesc în felul acesta la nimic altceva decât cum să rămână nemișcați”. Inima mi se strânge. Acum știu că n-ar fi trebuit să-mi părăsesc celula.

Sunt silit să mă întorc cu spatele pe furiș, ca să evit să fiu văzut de cei doi aflați în trena coloanei, însoțiți de escorta lor călare: tânărul căpitan cu capul gol, care se bucură în clipele astea de primul triumf, și, mergând lângă umărul lui, mai suplu și mai oacheș, după atâtea campanii purtate timp de luni de zile, colonelul de poliție Joll.

Circuitul se închide aici, cu toții au ocazia să-i vadă pe bieții captivi, să le arate copiilor că, iată, barbarii există cu adevărat. Acum mulțimea, cu mine pășind în urma ei cu inima strânsă, se năpustește către poarta cea mare, unde un grup de soldați dispuși în formă de semilună îi blochează drumul, până când, presat din față și din spate, nu mă mai pot mișca.

— Ce se întâmplă? îl întreb pe cel de lângă mine.

— Nu știu, răspunde el, însă ajută-mă să-l ridic.

Îl ajut să-l ridice pe copilul pe care îl saltă pe umeri.

— Vezi ceva? îl întreabă pe băiat.

— Da.

— Ce fac?

— Îi pun să îngenuncheze pe barbari. Ce o să le facă?

— Nu știu, să vedem.

Încet, din răsputeri, cu toată forța titanică de care sunt în stare, mă întorc și încep să mă strecor afară din mulțime, împingând în toate direcțiile.

— Mă scuzați, vă rog, le spun tuturor. Căldura asta... o să mă sufoc.

Pentru prima dată văd capete întorcându-se, degete arătând într-o direcție.

Trebuie să mă întorc în celulă. Gestul nu va avea niciun efect, nici măcar nu va fi observat. Cu toate acestea, de dragul meu și numai al meu, ca un gest față de mine însumi, trebuie să mă întorc în întunericul rece, să încui ușa și să pun cheia de-a latul, să-mi astup urechile la toată retorica asta a setei de sânge patriotice, să strâng din dinți și să nu mai vorbesc niciodată de acum înainte. Cine știe, poate că le fac concetățenilor mei o nedreptate, poate că tocmai în această clipă cizmarul e acasă, bând ultimul pahar, fredonând pentru sine ca să înăbușe strigătele, poate că sunt femei în bucătărie, curățând fasole, spunând povești copiilor

lor care se agită, să-i țină ocupați, poate că aici sunt țărani care meșteresc molcom la repararea șanțurilor. Dacă există într-adevăr camarazi ca ăștia, ce păcat atunci că nu-i cunosc! Pentru mine, în această clipă în care mă îndepărtez de mulțime, ceea ce e mai presus de toate este să rămân neatins de atrocitățile care sunt pe cale să fie comise și să nu mă otrăvesc cu o ură neputincioasă față de autorii lor. Nu-i pot salva pe prizonieri, așa că o să mă salvez pe mine însumi. Să se audă, dacă se va auzi vreodată, dacă vreodată, în viitorul îndepărtat, cineva se va interesa de felul cum am trăit aici, că în cel mai îndepărtat avanpost al Imperiului luminii a existat un om care, în adâncul sufletului, nu era un barbar.

Intru în curtea închisorii pe poarta cea mare. În dreptul coveții, în mijlocul curții, ridic o găleată goală și o umplu. Cu găleata ridicată în față, vărsând apă din toate părțile, mă apropii din nou de ultimul rând al mulțimii.

— Mă scuzați, spun și împing încontinuu.

Oamenii mă înjură, îmi fac loc, găleata se înclină și îi stropește cu apă pe cei din jur, eu îmi croiesc drum înainte, până când într-o clipă mă aflu în rândul din față al mulțimii, în spatele soldaților care păstrează arena goală cu ajutorul unor bețe înfipte între ei, pentru spectacolul exemplar care va urma.

Patru dintre prizonieri îngenunchează pe pământ. Ceilalți opt, încă legați unul de altul, se lasă pe vine, la umbra zidului, privind și sprijinindu-și capul în mâini.

Prizonierii îngenuncheați se apleacă laolaltă peste o prăjină grea. O sfoară e legată de sârma din gura primului om, apoi trece pe sub bățul orizontal, prin gura celui de-al doilea, din nou pe sub băț, apoi, din nou, o a treia buclă, prin gura celui de-al treilea și a celui de-al patrulea. În timp ce privesc această scenă, un soldat trage de sfoară încet, tot mai strâns, iar prizonierii îngenunchează din ce în ce mai

mult, până când, în cele din urmă, sunt îngenuncheați de tot, iar fețele lor ating bățul. Unul dintre ei smucește din umeri de durere și geme. Ceilalți rămân tăcuți, atenți să se miște încet, odată cu sfoara, ca sârma din guri să nu le sfâșie carnea cu totul.

Colonelul Joll îl dirijează pe soldat, cu mișcări scurte din mână. Deși sunt singur într-o mulțime de mii de oameni, deși ochii lui sunt la fel de protejați de ochelarii fumurii ca întotdeauna, îl privesc atât de insistent, cu o față atât de plină de întrebări, încât știu dintr-odată că m-a văzut.

În spatele meu, aud foarte clar cuvântul „magistrat". E doar o închipuire oare, sau într-adevăr oamenii de lângă mine încep să se îndepărteze?

Colonelul iese în față. Aplecându-se în dreptul fiecărui prizonier, pe rând, îi freacă spatele cu nisip și scrie un cuvânt cu un băț de cărbune. Citesc cuvintele de pe spatele prizonierilor cu capul în jos: *DUȘMAN, DUȘMAN, DUȘMAN, DUȘMAN.* Se dă un pas în spate și își încrucișează brațele. La o distanță de nu mai mult de douăzeci de pași, el și cu mine ne contemplăm reciproc.

Apoi începe bătaia. Soldații folosesc vergele dure, încovoindu-i cu sunete grele de bici, ca niște palete în apă, umplând spatele și fesele prizonierilor de dungi roșii. Cu precauție înceată, aceștia își îndepărtează picioarele, până când ajung să stea culcați pe burtă cu toții, în afară de cel care mai devreme gemea și care acum se sufocă la fiecare șfichiuire.

Cărbunele negru și praful galben se amestecă repede cu transpirație și sânge. Cheia jocului este, după câte îmi dau seama, să-i bați până când spatele se curăță de praf și inscripția dispare.

Mă uit la chipul unei fetițe aflate în primul rând de spectatori, ținându-se cu mâinile de rochia mamei. Are ochii

rotunzi, stă cu degetul în gură: tăcută, înspăimântată, curioasă, soarbe cu nesaț priveliștea acestor oameni mari și goi pe care îi bat soldații. Pe fiecare față din jurul meu, chiar și pe cele care acum zâmbesc, văd aceeași expresie: nu ură, nici sete de sânge, ci o curiozitate atât de intensă, încât corpurile privitorilor sunt cu totul absorbite de spectacol și numai ochii le rămân alerți, ca niște organe dezvoltate de un simț nou, devorator.

Soldații care-i biciuiesc au obosit. Unul stă cu mâinile în șold, gâfâind, zâmbind, făcând gesturi către mulțime. Se aude ordinul colonelului: toți patru își încetează munca și vin în față, oferindu-și nuielele spectatorilor.

O fată care se hlizește și își ascunde fața e împinsă înainte de prietenii ei. „Hai, nu-ți fie frică!" o îndeamnă ei. Un soldat îi pune vergeaua în mână și o duce la locul cu pricina. Ea rămâne încurcată, jenată, cu o mână acoperindu-i încă fața. Eu sunt înmărmurit și țin găleata între picioare.

Pe urmă biciuirea ia sfârșit, soldații sunt repuși în drepturi, mulțimea e împinsă înapoi, iar arena își recapătă forma de dinainte, deși acum e mai îngustă.

Deasupra capului, fluturându-l în fața mulțimii, colonelul Joll ține în mână un ciocan, unul obișnuit, de două kilograme, cu care se bat țărușii de cort. Din nou privirea lui o întâlnește pe a mea. Vorbăria se potolește.

„Nu!" aud venind de undeva din gâtul meu – un sunet ruginit, nu suficient de tare. Apoi din nou *„Nu!"*. De data asta, cuvântul sună ca un clopoțel, din adâncul pieptului. Soldatul care îmi stă în cale se dezechilibrează și se dă într-o parte. Sunt în arenă, cu mâinile ridicate, încercând să calmez mulțimea. *„Nu! Nu! Nu!"*

Când mă întorc cu fața la colonel, se află deja la nici cinci pași de mine, cu brațele încrucișate. Îndrept un deget către el. *„ Tu!"*, strig. Să se spună totul. El să fie cel asupra căruia

se va dezlănțui mânia.

— Îi corupi pe oamenii ăștia!

Nu se clintește, nu răspunde.

— *Tu!*

Mâna mea țintește înspre el, ca o armă. Vocea mea umple întreaga piață. E o liniște deplină – sau poate că sunt mult prea amețit ca să mai aud ceva.

Cineva se izbește de mine, pe la spate. Mă prăbușesc la pământ, în praf, gâfâi, simt durerea veche din spate. Un baston mă lovește puternic. Întinzându-mă ca să deviez lovitura, mă aleg cu una dureroasă peste mână.

E important acum să mă ridic, oricât mi-ar fi de greu din pricina durerii. Sunt din nou în picioare și văd cine mă lovește. E bărbatul îndesat, cu epoleți de sergent, care a ajutat la biciuire. Îngenuncheat, cu nările fumegând, ridică bastonul pentru următoarea lovitură.

— Stai așa, gâfâi eu, punând mâna beteagă în față. Cred că s-a rupt!

De data asta, primesc lovitura pe antebraț. Îmi ascund brațul, îmi cobor capul și încerc să-i parez loviturile orbecăind și să mă lupt. Sunt lovit în cap, peste umeri. Nu contează: nu vreau decât câteva clipe, ca să pot termina ce am început să spun. Îi apuc tunica și îl trag înspre mine. Deși se luptă, nu își mai poate folosi bastonul; strig din nou, de după umărul lui.

— Nu cu ăla!

Ciocanul așteaptă în brațele încrucișate ale colonelului.

— Nu se cade să folosești un ciocan nici pentru un animal, înțelegi, nici pentru un animal!

Într-un acces teribil de furie, mă ridic deasupra sergentului și îl arunc cât colo. O putere dumnezeiască a pus stăpânire pe mine. Într-un minut, ea va trece, cu siguranță. Să o folosesc deci cât mai am timp!

— Uite! strig.

Arăt către cei patru prizonieri care stau cuminți cu fața la pământ, cu buzele lipite de prăjină, cu mâinile prinse de fețe, ca labele unor maimuțe, uitând de ciocan, neștiind ce se petrece în spatele lor, ușurați de inscripția jignitoare care le-a fost îndepărtată de pe spate, sperând că pedeapsa lor va lua sfârșit. Îmi ridic mâna ruptă către cer.

— Iată! strig. Noi suntem marele miracol al creației! Dacă nu-i bați, acest trup miraculos nu poate fi recuperat! Cât de...

Nu găsesc cuvintele.

— Priviți-i pe oamenii ăștia! reiau.

„Oameni!” Cei din mulțime care pot se întind să-i privească pe prizonieri, se uită chiar și la muștele care au început să li se așeze pe rănile sângerii.

Aud lovitura cum coboară și mă întorc să o întâmpin. Mă trezesc izbit în plină față. „Am orbit!” îmi spun, clătinându-mă în întunericul care mi s-a lăsat deodată peste ochi. Înghit sânge; ceva pare să înflorească pe fața mea, începând ca o căldură rozalie și transformându-se într-o agonie de foc. Îmi ascund fața în palme și încep să țopăi în cerc, încercând să nu strig și să nu cad. Nu mai țin minte ce voiam să spun. Un miracol al creației – urmăresc gândul, însă mă ocolește ca o pală de fum care se îndepărtează. Îmi dau seama că strivim sub picioare gâze, viermi, gândaci, furnici, miracole ale creației și ele, în felul lor.

Îmi iau degetele de la ochi și mă trezesc într-o lume gri, plină de lacrimi. Sunt atât de recunoscător, încât nu mai resimt niciun fel de durere. Când mă iau în primire și mă târăsc, câte un soldat de fiecare cot, înapoi prin mulțimea care murmură, la celula mea, mă surprind chiar zâmbind.

Acel zâmbet, acel val de bucurie lasă urme stingheritoare. Știu că greșesc cu toții tratându-mă atât de sumar. Căci nu

sunt un orator. Ce aș fi spus oare dacă m-ar fi lăsat să continuu? Că e mai rău să-i zdrobești picioarele unui om decât să-i omori în luptă? Că e rușinos pentru toți când unei fete i se permite să biciuiască un bărbat? Că spectacolele de cruzime corup inimile nevinovaților? Cuvintele pe care nu m-au lăsat să le rostesc ar fi fost, probabil, extrem de neputincioase și n-ar fi fost nicidecum cuvinte care să stârnească masele. În definitiv, ce reprezint eu, dacă nu un cod învechit de comportament cavaleresc în fața inamicului capturat, și cu ce intru în contrast, dacă nu cu noul meșteșug al degradării care îi omoară pe oameni în genunchi, un meșteșug confuz și rușinos în propriii ochi ai călăului? Aș fi îndrăznit oare să înfrunt mulțimea, ca să cer dreptate pentru acești ridicoli prizonieri barbari întorși cu fundurile în sus? Dreptate: odată rostit cuvântul, unde vor sfârși oare toate acestea? E mai ușor de strigat „Nu!". E mai ușor să fii bătut și martirizat. E mai ușor să-mi pun capul sub cuțitul ghilotinei decât să apăr cauza barbarilor: căci unde altundeva poate duce acest raționament decât la abandonarea armelor și la porțile deschise către oamenii al căror pământ l-am prădat? Bătrânul magistrat, apărător al Statului de drept, inamic al Statului în felul lui, atacat și închis, virtuos și impresionabil are totuși dubiile lui.

Nasul meu e spart, știu, și probabil la fel e și osul pometelui, unde acum se vede carnea, din pricina loviturii de baston. Ochiul stâng e umflat și închis.

Pe măsură ce amorțeala dispare, durerea mă asaltează în spasme, la distanță de un minut-două unul de altul, atât de intense, încât nu mai pot să stau. În culmea spasmelor, dau roată prin toată camera, ținându-mi fața în mâini, schelălăind ca un câine: în pauzele binecuvântate dintre vârfurile disperării, respir adânc, încercând să-mi păstrez controlul și să nu provoc o scenă prea rușinoasă. Mi se pare

că aud urcușuri și zone de acalmie în hărmălaia care vine dinspre mulțimea de afară, dar nu sunt sigur că zgomotul nu e doar în urechile mele.

Îmi aduc masa de seară, ca de obicei, dar nu pot mânca. Nu am stare, trebuie să mă mișc încoace și încolo, sau să mă hâțân, ca să mă împiedic să urlu, să-mi sfâșii hainele, să-mi rup carnea, să fac ce fac toți oamenii când ajung la capătul putinței de îndurare. Plâng, iar lacrimile mi se înfig în carnea deschisă, îngân la nesfârșit vechiul cântec despre cavaler și tufa de ienupăr, agățându-mă de cuvintele pe care mi le amintesc chiar și după ce au încetat să însemne ceva. Unu, doi, trei, patru... număr. O să fie o victorie faimoasă, îmi spun, dacă o să supraviețuiești nopții.

Devreme, în primele ore ale dimineții, fiind atât de amețit de epuizare încât mă împleticesc, cedez în cele din urmă și suspin din adâncul pieptului, ca un copil. Stau într-un colț, lipit de perete, și plâng, cu lacrimile curgându-mi pe obraji fără încetare. Plâng neîntrerupt, iar spasmele vin și pleacă, urmându-și ciclurile firești. În această poziție, somnul mă copleșește dintr-odată și cad ca fulgerat. Sunt uluit să mă descopăr trezit la viață în lumina cenușie a zilei, îngrămădit într-un colț, fără nici cea mai vagă idee despre cât timp a trecut. Deși durerea sacadată e încă acolo, descopăr că o pot îndura dacă rămân nemișcat. Mai mult, și-a pierdut stranietatea. În curând probabil că va deveni parte din mine, ca respirația.

Așa că rămân lipit de perete, tăcut, ținându-mi mâna beteagă sub braț, ca să alin durerea, și mă cufund din nou în somn, într-o confuzie de imagini dintre care încerc să găsesc una anume, alungându-le pe celelalte, care mă asaltează ca niște frunze căzute de-a valma. Este imaginea fetei. Ea îngenunchează cu spatele la mine, în fața castelului de nisip sau de zăpadă pe care l-a construit. Poartă o haină albastru-

închis. Pe măsură ce mă apropii, descopăr că de fapt scobește vintrele castelului.

Ea își dă seama de prezența mea și se întoarce. Nu, nu a construit un castel, acum văd, ci un cuptor de lut. Fumul se ridică în spirale dinspre gura de aerisire, pe la spatele ei. Își întinde mâinile, oferindu-mi ceva, o grămăjoară informă, la care mă uit reticent prin ceață. Deși îmi scutur capul, viziunea nu se limpezește.

Ea poartă o căciulă rotundă, brodată cu aur. Părul îi e împletit într-o coamă grea, care-i cade peste umăr; are fir de aur cusut între plete. „De ce te-ai îmbrăcat astfel, în hainele cele mai bune?” vreau să o întreb. „Nu te-am văzut niciodată mai frumoasă ca acum!” Ea zâmbește. Ce dinți minunați, ce ochi negri și limpezi, ca lemnul de abanos! Tot acum văd că, de fapt, lucrul pe care mi-l întinde e o franzelă, încă fierbinte, cu coaja aspră, plesnită și aburindă. Un val de recunoștință mă copleșește. „Unde a învățat un copil ca tine să coacă o pâine atât de bună aici, în plin deșert?” îmi vine să o întreb. Îmi desfac brațele ca să o cuprind și mă trezesc brusc, cu obrajii plini de răni scăldați în lacrimi înțepătoare. Deși mă cuibăresc la loc în somn, nu reușesc să mai prind visul și să gust pâinea care mi-a făcut atâta poftă.

*

Colonelul Joll stă la birou, în camera mea de lucru. Nu există nici cărți, nici dosare; camera e goală, cu excepția unei vaze cu flori proaspete.

Frumosul ofițer al cărui nume nu-l cunosc așază lădița din lemn de cedru pe birou și pășește înapoi.

Uitându-se la hârtii, colonelul vorbește.

— Printre obiectele găsite în camera ta se află și cutia asta de lemn. Aș vrea să te uiți un pic la ea. Conținutul e

neobișnuit. Are cam trei sute de fâșii din lemn de plop alb, cu dimensiunea de 20 pe 5 centimetri, multe legate cu ață. Lemnul e uscat și sfărâmicios. Ața este uneori nouă, alteori atât de veche încât s-a topit. Dacă desfaci ața, descoperi că fâșia de lemn se deschide în două, dând la iveală două suprafețe în interior. Aceste două suprafețe sunt înscrise cu o cerneală neobișnuită. Cred că ești de acord cu descrierea asta.

Mă uit la lentilele lui fumurii. Joll continuă.

— O ipoteză rezonabilă ar fi că bucățile de lemn conțin mesaje care au circulat între tine și alte părți, nu știm când. Rămâne să ne explici tu ce anume spun mesajele și care erau celelalte părți.

Ia un sertar din cutie și mi-l aruncă pe biroul lustruit.

Mă uit la rândurile de caractere scrise de un străin mort de mult. Nici nu mai știu dacă trebuie citite de la dreapta la stânga sau invers. În lungile seri petrecute meditând asupra colecției mele de caractere, am descoperit peste patru sute, unele diferite de altele, poate chiar patru sute cincizeci. Habar n-am ce înseamnă. Oare înseamnă fiecare altceva, de exemplu un cerc reprezintă soarele, un triunghi femeia, un val stilizat lacul, sau cercul înseamnă doar un „cerc", triunghiul un „triunghi", valul un „val"? Oare fiecare semn indică o poziție diferită a limbii, a buzelor, a gâtului, a plămânilor, în funcție de felul cum funcționează în rostirea unei limbi barbare, multiplă, de neimaginat, dispărută? Sau nu sunt cele patru sute de caractere ale mele decât ornamente scripturale ale unui repertoar mai bogat de douăzeci sau treizeci de litere, ale căror forme primare sunt prea prost ca să le văd?

— Îi trimite salutări fiicei, îi spun.

Aud surprins vocea groasă, nazală, vocea mea. Degetul meu parcurge șirul de caractere de la dreapta la stânga.

— Pe care zice că nu a mai văzut-o de mult. Speră că e fericită și prosperă. Speră că sezonul de tăiere a mieilor a fost bun. Are un dar pentru ea, zice aici, pe care o să-l păstreze până când o s-o întâlnească din nou. Îi trimite toată dragostea. Nu e ușor să-i descifrez semnătura. Ar putea fi simplu „Tatăl tău” sau ar putea fi altceva, un nume.

Întind mâna către al doilea sertar și scot de acolo o altă placă de lemn. Ofițerul, care stă în spatele lui Joll cu un carnet deschis pe genunchi, se uită insistent la mine, cu creionul pregătit deasupra hârtiei.

— Asta spune așa: „Îmi pare rău că trebuie să îți trimit vești triste. Soldații au venit și l-au luat pe fratele tău. Am fost în fiecare zi la stabilimentul lor ca să îi rog să-i dea drumul. Stau în praf, cu capul complet dezgolit. Ieri, pentru prima oară, au trimis pe cineva să îmi vorbească. Spune că fratele tău nu se mai află aici. Zice că l-au trimis undeva. «Unde?», am întrebat, dar n-a vrut să-mi spună. Nu-i spune mamei tale, ci alătură-mi-te, ca să ne rugăm pentru siguranța lui”. Și acum să vedem ce zice următorul.

Creionul e încă deasupra colii de hârtie – nu a scris nimic, nici nu s-a mișcat.

— „Am fost să-l luăm pe fratele tău ieri. Ne-au condus într-o cameră, unde l-am zărit legat într-un cearșaf.”

Încet, Joll se lasă pe spate, în scaun. Ofițerul își închide carnetul și se ridică pe jumătate, dar Joll îl reține cu un gest.

— „Voiau să-l iau așa cum era, dar am insistat să verific mai întâi. «Dacă îmi dați alt cadavru?» am spus. «Aveți multe cadavre aici, cadavre de tineri curajoși.» Așa că am deschis cearșaful și am văzut că era într-adevăr el. Fiecare pleoapă, am văzut, era cusută. «De ce ați făcut asta?» am spus. «Așa facem de obicei», mi-a răspuns el. Am sfâșiat atunci cearșaful, am descoperit vânătăi pe tot corpul și am văzut că picioarele îi erau umflate și rupte. «Ce s-a întâmplat?» am

întrebat. «Nu știu», a spus omul, «Nu scrie aici, pe hârtie. Dacă ai întrebări, poți merge la sergent, dar să știi că e foarte ocupat.» A trebuit să-l îngropăm pe fratele tău aici, în afara fortăreței, pentru că începuse să miroasă. Te rog, spune-i mamei tale și încearcă să o liniștești.” Acum să vedem ce zice următorul. Vedeți, aici nu e decât un singur caracter. Este caracterul barbar *război*, însă are și alte sensuri. Poate însemna *răzbunare*, iar dacă îl întorci cu susul în jos, devine *justiție.* Nu se știe în ce sens a fost folosit. Asta face parte din viclenia barbarilor. La fel e și cu celelalte plăci de lemn.

Vâr mâna în cutie și amestec.

— Toate astea formează o mare alegorie. Pot fi citite în mai multe feluri. Mai mult, fiecare placă în parte poate fi citită în câteva feluri. Împreună, se citesc ca un ziar obișnuit sau ca plan de război, sau pot fi întoarse invers și citite ca istoria ultimilor ani ai Imperiului – vechiul Imperiu, vreau să spun. Specialiștii nu pot cădea de acord asupra felului în care trebuie interpretate aceste relicve ale barbarilor de odinioară. Mulțimi alegorice ca asta pot fi găsite peste tot prin deșert. Pe asta am găsit-o la nici cinci kilometri de aici, între ruinele unei clădiri publice. Cimitirele sunt un alt loc bun de privit, deși nu e niciodată ușor să spui exact unde se află locurile de înmormântare ale barbarilor. E recomandat să sapi la întâmplare. Poate că în locul în care stai acum o să dai de bucăți, fragmente, cioburi, memento-uri. Și aerul: aerul e plin de suspine și de țipete. Nu se pierd niciodată: dacă asculți cu grijă, cu o ureche binevoitoare, auzi un ecou permanent emis de ei. Noaptea e cel mai bine: uneori, când nu reușești să adormi, e pentru că urechile ți-au fost atinse de țipetele celor morți care, aidoma scrierilor lor, sunt deschise interpretărilor de tot felul. Mulțumesc. Am terminat cu traducerea.

Nu l-am pierdut pe Joll din ochi nicio clipă în tot acest

timp. Nu s-a mișcat, sau a făcut-o doar ca să-i atingă mâneca subalternului atunci când m-am referit la Imperiu și s-a ridicat, gata să mă lovească.

Dacă se apropie de mine, îl voi lovi cu toată puterea de care e capabil corpul meu. Nu voi dispărea în pământ înainte de a-mi lăsa urma pe corpul lui.

Colonelul vorbește.

— Habar n-ai cât de obositor e comportamentul tău. Dintre cei cu care a trebuit să cooperăm la frontieră, ești sigurul oficial care a refuzat să ne acorde ajutorul în totalitate. Îți spun sincer că nu mă interesează chestiile astea.

Răscolește cu un gest plăcile de lemn împrăștiate pe birou.

— Seamănă foarte mult cu bețele folosite în pariuri. Știu că în alte triburi de pe graniță se pariază cu bețe. Îți cer să gândești la rece: ce viitor ai aici? N-o să ți se permită să rămâi în postul pe care l-ai ocupat. Te-ai înjosit cu totul. Chiar și dacă n-o să fii judecat până la urmă…

— Dar aștept să mă judecați! strig. Când o s-o faceți? Când o să mă duceți la proces? Când o să mi se dea șansa să mă apăr?

Sunt furios. Nu mă mai ține nimic din neputința de a vorbi pe care o resimt în fața mulțimii. Dacă ar fi să-i înfrunt pe acești oameni acum, în public, într-un proces cinstit, aș găsi cu siguranță cuvintele potrivite pentru a-i face să se rușineze. E o chestiune de sănătate mintală și de forță: simt cum cuvintele astea tari mi se umflă în piept. Dar asemenea cuvinte nu vor aduce niciodată pe nimeni în fața instanței, atâta timp cât va fi suficient de sănătos și de puternic încât să-i dea dracului. Mă vor închide undeva departe, în întuneric, până când mă voi transforma într-un idiot bâlbâit, în propriul meu spectru; apoi mă vor târî în fața unei instanțe închise și în cinci minute vor aranja cu toate

formalitățile procesuale pe care le găsesc atât de plictisitoare.

— Pe durata stării de urgență, după câte știi, spune colonelul, administrarea justiției nu se află în mâna civililor și nici în cea a Biroului.

Scoate un oftat și continuă.

— Domnule magistrat, tu chiar crezi că n-o să îndrăznim să te aducem în fața instanței pentru că ne temem de popularitatea ta în oraș. Nu cred că-ți dai seama cât de mult ai pierdut din ea neglijându-ți îndatoririle, evitându-ți prietenii, întovărășindu-te cu oamenii de speța cea mai josnică. Toți cei cu care am vorbit s-au simțit la un moment dat jigniți de purtarea ta.

— Viața mea privată nu e treaba lor!

— Cu toate astea, pot să-ți spun că decizia ta de a-ți abandona obligațiile de serviciu a fost bine primită în majoritatea cartierelor. Personal, nu am nimic cu tine. Când m-am întors acum câteva zile, mă hotărâsem să nu-ți cer decât un simplu răspuns clar la o întrebare simplă, după care te puteai întoarce la concubinele tale, ca un om liber și despovărat.

Îmi dau seama brusc că insulta s-ar putea să nu fie gratuită, că, din varii motive, acestor doi oameni le-ar părea bine dacă mi-aș ieși din fire. Fierbând de mânie, încordat în fiecare mușchi, păstrez tăcerea.

— Totuși, pari să ai acum o nouă ambiție, spune el. Pari să vrei să-ți faci un nume al tău, de pildă „Singurul Om Bun și Drept”, omul care e gata să își sacrifice până și libertatea pe altarul principiilor. Dar să te întreb ceva: crezi că așa te văd cetățenii după spectacolul de-a dreptul ridicol pe care l-ai dat în piață zilele trecute? Crede-mă, pentru oamenii din orașul ăsta nu ești Singurul Om Bun și Drept, nu ești decât un biet clovn, un nebun. Ești murdar, puți, te miroase oricine de departe. Arăți ca un cerșetor bătrân, unul care caută prin

gunoaie. Nu te vor înapoi în niciun fel. Aici nu mai ai niciun viitor. Vrei să intri în istorie ca martir, presupun. Dar cine o să te pună în cărțile de istorie, asta-i întrebarea. Conflictele astea minore de la graniță nu au nicio importanță. O să treacă, iar frontiera o să adoarmă la loc pentru încă douăzeci de ani. Oamenilor puțin le pasă de istoria unui ținut de la mama dracului.

— Dar înainte să vii tu nu erau conflicte deloc.

— Aiurea! spune el. Pur și simplu nu cunoști situația. Trăiești în trecut. Crezi că avem de-a face cu grupuri mici de nomazi liniștiți. De fapt, ne confruntăm cu un dușman bine organizat. Dacă ai fi venit în expediție, ți-ai fi dat seama și singur.

— Prizonierii ăia ca vai de ei pe care i-ai cules – ei sunt dușmanii de care trebuie să-mi fie teamă? Asta încerci să-mi spui? *Tu* ești dușmanul, domnule colonel!

Nu mă mai pot înfrâna. Izbesc cu pumnul în birou.

— *Tu* ești dușmanul, *tu* ai început războiul și tot *tu* le-ai servit și martirii de care aveau nevoie – nu acum, ci acum un an, când ai comis primele acte josnice de barbarie! Istoria o să-mi adeverească spusele până la urmă!

— Aiurea! Nici vorbă de istorie, n-o să fie istorie, treaba asta e mult prea banală.

Pare nemișcat, dar sunt sigur că l-am atins.

— Ești un torționar obscen! Meriți să fii spânzurat!

— A vorbit judecătorul, Singurul Om Bun și Drept, mormăie el.

Ne uităm fiecare în ochii celuilalt.

— Acum, spune el, aranjându-și hârtiile din față, aș vrea o declarație despre tot ce s-a petrecut între tine și barbari în timpul recentei tale vizite incognito.

— Refuz.

— Foarte bine. Întrevederea s-a încheiat.

Se întoarce către subalternul lui.

— Ia-l, e în răspunderea ta.

Se ridică și iese din cameră. Mă întorc către ofițer.

*

Rana de pe obraz, pe care n-am spălat-o și nici n-am oblojit-o vreodată, s-a înroșit și e umflată. S-a format o crustă ca un corp de omidă grasă. Din ochiul stâng n-a mai rămas decât o linie verticală, iar nasul a devenit o masă informă și dureroasă. Sunt nevoit să respir pe gură.

Zac în mirosul îngrozitor de vomă veche, obsedat de gândul la apă. N-am mai băut nimic de două zile.

În suferința mea nu e nimic nobil. Nici măcar durere nu se află în ceea ce numesc suferință. Ceea ce sunt pus să îndur este tirania celor mai rudimentare nevoi ale corpului meu: să bea, să se ușureze, să găsească poziția în care îl doare mai puțin. Când ofițerul Mandel și omul lui m-au adus aici pentru prima dată, au aprins lampa și au închis ușa, m-am mirat cât de multă durere poate îndura un om rotofei în numele excentricelor lui noțiuni despre cum ar trebui să se autoguverneze Imperiul. Dar torționarii mei nu erau interesați de gradele de intensitate a durerii. Erau interesați doar să-mi demonstreze ce însemna să trăiești într-un corp, în chip de corp – un corp care poate cocheta cu noțiunile de justiție doar atâta vreme cât e întreg și sănătos, care foarte curând le uită, de îndată ce i se prinde capul și gura e forțată să înghită tone de apă sărată, până când începe să tușească, să vomite și, epuizat, se golește cu totul. N-au venit să-mi smulgă direct din trup adevărul despre ce am vorbit cu barbarii și ce mi-au răspuns. Așa că n-am avut nicio șansă de a le arunca în față cuvintele răsunătoare pe care le pregătisem. Au venit în celula mea ca să-mi arate ce

înseamnă umanitatea și în doar o oră mi-au arătat mai mult decât era nevoie.

*

Nu e vorba nici de cine îndură cel mai mult. Obișnuiam să-mi spun „Stau în altă cameră și discută despre mine. Își spun umil unul altuia «Oare când o să cadă în genunchi și o să înceapă să implore? Într-o oră ne întoarcem să vedem.»”

Dar nu e deloc așa. Nu au niciun sistem de torturi și suferințe elaborat, căruia să mă poată supune. De două zile stau fără mâncare și fără apă. În a treia zi, sunt hrănit.

— Îmi pare rău, spune bărbatul care mi-a adus mâncarea, am uitat.

Nu din răutate uită. Torționarii mei au viețile lor. Nu eu sunt centrul universului. Subalternul lui Mandel probabil că își petrece timpul numărând pungi la comisariat sau patrulând pe domeniu, plângându-se de unul singur de căldură. Mandel însuși, iar de asta sunt sigur, petrece mai mult timp lustruindu-și curelele și cataramele decât îmi dedică mie. Când îl apucă, vine să îmi dea o lecție de umanitate. Cât o să mai pot suporta arbitrarul atacurilor lor, mă întreb? Și ce se va întâmpla dacă o să cedez, dacă o să plâng și o să implor, iar atacurile lor o să continue?

*

Sunt chemat în grădină. Stau în fața lor, ascunzându-mi goliciunea, îngrijindu-mi mâna rănită, ca un biet urs bătrân și obosit, îmblânzit de atâta hăituire.

— Aleargă, îmi ordonă Mandel.

Alerg prin curte sub soarele dogoritor. Când obosesc, mă plesnește cu vergeaua pe fese și iuțesc pasul. Soldații își

abandonează siesta și privesc din spațiul umbrit, fetele în casă stau atârnate de ușa de la bucătărie, copiii se uită prin gratii.

— Nu mai pot, gâfâi eu, inima!

Mă opresc, cu capul atârnând, cu mâna la piept. Toată lumea așteaptă răbdătoare să mă refac. Apoi sunt împins din nou cu nuiaua și alerg din nou, cu viteza unui om care merge.

Sau fac acrobații. Ei întind o coardă la nivelul genunchiului, iar eu sar peste ea, înainte și înapoi. Îl cheamă pe nepoțelul bucătăresei și-i dau să țină de un capăt.

— Ține-o bine, îl sfătuiesc ei, ca să nu se împiedice.

Copilul ține capătul de frânghie cu ambele mâini, concentrându-se asupra sarcinii importante care i s-a dat, așteptându-mă să sar. Ezit. Vârful nuielei își face loc printre fese și începe să înțepe.

— Sari, spune Mandel.

Alerg, fac un mic salt, mă încurc în frânghie și rămân acolo. Miros a rahat. Nu mi se dă voie să mă spăl. Muștele mă urmează pretutindeni, rotindu-se în jurul rănii mele apetisante de pe obraz, aterizând dacă stau locului un moment. Mișcarea în cerc a mâinii mele prin față, ca să le alung, a devenit la fel de automată ca gestul vacii de a-și mișca ușor coada.

— Spune-i că data viitoare trebuie să se prezinte mai bine, îi comunică Mandel băiatului.

Băiatul zâmbește și se uită în zare. Mă așez în praf, așteptând comanda pentru următoarea acrobație.

— Știi să sari? îl întreabă el pe băiat. Dă-i omului sfoara și cere-i să-ți arate cum se sare.

Sar.

Am intrat în pământ de rușine prima oară când a trebuit să ies din celulă și să stau gol în fața acestor netrebnici, sau

să-mi mișc corpul încolo și-ncoace ca să-i distrez. Acum am depășit stadiul rușinii. Mintea e cu totul îndreptată către amenințarea care pândește pe moment, când genunchii mi se înmoaie sau când mă apucă inima și trebuie să mă opresc; și de fiecare dată descopăr surprins că după o scurtă perioadă de odihnă, după ce mi se administrează un pic de tortură, pot fi silit să mă mișc din nou, să sar, să țopăi, să mă târăsc sau să alerg încă puțin. Va veni oare vreun moment în care mă voi culca la pământ spunându-le „omorâți-mă, prefer să mor decât să continuu așa”? Uneori cred că mă apropii de momentul acela, dar de fiecare dată îmi dau seama că m-am înșelat.

Nici urmă de măreție consolatoare în toate astea. Când mă trezesc în miez de noapte, este pentru că retrăiesc în vis înjosirile din timpul zilei în cel mai mic detaliu. Nu mi se permite să mor, se pare, altfel decât ca un câine într-un colț.

*

Într-una dintre zile, se deschide ușa; mă trezesc dând ochii nu cu doi oameni, ci cu un întreg detașament.

— Ia, spune Mandel, întinzându-mi un capot de femeie din pânză. Pune-l pe tine.

— De ce?

— Foarte bine atunci, dacă vrei să umbli gol, atunci umblă gol.

Îmi trag capotul peste cap. Ajunge cam până la jumătatea coapselor. Le zăresc pe două dintre cele mai tinere fete în casă ascunzându-se la loc în bucătărie și izbucnind în râs.

Încheieturile îmi sunt prinse la spate și legate.

— A venit timpul, domnule magistrat, îmi șoptește Mandel în ureche. Încearcă să te comporți ca un bărbat.

Sunt sigur că respirația îi miroase a băutură.

Mă scot din grădină. Sub dud, unde pământul e vinețiu de la sucul de fructe strivite, s-au adunat mai mulți oameni. Copiii se hârjonesc printre crengile copacului. Pe măsură ce mă apropii, se face tăcere.

Un soldat aruncă un capăt de frânghie; unul dintre copii o prinde, o trece pe după o creangă și i-o aruncă înapoi.

Știu că nu e decât o șmecherie, un nou mod de a petrece o după-amiază pentru oamenii ăștia plictisiți de vechile spectacole de tortură. Dar simt cum mi se înmoaie picioarele.

— Unde e colonelul? șoptesc.

Dar nimeni nu-mi dă atenție.

— Vrei să spui ceva? întreabă Mandel. Spune tot ce vrei. Îți dăm ocazia.

Mă uit în ochii lui limpezi, albaștri, atât de limpezi încât parcă ar fi lentile de cristal trase peste pupile. Se uită la mine. Habar n-am ce vede. Gândindu-mă la el, am rostit cuvintele „*torționar... torționar*" ca pentru mine, dar sunt cuvinte stranii, și cu cât le repet mai mult, cu atât mai stranii devin, până când îmi înțepenesc pe limbă ca niște pietre. Poate că acest om, împreună cu bărbatul pe care îl aduce după el ca să îl ajute la treabă și colonelul lor sunt cu toții niște torționari, poate că așa și sunt înregistrați pe fișele lor arhivate undeva, în Capitală, deși e mai probabil că pe fișe scrie „ofițeri de securitate". Dar când mă uit la el, nu văd decât doi ochi limpezi, albaștri, un chip atrăgător și cam rigid, dinții puțin cam lungi în zona gingiilor. El se ocupă de sufletul meu: zi de zi îmi dă carnea la o parte și îmi expune sufletul la lumină; probabil că a văzut multe suflete la locul de muncă în cursul vieții. Dar grija pentru sufletele care i se încredințau pare să nu-i fi afectat mai mult decât îl marchează pe un chirurg inimile operate.

— Îmi dau silința să îți înțeleg sentimentele față de mine, spun.

Nu pot să nu mormăi, cu un glas tremurător, că mi-e frică și că am început să transpir.

— Mai mult decât ocazia de a mă adresa acestor oameni, cărora nu am nimic să le spun, m-aș bucura de câteva cuvinte din partea ta. Ca să înțeleg cum se face că ești atât de devotat muncii tale. Și ca să aud ce crezi despre mine, cel pe care l-ai rănit atât de tare și pe care acum pari să vrei să-l ucizi.

Mirat, mă gândesc la fraza asta atât de elaborată, care a pornit din mine, șerpuitor, către el. Sunt nebun, oare, încercând să-l provoc?

— Vezi mâna asta? întreabă el.

Își ține mâna la numai doi centimetri de fața mea.

— Când eram mai tânăr – își îndoaie degetele – eram în stare să bag degetul ăsta – ridică arătătorul – printr-o cochilie.

Îmi atinge fruntea cu degetul și apasă. Mă dau un pas înapoi.

Au până și o glugă pregătită pentru mine, un sac pe care mi-l trag pe cap și mi-l leagă în jurul gâtului cu o sfoară. Prin ochiurile țesăturii, îi văd aducând scara și proptind-o de creangă. Sunt dus până la scară, piciorul îmi este așezat pe treapta de jos, mi se pune lațul de gât.

— Acum urcă, mă îndeamnă Mandel.

Întorc capul și văd două siluete care țin de un capăt al sforii.

— Urcă, îmi poruncește Mandel, ținându-mă de braț.

Sfoara se întinde.

— Ține-o strânsă, ordonă el.

Urc treptele, urcă după mine, ghidându-mă. Număr trei trepte. Mă frec de frunze. Mă opresc. Îmi ține brațul și mai strâns acum.

— Tu crezi că ne jucăm aici? Crezi că nu vorbesc serios?

Transpirația îmi înțeapă ochii înăuntrul sacului.

— Nu, îi spun, nu cred că glumești.

Atâta timp cât frânghia rămâne întinsă, știu că se prefac. Dacă frânghia se slăbește și alunec, o să mor.

— Atunci ce ai să-mi spui?

— Vreau să-ți spun că între mine și barbari nu s-a întâmplat nimic legat de treburi militare. A fost o afacere pur personală. Am dus-o pe fată înapoi la familia ei, atât.

— Atât ai să-mi spui?

— Aș mai vrea să spun că nimeni nu merită să moară.

În capotul absurd în care sunt îmbrăcat și cu sacul pe cap, cu greață față de propria-mi lașitate în gât, spun:

— Vreau să trăiesc. Așa cum vrea orice om. Vreau să trăiesc și să mor. Să trăiesc, să trăiesc și să tot trăiesc. Indiferent de ce se întâmplă în rest.

— Asta nu e suficient.

Îmi dă drumul la braț. Mă clatin pe treapta a zecea, iar sfoara îmi păstrează echilibrul.

— Vezi? spune el.

Se retrage de pe scară, lăsându-mă singur.

Nu simt sudoare acum, ci lacrimi.

Se aude un foșnet în frunze, în spatele meu. O voce de copil.

— Unchiule, vezi ceva?

— Nu.

— Hei, maimuțicilor, ia coborâți de-acolo! strigă cineva de jos.

Prin sfoara întinsă, simt vibrațiile mișcărilor lor printre crengi.

Rămân așa o vreme, clătinându-mă cu precauție pe treaptă, protejat de lemnul pe care îl simt sub picioare, încercând să nu mă înclin prea tare, ca să păstrez tensiunea frânghiei pe cât posibil constantă.

Oare cât timp va continua mulțimea asta de gură-cască să jubileze la vederea unui om care stă pe o scară? Aș sta aici până când mi se va scurge carnea de pe oase, pe vânt, furtună, grindină și potop, numai să trăiesc.

Dar acum frânghia se încordează, ba chiar o aud frecându-se de coaja de copac, și trebuie să mă întind ca să nu mă sugrume.

Asta nu e o probă de răbdare, așadar: dacă mulțimea nu se declară satisfăcută, se schimbă regulile. Dar ce folos să învinuiești mulțimea? E numit un țap ispășitor, se inaugurează o sărbătoare, legile se suspendă brusc: cine nu s-ar îngrămădi aici să ia parte la divertisment? Oare la ce obiectez în legătură cu aceste spectacole ale înjosirii, suferinței și morții pe care le încurajează regimul nostru, dacă nu la indecența lor? Pentru ce își vor aminti oamenii de anii mei de administrație, dacă nu pentru faptul că locul masacrului s-a deplasat de la piață spre periferia orașului acum douăzeci de ani, în numele decenței? Încerc să evoc ceva, un cuvânt de spaimă, un țipăt, dar funia e acum atât de încordată încât sunt sugrumat, incapabil să mai scot o vorbă. Sângele îmi pulsează în urechi. Simt cum degetele de la picioare își pierd echilibrul. Atârn în aer, lovindu-mă ușor de scară, dând violent din picioare. Ciocanul din ureche se aude mai încet, apoi mai tare, până când nu mai aud nimic altceva.

Stau cu fața la un bătrân, ținând ochii strânși din cauza vântului, așteptându-l să vorbească. Pușca veche se odihnește încă între urechile calului, dar nu e îndreptată către mine. Sunt conștient de vastitatea cerului ce ne-nconjoară și de deșert.

Mă uit la buzele lui. Dintr-o clipă într-alta ar trebui să înceapă să vorbească: trebuie să ascult cu grijă, să pot prinde fiecare silabă, astfel încât mai târziu, repetându-le

pentru mine, meditând la ele, să descopăr răspunsul la o întrebare care pe moment mi-a zburat ca o pasăre din amintire.

Văd fiecare fir de păr din coama calului, fiecare rid de pe fața bătrânului, fiecare piatră și fiecare brazdă a dealului.

Fata, cu părul ei negru împletit, atârnat pe un umăr, după moda barbară, stă în șa, în spatele lui. Are capul plecat; îl așteaptă să vorbească.

Suspin. „Ce păcat, îmi spun. E prea târziu acum."

Atârn liber. Vântul îmi ridică pe neașteptate capotul și începe să se joace cu trupul meu gol. Sunt relaxat, plutesc. În hainele unei femei.

Cele două prelungiri care cred că sunt picioarele mele ating pământul, deși sunt complet amorțite. Mă întind cu grijă, cu tot corpul, ușor ca o frunză. Lucrul care mi-a ținut capul atât de strâns până acum slăbește în intensitate. Respir. Totul e bine. Apoi mi se dă jos gluga, soarele mă orbește, sunt ridicat în picioare, totul plutește în jurul meu, mă apucă leșinul.

Cuvântul *zbor* intervine subtil, undeva la limita conștienței. Da, e adevărat, am zburat.

Mă uit în ochii albaștri ai lui Mandel. Buzele i se mișcă, dar nu aud niciun cuvânt. Clatin din cap și, odată pornit, descopăr că nu mă mai pot opri.

— Spuneam, zice el, că *acum o să-ți arătăm un alt fel de a zbura.*

— Nu te aude, spune cineva.

— Ba aude, răspunde Mandel.

Îmi ridică lațul de la gât și îl înfășoară în jurul corzii care îmi leagă încheieturile.

— Ridicați-l.

Dacă îmi pot ține brațele imobile, dacă sunt un acrobat suficient de bun încât să balansez un picior și să îl răsucesc

în jurul unei sfori, voi putea, fără îndoială, să atârn cu capul în jos fără să pățesc nimic: ăsta e ultimul gând înainte ca ei să înceapă să tragă de mine. Dar sunt slab ca un prunc, brațele se lasă ușor ridicate la spate, iar când picioarele se desprind de pământ, simt o ruptură teribilă în zona umerilor, ca și când straturi întregi de mușchi ar ceda. Din gât îmi răzbate primul urlet uscat, ca zgomotul unor pietricele azvârlite pe pământ. Doi băieți cad din copac și, mână în mână, fără să se uite în spate, își iau tălpășița. Urlu repetat, nu mă pot opri, răcnetul vine dintr-un corp care se vede maltratat iremediabil și își urlă spaima. Chiar dacă m-ar auzi toți copiii din oraș, tot nu m-aș opri: să ne rugăm doar ca ei să nu imite jocurile părinților, căci altfel, mâine vom avea o mare de biete corpuri atârnate de copaci. Cineva mă împinge și încep să plutesc încoace și-ncolo, descriind un arc, la un metru deasupra pământului, ca o molie uriașă, bătrână, cu aripile prinse, mugind, urlând.

— Își cheamă prietenii barbari, observă cineva. Ce auziți acum e limba barbară.

Se aud râsete.

5

Barbarii ies noaptea. Înainte de căderea întunericului, ultimul țap trebuie adus înăuntru, porțile blocate și un ceas instalat în fiecare punct de observație, ca să marcheze orele. Întreaga noapte, se spune, barbarii dau târcoale, dornici de crimă și de jaf. Copiii văd în vis cum se desfac obloanele și fețe de barbari fioroși îi privesc pofticios. „Barbarii sunt aici!” țipă ei și nu pot fi calmați. Îmbrăcămintea dispare de pe frânghiile de uscat, mâncarea din cămări, oricât de bine ar fi închise. Barbarii au săpat un tunel pe sub ziduri, spun oamenii; vin și pleacă după cum au chef, iau tot ce vor; nimeni nu mai poate trăi în siguranță. Țăranii încă ară pământul, dar ei umblă mereu în haită, niciodată neînsoțiți. Acționează fără pic de milă: barbarii nu așteaptă decât recolta, se spune, și inundă câmpurile iar.

De ce nu îi oprește armata pe barbari? se întreabă oamenii. Viața la graniță a devenit prea grea. Se vorbește despre întoarcerea în Vechiul Tărâm, dar își amintesc mai apoi că drumurile nu mai sunt sigure din pricina barbarilor. Ceaiul și zahărul nu mai pot fi cumpărate peste tejghea, pentru că proprietarii magazinelor își strâng proviziile. Cei

care mănâncă bine o fac cu ușile închise, de frică să nu stârnească invidia vecinului.

Acum trei săptămâni, o fetiță a fost violată. Prietenii ei, care se jucau în șanțurile cu apă, habar n-au avut, până când s-a întors singură, sângerând, amuțită. Zile întregi a rămas acasă la părinți, uitându-se în tavan. Nimeni și nimic nu o putea face să povestească ce i se întâmplase. Când se stingea lampa, începea să plângă. Prietenii ei pretind că un barbar a făcut-o. L-au văzut pitindu-se între trestii. L-au recunoscut după înfățișare: era urât ca un barbar. Acum tuturor copiilor li s-a interzis să se mai joace în afara porților, iar țăranii cară bâte și pumnale după ei când merg pe câmp.

Cu cât mai pătimaș sunt urâți barbarii, cu atât mai adânc mă cuibăresc în colțul meu, sperând că nimeni nu-și va aduce aminte de mine.

E mult de când a doua expediție a pornit cu atâta curaj, înarmată cu steaguri, trompete, armăsari focoși și armuri strălucitoare ca să-i alunge pe barbari din vale și să le dea o lecție pe care să nu o uite nici copiii, nici nepoții lor. De atunci n-am primit nicio depeșă, niciun comunicat la telegraf. Emoția de pe timpuri, când se organizau zilnic parade militare în piață, demonstrații de pricepere cavalerească, a dispărut demult. În schimb, aerul e plin de zvonuri îngrijorătoare. Unii spun că pe întreaga linie de frontieră au izbucnit conflicte, că barbarii din nord s-au alăturat celor din vest, că armata imperială e neînsemnată, că în curând vom fi nevoiți să abandonăm apărarea pe care acum ne-o asigură avanposturile periferice precum acesta, pentru a ne îngriji cu toată forța de protecția teritoriului central. Alții spun că nu primim nicio știre despre război doar pentru că soldații noștri au pătruns adânc în inima terenului inamic și sunt mult prea ocupați să omoare și să cucerească pentru a mai avea timp să trimită depeșe. În

curând, când ne vom aștepta mai puțin, oamenii noștri se vor întoarce în pas de defilare, epuizați, dar victorioși, iar noi ne vom bucura în sfârșit de pace.

În sânul garnizoanei care a rămas în urmă e mai multă beție decât am văzut vreodată adunată la un loc, mai multă aroganță față de oamenii din oraș. Au avut loc incidente în care soldații au intrat în magazine, au luat tot ce-au poftit și au plecat fără să plătească. La ce i-ar fi folosit vânzătorului să declanșeze alarma, când criminalii și garda civilă sunt aceiași oameni? Vânzătorii i se plâng lui Mandel, care e responsabil pe durata stării de urgență, în timp ce Joll e plecat cu armata. Mandel promite, dar nu ia nicio măsură. De ce ar face-o? Tot ce contează pentru el este să rămână popular în rândul oamenilor lui. Cu toată parada de vigilență pe metereze și raidurile săptămânale pe malul lacului (pentru barbarii care stau la pândă, deși niciunul nu a fost prins), disciplina e laxă.

Între timp, eu, bătrânul clovn care și-a pierdut ultima brumă de autoritate în ziua în care a rămas atârnat de un copac în lenjerie feminină, strigând după ajutor, creatura aceea împuțită care timp de o săptămână și-a lins mâncarea de pe asfalt ca un câine, pentru că nu mai știa să-și folosească mâinile, nu mai sunt închis. Dorm într-un colț din curtea cazărmii; mișun de colo-colo în capotul meu jegos. Când cineva ridică palma asupra mea, mă chircesc. Trăiesc ca o vietate înfometată din spatele casei, ținută în viață, probabil, numai ca mărturie pentru animalul care se ascunde în fiecare iubitor de barbari. Știu că nu sunt în siguranță. Uneori simt o privire scârbită îndreptată către mine. Nu privesc în sus. Știu că pentru unii perspectiva de a curăța curtea de uscături zburându-mi creierii de la o fereastră superioară e tentantă.

Un val de refugiați a năpădit orașul – pescari ale căror

așezări mărunte presară toată lungimea râului și malul dinspre nord, cu o limbă pe care nu o înțelege nimeni, purtându-și casele în spinare, însoțiți de câinii lor slabi și de copii rahitici care se țin după ei. Oamenii s-au adunat în jurul lor când au apărut pentru prima dată. „V-au alungat barbarii?" i-au întrebat, făcând fețe aprige, întinzând deja arcuri și săgeți imaginare. Nimeni nu a întrebat despre soldații imperiali sau despre tufele care au luat foc.

La început, acești sălbatici s-au bucurat de simpatie, iar oamenii i-au ajutat cu mâncare și îmbrăcăminte veche, până când au început să-și instaleze adăposturile din paie de-a lungul zidului din piață de lângă nuci, iar copiii lor au devenit brusc suficient de curajoși încât să se strecoare în bucătărie și să fure, plus că într-o noapte, o haită de câini de-ai lor a pătruns în țarc și a gâtuit douăsprezece oi. Simpatia s-a transformat în ură. Soldații au luat măsuri, împușcându-le toți câinii care le ieșeau în cale și distrugându-le adăposturile aliniate la zid într-o dimineață, când oamenii erau încă pe malul lacului. Zile întregi, pescarii s-au ascuns în trestii. Apoi, una câte una, micile lor căsuțe de paie au apărut din nou, de data asta în afara orașului, sub zidul dinspre nord. Li s-a dat voie să-și păstreze colibele, dar santinelele de la intrare au primit ordin să nu-i lase să intre. Acum regula s-a mai îmblânzit, și pot fi văzuți vânzând pește din ușă în ușă dimineața. Nu se pricep la bani și sunt înșelați în mod revoltător. S-ar lipsi de orice pentru un degetar de rom.

Sunt o populație osoasă, cu pieptul proeminent. Femeile par mereu gravide; copiii se opresc din creștere devreme. Pe unele dintre fetele mai tinere se pot observa urmele unei frumuseți fragile, cu ochi înlăcrimați. În rest, nu reușesc să văd în ei decât ignoranță, viclenie, neglijență. Dar ce găsesc *ei* la mine, dacă mă văd vreodată? O vietate holbându-se din

spatele unei porți. Pata de murdărie a acestei oaze minunate, unde se bucură de o siguranță precară.

Într-o zi, o umbră se așază deasupra mea, în locul unde moțăi în grădină, un picior mă împunge și, privind în sus, întâlnesc ochii albaștri ai lui Mandel.

— Te hrănesc bine? Te îngrași la loc?

Dau din cap, așezându-mă la picioarele lui.

— Pentru că n-o să putem să îți dăm de mâncare la nesfârșit.

Urmează o lungă pauză, în care ne examinăm unul pe altul.

— Când o să începi din nou să muncești ca să-ți plătești întreținerea?

— Sunt un prizonier în așteptarea judecății. Prizonierii care așteaptă să fie judecați nu sunt obligați să lucreze ca să se întrețină. Asta e legea. Sunt ținuți pe spezele publice.

— Dar tu nu ești prizonier. Ești liber să pleci când vrei.

Așteaptă, câtă vreme eu mușc momeala oferită cu generozitate. Nu spun nimic. El continuă.

— Cum poți fi prizonier de vreme ce nu ai cazier? Crezi că nu ținem evidența? Pe tine nu te avem în evidență. Așa că trebuie să fii liber.

Mă ridic și îl urmez prin grădină până la poartă. Gardianul îi dă cheia, iar el deschide ușa.

— Vezi? Poarta e deschisă.

Ezit înainte de a ieși pe poartă. Aș vrea să știu ceva. Mă uit la fața lui Mandel, la ochii limpezi, ferestre ale sufletului, la gura din care spiritul lui se exprimă pe sine.

— Ai un minut? îl întreb.

Stăm în poartă, iar paznicul din fundal se face că nu ne aude. Eu spun:

— Nu mai sunt tânăr, și orice viitor aș fi avut prin părțile astea, acum nu mai contează, s-a năruit.

Fac un gest către piață, spre praful care se învolbură din pricina vântului de vară târzie, purtător de mană viticolă și de tot felul de boli.

— Pe lângă asta, am murit deja o dată, în copacul ăla, numai că te-ai decis să mă salvezi. Așa că aș vrea să știu ceva înainte să plec. Dacă nu e prea târziu, cu barbarul la porți.

Simt cum un zâmbet fin de sarcasm îmi mângâie buzele, nu mă pot abține. Mă uit în sus, către cerul vid.

— Iartă-mă dacă întrebarea ți se pare obraznică, dar aș vrea să te întreb: cum crezi că mai e posibil să mănânci după ce i-ai... lucrat pe oamenii ăia? Asta e o întrebare pe care mi-am pus-o întotdeauna în fața călăilor și a altor asemenea oameni. Stai așa! Ascultă-mă încă o clipă, sunt sincer, m-am frământat enorm înainte să îți pun întrebarea asta, fiindcă mă înspăimânți. Nu trebuie să ți-o spun, sunt sigur că ești conștient. Ți-e ușor să mănânci după aceea? Mi-am închipuit că normal ar fi să te speli pe mâini. Dar cum nicio spălare obișnuită nu ar ajunge, ai avea nevoie de intervenția unui preot, de un ceremonial de purificare, nu crezi? O formă de curățare a sufletului deopotrivă – iată cum mi-am închipuit eu că stau lucrurile. Altfel, cum ai mai putea să te întorci la viața de zi cu zi, să stai la masă, de exemplu, și să mănânci pâine alături de familia sau de prietenii tăi?

Se întoarce, dar cu o mână lentă, ca o gheară, reușesc să-i prind brațul.

— Nu, ascultă! îi spun. Nu mă înțelege greșit, nu te învinuiesc, nu te acuz, am trecut demult peste asta. Adu-ți aminte că și eu mi-am devotat viața legii, îi cunosc mecanismele, căile justiției sunt uneori neștiute, știu asta. Încerc doar să înțeleg felul în care trăiești. Încerc să-mi imaginez cum respiri, mănânci și trăiești zi de zi. Dar nu pot! Asta mă tulbură! Dacă aș fi în locul lui, îmi spun, mâinile

mele s-ar simți atât de murdare, încât gândul m-ar sufoca...

Se smulge din strânsoarea mea și mă izbește în piept atât de tare, încât încep să gâfâi și cad pe spate.

— Nenorocitule! urlă el. Dement bătrân! Marș de-aici! Du-te și mori odată undeva!

— Când mă duceți la proces? strig eu către spatele care acum se îndepărtează.

Nu mă bagă în seamă.

*

Nu am unde să mă ascund. Și de ce aș face-o? De dimineața până seara sunt în piață, expus vederii, rătăcind prin jurul grajdurilor sau așezat la umbra unui copac. Și încetul cu încetul, pe măsură ce se împrăștie vestea cum că bătrânul magistrat și-a primit pedeapsa iar acum și-a revenit, oamenii nu mai tac și nu se mai întorc cu spatele când mă apropii. Descopăr că nu sunt lipsit de prieteni, mai ales în rândul femeilor, care nu-și pot ascunde nerăbdarea de a auzi varianta mea. Rătăcind pe străzi, trec pe lângă nevasta durdulie a responsabilului de cartier, care întinde rufe afară. Ne salutăm.

— Ce mai faceți, domnule? întreabă ea. Am auzit că ați trecut prin vremuri cumplite.

Ochii ei lucesc avizi, dar precauți.

— Nu vreți să intrați la o ceașcă de ceai?

Ne așezăm la masa din bucătărie, ea își trimite copiii să se joace afară și, în timp ce beau din ceai și ronțăi încet delicioșii biscuiți de ovăz pe care i-a pregătit, face prima mișcare în acest joc ocolit de întrebări și răspunsuri:

— Ați lipsit atât de mult, încât ne-am întrebat dacă vă veți mai întoarce vreodată... Și apoi, tot necazul de care ați avut parte! Cum s-au schimbat lucrurile! Nu era agitația asta

când erați responsabil. Străinii ăștia veniți din Capitală ne-au dat totul peste cap!

E rândul meu. Suspin:

— Da, ei nu înțeleg cum ne descurcăm în provincie, nu-i așa? Toate aceste probleme iscate în jurul unei fete…

Înfulec încă un biscuit. Un biet îndrăgostit e luat în derâdere, după care i se iartă totul. Întotdeauna.

— Pentru mine era doar o chestiune de bun-simț să o duc înapoi la rudele ei, dar cum să-i faci să înțeleagă?

Continuu să-i vorbesc în doi peri. Ea ascultă toate jumătățile astea de adevăr, aprobând din cap, privindu-mă ca un uliu; ne prefacem că vocea pe care o aude nu e vocea unui bărbat care a atârnat o zi întreagă de un copac, implorând milă atât de tare, încât ar fi putut scula și morții.

— Oricum, să sperăm că s-a terminat. Încă mă doare – îmi ating umărul – un corp se însănătoșește cu atât mai greu cu cât îmbătrânești…

Așa că încep să cânt ca să mă întrețin. Iar dacă mi se face foame seara, dacă aștept la ușa cazărmii fluierul care cheamă câinii și mă strecor înăuntru încetișor, reușesc de regulă să obțin de la fetele din bucătărie resturi de la cina soldaților, un castron de fasole rece, rămășițele consistente de la supă sau o jumătate de franzelă.

Sau dimineața merg până la han și, rezemat de geamul de la bucătărie, adulmec toate aromele, maghiran, drojdie, ceapă tocată și grăsime de oaie fumegândă. Mai, bucătăreasa, unge întotdeauna tigăile în care prăjește: îi urmăresc degetele îndemânatice cum plonjează în oala de grăsime și ung apoi tigaia din trei mișcări circulare rapide. Mă gândesc la foitajele ei, la faimoasa șuncă și plăcinta cu brânză pe care o coace, și simt cum gura îmi e inundată de salivă.

— Atât de mulți au plecat, spune ea, întoarsă spre bucata

de cocă, nici nu pot să-ți spun. O mare parte a plecat acum câteva zile. Una din fetele de aici – micuța cu păr lung și drept, ți-o amintești, poate – era dintr-ai lor, a plecat cu iubitul ei.

Vocea cu care mă informează e plată, fără intonație, și îi sunt recunoscător pentru respectul pe care mi-l arată.

— Sigur că e de-nțeles, continuă ea. Dacă vrei să pleci, trebuie să pleci acum, e drumul lung, periculos pe deasupra, și nopțile se fac din ce în ce mai reci.

Vorbește despre vreme, despre vara trecută și despre semnele că iarna se apropie, ca și când acolo unde am fost eu, în celula mea, la nici trei sute de pași de unde ne aflăm acum, aș fi pierdut contactul cu frigul și căldura, cu umezeala și ariditatea. Pentru ea, îmi dau seama acum, am dispărut și reapărut, iar în tot acest timp am fost privat de lume.

Am ascultat, am dat din cap și am visat cât timp ea și-a depănat povestea. Acum vorbesc eu.

— Știi, îi spun, când am fost închis – în cazarmă, nu în noua închisoare, într-o cameră în care m-au încuiat – mi-a fost atât de foame, încât nici nu m-am gândit la femei, ci numai la băutură. Trăiam de la o masă la alta. Niciodată nu mi se dădea suficient de mâncare. Îmi înfulecam mesele ca un câine și mai voiam. Am îndurat multă suferință de câteva ori, nu doar o dată: mâinile, brațele și ăsta – ating nasul îngroșat, cicatricea urâtă de sub ochi de care oamenii sunt fascinați pe furiș, după cum încep să îmi dau seama –, de fiecare dată când visam la o femeie, o vedeam ca pe cineva care vine în toiul nopții și-mi alină durerea. Un vis de copil. Ce nu știam era cât de multă dorință se poate aduna în oase și ieși la suprafață deodată, într-o zi. Ceea ce ai spus adineauri, de pildă – fata de care vorbeai – ...mi-a fost foarte dragă, cred că știi asta, deși, din delicatețe, ai evitat... Când

mi-ai spus că a plecat, mărturisesc că m-am simțit ca izbit aici, în piept. O lovitură.

Mâinile i se mișcă și mai îndemânatic, decupând forma cercului cu un castron, apucând colțurile și împăturindu-le. Îmi evită ochii.

— Am urcat în camera ei astă-noapte, dar ușa era închisă. Am cedat, ridicând din umeri. Are mulți amanți, niciodată nu m-am iluzionat că aș fi singurul... Dar ce voiam, în definitiv? Un loc în care să dorm, cu siguranță; dar și altceva. De ce să mă prefac? Cu toții știm că ceea ce caută bărbații bătrâni e să-și recapete tinerețea în brațele unei femei tinere.

Acum bate coca, o frământă, o rulează: o femeie tânără cu copii, trăind cu o mamă exigentă; ce îi spun oare vorbele mele despre durere și singurătate? Mirat, îmi ascult propriile fraze. „Nimic să nu rămână nespus”, îmi ziceam când i-am întâlnit pentru prima oară pe torționari față în față. „De ce să-ți ții buzele pecetluite, ca un idiot? N-ai secrete. Lasă-i să știe că lucrează cu carne și sânge! Strigă-ți teroarea, urlă când te doare! Ei trăiesc din tăcerile încăpățânate: asta le confirmă că fiecare suflet e un lacăt care trebuie spart cu răbdare. Deschide-te! Deschide-ți inima!” Așa că am strigat, am zbierat și am spus tot ce-mi venea în minte. Ce motive insidioase! Căci ceea ce aud acum când îmi dezleg limba și o las să umble în voie nu e decât plânsul subtil al unui cerșetor.

— Știi unde am dormit noaptea trecută? mă aud zicând. Cunoști acoperișul înclinat din spatele hambarului?

Dar mai presus de toate tânjesc după mâncare, și din ce în ce mai intens cu fiecare săptămână care trece. Vreau să devin gras. Foamea mă copleșește zi și noapte. Mă trezesc cu stomacul chiorăindu-mi, abia aștept să-mi încep tura, pândind la poartă ca să adulmec aroma blândă de ovăz și să aștept resturile de prăjeală; rugându-mă de copii să-mi

arunce dude din pom; întinzându-mă peste un gard din grădină ca să iau o pară; mergând din ușă în ușă, biet om fără noroc, victimă a unei amețeli amoroase, dar vindecat acum, gata să zâmbească la orice i se oferă, o felie de pâine cu gem, o ceașcă de ceai, la prânz poate chiar un castron de tocană sau o farfurie de ceapă cu fasole, și întotdeauna fructe, caise, piersici, rodii, recolta unei veri generoase. Mănânc ca un cerșetor, înfulecând bucatele cu un apetit uriaș, ștergând apoi farfuria atât de sârguincios, încât inima îmi tresaltă privind-o. Nu e de mirare că pe zi ce trece reintru pe lista de favoriți a concetățenilor mei.

Și cum pot să flatez, cum pot să mă gudur! Nu o dată am primit o gustare delicioasă pregătită special pentru mine: o ciozvârtă de oaie, prăjită în piper și arpagic, sau o felie de șuncă și roșii pe pâine, cu un triunghi de brânză din lapte de capră. Dacă pot căra apă sau lemne de foc în schimb, o fac bucuros, în semn de mulțumire, deși nu mai sunt nici pe departe atât de puternic cum eram odată. Și dacă pe moment nu mi-am epuizat resursele de hrană în oraș – căci trebuie să am grijă să nu devin o povară pentru binefăcătorii mei – pot oricând să le fac o vizită pescarilor din tabăra de-afară și să-i ajut să curețe pește. Am învățat câteva cuvinte în limba lor, sunt primit fără rezerve, căci ei înțeleg ce înseamnă să fii cerșetor și își împart mâncarea cu mine.

Vreau să devin din nou gras, mai gras ca niciodată. Vreau o burtă care să bolborosească de mulțumire când o cuprind cu palmele, vreau să-mi simt bărbia cum se afundă în perna gâtului și pieptul cum tremură când merg. Nu vreau decât o viață de om satisfăcut. Vreau (deșartă speranță!) să nu-mi mai fie foame niciodată.

*

Au trecut aproape trei luni de când expediția a părăsit orașul și n-am primit încă vreo veste de la ea. În schimb, circulă zvonuri teribile peste tot: că forța ar fi fost ademenită în deșert și lichidată; că, fără ca noi să știm, ar fi fost chemată să ne apere teritoriul, lăsând orașele de pe graniță în seama barbarilor, ca ei să le jefuiască în voie, după bunul plac. În fiecare săptămână, cei mai prudenți părăsesc orașul în câte un convoi, îndreptându-se spre est, zece sau douăsprezece familii călătorind împreună „în vizită la rude", eufemistic spus, „până când se vor mai domoli lucrurile". Pleacă în fruntea unor caravane, împingând cărucioare, cărând poveri pe cap, încărcându-și până și copiii ca pe niște animale. Am văzut chiar o căruță lungă, pe patru roți, trasă de oi. Animalele de povară nu mai pot fi cumpărate. Cei care pleacă sunt cei mai raționali dintre toți, soții și nevestele care se trezesc noaptea din somn și vorbesc, fac planuri, eliminând pierderile din calcul. Își părăsesc căminele confortabile, încuindu-le „până când ne vom întoarce", luând cu ei cheile ca amintire. În ziua următoare, găști de soldați pătrund în casele lor, jefuiesc, distrug mobila, murdăresc podelele. Împotriva celor care sunt văzuți pregătindu-se de plecare se iscă resentimente. Sunt insultați în public, atacați sau jefuiți fără milă. Sunt și familii care dispar pur și simplu în miez de noapte, mituind gărzile ca să le deschidă poarta, apucând-o pe drumul către est și așteptând la primul popas să se strângă mai multe familii, ca să poată călători împreună în siguranță.

Soldații tiranizează întregul oraș. Au ținut o întrunire la lumina felinarului, în piață, ca să-i denunțe pe „lași și trădători" și să-și afirme loialitatea colectivă față de Imperiu. *NOI RĂMÂNEM* a devenit deviza celor credincioși: cuvintele pot fi văzute pe pereți, peste tot. Am rămas în întuneric, la marginea mulțimii imense adunate în acea noapte (nimeni nu

a fost suficient de curajos încât să rămână acasă), ascultând cuvintele acelea scandate grav, amenințător, de către o mare de glasuri. Am simțit un fior pe șira spinării. După întâlnire, soldații au condus o procesiune pe străzile orașului. Se lovea cu picioarele în uși, se spărgeau ferestre, se dădea foc la case. Până înspre dimineață s-a băut și s-a chefuit în piață. M-am tot uitat după Mandel, însă nu l-am zărit. Poate că nu mai deținea controlul asupra garnizoanei, dacă într-adevăr soldații au fost vreodată dispuși să primească ordine de la un jandarm.

Când au fost repartizați în orașul ăsta pentru prima dată, acești soldați, străini de felul nostru de a fi, recruți din întreg Imperiul, au fost întâmpinați cu răceală. „Nu avem nevoie de ei aici", au spus oamenii, „cu cât pleacă mai curând să lupte împotriva barbarilor, cu atât mai bine". Nu li s-a acordat credit deloc în magazine, mamele și-au ținut fiicele departe de ei. Dar după ce și-au făcut apariția barbarii, atitudinea asta față de ei s-a schimbat. Acum că par singurul lucru care ne mai apără în fața distrugerii totale, acești soldați străini sunt curtați cu sârg. Un comitet de cetățeni aranjează o chetă săptămânală pentru a da petrecere în cinstea lor, cu berbeci la proțap și cu butoaie întregi de rom. Fetele din oraș le stau la dispoziție. Au dreptul să facă tot ce poftesc, atâta vreme cât ne păzesc de inamic. Și cu cât sunt mai lingușiți, cu atât devin mai aroganți. Știm că nu ne putem lăsa în seama lor. Cu hambarul aproape gol și cu grosul populației dispărut în totalitate, ce i-ar mai putea reține, odată terminată petrecerea? Tot ce putem spera e că vor fi împiedicați să ne părăsească de chinurile călătoriei pe timp de iarnă.

Căci sunt semne peste tot că iarna se apropie. În primele ore ale dimineții, o briză răcoroasă se ridică la nord: storurile ferestrelor încep să scârțâie, cei care dorm se înghesuie unii într-alții, santinelele își înfășoară mantiile mai strâns, se

întorc cu spatele la vânt. Uneori, mă trezesc noaptea tremurând în patul meu din saci puși unul peste altul și nu mai pot adormi la loc. De fiecare dată când răsare soarele, mi se pare că se îndepărtează pe zi ce trece. Pământul se răcește chiar înainte de apus. Mă gândesc la micul convoi de călători înșirați pe sute de kilometri, îndreptându-se către o patrie pe care cei mai mulți nici n-au văzut-o vreodată, împingându-și cărucioarele, imboldindu-și caii, cu copii cu tot, cu provizii, zi de zi, mai lăsând la marginea drumului din poveri, unelte, ustensile de bucătărie, portrete, ceasuri, jucării, tot ce credeau că merita salvat de la pieire, până când, în cele din urmă, și-au dat seama că ar putea cel mult să spere că vor supraviețui ei. În două săptămâni, vremea va deveni mult prea grea pentru cei mai mulți; doar cei rezistenți vor mai fi în stare de drum. Vântul de nord va urla întreaga zi, uscând ultima brumă de viață de pe tulpini, aducând o mare de praf deasupra podișului întins, stârnind rafale neașteptate de grindină și zăpadă. Nu mă pot imagina în hainele zdrențuite și sandalele vechi, mergând în baston, cu legătura în spinare, supraviețuind acelui drum. N-ar rezista inima. La ce viață mai pot spera, departe de oază? Viața unui contabil sărman în Capitală, întorcându-se zi de zi, după apusul soarelui, la cămăruța lui închiriată de pe o stradă îngustă, cu dinții căzuți și cu o proprietăreasă care strâmbă din nas la ușă? Dacă m-aș alătura convoiului, aș fi ca unul dintre acei bătrâni neînsemnați care într-o zi ies din rând, se stabilesc într-o văgăună și așteaptă ca ultimul ger să înceapă să le pătrundă în oase.

*

O iau pe drumul mai larg în jos, până la râu. Orizontul e deja cenușiu și se îmbină cu apa cenușie a lacului. În spatele

meu, soarele apune cu raze aurii și stacojii. Dinspre șanțuri se aude primul cântec de greier. E o lume pe care o cunosc și nu vreau să o părăsesc. Am mers pe acest drum noaptea încă din tinerețe și nu am pățit nimic. Cum pot să cred că noaptea e plină de umbrele ascunse ale barbarilor? Dacă ar fi străini prin părțile astea, m-aș teme. Barbarii s-au retras cu turmele lor în văile cele mai adânci ale muntelui, așteptând ca soldații să se plictisească și să plece. După ce se va întâmpla asta, vor ieși din nou. Își vor duce oile la păscut și ne vor lăsa în pace, ne vom cultiva câmpiile și-i vom lăsa în pace, iar în câțiva ani frontiera se va liniști din nou.

Trec prin câmpurile distruse, acum curățate și arate la loc, traversez șanțurile de irigare și zidul de pe mal. Pământul de sub picioare devine tot mai moale. Curând, mă trezesc mergând pe o iarbă mlăștinoasă, croindu-mi drum prin tufele de trestie, pășind prin apă până la glezne sub ultimele raze violete ale răsăritului. Broaștele saltă prin apă în fața mea; în apropiere aud un foșnet slab de pene în clipa în care o pasăre de baltă ia poziție de zbor.

Mă cufund mai departe, dând păpurișul deoparte cu mâna, simțind nămolul răcoros printre degetele de la picioare; apa, care reține căldura solară mai mult decât aerul, rezistă, apoi cedează la fiecare pas. În primele ceasuri ale dimineții, pescarii își opresc bărcile cu fundul plat pe suprafața calmă și aruncă năvodul. Ce mod pașnic de a-ți câștiga pâinea zilnică! Poate că ar trebui să-mi abandonez viața de cerșetor și să mă alătur taberei lor din afara zidurilor, să-mi ridic o colibă de pământ și de paie, să mă însor cu una dintre fetele lor drăguțe, să petrec cu ei când aduc pește mai mult, să strâng cureaua când nu prind destul.

Intrat în apă până aproape de nivelul genunchilor, mă las pradă acestei viziuni ușor melancolice. Îmi dau seama ce

înseamnă să visez cu ochii deschiși la așa ceva, să visez că devin un sălbatic care nu mai gândește, că apuc drumul care duce spre Capitală, că mă îndrept pe bâjbâite către ruine în deșert, că mă întorc la prizonieratul meu din carceră, că îi caut pe barbari și că mă ofer lor, ca să mă folosească după plac. Fără excepție, sunt visuri fără sfârșit: nu despre cum să trăiești, ci despre cum să mori. Și cu toții, o știu acum, în acest oraș cufundat în întuneric (aud cele două sunete șterse de trompetă anunțând că se închid porțile) sunt la fel preocupați. Cu toții, în afară de copii! Copiii nu se îndoiesc deloc că arborii mari și bătrâni sub care se joacă vor rămâne acolo pentru totdeauna, că într-o zi și ei vor crește mari și puternici ca tații lor, fertili ca mamele lor, că vor trăi, vor prospera, vor crește alți copii și vor îmbătrâni în locul unde s-au născut. Ce ne-a împiedicat să trăim în sânul timpului ca peștii în apă, ca păsările pe cer, ca niște copii? E vina Imperiului! Imperiul a creat timpul istoric. Imperiul și-a plasat existența nu în vârtejul timpului ciclic al anotimpurilor, ci în timpul știrbit al măreției și al descreșterii, al începuturilor și al sfârșiturilor, al catastrofei. Imperiul se condamnă neîncetat să trăiască în istorie și să conspire împotriva ei. Un singur gând îi frământă mintea epuizată: cum să nu se termine, cum să nu piară, cum să-și prelungească existența. În timpul zilei, își urmărește dușmanii. Este viclean și crud, își trimite câinii peste tot. Noaptea, se hrănește din imagini ale dezastrului: prădarea orașelor, violarea populației, piramide de oase, hectare întregi de pustietate. O viziune smintită, dar aprigă: eu, cufundat în oază, nu sunt mai puțin lovit de ea decât credinciosul colonel Joll, aflat în căutarea dușmanilor Imperiului prin deșertul fără margini, cu sabia scoasă ca să-i taie pe barbari, unul după altul, până când, în cele din urmă, îl găsește și îl ucide pe cel al cărui destin ar trebui să fie mai târziu (dacă nu al

lui, atunci al fiului sau al nepotului) să se cațere pe poarta de bronz a Palatului de Vară și să răstoarne globul pe care stă tigrul încordat, simbol al dominației eterne, în timp ce dedesubt prietenii lui ovaționează și trag salve de bucurie.

Nu e lună. Pe întuneric, merg pe bâjbâite până când dau de uscat și adorm pe un pat de iarbă, înfășurat în pelerină. Mă trezesc înțepenit și înghețat dintr-un vârtej de vise încurcate. Steaua polară nu s-a mișcat de pe cer.

În drum spre tabăra pescarilor, un câine începe să latre; într-o clipă un altul i se alătură și noaptea se umple de lătrături, strigăte de panică, țipete. Deznădăjduit, strig cât mă ține gura: „Nu e nimic!”, dar nu mă aude nimeni. Stau neajutorat în mijlocul drumului. Cineva trece în fugă pe lângă mine, în jos, către lac; apoi un alt corp se izbește de mine. E o femeie, îmi dau seama pe loc. Gâfâie înspăimântată în brațele mele, se smulge și dispare. Sunt și câini care mârâie către mine: mă întorc și strig când îl simt pe unul cum se înfige în piciorul meu, îmi sfâșie pielea, se retrage. În jurul meu se latră frenetic. Din spatele zidurilor, câinii din oraș latră în semn de răspuns. Mă las pe vine și mă întorc, pregătit de un nou atac. Răcnetul metalic de trompetă răzbate prin aer. Câinii se pun pe lătrat mai rău ca niciodată. Încet-încet, mă târăsc până la tabără, până când una dintre colibe apare la orizont. Dau la o parte preșul agățat la ușă și intru în căldura îmbibată de miros de transpirație, unde până acum câteva minute oamenii dormeau.

Zgomotul de afară se potolește, dar nimeni nu se întoarce. Aerul e stătut, amețitor. As vrea să dorm, dar sunt tulburat de urmele atacului asupra mea de mai devreme. Ca o vânătaie, carnea mea reține amprenta corpului care s-a abătut asupră-mi timp de câteva secunde. Mi-e frică de ce s-ar putea întâmpla: să mă întorc în ziua următoare pe lumină, îndurerat încă de amintirea celor de astăzi, întrebându-mă și

descoperind cine s-a năpustit asupra mea pe întuneric, ca să încep să țes cu figura respectivă o aventură erotică imaginară, ridicolă. Prostia oamenilor de vârsta mea e nelimitată. Singura noastră scuză este că nu lăsăm nicio urmă pe fetele care ne trec prin mâini: dorințele noastre exprimate pe ocolite, felul nostru de a face dragoste transformat în ritual, extazele noastre elefantine sunt uitate imediat, dansul nostru stângaci e expediat când ele se aruncă drepte ca săgeata în brațele bărbaților al căror copil îl vor purta mai târziu – tineri, viguroși și îndrăzneți. Dragostea noastră nu lasă nicio urmă. De cine își va aminti oare fata aceea oarbă: de mine, cel cu capot de mătase, cu semiîntunericul lui romantic, cu parfumuri, uleiuri și plăceri nefericite, sau de celălalt bărbat, cel rece, cu o mască pe față, care i-a ordonat sever și a meditat la sunetele durerii ei intime? A cui a fost ultima față pe care a văzut-o clar pe acest pământ, dacă nu fața din spatele măștii strălucitoare de fier? Deși îmi vine să intru în pământ de rușine, aici și acum, trebuie să mă întreb dacă, atunci când eram la picioarele ei, sărutându-i și mângâindu-i gleznele frânte, nu regretam în adâncul inimii că nu mă puteam imprima în carnea ei la fel de adânc ca suferințele pe care le îndurase. Oricât de bine ar fi fost tratată de oamenii ei, nu va mai fi niciodată curtată sau măritată ca toate celelalte fete: este înfierată pe viață ca aparținând unui străin și nimeni nu se va mai apropia de ea, sau poate doar dintr-o milă senzuală și lugubră, pe care a depistat-o și a respins-o și la mine. Nu e de mirare că adormea atât de des, nu e de mirare că era mai fericită curățând legume decât în patul meu! Din clipa în care pașii mei s-au oprit în fața ei la poartă, trebuie să fi simțit un iz de impostură prin preajmă: invidie, milă, cruzime, toate deghizate în dorință. Iar în iubirea mea pentru ea nu impulsul, ci negarea lui elaborată! Îmi amintesc zâmbetul ei

lucid. De la început a știut că sunt un fals seducător. M-a ascultat, apoi și-a ascultat inima și în cele din urmă a acționat după cum i-a dictat ea. Dacă ar fi găsit cuvintele cu care să mi-o spună! „Nu așa se face”, ar fi trebuit să spună, oprindu-mă în plin avânt. „Dacă vrei să înveți cum se face, întreabă-l pe prietenul cu ochi negri.” Apoi ar fi trebuit să continue, ca să nu mă abandoneze disperării: „Dar dacă vrei să mă iubești, trebuie să-i întorci spatele lui și să înveți în altă parte”. Dacă mi-ar fi spus asta, dacă aș fi înțeles-o, dacă aș fi fost în stare să o înțeleg, m-aș fi scutit, poate, pe mine însumi de un an de gesturi de ispășire confuze și inutile.

Căci nu eram, cum îmi plăcea să cred, opusul indulgent și căutător de plăceri al colonelului rigid și rece. Eram minciuna pe care Imperiul și-o spune pe timp de pace, iar el adevărul pe care Imperiul îl spune tuturor pe vreme rea. Două fețe ale dominației imperiale, nici mai mult, nici mai puțin. Dar eu trăgeam de timp, mă uitam în jur peste tot, la frontiera asta obscură, la digul ăsta mic cu verile lui prăfoase, carele lui de caise și lungile-i sieste, cu garnizoanele lui fără vlagă și păsările de baltă zburând încoace și încolo an de an, către și dinspre suprafața netedă a apei, și îmi spuneam: „Ai răbdare, în curând va pleca, liniștea se va reîntoarce în câteva zile, după care siestele noastre se vor prelungi, iar săbiile vor rugini. Paznicul se va da jos din turn, să-și petreacă noaptea cu nevasta, tencuiala va cădea, până când șopârlele își vor face cuib între cărămizi și bufnițele vor zbura din clopotniță, iar linia care marchează frontiera pe harta Imperiului se va dilua și va dispărea încetul cu încetul, până când vom fi binecuvântați cu toții de uitare.” Astfel mă amăgeam, luând-o pe o cărare greșită (cum am făcut de multe ori), care pare credibilă, însă mă pierde în inima labirintului.

În vis, mă îndrept către ea în piața acoperită de zăpadă. La

început merg. Apoi, pe măsură ce vântul crește în intensitate, sunt mânat tot înainte de un vârtej de zăpadă, cu brațele întinse de ambele părți și cu vântul prins în mantie ca în pânzele unei bărci. Tot mai repede, cu picioarele abia atingând pământul, mă abat asupra figurii din mijlocul pieței. „N-o să se întoarcă să mă vadă la timp”, îmi spun. Deschid gura și strig ca să o fac atentă. Un plânset firav îmi ajunge la urechi, biciuit de vânt, purtat către ceruri, ca o coală de hârtie. Sunt aproape de ea, mă pregătesc deja de impact, când deodată se întoarce și mă vede. Preț de o clipă, am o viziune a chipului ei, chipul unui copil radiind fericit, zâmbindu-mi relaxat, înainte de a ne ciocni. Capul ei mă izbește în stomac; apoi dispar, purtat de vânt. Cucuiul e abia perceptibil, ca atingerea unui fluture. Mă simt ușurat. „Păi atunci nu trebuia să-mi fac griji deloc”, îmi spun. Încerc să privesc în urmă, dar totul se pierde în albul zăpezii.

Gura îmi este acoperită de sărutări umede. Scuip, clatin din cap, deschid ochii. Câinele care mi-a lins fața în tot acest timp se dă înapoi, mișcându-și codița. Pe ușa colibei intră o lumină filtrată. Mă strecor afară, în plin răsărit de soare. Cerul și apa sunt colorate în același roz. Lacul, unde m-am obișnuit să văd în fiecare dimineață bărcile de pescari cu prora teșită, e gol. Tabăra unde mă aflu e și ea goală.

Mă înfășor mai strâns în mantie și o iau pe drum, trecând de poarta principală, încă închisă; ajung la turnul de observație dinspre nord-vest, care nu pare să fie populat. Apoi apuc pe drumul principal și, tăind prin câmp, peste zidul de pământ, către lac.

Un iepure de câmp tresare la picioarele mele și o zbughește în zigzag. Îl urmăresc cu privirea până când se întoarce și se pierde în spatele plantației de grâu copt, departe, în câmp.

Un băiețel stă în mijlocul aleii, la nici cincizeci de metri de mine, și face pipi. Privește cum urina îi curge descriind un

arc de cerc, atent și la mine, cu colțul ochiului, îndoindu-și spatele, ca să se ușureze mai comod. Apoi, cu arcul auriu de urină încă în aer, dispare deodată, înșfăcat de o mână neagră ieșită din stuf.

Stau acum pe locul unde stătea el adineauri. Nu e nimic de văzut, în afară de vârfurile de stuf agitate prin care se scurge soarele orbitor, în formă de jumătate de glob.

— Poți să ieși acum, spun eu, abia ridicând vocea. Nu ai de ce te teme.

Cintezoiul, îmi dau seama, evită această porțiune de stuf. Nu am nicio îndoială că sunt auzit de treizeci de perechi de urechi.

Mă întorc în oraș.

Porțile sunt deschise. Soldații, înarmați puternic, tot înțeapă cu spada încoace și încolo prin colibele pescarilor. Câinele care m-a trezit pășește alături de ei de la o colibă la alta, cu coada în sus, cu limba scoasă, cu urechile atente.

Unul dintre soldați apucă de cuierul unde atârnă peștii tăiați și sărați. Acesta se prăbușește cu un scârțâit.

— Nu face asta! strig eu, grăbind pasul.

Pe unii dintre bărbați îi recunosc din lungile zile de chinuri din curte.

— Nu face asta, nu a fost vina lor!

Cu o nonșalanță deliberată, același soldat se apropie acum de cea mai mare dintre colibe, își ia avânt, rezemat de stinghiile care coboară dinspre acoperiș de o parte și de alta, și încearcă să ridice acoperișul de paie. Deși se încordează, nu poate. Am văzut cum au fost construite aceste colibe aparent fragile. Sunt făcute să reziste celor mai aprige vânturi. Structura acoperișului e legată de stâlpii de susținere cu niște curele trecute prin tăieturi triunghiulare. Nu poate fi ridicată fără să tai curelele.

Încerc să îl înduplec pe bărbat.

— Dă-mi voie să-ți spun ce s-a întâmplat noaptea trecută. Mergeam pe întuneric și câinii au început să latre. Oamenii de aici s-au speriat, și-au pierdut capul, știi bine cum sunt. Au crezut, probabil, că au venit barbarii. Au fugit spre lac. Se ascund în stuf – i-am văzut cu puțin timp în urmă. Nu poți să-i pedepsești pe ei pentru întâmplarea asta ridicolă.

Mă ignoră. Un camarad îl ajută să escaladeze acoperișul. Ținându-se în echilibru cu picioarele pe două stinghii, începe să dea găuri în acoperiș cu călcâiul cizmei. Aud zgomotele înfundate înăuntru, pe măsură ce iarba și lutul din tencuială se spulberă.

— Oprește-te! îi strig.

Sângele îmi zvâcnește în tâmple.

— Nu ți-au făcut niciun rău!

Încerc să îl apuc de gleznă, dar e mult prea departe. Aș fi în stare să-i frâng gâtul, în starea în care mă aflu acum.

Cineva mi se postează în față: e amicul care l-a ajutat să se urce.

— Du-te dracului! bombăne el. Du-te dracului. Du-te și mori dracului undeva.

Sub straturile de paie și lut aud cum crapă grinzile. Omul cocoțat întinde mâna și cade prin acoperiș. Acum e aici, cu ochii măriți de surpriză, în clipa următoare nu a mai rămas în urma lui decât un nor de praf suspendat în aer.

Preșul pe post de ușă de la intrare îl dă la o parte și intră clătinându-se, cu mâinile împreunate, acoperit din cap până-n picioare de praf galben închis.

— La dracu'! strigă el. La dracu', la dracu', la dracu'!

Prietenii lui se prăpădesc de râs.

— Nu e amuzant deloc! strigă el. Mi-am rănit degetu', băga-mi-aș!

Își presează mâna între genunchi.

— Doare-al dracu'!

Trage un șut în peretele colibei și se aude din nou tencuiala căzând.

— Barbari de căcat! strigă. Ar fi trebuit să-i aliniem pe toți la zid și să-i împușcăm demult – cu prieteni cu tot!

Privind peste mine, prin mine, refuzând pe cât poate să se uite la mine, părăsește locul. Când trece pe lângă ultima colibă, smulge preșul agățat la ușa de la intrare. Șiragul de mărgele, coacăze, agrișe și sâmburi uscați de pepene se rupe, iar boabele se împrăștie peste tot. Stau în mijlocul drumului, așteptând să se potolească valul de mânie care m-a cuprins. Mă gândesc la un fiu de țăran tânăr care mi-a fost adus în zilele când aveam garnizoana în supunere. Fusese trimis în armată într-un oraș îndepărtat timp de trei ani de către un magistrat, pentru că furase niște pui de găină. După o lună, a încercat să dezerteze. A fost prins și adus în fața mea. Voise să-și mai vadă o dată mama și surorile, așa a spus.

— Nu putem face chiar tot ce dorim, l-am certat. Suntem cu toții supușii legii, care e deasupra tuturor. Magistratul care te-a trimis aici, eu însumi, tu – suntem supuși legii.

S-a uitat la mine cu ochi triști, așteptând să audă sentința, cu escorta formată din doi bărbați solizi, cu mâinile prinse în cătușe la spate.

— Simți că e nedrept, știu, să fii pedepsit pentru că te porți ca un fiu adevărat. Și crezi că știi ce e drept și ce nu. Înțeleg. Cu toții credem că știm.

Nu aveam niciun dubiu atunci că în fiecare moment fiecare dintre noi, bărbat, femeie, copil, poate chiar și bietul cal care învârtea moara de apă știam ce era drept: toate creaturile de pe acest pământ vin pe lume aducând cu ele memoria dreptății.

— Dar trăim într-o lume a legilor, i-am spus sărmanului meu prizonier, o lume a lucrurilor ce nu sunt bune decât ca soluție de compromis. Nu putem face nimic în privința asta.

Suntem decăzuți. Tot ce putem face e să ne ținem de lege, cu toții, fără să lăsăm memoria dreptății să se stingă.

După această predică, l-am condamnat. A acceptat sentința fără un sunet și s-a lăsat dus de escortă. Îmi aduc aminte rușinea jenantă pe care am simțit-o în asemenea zile. Părăseam sala de judecată și mă întorceam în apartament, mă așezam în balansoar și rămâneam acolo în întuneric toată seara, fără poftă de mâncare, până când se făcea vremea de culcare. „Când unii suferă pe nedrept, îmi spuneam, cei care asistă la suferință sunt condamnați să-i îndure rușinea.” Dar falsa consolare a acestui gând nu mă putea liniști. Am cochetat nu doar o dată cu ideea de a-mi da demisia, retrăgându-mă din viața publică și cumpărând o mică grădină de zarzavaturi. Dar dacă o fac, mi-am spus, altcineva o să fie numit și o să poarte rușinea acestei funcții, așa că n-o să se schimbe nimic. Prin urmare, mi-am continuat îndatoririle, până când, într-o zi, am fost surprins de evenimente.

*

Cei doi călăreți sunt la aproape trei kilometri distanță și au început deja să traverseze câmpurile aride când îi zărim. Sunt unul din mulțime, care, auzind strigăte dinspre ziduri, aclamă și urează bun venit; căci recunoaștem cu toții stindardul verde cu auriu al batalionului pe care îl poartă. Printre copiii agitați care se zbenguie, pășesc pe pământul proaspăt arat.

Călărețul din stânga, care a mers umăr la umăr cu tovarășul lui de drum, se întoarce și pornește către lac.

Celălalt își continuă trapul către noi, foarte drept în șa, cu brațele întinse, ca și când ar avea de gând să ne îmbrățișeze sau să se înalțe spre cer.

Încep să alerg cât de repede pot, cu sandalele împiedicându-mi-se în pământ, cu inima bătând gata să-mi sară din piept.

La nicio sută de metri distanță, se aude un tropăit de copite în spate și apar trei soldați în armură care trec pe lângă noi, zorind către stuful în care au dispărut ceilalți doi.

Mă alătur cercului din jurul bărbatului (îl recunosc, în ciuda schimbării) care, cu stindardul fluturând brav deasupra capului, privește impasibil către oraș. E legat de o structură din lemn care-l ține drept în șa. Șira spinării e susținută de un băț, iar brațele îi sunt strânse într-o legătură în formă de cruce. Muștele îi bâzâie prin față. Falca e legată ca să stea închisă, carnea e umflată, un miros putred vine dinspre el; e mort de câteva zile.

Un copil mă trage de mânecă.

— Unchiule, ăsta e un barbar? șoptește el.

— Nu, îi răspund tot în șoaptă.

Se întoarce către băiatul de lângă el.

— Vezi, ți-am spus eu, îi murmură.

De vreme ce nimeni altcineva nu pare pregătit să o facă, eu sunt cel sortit să apuce hățurile care atârnă și să ducă vestea din partea barbarilor în oraș, trecând pe lângă privitori muți, în curte, iar acolo să-i dau drumul mesagerului mort și să-l pregătesc de înmormântare.

Soldații plecați în căutarea tovarășului celui mort se întorc în scurt timp. Traversează piața în galop, până la tribunalul din fruntea căruia Mandel își exercită funcția, și dispar înăuntru. Când reapar, refuză să vorbească.

Toate previziunile legate de dezastru se adeveresc, și pentru prima oară panica pune stăpânire peste oraș. Magazinele sunt inundate de cumpărători care licitează ca să-și facă provizii. Unele familii se baricadează în case, adunând păsările de curte și chiar porcii înăuntru. Școala se

închide. Zvonul că o haită de barbari a staționat la câțiva kilometri depărtare de malurile arse ale râului și că ne pândește un atac asupra orașului se răspândește la fiecare colț de stradă. Iată că s-a petrecut ceea ce ar fi fost de negândit: armata care plecase atât de veselă acum trei luni nu se va mai întoarce niciodată.

Porțile mari sunt închise și zăbrelite. Îl rog pe sergentul de serviciu să le dea voie pescarilor înăuntru. „Se tem pentru viața lor”, îi explic. Îmi întoarce spatele fără să-mi răspundă. Deasupra capetelor noastre, pe metereze, soldații, cei patruzeci de oameni care mai stau între noi și anihilare, se uită pierduți peste lacuri și deșert.

La căderea nopții, pe drum înspre hambarul unde dorm, găsesc ușa blocată. Un șir de căruțe comisariale pe două roți, trase de cai, prima încărcată cu saci de grăunțe, cred, din hambar, cealaltă goală. Sunt urmate de un șir de cai înșeuați, cu pături pe ei, luați din grajdurile garnizoanei: toți caii, ghicesc eu, care au fost furați ori confiscați în ultimele săptămâni. Mânați de zgomot, oamenii ies din case și rămân tăcuți în poartă, privind această manevră de retragere, plănuită în mod evident de mult timp.

Cer o întrevedere cu Mandel, dar gardianul de la tribunal se arată împietrit, ca și ceilalți.

De fapt, Mandel nici nu este la tribunal. Mă întorc în piață la timp pentru a auzi sfârșitul unei declarații citite publicului „în numele ordinului imperial”. Retragerea, spune Mandel, este o măsură temporară. O forță menită să „poarte de grijă” va fi lăsată în urmă. Se așteaptă o „încetare generală a operațiunilor pe front pe durata iernii”. El speră să se întoarcă la primăvară, când armata va iniția „o nouă ofensivă”. Dorește să le mulțumească tuturor pentru „ospitalitatea de neuitat” cu care a fost întâmpinat.

În timp ce vorbește în picioare într-una dintre căruțe,

flancat de soldați ținând torțe în mână, oamenii lui se întorc cu roadele săpăturilor. Doi dintre ei se căznesc să încarce o frumoasă sobă din fontă, furată dintr-o casă nelocuită. Altul vine zâmbind, triumfător, purtând un cocoș și o găină. Cocoșul e de un auriu minunat, negru pe alocuri. Ambele au picioarele legate. Le apucă de aripi, iar ele se uită înspăimântate cu ochii lor negri, sălbatici. Cineva deschide ușa sobei și animalele sunt vârâte înăuntru. Căruța e ticsită cu saci și butoiașe dintr-un magazin prădat; există chiar și o măsuță cu două scaune. Soldații desfășoară un covor roșu, greu, îl împrăștie peste obiecte, îl leagă bine. Niciun protest nu se aude venind dinspre oamenii care privesc la acest act de trădare cu metodă, dar eu simt cum mă năpădesc curenți de furie neputincioasă.

Ultima căruță e încărcată. Porțile sunt deschise, soldații urcă. La capătul coloanei aud pe cineva certându-se cu Mandel. „Cam o oră”, spune el. „Pot fi gata într-o oră.” „Nici vorbă”, replică Mandel, iar vântul îi împrăștie restul cuvintelor. Un soldat mă îmbrâncește din calea lui, escortând trei femei, înfășurate temeinic, până la căruța din fund. Urcă toate și se așază, ținându-și vălurile pe față. Una dintre ele ține în brațe o fetiță pe care o urcă în vârful carului. Biciurile zvâcnesc, coloana se pune în mișcare, caii trag, carele încep să scârțâie. La sfârșitul coloanei vin doi bărbați cu bâte, împungând o turmă de douăsprezece oi. Pe măsură ce oile trec, crește murmurul din mulțime. Un tânăr începe să sperie oile, gesticulând și țipând: oile se împrăștie în întuneric și cu un muget prelung mulțimea se năpustește. Aproape imediat se aud împușcături. Alergând cât de repede pot, alături de alții care țipă și fug, rețin doar o imagine a acestui atac inutil: un bărbat luptându-se cu o femeie din căruță, sfâșiindu-i hainele; copilul privește, cu ochii măriți, cu un deget în gură. Apoi piața se golește și se întunecă la

loc, ultima căruță iese pe poartă, garnizoana a dispărut.

În tot restul nopții, porțile rămân deschise și grupuri de familii, cei mai mulți pe jos și doborâți de poveri, se reped după soldați. Până spre ziuă pescarii se furișează din nou în cetate, de data asta neîntâmpinând rezistență, aducându-și copiii bolnavi, averile mărunte și cele câteva prăjini și legături de stuf cu care se pun din nou pe construit.

*

Apartamentul meu de odinioară e deschis. Înăuntru aerul e mucegăit. Nu a fost șters praful de mult. Casetele cu podoabe – pietre, ouă și artefacte găsite în ruinele părăsite – au dispărut. Mobila de la camera din față a fost împinsă la perete și covorul furat. Anticamera pare neatinsă, dar draperia e îmbibată de un miros acru, închis.

În dormitor, cearșafurile au fost aruncate cu aceeași mișcare pe care o folosesc și eu, ca și când eu însumi aș fi dormit acolo. Mirosul lenjeriei nespălate îmi e străin.

Oala de noapte de sub pat e pe jumătate plină. În dulap se află o cămașă șifonată cu o dungă de jeg în interiorul gulerului și cu pete galbene la subsuoară. Toate hainele mi-au dispărut.

Îndepărtez lenjeria de pe pat și mă așez pe salteaua goală, așteptând să fiu copleșit de un sentiment de neliniște, fantoma unui alt om care bântuie încă printre mirosurile și dezordinea lui de altădată. Nu apare: camera îmi pare cunoscută, ca întotdeauna. Cu un braț întins peste față, mă trezesc alunecând spre somn. S-ar putea să fie adevărat că lumea, așa cum e ea, nu e o iluzie, nu e un coșmar nocturn. S-ar putea întâmpla să ne trezim deodată în ea, inevitabil, și să nu putem nici s-o uităm, nici să ne debarasăm de ea. Dar îmi e foarte greu să cred că se apropie sfârșitul. Dacă s-ar

întâmpla ca barbarii să dea buzna pe neașteptate acum, știu că aș muri în patul meu, stupid și ignorant ca un prunc. Ba ar fi chiar și mai potrivit dacă m-ar prinde undeva jos, în bucătărie, cu o lingură în mână, cu gura plină de smochine uscate, furate din ultimul borcan rămas: atunci ar putea să-mi taie capul și să-l azvârle pe grămada de capete adunate în piață, având încă pe chip o expresie de durere și de surpriză vinovată în fața neașteptatei istorii pătrunse în timpul static al oazei. Fiecăruia i se cuvine sfârșitul cel mai potrivit. Unii vor fi prinși în pivnițe, ținându-și la piept bunurile cele mai de preț, cu ochii închiși strâns. Alții vor muri pe stradă, copleșiți de primele zăpezi ale iernii. Alții, câțiva, vor muri poate chiar luptându-se cu furcile. După care barbarii se vor șterge la fund cu arhivele orașului. În cele din urmă, nu vom fi învățat nimic. În fiecare dintre noi, în adânc, se pare că e ceva de stâncă, dur, care refuză să învețe. Nimeni nu crede, în ciuda isteriei din stradă, că lumea de certitudini liniștitoare în care ne-am născut e pe cale să se năruie. Nimeni nu poate accepta că o armată imperială a fost distrusă de oameni cu arcuri, săgeți și arme vechi, ruginite, care trăiesc în corturi, nu se spală niciodată și nu știu să scrie ori să citească. Și cine sunt eu, de fapt, ca să iau în derâdere iluziile dătătoare de viață? E oare pe lumea asta vreo cale mai bună de a petrece ultimele zile aici decât visând la un salvator care va veni să alunge armatele inamice, ne va ierta păcatele comise de alții în numele nostru și ne va da o a doua șansă de a ne construi un paradis pe pământ? Stau culcat pe salteaua goală și încerc să evoc imagini cu mine înotând cu gesturi egale, calme, prin mediul lichid al timpului, unul mult mai inert decât apa, fără valuri, lin, întins, incolor, inodor, uscat ca hârtia.

6

Uneori, dimineața se văd urme recente de copite lăsate pe câmp. Printre tufișurile răzlețe care marchează limita îndepărtată a pământului arat, paznicul vede o formă despre care ar putea să jure că nu era acolo cu o zi înainte și care a dispărut o zi mai târziu. Pescarii nu se aventurează înainte de răsărit. Prind atât de puțin pește, încât e de mirare cum supraviețuiesc.

În două zile de efort concertat în care am trudit cu armele alături, am strâns roadele de pe câmpurile cele mai îndepărtate, sau ce a rămas după inundație. Recolta nu a atins patru căni pe zi de familie, dar decât nimic, e bine și așa.

Deși calul orb continuă să învârtă roata care umple cazanul de apă, prin instalația de pe lac care irigă întreaga grădină, știm bine că țevile de legătură pot fi dezafectate în orice clipă și că, de fapt, au și început să fie distruse din pricina săpării de noi fântâni înăuntrul așezării.

Mi-am îndemnat concetățenii să-și cultive grădinile dinspre bucătărie, să planteze legume care vor rezista înghețului de iarnă.

— Mai presus de toate, trebuie să găsim modalități de a supraviețui iernii, le spun. Primăvara o să ne trimită ajutoare, fără îndoială. După prima topire a zăpezii, putem planta deja mei de șaizeci de zile.

Școlile s-au închis, iar copiii au fost angajați să prindă pește cu năvodul, în zonele înguste de apă sărată din sud, unde se găsesc crustacee roșii din belșug. Le sărăm și le vârâm în cutii de o jumătate de kilogram. Au un gust uleios groaznic; în mod normal, doar un popor de pescari le poate mânca; dar înainte de sfârșitul iernii mă tem că vom fi cu toții fericiți să mâncăm chiar și insecte și șobolani.

De-a lungul fortăreței dinspre nord am înșirat un rând de caschete, cu sulițe alături, înfipte în pământ. La fiecare jumătate de oră, un copil trece pe lângă ele, mișcând ușor fiecare caschetă. Astfel sperăm să inducem în eroare ochii ageri ai barbarilor.

Garnizoana pe care ne-a lăsat-o Mandel e formată din trei bărbați. Stau de pază pe rând la ușa ferecată a tribunalului, ignorați de restul orașului, izolați.

În toate demersurile pentru supraviețuire, am preluat conducerea. Nimeni nu m-a provocat. Mi-am ras barba, port haine curate, am reluat administrația juridică, întreruptă acum un an de sosirea gărzii civile.

Ar trebui să tăiem lemne de foc și să le punem deoparte, dar nimeni nu s-ar aventura prin pădurile arse, de-a lungul râului, unde pescarii jură că ar fi văzut semne recente de barbari staționați.

*

Sunt trezit de bătăi în ușa apartamentului. E un bărbat cu un felinar, ars de soare, tras la față, gâfâind, într-o uniformă de soldat prea largă pentru el. Se uită la mine îngrozit.

— Cine ești? îl întreb.

— Unde e ofițerul de serviciu? zice el, gâfâind și încercând să vadă peste umărul meu.

E două dimineața. Porțile au fost deschise, ca să intre trăsura colonelului Joll, care acum stă, cu osia pe jos, în mijlocul pieței. Mai mulți bărbați se adăpostesc de vântul aprig sub ea. De pe ziduri, paznicii privesc în jos la ei.

— Avem nevoie de mâncare, de alți cai, de nutreț, îmi spune vizitatorul.

Merge în fața mea, îmi deschide ușa trăsurii și spune:

— Ofițerul de serviciu nu e aici, domnule, a plecat.

La fereastră, în miez de noapte, îl zăresc pe Joll în persoană. Mă vede și el: ușa se trântește, aud zgomotul zăvorului înăuntru. Uitându-mă pe geam, îl văd stând în colțul îndepărtat, în umbră, ferindu-și fața cu încăpățânare. Bat în geam, dar nu-mi dă atenție. După care sunt alungat de subalternii lui.

Azvârlită din întuneric, o piatră aterizează pe acoperișul trăsurii.

Un altul din escorta lui Joll vine alergând.

— Nu mai e nimic, anunță el cu răsuflarea tăiată. Grajdurile sunt goale, au luat tot, până la ultimul.

Bărbatul care a deshămat caii obosiți începe să înjure. O a doua piatră ratează trăsura și aproape că mă lovește. Se aruncă dinspre ziduri.

— Ascultă, îl rog. Ești obosit și înghețat. Du caii în grajd și vino în casă, mănâncă ceva, spune-ne ce ți s-a întâmplat. Nu am primit de veste deloc de când ați plecat. Dacă dementul ăla vrea să rămână în trăsură toată noaptea, n-are decât.

Aproape că nici nu mă mai aud: bieții oameni morți de foame, epuizați, care și-au făcut datoria cu vârf și îndesat, salvându-i pe oamenii ăștia din ghearele barbarilor, își șoptesc unul altuia, înhămând deja doi dintre caii lor obosiți.

Mă uit pe fereastră la pata de culoare din întuneric care e colonelul Joll. Mantia îmi flutură, tremur de frig, dar și de tensiunea mâniei reprimate. Am o clipă imboldul de a sparge geamul ca să-l iau prin gaura ciobită, să simt cum i se prinde carnea de colțuri, cum se sfâșie, să-l azvârl cât colo pe iarbă și să-l omor în bătaie.

Parcă atins de gândul meu criminal, își întoarce fața reticent către mine. Apoi se trage înspre fereastră, până când ajunge să mă privească direct prin sticlă. Are fața descoperită, curățată probabil de lumina lunii, sau poate de epuizarea fizică. Mă uit lung la tâmplele lui palide și înalte. Amintiri ale sânilor moi ai mamei lui, ale gestului cu care trăgea de sfoară primul zmeu pe care l-a înălțat vreodată, ale acelor intime cruzimi pentru care îl detest, toate se cuibăresc în stupul veninos din fața mea.

Se uită spre mine, ochii lui îmi caută fața. Lentilele fumurii au dispărut. Trebuie și el oare să-și reprime impulsul de a ieși din căruță și de a mă înhăța, scoțându-mi ochii cu așchii de copac?

Mi-am pregătit de mult timp o lecție pe care vreau să i-o servesc. Pronunț fără sunet cuvintele și îl las să mi le citească pe buze: „Crimele care sălășluiesc în noi trebuie să ni le întoarcem asupră-ne”. Asta îi spun. Dau din cap încontinuu, accentuând mesajul. „Nu asupra altora, ci asupră-ne”, îi repet cuvintele, arătând spre pieptul meu și al lui. Îmi privește buzele, ale sale se mișcă în semn de imitare, sau poate de batjocură, nu știu. O nouă piatră, mai grea, poate o cărămidă, lovește căruța cu un tunet. El tresare, iar caii se mișcă spasmodic pe loc.

Cineva se apropie în goană.

— Cară-te! îmi strigă el.

Trece de mine, bate la ușa trăsurii. Are brațele pline de pâine.

— Trebuie să plecăm! țipă el.

Colonelul Joll trage zăvorul și pâinea e deșertată înăuntru. Ușa se închide cu zgomot.

— Grăbește-te! urlă el.

Trăsura se pune în mișcare și arcurile încep să-i trosnească.

Îl apuc de braț pe noul venit.

— Stai așa! țip. Nu-ți dau drumul până nu-mi spui ce s-a întâmplat.

— Nu vezi? zbiară el, zbătându-se în strânsoare.

Brațele îmi sunt încă slăbite; ca să-l pot ține, sunt nevoit să-l apuc cu ambele mâini, îmbrățișându-l.

— Spune-mi și te las să pleci, spun eu, abia răsuflând.

Trăsura se apropie de porți. Cei doi oameni călare au trecut deja; ceilalți aleargă după ei. Pietrele șuieră lovindu-se de trăsură, ieșite din întuneric. Plouă cu strigăte și înjurături.

— Ce vrei să știi? întreabă el, luptându-se neputincios.

— Unde sunt ceilalți?

— Plecați. Care pe unde a apucat. Peste tot. Nu știu unde sunt. A trebuit să ne descurcăm singuri. Era imposibil să rămânem împreună.

Pe când camarazii lui dispar în noapte, se luptă și mai tare.

— Dați-mi drumul! geme el.

Nu e mai puternic decât un copil.

— Într-un minut. Cum se poate să vă fi făcut barbarii una ca asta?

— Înghețam acolo, în munți! Muream de foame în deșert! De ce nu ne-a spus nimeni că o să fie așa de greu? Nu ne-au bătut! Ne-au dus în deșert și apoi au dispărut!

— Cine v-a dus?

— Ei, barbarii! Ne-au ademenit, n-am mai putut să-i

prindem. I-au luat pe cei rătăciți, ne-au dezlegat caii în plină noapte, nu au vrut să ne înfrunte direct!

— Așa că ați abandonat și v-ați întors acasă?

— Da!

— Și vrei să te cred?

Mă fixează disperat.

— De ce aș minți? strigă el. Nu vreau să fiu lăsat în urmă, asta e tot!

Se smulge din strânsoare. Apărându-și capul cu mâinile, o zbughește în întuneric pe poartă.

*

La al treilea puț, săpatul a încetat. Unii s-au întors deja acasă, alții așteaptă ordine.

— Ce se întâmplă? întreb.

Arată către mormanele de oase adunate peste o movilă de pământ proaspăt săpat: oase de copil.

— Aici trebuie să fi fost un cimitir, spun eu. Ciudat loc pentru un mormânt.

Ne aflăm pe terenul necultivat din spatele cazărmii, între cazarmă și zidul dinspre sud. Oasele sunt vechi, au absorbit lutul de culoare roșie.

— Ce vreți să faceți? Putem să începem să săpăm mai aproape de zid, dacă vreți.

Mă ajută să cobor în groapă. Cufundat până la nivelul pieptului, sap pământul din jurul unui os maxilar împlântat în pământ.

— Aici e craniul, spun eu.

Dar nu, iată că a fost deja scos craniul, mi-l arată.

— Uitați-vă pe ce stați, spune cel din față.

E prea întuneric ca să văd, dar, lovind ușor cu târnăcopul, dau de ceva tare; degetele îmi spun că trebuie să fie os.

— Nu sunt îngropați cum trebuie, spune el.

Se lasă pe vine la marginea gropii.

— Sunt aruncați la grămadă, unul peste altul.

— Da, spun eu. Nu putem săpa aici, nu?

— Nu, răspunde el.

— Trebuie să acoperim la loc aici și să ne apucăm în altă parte, mai aproape de zid.

E tăcut. Întinde o mână și mă ajută să urc la loc. Nici cei care asistă nu vorbesc. Trebuie să arunc oasele la loc și să le acopăr cu pământ, înainte să pună mâna pe sape.

*

În vis, mă aflu din nou în groapă. Pământul e umed, o apă închisă la culoare urcă, picioarele mele înaintează prin ea clipocind, fac un efort lent să le ridic.

Pipăi suprafața, dedesubt, în căutare de oase. Mâna îmi reapare, purtând un colț de sac de iută, negru, putred, care mi se sfărâmă între degete. Îmi cufund mâna la loc în lichid.

O furculiță îndoită și pătată. O pasăre moartă, un papagal: îl țin de coadă, penele murdare îi atârnă, aripile la fel, orbitele sunt goale, nu mai are ochi. Când îi dau drumul, cade în lichid fără zgomot. „Apă otrăvită”, îmi spun. „Trebuie să am grijă să nu beau de-aici. Nu trebuie să-mi ating gura cu mâna dreaptă.”

*

Nu am mai avut o femeie de la întoarcerea din deșert. Acum, în momentul cel mai nepotrivit dintre toate, sexul meu începe să se afirme din nou. Dorm prost și mă trezesc dimineața cu o erecție posacă, ieșindu-mi din șale ca o cracă de copac. Nu are nimic de-a face cu dorința. Întins în patul

șifonat, aștept în zadar să treacă. Încerc să-mi evoc imaginea unei fete care a dormit aici cu mine noapte de noapte. O văd stând doar în cămașă, cu un picior în apă, așteptând ca eu să o spăl, cu o mână pe umărul meu, apăsându-l. Îi frec hotărât piciorul solid care mi se oferă. Își trage cămașa peste cap. Îi spăl coapsele, apoi vulva, îi îmbrățișez șoldurile, îmi frec fața de pântecele ei. Adulmec mirosul de săpun, simt căldura apei, strânsoarea mâinilor ei. Din adâncurile memoriei, mă trezesc mângâindu-mă. Nici urmă de răspuns. E ca și când mi-aș mângâia încheietura: o parte din mine, însă dură, insensibilă, un membru lipsit de viață. Încerc să termin: inutil, nu simt nimic. „Am obosit”, îmi spun.

Rămân timp de o oră în fotoliu, așteptând ca bucata asta de carne bine irigată să se retragă. Uneori, când e în toane bune, o face. Apoi mă îmbrac și ies.

Noaptea revine cu dorința ei: o săgeată crescând din mine, fără direcție. Încerc iar să mă hrănesc din imagini, dar nu apare nici de data asta vreun răspuns.

— Încearcă să pui mucegai și susai, mă sfătuiește un expert. Ar putea avea efect. Dacă nu are, revino. Uite-aici niște susai. Îl macini și îl amesteci cu mucegaiul și cu un strop de apă călduță până când devine pastă. Ia două linguri după fiecare masă. E foarte rău la gust, foarte amar, dar te asigur că n-o să pățești nimic.

Îi plătesc în argint. Nimeni, în afară de copii, nu mai primește monede de bronz.

— Dar spune-mi, zice el, de ce ar vrea un bărbat în putere ca tine să-și omoare dorințele?

— Nu are de-a face cu dorințele, părinte. E doar iritare. O înțepenire. Ca reumatismul.

Zâmbește. Îi zâmbesc și eu.

— Ăsta cred că e singurul magazin din tot orașul pe care nu îl jefuiesc, îi spun.

Nu e un magazin, ci doar un intrând și o fațadă, acoperite de o prelată, cu rafturi pline de borcane prăfuite, rădăcini și legături de frunze uscate, atârnate de cuie pe pereți: medicamentele cu care adoarme întregul oraș de cincizeci de ani.

— Da, pe mine nu m-au deranjat. Mi-au sugerat să plec, spre binele meu. „Barbarii o să-ți taie testiculele și o să le mănânce”, așa mi-au spus, în cuvintele astea. Le-am spus: „M-am născut aici. Aici o să mor, nu plec”. Acum au plecat și e mai bine, cred, fără ei.

— Așa e.

— Încearcă susaiul. Dacă nu are efect, vino înapoi.

Beau amestecul și mănânc cât pot de multă salată verde, pentru că mi s-a spus că salata îți scade potența. Dar o fac cu inima strânsă, conștient că răstălmăcesc semnele care mi se arată.

O vizitez și pe Mai. Hanul s-a închis din lipsa clienților; acum se întoarce, ca s-o ajute pe mama ei la cazarmă. O găsesc în bucătărie, adormindu-și copilul în pătuțul de lângă sobă.

— Îmi place soba asta mare a ta, spune ea. Rămâne caldă ore întregi. Dă o căldură blândă.

Fierbe ceai. Ne așezăm la masă, privind cărbunii încinși prin grătar.

— Mi-ar fi plăcut să-ți pot oferi ceva bun, spune ea, dar soldații au curățat cămara, n-a mai rămas nimic.

— Vreau să vii sus cu mine, îi spun. Poți lăsa copilul aici?

Suntem prieteni de mult. Cu ani în urmă, înainte de a se căsători pentru a doua oară, obișnuia să mă viziteze în apartament după-amiaza.

— Aș prefera să nu-l las singur, spune ea. În caz că se trezește.

Aștept deci să-și înfășoare copilul în scutece, iar apoi o

urmez pe scări: încă tânără, trupeșă, cu șolduri informe, late. Încerc să-mi amintesc cum era cu ea, dar nu pot. Pe vremea aceea, îmi plăceau toate femeile.

Așază copilul pe perne, într-un colț, vorbindu-i încetișor, până adoarme.

Doar o noapte-două, o lămuresc. Se apropie de sfârșit. Trebuie să trăim cât mai putem.

Își dă jos chiloții, călcându-i în picioare ca un cal, și se întoarce către mine în capot. Sting lampa. Propriile mele cuvinte m-au deprimat.

Când intru în ea, suspină. Îmi lipesc obrazul de al ei. Mâna mea îi caută sânul, a ei se așază peste a mea, o mângâie, o dă la o parte.

— Sunt puțin iritată, șoptește ea. De la copil.

Caut încă în minte ceva ce aș putea să-i spun când simt orgasmul apropiindu-se, de departe, abia perceptibil, ca un ușor cutremur în altă parte a lumii.

— Este al patrulea copil pe care-l ai, nu-i așa?

Stăm întinși unul lângă altul, sub pătură.

— Da, al patrulea. Unul a murit.

— Dar tatăl? Te ajută?

— Mi-a lăsat niște bani. A fost plecat în armată.

O simt, masivă, blândă, peste șoldul meu.

— Mi-e foarte drag fiul tău mai mic, îi spun. Mi-a adus de mâncare cât timp am fost închis.

Tăcem o vreme amândoi. Capul începe să mi se învârtească. Mă trezesc la timp ca să aud cum horcăi în somn – un sforăit de bătrân.

Se ridică în capul oaselor.

— Trebuie să plec, spune ea. Nu mai pot dormi în camerele astea goale, aud cum scârțâie toată noaptea.

Îi privesc silueta întunecată în mișcare, în timp ce se îmbracă și își ia copilul.

— Pot să aprind lumina? întreabă ea. Mi-e frică să nu cad pe scări. Du-te la culcare. Îți aduc micul dejun mâine dimineață, dacă îți convine terciul de mei.

*

— Mi-a plăcut foarte mult, spune ea. Cu toții am plăcut-o. Nu se plângea niciodată, făcea întotdeauna ce i se cerea, deși știam bine că o dor picioarele. Era prietenoasă. Întotdeauna te făcea să râzi cu ceva.

Sunt din nou țeapăn ca lemnul. Se chinuiește cu mine: mâinile ei mari îmi mângâie spatele, îmi apucă fesele. Vine orgasmul: ca o scânteie aprinsă departe, pe mare, și dispărută imediat.

Copilul se pune pe plâns. Ea se ridică ușor de lângă mine. Mare și goală, se plimbă încoace și încolo prin peticul de lumină de lună, purtându-și copilul pe umeri, cântându-i ușor.

— Adoarme într-un minut, șoptește ea.

Și eu sunt pe jumătate adormit când îi simt corpul răcit așezându-se din nou alături, cu buzele lipite de brațul meu.

*

— Nu vreau să mă gândesc la barbari, spune ea. Viața e mult prea scurtă ca să mi-o petrec cu gândul la viitor.

Nu am nimic de zis.

— Nu te fac fericit, îmi spune. Știu că nu-ți place cu mine. Ești cu gândul în altă parte.

Îi aștept următoarele cuvinte.

— Și ea mi-a spus același lucru. Zicea că ești mereu în altă parte. Nu putea să te înțeleagă. Nu știa ce vrei de la ea.

— Nu știam că sunteți atât de apropiate.

— Am fost de multe ori aici, jos. Am vorbit despre ce ne trecea prin cap. Uneori plângea neîntrerupt. Ai făcut-o foarte nefericită. Știai asta?

Tocmai a deschis o poartă prin care tristețea își face loc către mine.

— Nu înțelegi, îi spun cu o voce răgușită.

Ea ridică din umeri. Continuu:

— E o întreagă poveste pe care nu o cunoști, pe care nu ar fi putut în veci să ți-o spună, pentru că nu o știa nici ea. Despre care nu vreau să vorbesc acum.

— Nu mă privește.

Tăcem, fiecare cu gândul la fata care în noaptea asta doarme undeva departe, sub cerul înstelat.

— Poate când o să vină barbarii călare, spun eu, o să fie și ea cu ei.

Mi-o imaginez pe cal, trecând pe poarta deschisă, în fruntea unei trupe de călăreți drepți în șa, cu ochii strălucind: un deschizător de drumuri, un ghid, ducându-i pe prieteni să vadă cum arată acest oraș străin unde a trăit odată.

— După care totul o să se schimbe.

Stăm pe întuneric și ne gândim.

— Mi-e frică, spune ea. Mi-e frică să mă gândesc ce o să se întâmple cu noi. Încerc să sper că toate o să meargă bine și o să trăiesc de pe o zi pe alta. Dar uneori, deodată, mă trezesc imaginându-mi ce s-ar putea întâmpla și sunt paralizată de frică. Nu mai știu ce să fac. Nu mă gândesc decât la copii. Ce-o să se întâmple cu ei?

Se ridică în pat.

— *Ce-o să se întâmple cu ei?* întreabă ea revoltată.

— N-or să le facă niciun rău copiilor. N-o să facă rău nimănui.

Îi mângâi părul, o liniștesc, o țin strâns în brațe, până

când vine din nou vremea să-și alăpteze copilul.

*

Doarme mai bine jos, în bucătărie, așa mi-a spus. Se simte mai în siguranță când se trezește și vede cărbunii încinși în sobă. Îi place de asemenea să doarmă cu copilul în pat. Și e bine ca mama ei să nu știe unde a petrecut noaptea.

Și eu simt că a fost o greșeală și nu o mai vizitez. Dormind singur, mi se face dor de mirosul de lămâiță și ceapă venind dinspre degetele ei. O seară-două fără ea mă umplu de o tristețe calmă, instabilă, însă apoi încep să uit.

*

Stau afară, privind cum se apropie furtuna. Cerul s-a tot retras, iar acum e alb ca laptele, cu nuanțe de roz șerpuind la nord. Țiglele de culoare galben-ocru lucesc, aerul se curăță, orașul apare limpede, neumbrit, enigmatic de frumos acum, în ultimele clipe.

Mă urc pe ziduri. Printre manechinele cu arme stau oameni cu ochii ațintiți spre orizont, unde fierbe deja un nor de praf și nisip. Tăcere.

Soarele se înroșește. Bărcile au părăsit lacul, păsările s-au oprit din cântat. Urmează un interval de tăcere deplină. Vântul își face apariția.

Adăpostiți în case, cu ferestrele ferecate și cu zăvoare la uși, cu praful fin curgând prin acoperiș și tavan, depunându-se pe toate suprafețele descoperite, acoperind cu o peliculă apa de băut și pătrunzându-ne până și între dinți, stăm și ne gândim la semenii noștri de departe, de-afară, care pe o astfel de vreme n-au de ales decât să întoarcă spatele vântului și să reziste.

*

Serile, în cele câteva ore pe care mi le pot oferi lângă cămin, până când mi se termină porția de lemne și sunt silit să mă culc, mă dedic vechilor pasiuni, reparând pe cât pot monturile pietrelor pe care le-am găsit sparte și aruncate în grădinile din fața tribunalului, jucându-mă din nou cu cifrul arhaic înscris pe plăcuțele din lemn de plop.

Ar părea logic ca, în semn de respect față de oamenii care au locuit între ruinele astea din deșert, să lăsăm la rândul nostru o dovadă a așezământului, pentru posteritate, îngropată sub zidurile orașului, și nimeni nu pare să fie mai potrivit să scrie o asemenea istorie decât ultimul nostru magistrat. Dar când mă așez la masa de scris, înfășurat în pielea mea de urs, ca să-mi țină de cald, cu o singură lumânare (căci seul ni se dă cu porția) și cu un morman de hârtii îngălbenite în mână, mă trezesc scriind nu analele unui avanpost imperial sau o dare de seamă despre cum și-au petrecut oamenii din acel avanpost ultimul an, pregătindu-și sufletul, așteptându-i pe barbari. „Nimeni dintre cei care au vizitat oaza, scriu, nu a rezistat farmecului vieții de aici. Am trăit pe vremea când existau anotimpuri, recolte, păsări migratoare. Am trăit neavând nimic între noi și stele. Am fi făcut orice compromis, dacă am fi știut ce compromis să facem, numai ca să trăim aici la nesfârșit. Era raiul pe pământ."

Vreme îndelungată, mă uit la elogiul pe care tocmai l-am terminat. Ar fi dezamăgitor să aflu că plăcuțele din lemn de plop cărora le-am dedicat atât de mult timp conțin un mesaj atât de ocolit, de echivoc și de îndoielnic ca ăsta. Poate că până la sfârșitul iernii, îmi spun, când foamea ne va doborî, când vom fi înghețați și înfometați, sau când barbarii vor fi

cu adevărat la poartă, poate că atunci voi abandona vocabularul unui funcționar de stat cu ambiții literare și voi începe să spun adevărul.

Îmi spun: „Am vrut să trăiesc în afara istoriei. Am vrut să trăiesc în afara istoriei pe care o impune Imperiul supușilor lui, inclusiv supușilor lui pierduți. Niciodată nu le-am dorit barbarilor să aibă istoria pe care le-o impusese Imperiul. Cum aș putea să cred că ăsta e un motiv să te rușinezi?"

Îmi spun: „Am trăit un an plin de evenimente, dar n-am înțeles mai mult decât ar fi înțeles un copilaș. Dintre toți oamenii din acest oraș, sunt cel mai puțin potrivit să scriu un memorial. Mai bine un fierar, cu ale sale țipete de furie și durere".

Îmi spun: „Dar când barbarii vor gusta din gem, din gemul de dude pe pâine proaspătă, pâine cu gem de agrișe, vor fi cuceriți de felul nostru de a fi. Vor descoperi că sunt incapabili să trăiască fără aptitudinile unor oameni care știu să semene semințele păcii, fără arta femeilor care știu să profite de roadele lor binefăcătoare".

Îmi spun întruna: „Când într-o zi oamenii vor veni să caute în ruine, se vor arăta mai interesați de relicvele îngropate în deșert decât de orice aș lăsa eu în urmă. Și pe bună dreptate". (Astfel petrec o seară întreagă tratând plăcuțele, una câte una, cu ulei de in și împachetându-le în mușama. Când se mai potolește vântul, îmi promit, le voi îngropa acolo unde le-am găsit.)

Îmi spun: „Ceva mi-a făcut cu ochiul în tot acest timp și, în ciuda evidenței, n-am fost în stare să-l văd".

*

Vântul s-a domolit, iar acum fulgii de zăpadă plutesc: prima ninsoare, pătând țiglele cu alb. Întreaga dimineață

rămân la fereastră, privind cum cade zăpada. Când străbat curtea din fața cazărmii, ea s-a depus deja, groasă de câțiva centimetri, iar urma pașilor mei scârțâie pe o lumină stranie.

În mijlocul pieței, copiii se joacă, înălțând un om de zăpadă. De frică să nu-i sperii, dar inexplicabil de bucuros, mă apropii de el. Nu tresar, sunt prea ocupați ca să se uite încoace. Au terminat corpul rotund și au început să rostogolească un bulgăre pentru cap.

— Să aducă cineva niște chestii pentru gură, ochi și nas, poruncește copilul care pare să le fie lider.

Mă surprinde că omul de zăpadă o să aibă și mâini, dar nu vreau să mă amestec.

Așază capul pe umeri și îl acoperă cu pietricele în loc de ochi, urechi și gură. Unul dintre ei îl încoronează cu o șapcă.

Nu arată rău omul de zăpadă.

Nu e scena pe care am visat-o. O părăsesc, ca pe multe altele din ziua de azi, convins de stupizenia mea, ca un om care s-a rătăcit demult, dar care se aventurează pe un drum care ar putea foarte bine să nu ducă nicăieri.

În colecția *Raftul Denisei* au apărut

Virginia Woolf, *Doamna Dalloway*
Horace McCoy, *Și caii se împușcă, nu-i așa?*
Virginia Woolf, *Valurile*
J.M. Coetzee, *Tinerețe*
Hong Ying, *Concubina din Shanghai*
Dave Eggers, *Opera sfâșietoare a unui geniu năucitor*
Giovanni Arpino, *Parfum de femeie*
Nagai Kafū, *Komayo. Povestea unei gheișe*
Ismail Kadare, *Spiritus*
Jeanne Kalogridis, *Eu, Mona Lisa*
Taichi Yamada, *N-am mai visat de mult că zbor*
Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*
Stefan Zweig, *Douăzeci și patru de ore din viața unei femei*
Alessandro Baricco, *Emaus*
Paula McLain, *Soția din Paris*
Kaui Hart Hemmings, *Descendenții*
Yasunari Kawabata, *Valsul florilor*
Martin Suter, *Un prieten perfect*
Vanessa Diffenbaugh, *Limbajul florilor*
J.M. Coetzee, *Miezul verii*
Mo Yan, *Obosit de viață, obosit de moarte*
Aleksandr Soljenițîn, *O zi din viața lui Ivan Denisovici*
Michela Murgia, *Accabadora*
Jon Krakauer, *În aerul rarefiat*
Anuradha Roy, *Valurile pământului*
Virginia Woolf, *Orlando*
Yasushi Inoue, *Pușca de vânătoare*

Kate Morton, *Orele îndepărtate*
Yukio Mishima, *Templul de aur*
John Fante, *Vise de pe Bunker Hill*
Jan Koneffke, *Cele șapte vieți ale lui Felix K.*
Yasunari Kawabata, *Frumusețe și întristare*
Ludmila Ulițkaia, *Fetițele. Rude sărmane*
Kathryn Wagner, *Dansatoarea lui Degas*
Rui Zink, *Cititorul din peșteră*
Care Santos, *Încăperi ferecate*
Ismail Kadare, *Cina blestemată*
Yukio Mishima, *Sete de iubire*
Giovanni Papini, *Povestiri stranii*
Ann Patchett, *Fascinație*
Tom Rachman, *Imperfecționiștii*
Jay Parini, *Rătăcirile lui Herman Melville*
Sawako Ariyoshi, *Parfum de curtezană*
F. Scott Fitzgerald, *Marele Gatsby*
F. Scott Fitzgerald, *Blândețea nopții*
Sarah Dunant, *Sânge și splendoare*
Mo Yan, *Baladele usturoiului din Paradis*
Yôko Ogawa, *Hotel Iris*
Zelda Fitzgerald, *Acordă-mi acest vals*
Simone de Beauvoir, *Femeia sfâșiată*
Ellis Avery, *Ultimul nud*
Thomas Mann, *Alesul*
Nick Hornby, *Adio, dar mai stau puțin*
Alessandro Baricco, *Mr Gwyn*
Katherine Govier, *Fiica lui Hokusai*
Yasushi Inoue, *Maestrul de ceai*
Kurt Vonnegut, *Tabachera din Bagombo*
Anthony Burgess, *Portocala mecanică*
Richard Bach, *Pescărușul Jonathan Livingston*
Mo Yan, *Broaște*

Sorj Chalandon, *Al patrulea zid*
Elélène Grémillon, *Confidentul*
Yasunari Kawabata, *Maestrul de go*
Knut Flamsun, *Pan. Victoria*
Kate Morton, *Păzitoarea tainei*
J.M. Coetzee, *Așteptându-i pe barbari*

John Maxwell Coetzee s-a născut pe 9 februarie 1940 la Cape Town, în Africa de Sud. Își încheie strălucit studiile de literatură engleză și matematică la University of Cape Town în 1961, apoi se mută în Anglia, unde lucrează ca programator. Își ia doctoratul cu o analiză stilistică pe calculator a operelor lui Samuel Beckett la University of Texas, Austin (1965–1969), ține cursuri de literatură la State University of New York, Buffalo, până în 1971, apoi la University of Cape Town până în 2002. Debutează cu romanul *Dusklands* (1974), urmat de *In the Heart of the Country* (1977) și *Așteptându-i pe barbari (Waiting for the Barbarians,* 1980; Humanitas Fiction, 2014), care îi aduce James Tait Black Memorial Prize. Publică apoi *Viața și vremurile lui Michael K (Life & Times of Michael K,* 1983; Humanitas Fiction, 2009), distins cu Booker Prize și Prix Femina Étranger, *Foe* (1986 – Jerusalem Prize, 1987; Humanitas Fiction, 2016), *Epoca de fier (The Age of Iron,* 1990 – *Sunday Express* Book of the Year; Humanitas Fiction, 2010, 2016) și *Maestrul din Petersburg (The Master of Petersburg*, 1994 – *Irish Times* International Fiction Prize, 1995; Humanitas Fiction, 2008, 2015). *Copilărie* (*Boyhood*, 1997; Humanitas Fiction, 2010), *Tinerețe (Youth,* 2002; Humanitas Fiction, 2011) și *Miezul verii (Summertime,* 2009; Humanitas Fiction, 2012) fac parte din ciclul autobiografic *Scene de viață provincială (Scenes from Provincial Life).* Romanul *Dezonoare (Disgrace,* 1999; Humanitas Fiction, 2011) îi aduce un noul Booker Prize, iar *Elizabeth Costello* (2003; Humanitas Fiction, 2015) și *Slow Man* (2005) se bucură de o foarte bună receptare. În 2007 apare *Jurnalul unui an prost (Diary of a Bad Year;* Humanitas Fiction, 2009). Romanul *Copilăria lui Isus (The Childhood of Jesus*; Humanitas Fiction, 2014) vede lumina tiparului în 2013, iar în 2016, *The Schooldays of Jesus.* J.M. Coetzee este autorul

unor volume de eseuri filozofice și literare. Din 2002 trăiește în Australia, fiind profesor emerit la University of Adelaide. În 2003 i se atribuie Premiul Nobel pentru literatură.